

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ОРГАН ГРАДА

БЕОГРАДА

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

БЕОГРАД

Бр. Александра бр. 73

Излази једном недељно

Бр. 58 — Број 40—43

Уредништво

Београд, телефон 26-242

Претплата

дин., за пола године 80.— дин.

Поштанске штедионице бр. 54.300

ЗАПИСНИК

XII Редовне седнице Градског већа Општине града Београда
одржане 16 септембра 1940 године у 18 часова.

Седница је заказана са овим дневним редом:

1. — Саопштења.
2. — Предлог за повећање припадности општинским службеницима и вирманисање кредита у вези са овим.
3. — Предлог да се општинска трошарина не наплаћује на свињску маст, пасуљ, купус, кромпир и црни и бели лук.
4. — Предлог за одобрење Правилника о продаји плацева општинским службеницима за подизање домова.
5. — Предлог да се за буџетску 1940/41 годину продужи важност Грађевинско-таксеног Правилника Општине града Земунa из 1933 год.
6. — Предлог да се стави ван снаге одлука Градског већа ОБр. 1644 од 3 фебруара 1939 године.
7. — Предлог за измену и допуну Тар. бр. 383, 384, 391а и 392а Таксене тарифе Закона о таксама.
8. Предлог да се Трговинској комори у Београду уступи у закуп на 99 година земљиште у Далматинској улици за подизање Шегртског дома.
9. — Предлог да се одељак за експропијацију и апропријацију издвоји из састава Привредно-финансијског одељења и унесе у састав и административну надлежност Катастарског отсека Техничке дирекције.
10. Предлог да се назив „Ветеринарско-класични одсек Привредно-финансијског одељења“ промени у назив: „Ветеринарски одсек Управног одељења“.
11. — Предлог за одбијање приговора Стевана Шварца, на одлуку Претседника II Бр. 6499/40.
12. Предлог да се усвоји примедба Министарства финансија стављена на Правилник фонда за асанацију ниских терена.

13. — Предлог да се усвоји примедба Министарства финансија стављена на Правилник фонда за унапређење туризма.

14. — Предлог да се усвоји примедба Министарства финансија стављена на Правилник фонда за споменике, скулпторске украсе и обележавање историских места Београда.

15. — Предлог за избор једног члана Управног одбора Фонда за стварање и одржавање радничких установа у Београду.

16. — Предлог за усвајање уговора о снабдевању електричном енергијом градских водоводних инсталација на Белим Водама из централе Трговинско-индустријске банке из Београда.

17. — Предлог да се фирми Рудолф Рајх, Нови Сад одобри продужење рока испоруке аутобуских каросерија.

18. — Предлог да се фирми „Јасеница“ а. д. одобри продужење рока испоруке аутобуских каросерија.

19. — Предлог да се предузимачу Паушаку Антону, продужи рок за довршење радова уступљених му одлуком II бр. 2567/40.

20. — Предлог за измену одлуке Градског већа II Бр. 6735/40.

21. — Предлог за измену одлуке О Број 11648/36.

22. — Предлог за измену одлуке Градског већа ОБр. 16946/39.

23. — Предлог да се одлука Одбора Општине београдске А. Бр. 5863/22 измени и допуни у погледу површине експроприсаног земљишта.

24. — Предлог да се одлука Градског већа II Бр. 4879/40 измени у погледу лица одређених за процениоце и њихових заменика.

25. — Предлог за одбијање приговора Јоксимића Драгића, адв. оvd. на одлуку Градског већа ОБр. 16458/35.

26. — Предлог да се г-ђи Вукосави Костић, изврши повраћај суме од Динара 2.191,50 на име више наплаћене апропријације по одлуци О Бр. 22717/32.

27. — Предлог да се одобрени кредит од 5.000.000.— динара по буџету за 1940/41 годину парт. 42/7 може трошити ван граница остварених прихода.

28. — Предлог да издатак од Дин. 6.000.— за постављање три казука на Дунавској обали падне на терет парт. 50 поз. 1 буџета за 1940/41 годину.

29. — Предлог да издатак од Дин. 296.— падне на терет парт. 50 поз. 1 буџета за 1940/41 годину.

30. — Предлог да се Хрватском обртничком и трговачком певачком друштву „Родољуб“ из Земунa исплати 572.— динара на име накнаде.

31. — Предлог да се Управи Женског хришћанског покрета из Београда исплати 300.000.— динара из готовине Шегртског фонда за подизање интерната за женске шегрте.

32. — Предлог за усвајање као оправданог издатка који је утрошен на редовном одржавању бановинских и општинских путева у режији Отсека за одржавање калдрме.

33. — Предлог за пензионисање градских службеника.

34. — Предлог за отпуштање градских службеника.

35. — Предлог за унапређење градских службеника.

36. — Предлог за постављање градских службеника.

37. — Предлог да се Момчиловићу Драгољубу, хон. зван. Техничке дирекције одобри 10 месеци осуства од дужности по приватном послу.

38. — Предлог за уважење оставке Матићу Р. Стевану, хон. рачуновођи Техничке дирекције.

39. — Предлог за одбијање приговора Павловића М. Велимира, кондуктера трамваја противу одлуке VII Бр. 41795/40 која се односи на одређивање личне пензије.

40. — Предлог за одбијање приговора Ешкенази А. Петра кочничара трамваја на одлуку VII Бр. 41796/40 која се односи на одређивање личне пензије.

41. — Предлог да се израда уличних канала у улици Дунавској — Прегревици и бр. 163 у Земуну уступи предузимачу Жарку Марјановићу.

42. — Предлог за израду дрвеног пода у адаптацији магацина за смештај жита на Градској кланици.

43. — Предлог за продужење трамвајске пруге бр. 14 од Народне скупштине до Техничког факултета.

44. — Предлог за исправку продужења улице Вука Врчевића, и да се одбије приговор г. Ристића.

45. — Предлог за дозиђивање гараже при Заводу за дезинфекцију на Булевару Франше Делереа.

46. — Предлог за оправку зграда VI, X и XVII кварта, жанд. станице у Топчидеру, израду две ка-

пауле испод моста Краља Петра II и оправку пећи у 7 чети жанд. пука.

47. — Предлог да Инжињерски отсек Техничке дирекције може вршити одбрану Макишког насипа према стварној потреби.

48. — Предлог за калдрмисање коловоза на општинском путу I реда Врачар—Душановац.

49. — Предлог да се Ради Петровићу, инспектору банске управе у Нишу прода зграда која се налази на његовом земљишту у ул. Златиборској бр. 75.

50. — Предлог да се Тихомир Прокић регулише као закупац стана у ул. Краља Александра бр. 45.

51. — Предлог да се Илији Т. Јовановићу трг. поред већ постојећег закупа изда још 30 м. кв. општинског земљишта у ул. Франше Делереа 12.

52. — Предлог да се продужи закуп зграде г-ђе Олге Ратиборовић у ул. Вишеградској бр. 27.

52. — Предлог да се Светозару Илину, изда у закуп 50 м. кв. општинског земљишта на Дунавској обали.

54. — Предлог да се Илија Сиљановић, трг. регулише као закупац 30 м. кв. општинског земљишта у ул. Краља Александра бр. 167.

55. — Предлог да се на општинском земљишту у ул. Кнеза Павла регулишу као привремени закупци инж. Сл. Шкарка, Иван Ланик и др.

56. — Предлог да се Задрузи самоуправних службеника уступи у привремени закуп општинско земљиште на Дунавском кеју.

57. — Предлог да се фирми „Гучево“ уступи у привремени закуп општинско земљиште у ул. Маршала Пилсудског — подвожњак.

58. — Предлог да се Светозару Аранђеловићу уступи у привремени закуп општинско земљиште у Гундвљићевој ул. бр. 25.

59. — Предлог да се Симиши Стојановићу уступи у привремени закуп општинско земљиште у Прест. Петра — угао Хаџи Мелентијевој ул. бр. 87.

60. — Предлог да се Бихали Феликсу градском чиновнику стави на расположење половина једне собе у Штросмајеровој ул. бр. 1.

61. Предлог да се Хинку Целеру, град. техн. саветнику у пенз. уважи отказ стана у општинској згради у Штросмајеровој ул. бр. 1.

62. — Предлог да се Маркусу Дајчу изда у закуп једна просторија на Земунској кланици за смештај сирових кожа.

63. — Предлог да се за потребе Погребног завода у Земуну узме у закуп локал у ул. Краља Петра бр. 43.

64. — Предлог да се Миодрагу Цанковићу изда под закуп општински стан на Великом тргу бр. 2.

65. — Предлог да се Шенер Адаму из Земунa уступи у закуп општинско земљиште на коме је сазидао кућу.

66. — Предлог да се Томић Јовану из Земунa изда у закуп део општинског земљишта у Земуну на коме је сазидао кућу.

67. — Предлог да се Венделин Францу из Земунa изда у закуп део општинског земљишта на коме је сазидао кућу.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBE.BS

68. — Предлог за издавање у закуп стана Милану Васиљевићу, служб. ДТО у Книгиње Олге ул. број 13.

69. — Предлог за одобрење подизања киоска Стани Томић, на углу Поп Лукине и Ђранкове улице.

70. — Предлог за продужење закупа киоска Наталији Пећанин у ул. Прест. трг.

71. — Предлог за продужење закупа киоска Данице Богдановић, угао Краља Петра и Кн. Михајлове.

72. — Предлог за издавање у закуп киоска Милану Марјану, Вилзонов трг пред хотелом „Петроград“.

73. — Предлог за продужење закупа киоска Слободану Андрејевићу, угао Гарашанинове и Краља Милана.

74. Предлог за продужење закупа киоска Олги Максимовић, угао Његошеве и Јована Ристића.

75. — Предлог за продужење закупа локала Лазару Арсенивићу у децем делу Зоолошког врта.

76. — Предлог за узимање у закуп просторија у згради г-ђе Данице Поповић-Милићевић, Чика Љубина 20 за општинске потребе.

77. — Предлог за издавање у дугорочни закуп земљишта Југословенском радничком савезу „Југорас“ на углу Штросмајерове и Војводе Миленка ул. за подизање дома.

78. — Предлог за стављање ван снаге одлуке Градског већа II Бр. 5917 од 24 јула 1940 год.

79. — Предлог за стављање ван снаге одлуке II Бр. 5921 од 24 јула 1940 године.

80. — Предлог за продужење закупа зграда Браће Неранчић на углу Карађерђевог и Црногорске улице, Алексе Стевановића у улици Миодрага Мишића бр. 3 и Данила Бркића у Земуну.

81. — Предлог за продужење закупа киоска Димитрију Богојевићу на углу Немањине ул. и Вилзоновог трга.

82. — Предлог за продужење закупа киоска Јелени Коваревић на углу Краља Александра и Кр. Фердинанда.

83. — Предлог да се закуп општинског земљишта у Далматинској ул. бр. 45 пренесе са Ђраниславе Протић на Ђорђа Беатовића.

84. — Предлог за издавање у закуп општинског стана г. Мирку Лукчецу, хон. ложачу Техничке дирекције у ул. Кн. Љубице 21.

85. — Предлог за продужење закупа зграде Николе Узуновића у Вој. Протића ул. бр. 23.

86. — Предлог за продужење закупа киоска Роксанди Милосављевић на углу Кн. Персиде и Баба Вишњине ул.

87. — Предлог за издавање у привремени закуп општинског земљишта у Златиборској ул. Јовану Радојчићу.

88. — Предлог за издавање у закуп локала у општинској згради у ул. Милорада Драшковића бр. 6 г. Милану Т. Стојановићу.

89. — Предлог за издавање у привремени закуп општинског земљишта на Дунавској обали г. Божићу Давидовићу.

90. — Предлог за узимање у закуп просторија у згради Индустије мотора а. д. у Раковици за Жандармериску станицу.

91. — Предлог за издавање у закуп општинског стана у ул. Северни Булевар г-ђи Живки Станишић.

92. — Предлог да се закуп земљишта у Вишњићевој ул. бр. 1 пренесе са Карола Штиглера на Марка Махмијаса.

93. — Предлог да се узме у закуп једно одељење у згради Београдске задруге у ул. Краља Алоерта бр. 6 за групу жандарма код Споменика.

94. — Предлог да се Дирекцији железница Београд-Север одобри подизање склоништа на општинском земљишту у Адмирала Пикоа ул. до Богословског факултета.

95. — Предлог да се узме у закуп стан од два одељења у згради Сретена Алексића у Делиградској ул. бр. 1 за групу жандарма на Славији.

96. — Предлог да се Друштву за промет угља изда у закуп земљиште у Дунавској ул. до подвожњака.

97. — Предлог да се децем обданишту „Св. Андреје“ уступи део општинског земљишта на месту зв. „Бата Лака“ за приређивање вашара.

98. — Предлог да се узме у закуп зграда г. Милоша Матића у Космајској ул. бр. 47 за смештај II кварта и жандарма.

99. — Предлог да се узме под закуп зграда Јосипа Белеца у Мил. Петровића ул. бр. 1 за смештај жандармеријске станице.

100. — Предлог да се регулишу за закупце општинских просторија лица која заузимају просторије на кланици и то до 1-III-1941 када се имају иселити.

101. — Предлог да се уступи на чување општински јавни простор на пијаци „Сењак“ г-ђи Милицы Мршовић.

102. — Предлог да се Удружење резервних подофицира Краљевине Југославије ослободи плаћања општинске таксе на улазнице за националну манифестациону академију, приређену 5-IX-1940 год.

103. — Предлог да се Шпачек Ј. Јаромир, бив. саветник Чехословачког посланства ослободи плаћања таксе предвиђене Тар. бр. 354 Закона о таксима.

104. — Предлог да се штета у износу од 150.— динара проузрокована сударом аутобуса и аутомобила на линији Београд—Земун расходује као не-наплатива.

105. — Предлог да се расходује и брише из инвентара ДТО један парни вентил и један парни шибер вентил.

106. — Предлог да се од Богдановића Милоша, кочничара трамваја наплати 2.620.— дин. на име накнаде штете проузроковане сударом трамваја бр. 69 и 70.

107. — Предлог да се од Радовановића Величка, кочничара трамваја наплати 729.— дин. на име половине износа штете проузроковане сударом трамваја бр. 55 и приколице бр. 117.

108. — Предлог за пријем у чланство Општине града Београда Тота Ј. Јосипа и Грдешића Ф. Рудолфа.

109. — Предлог за издавање условног уверења за пријем у чланство града Београда Кареповој А. Алвини, Лхотаку В. Лудвику и др.

110. — Предлог да је Драган Михајла Петар, из Београда у немогућности држати јахаћег коња за време трајања војне обавезе.

111. — Предлог да је Рафајловић Михаило Милан из Београда у могућности држати јахаћег коња за време трајања војне обавезе.

112. — Предлог да се штета проузрокована сударом трамвајских кода бр. 19 и камиона бр. 382 расходује као ненаплата.

113. — Предлог за одузимање помоћи, смањење, продужење, додељивање и повећање разним лицима.

114. — Предлог да се прекине даља истрага и раздужи књига анализе Хемијске лабораторије по решењу Кривичног отсека.

115. Предлог за расходовање настрешнице за истовар угља и шупе за смештај грађевинског материјала по инвентару ДТО.

116. — Предлог за издавање у закуп земљишта Евгену Полаку у Старине Новака ул. бр. 15.

117. — Предлог да се Рајку Стојковићу, закупцу општинског стана у Кр. Александра бр. 51 одоори отплата дуга за месец јуни у ратама.

118. — Колаудације и суперколаудације:

1. — Колаудација радова на претресу турске калдрме у Прест. Петра улици.

2. — Колаудација извршених радова на оправци зграде Економата у ул. Госп. Јовановој бр. 43.

3. — Колаудација израде новог уваљеног застога туцаника у ул. Мирослављевој.

4. — Колаудација радова на оправци зграде у кругу 7 чете Жанд. пука на Краљевом тргу 12.

5. — Суперколаудација извршених радова на изради калдрме на општинском путу II реда Хаџи Поповац—Мост Краља Александра, на делу улице Адмирала Пикоа.

6. — Суперколаудација извршених радова на изради калдрме, коловоза у ул. Принца Павла на Дедињу.

7. — Суперколаудација извршених радова у ул. Пршевској.

8. — Суперколаудација радова на изради калдрме на бановинском путу II реда Београд—Миријево.

9. — Суперколаудација да се фирма Југословенско Фиат аутомобилно д. д. Загреб ослободи обавеза према Градској општини по уговору Д. бр. 20853/38.

119. — Експропријације и апропријације:

1. — Експропријација имања Богдана Петровића на углу улице Гледстонове бр. 6 и Миодрага Давидовића.

2. — Експропријација имања г-ђе Марије Јовановић у Радоњићевој улици.

3. — Експропријација имања Стојановића М. Станимира у ул. Дим Туцовића бр. 147.

4. — Експропријација дела земљишта Крсте Брежуљана у Дим. Туцовића ул. бр. 145.

5. — Експропријација земљишта Маринковића Милана и жене му Персиде у Чубурској ул. бр. 7.

6. — Експро-апропријација имању Јована М. Радојичића на углу ул. Приштинске и Нове.

7. — Експро-апропријација имању г. Јована Вучковића у ул. Приштинској бр. 54 и Златиборској број 33.

8. — Експро-апропријација имању Мазаловића Константина на углу улица Албанске и Љубе Дићића.

9. — Апропријација имању Аврама А. Баруха у Дубровачкој бр. 6.

10. — Апропријација имању Десанке Лазаревић, у Сање Живановића ул.

11. — Апропријација имању Марка Радовића у ул. Курсулиној 20.

12. — Апропријација имању Славке Пешић у Томазевој бр. 1.

13. — Апропријација имању д-р Јована Гашића у улици Беотићевој и улици булевару Кн. Александра Карађорђевића.

14. — Апропријација имању Душана Стајића у Новој ул.

15. Апропријација имању Тасе Генића у ул. Престолонаследника Петра.

16. — Апропријација имању Ирене Б. Закић и Николе Вранеша у ул. Томаша Јежа бр. 3.

17. — Апропријација имању Аделе Менига у Јована Ристића ул. бр. 30.

18. — Апропријација имању Ераста Андрејевског у Граховској улици бр. 27.

19. — Апропријација имању Милке Протић у Ужичкој ул. бр. 47.

120. — **Кратка питања.**

Позив на седницу достављен је свима г. г. већницима.

Седници су присуствовали градски већници г. г.: Панта Јанковић, М. Демајо, Инж. Ник. Д. Ђорђевић, Тома Томић, П. Лауташевић, П. Кара-Радовановић, Др. Слободан Живановић, Т. Генић, Милан Влахојанис, Сава Митрашиновић, Јов. С. Дешић, Петар Милисављевић, Ил. Јевремовић, М. Д. Мирковић, Стева Милутиновић, Др. Никола Науновић, инж. Васа Марковић, Р. С. Спасовић, Илија Стефановић, Стеван Д. Тодоровић, арх. Рад. Д. Тодоровић, Г. Вуксановић, Ст. Бесарић, Крман Виторовић, Милија Вит. Николић, Милан Павловић, Гавра Аћимовић, Др. Б. Ст. Вукчевић, Драг. Мих. Ђорђевић, Љуб. С. Митић, М. Лукач, М. Ј. Граовац, арх. Ђ. Бајаловић, А. Шустер, Др. В. Михаиловић, Ник. Стојановић, Буд. Швабић, Сима Котур, Димитрије Поповић, инж. Свет. Ничић, Кон. В. Саватијевић, Коста Г. Петровић, инж. Павле Алексић, Тодор Лазић, Н. Премовић, И. Ј. Исаковић, инж. Б. Недељковић, Илија Б. Савковић, В. Марковић, Др. Живан М. Лукић, инж. П. Станковић, инж. Јов. Петровић, инж. Миодраговић, Др. Јов. Радонић, Мил. Јевремовић, М. У. Благојевић и Др. Ст. Поповић.

Претседник г. Јеврем Томић отворио је седницу и констатовао да има кворума за рад у смислу § 71 Закона о градским општинама.

Засвојаче записника одређени су градски већници г. г. Илија Јевремовић и Будимир Швабић.

1

Деловођа Градског већа саопштио је акт Министарства унутрашњих послова IV Бр. 3388 од 30-VIII-1940 којим је извештено Градско поглаварство да је Министар унутрашњих послова дао своју сагласност на одлуку Претседника Градске Општине V Бр. 86864 од 29 VIII 1940 у погледу вирманисања износа од Динара 520.000.— у корист парт. 31 поз. 4 „Хонорарно и дневничарско особље за све дирекције-одељења“ буџета за 1940/41 год.

Прочитао је за овим писмо градског већника г. Миливоја Благојевића којим извештава Претседника и Градско веће да је противу уредника листа београдске „Новости“ поднео кривичну тужбу за анониман напад против њега као градског већника.

По сагласности Градског већа стављене су накнадно на дневни ред као хитне следеће тачке:

120. — Предлог да се Уред за иселјавање Немаца из Бесарабије ослободи плаћања грађевинских и општинских такса и плаћања општинске трошарине.

121. — Предлог за издатак од 35.000.— динара за црпку за избацивање воде са насеља „Нови Београд“ падне на терет парт. 50/1 буџета за 1940/41 годину.

122. — Предлог да се наплаћује по 3.— динара од свих лица за легитимације за исхрану на случај рата.

123. — Предлог за исплату преносне таксе за откупљено непокретно имање од фирме Ђурчија и Симић.

124. — Предлог за измену и допуну Таксене тарифе бр. 397.

125. — Предлог да се Отсек за претплату административне службе ДТО подели у два отсека: „Технички отсек“ и „Отсек за претплату“.

126. — Предлог за измену текста парт. 28 поз. 1 буџета за 1940/41 и вирманисање кредита.

127. — Предлог да се Отсек за парне машине са ложионицама укине а на место њега установи „Отсек машинских инсталација“ у саставу Машинске службе ДТО.

128. — Предлог за израду уличног канала у Маглајској улици.

129. — Предлог за одобрење парцелације земљишта Суботића Др. Ивана на Топчидерском венцу.

130. — Предлог за уступање општинских опека Отсеку обавезног телесног васпитања за изградњу свлачионица на вежбалишту I „Дунав“.

131. — Предлог да се усвоји Правилник о помоћном теренском особљу на режијским радовима Техничке дирекције.

132. — Предлог да се дозволи Министарству саобраћаја израда тунела у Немањиној улици.

Тачка „Кратка питања“ остављена је за крај дневног реда.

2

Код ове тачке дневног реда Претседник г. Јеврем Томић изнео је своје кратко објашњење по питању повећања плата службеницима, изнео принцип кога се при решавању овога проблема придржавао и указао на важност и нужност ове мере у данашњим приликама.

За овим је градски већник г. Стеван Милутиновић у свом дужем говору изнео да је општинска управа спонтано решила да повећа принадлежности службеницима, без икаквог притиска било које стране и указао даље, шта је све општинска управа учинила за своје службенике истичући нарочито повољно решење питања социјалног осигурања.

Већник г. Љубомир Митић подвукао је и сам велику бригу општинске управе за њене службенике, а нарочито од доласка на чело општинске управе Претседника г. Јеврема Томића.

За овим је Градско веће на предлог Претседника II Бр. 7552.

Одлучило:

I.

Да се принадлежности службеника Општине града Београда активних и у пензији повећају, а рачунајући од 1 септембра 1940 године и то:

а) надничарима и дневничарима са дневницом до 50.— динара дневно са 7 динара дневно.

Надничарима и дневничарима са дневницом од 51 до 70.— динара са 5 динара дневно.

Надничарима и дневничарима са дневницом од 51.— дин. припада 6 динара дневно, а надничарима и дневничарима од 71.— до 74.— динара припада само разлика до 75.— динара дневно.

б) Хонорарним службеницима са месечним хонораром до 1.500.— припада 210.— динара месечно.

Хонорарним службеницима са месечним хонораром од 1.501.— до 2.100.— дин. припада 150.— дин. месечно.

Хонорарним службеницима са месечним хонораром од 1.501.— до 1.560.— дин. припада само разлика до 1.710.— дин.

Хонорарним службеницима са месечним хонораром од 2.101.— до 2.250.— дин. припада само разлика до 2.250.— динара.

в) Разврстаним чиновницима и службеницима XII, XI, X, IX, XIII и VII класе, повећавају се принадлежности на износе одређене чл. 12 и 15 Статута Општине града Београда од 1929 године.

г) Разврстаним чиновницима и службеницима по прописнику о статусу и беривима намештеника бивше Општине града Земуна и то:

Чиновницима од VIII до закључно V положајне групе, чиновницима IX и X положајне групе, чиновничким приправницима без обзира на школску спрему, званичницима и служитељима, припада лични додатак у свему по Уредби о ванредним додацима државних службеника и пензионера од 2-VII-1940 године.

д) Разврстаним чиновницима и службеницима Дирекције трамваја и осветлења V, IV и III групе повећавају се принадлежности на износе одређене чл. 29 и 32 Статута Дирекције трамваја и осветлења од 1929 године.

Повећања принадлежности означена под тач. а), б), в), г) и д) ове одлуке не припадају службеницима, који примају, или буду примаоли ма какав сталан додатак или награду, сем додатка на забројавање, ако принадлежности са додацима и наградама прелазе износ од 2.100.— дин. месечно, док такав додатак, односно награду буду уживали.

ђ) Свима личним пензионерима исплаћиваће се ванредни лични додатак и то:

Пензионерима са месечним принадлежностима до 1.000.— дин. по 150.— дин. месечно.

Пензионерима са месечним принадлежностима од 1.001.— до 1.500.— по 100.— динара месечно.

Овај додатак неће се исплаћивати службеницима пензионисаним по ступању на снагу одлуке Градског већа по овоме предлогу.

II.

Да се за исплату означених повећања и задовољења осталих потреба изврши вирманисање кредита по буџету расхода за 1940 и 1941 годину и то:

Парт. 51 поз. 1 „За грађење школа, грађевине...“ Динара 7,999.996.— а у корист следећих партија и позиција и то:

Парт. 3 поз. 3 „Разлика принадлежности...“ Дин. 27.180.—

Парт. 4 поз. 1 „58 хонорар. и контракт службеника...“ Дин. 55.000.—

Парт. 4 поз. 2 „4 дневничара“ Дин. 4.000.—

Парт. 6 поз. 5 „Разлика принадлежности...“ Дин. 56.315.—

Парт. 7 поз. 1 „137 хонорарних службеника...“ Дин. 181.000.—

Парт. 7 поз. 2 „16 дневничара...“ Дин. 25.000.—

Парт. 9 поз. 1 „Додаци“ Дин. 21.000.—

Парт. 9 поз. 4 „Разлика принадлежности...“ Дин. 30.853.—

Парт. 10 поз. 1 „77 хонорарних службеника...“ Дин. 101.000.—

Парт. 10 поз. 2 „6 дневничара“ Динара 11.000.—

Парт. 12 поз. 1 „Додаци и награде“ Дин. 10.000.—

Парт. 12 поз. 2 „Хонорар за ноћна дежурства...“ Дин. 15.000.—

Парт. 12 поз. 3 „Разлика принадлежности...“ Дин. 171.511.—

Парт. 13 поз. 1 „279 хонорарних службеника...“ Дин. 381.000.—

Парт. 13 поз. 2 „34 дневничара“ Динара 48.000.—

Парт. 15 поз. 1 „82 хонорарна службеника...“ Дин. 106.000.—

Парт. 15 поз. 2 „11 дневничара“ Динара 17.000.—

Парт. 17 поз. 2 „Награде“ Дин. 100.000.—

Парт. 17 поз. 4 „Разлика принадлежности...“ Дин. 142.431.—

Парт. 18 поз. 1 „497 хонорарних службеника...“ Дин. 653.000.—

Парт. 18 поз. 2 „28 дневничара“ Динара 44.000.—

Парт. 20 поз. 3 „Разлика принадлежности...“ Дин. 14.774.—

Парт. 21 поз. 1 „102 хонорарна службеника...“ Дин. 155.000.—

Парт. 21 поз. 2 „17 дневничара“ Динара 26.000.—

Парт. 23 поз. 2 „Разлика принадлежности...“ Дин. 128.506.—

Парт. 24 поз. 1 „294 хонорарних службеника...“ Дин. 374.000.—

Парт. 24 поз. 2 „38 дневничара“ Динара 63.000.—

Парт. 26 поз. 3 „Разлика принадлежности...“ Дин. 86.666.—

Парт. 27 поз. 1 „235 хонорарних службеника...“ Дин. 410.000.—

Парт. 27 поз. 2 „100 дневничара“ Динара 142.000.—

Парт. 29 поз. 4 „Разлика принадлежности...“ Дин. 463.760.—

Парт. 30 поз. 1 „78 хонорарних службеника...“ Дин. 50.000.—

Парт. 30 поз. 2 „Дневничари“ Динара 3,719.000.—

Парт. 37 поз. 44 „Асанација станова, загађених терена, јавних ђубришта...“ Динара 87.000.—

Парт. 37 поз. 50 „Прање рубља свих установа Општине...“ Дин. 21.000.—

Парт. 37 поз. 71 „Издржавање Дома стараца...“ Дин. 5.000.—

Парт. 42 поз. 24 „Одржавање град. зоолошког врта...“ Дин. 54.000.—

Укупно Динара: 7,999.996.—

На терет парт. 51 поз. 2 „За потребе Возног парка...“ Дин. 9,999,996.— а у корист следећих партија и позиција:

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BE

Парт. 31 поз. 4 „Хоноравно и дневничарско особље...“ Дин. 1,633.000.—

Парт. 37 поз. 41 „Одржавање Поликлинике за кожне и венеричне болести...“ Дин. 9.000.—

Парт. 37 поз. 42 „За одржавање Град. болнице...“ Дин. 17.000.—

Парт. 37 поз. 59 „Уређење обале-кеја...“ Дин. 3.000.—

Парт. 37 поз. 60 „Набавка материјала, алата...“ Дин. 1,370.000.—

Парт. 37 поз. 64 „Одржавање чистоће, кошење траве...“ Дин. 110.000.—

Парт. 38 поз. 14 „За оправку, преправку, одрж. и бажарење децим. и кол. вага...“ Дин. 1.500.—

Парт. 40 поз. 7 „Набавка огревног материјала и прибора...“ Дин. 1.500.—

Парт. 42 поз. 8 „Шкарпирање рушевних брегова...“ Дин. 17.000.—

Парт. 42 поз. 17 „Одржавање свих вртларских објеката...“ Дин. 925.000.—

Парт. 42 поз. 31 „Одржавање, чишћење и дезинф. јавних канала...“ Дин. 15.000.—

Парт. 45 поз. 7 „Одржавање и оправка трамв. кола...“ Дин. 1,450.000.—

Парт. 45 поз. 9 „Набавка и обрада гвозђа...“ Дин. 1,064.000.—

Парт. 45 поз. 10 „Одржавање и оправ. аутобуса...“ Дин. 1,888.383.—

Парт. 45 поз. 12 „Исхрана, потков и лечење теглећих грла...“ Дин. 100.000.—

Парт. 45 поз. 13 „Израда ливених производа...“ Дин. 157.613.—

Парт. 45 поз. 26 „Огрев, осветлење, вода...“ Дин. 738.000.—

Парт. 45 поз. 39 „Исхрана, потков и лечење теглећих грла...“ Дин. 500.000.—

Укупно Динара: 9,999.996.—

На терет парт. 51 поз. 3 „Помоћ Управи друштва за привређивање сајма и изложби...“ Динара 1,999.996.— а у корист следећих партија и позиција и то:

Парт. 32 поз. 1 „Комисиске и остале наградe и дневнице...“ Дин. 300.000.—

Парт. 37 поз. 34 „За потребе Градског дома деце заштите...“ Дин. 13.000.—

Парт. 37 поз. 53 „Послуга, одржавање и дезинф. свих јавних клозета...“ Динара 2.000.—

Парт. 37 поз. 58 „Одржавање хлад. купатила...“ Дин. 45.000.—

Парт. 40 поз. 2 „Набавка канцелар. и ост. инв. потреба...“ Дин. 138.000.—

Парт. 40 поз. 5 „Штампање огласа, објав. плаката...“ Дин. 50.000.—

Парт. 41 поз. 33 „За обавезе из ран. година за које у своје време није било или није било довољно кредита...“ Дин. 100.000.—

Парт. 42 поз. 7 „Радови, материјал и све потребе око одржавања калдрме...“ Динара 508.000.—

Парт. 42 поз. 28 „Допринос Пољопривредној заклади...“ Дин. 26.000.—

Парт. 42 поз. 32 „Одржавање нове црпне станице...“ Дин. 8.000.—

Парт. 43 поз. 1 „Одржавање водоводне мреже...“ Дин. 47.996.—

Парт. 43 поз. 2 „Одржавање свих инсталација водовода...“ Дин. 39.000.—

Парт. 43 поз. 14 „Одржавање нових бунара“ Дин. 3.000.—

Парт. 45 поз. 11 „Набавка погонског материјала и мазива“ Дин. 720.000.—

Укупно Динара: 1,999.996.—

На терет напред означених партија и позиција вршиће се исплате повишица и других потреба наведених у овој одлуци.

III.

Да се радови и набавке за које је првобитно био предвиђен кредит по парт. 51 поз. 1, 2 и 3 ванредних расхода буџета за 1940/41 год. изврше и исплате на терет кредита зајма од 250.000.000.— динара тач. 7 а на овај начин ослобођен кредит ванредних расхода вирманише у корист партија и позиција тач. II ове одлуке.

IV

1) Да се повећа износ парт. 1 поз. 5 „Допринос Градског поглаварства Београда за ванпређење пољопривреде“ прихода за 1940/41 годину за износ од Дин. 26.000.—

2) Да се повећа износ парт. 1 поз. 3 „Трошкови око исхране приплодних грла“ расхода Пољопривредне закладе за 1940/41 годину за износ од Дин. 26.000.—

V

Да се одлука Градског већа ОБр. 23537 од 4. X. 1939 године одобрена решењем Г. Министра финансија Бр. 894/VII од 19-X-1939 године измени и да гласи:

Да се овласти Претседник Општине града Београда да може закључити у земљи више зајмова у укупном износу до Д. 250.000.000.—

Камата по овим зајмовима да буде највише до 8%.

Рок исплате највише до 40 година.

Кредити за ануитетску службу по овим зајмовима уносиће се у наредне буџете Општине све до коначне исплате ових зајмова.

У колико задужење буде учињено код државних или социјалних установа, извршиће се под условима који са њима буду утврђени.

У колико задужење буде учињено путем емисије на слободној новчаној пијаци, извршиће се под условима како то кредитна пијаса буде допуштала. У овом случају Претседник Општине града Београда поднеће Градском већу посебан предлог.

Утрошак овога зајма распоредиће се на следећи начин и то:

- 1) За потребе водовода Дин. 35,000.000.—
- 2) За набавку возила и све у вези са саобраћајном службом Дин. 38,000.000.—
- 3) За потребе, изградњу и употпуњавање електричне мреже и набавку електрич. бројила Динара 25,000.000.—
- 4) За откуп земљишта за гробља и њихов уређење Динара 36,000.000.—
- 5) За експропријације Дин. 29,200.000.—
- 6) За уређење и изградњу улица Динара 20,000.000.—
- 7) За све остале потребе а у првом реду израду планова, зграда, студије и проучавања појединих техничких питања, шумљавање и паркирање, набавка камиона и ваљака Динара 66,800.000.—

3

Код ове тачке дневног реда градски већник г. Павле Алексић изразио је своје задовољство због укидања трошарине на животне намирнице и молико да се трошарина не наплаћује на брашно и сланину, као највиталније потребе београдске сиротиње, а да се повећа на луксуз, како би се на тај начин општинска каса реконпензирала.

За овим је Градско веће на предлог Претседника II Бр. 7424

Одлучило:

Да се општинска трошарина не наплаћује на следеће производе:

- 1) На свињску маст по тач. 2 Тар. Бр. 39 Трошаринске тарифе;
- 2) на пасуљ по тач. 2 Тар. Бр. 3 Трошаринске тарифе;
- 3) на купус и кромпир по тач. 2 Тар. Бр. 2 Трошаринске тарифе;
- 4) на црни и бели лук по тач. 4 Тар. Бр. 2 Трошаринске тарифе.

Ово ослобођење да важи од дана објављивања у „Општинским новинама“ па до доношења нове одлуке.

4

Тачка дневног реда: „Предлог за одобрење Правилника о продаји плацева општинским службеницима за подизање домова“ по сагласности Градског већа повучено је са дневног реда ради проучавања.

5

На предлог Претседника II Бр. 7441 Градско веће је

Одлучило:

Да и за буџетску 1940/41 годину, док не буде решено питање о примени Правилника Регулационог фонда града Београда. Правилника о грађевинским таксама града Београда као и питање ликвидације земунског каналског фонда, у Градском одељку Земун остане на снази Грађевинско-таксени Правилник Општине града Земуна из 1933 године;

Да се за све време примене овог Правилника у Градском одељку Земун извршује посебан прорачун земунског Грађевинско-регулационог фонда и земунског Каналског фонда;

Да се грађевинске таксе наплаћују само на грађевине и грађевинске радове, односно инсталације, предвиђене чл. 2 и чл. 72 Грађевинског правилника за град Београд, а по сагласности Министра грађевина;

Да се први одељак земунског Грађевинског таксеног правилника измени у толико, што ће се под речју „Грађевински правилник“ подразумевати грађевински правилник за град Београд.

6

На предлог Претседника II Бр. 7499 Градско веће је

Одлучило:

Да се одлука Градског већа ОБр. 1644 од 3 фебруара 1939 године о ослобођењу Родиног позоришта плаћања општинске таксе на улазнице за своје приредбе почев од 1 септембра 1940 године стави ван снаге, с тим да је од тога дана Родино позориште дужно да плаћа Општини таксу на улазнице за своја приређивања.

7

На предлог Претседника II Бр. 7498 Градско веће је

Одлучило:

Да се прописи Тар. бр. 383, 384, 391а и 392а Таксене тарифе Закона о таксама измене и допуне и да гласи:

Тар. Бр. 383

За изношење ђубрета и сметлишта из зграда и дворишта плаћа се од једног простора у згради месечно:

- У улицама I реда 2.50 динара;
- У улицама II реда 2.— динара;
- У улицама III реда 1.75 динара;
- У улицама IV реда 1.50 динара;
- У улицама V реда 1.— динар.

Изношење ђубрета и сметлишта искључиво је право Општине.

1. *Напомена.* Под простором подразумева се свака изграђена просторија без обзира на њен назив и намену чија површина није мања од три ни већа од тридесет квадратних метара. Просторије од 30—60 м² површине патоса рачунају се за наплату ове таксе у два простора; просторије од 60—90 м² у три простора, од 90—100 м² у четири простора, од 120—150 м² у пет простора итд. рачунајући сваких започетих нових 30 м² у један простор.

Површине тавана, степеништа, подрума, за домаће намирнице, шупе или подруме за дрва или угаљ за кућну употребу неће се обрачунавати као простор за наплату ове таксе.

2. *Напомена.* Попис простора врше за то овлашћени општински органи, који су дужни у присуству власника или његовог заменика приликом пописа попунити пописну листу, према формулару који издаје Општина. Власник имања или његов заменик дужан је да провери уписане податке у пописној листи и да својим потписом потврди њихову тачност.

У случају отсуства власника, односно његовог заменика, попис ће се извршити без њиховог присуства, али ће се власник у року од 10 дана од извршеног пописа писменим путем обавестити о резултату пописа.

3. *Напомена.* Заинтересована странка може у року од 15 дана од дана извршеног пописа, односно од дана извештаја о извршеном попису путем претставке тражити да се комисијски изврши преглед зграде и утврди број простора.

По претставци на извршени попис простора утврђивање тачног броја простора врши комисија, коју одређује Председник Градске општине. За излазак комисије на лице места поред таксе за претставку плаћа се и такса од 100.— динара у готову. У случају да се утврди тачност навода молиоца, власнику ће се уплаћена такса од 100.— динара вратити или одобрити његовом рачуну.

4. *Напомена.* Власник градилишта обавезан је писмено известити Општину о сваком повећању или смањену броја или површине простора на његовом имању и то у року од 15 дана од дана када је наступила промена.

Ако власник у означеном року не пријави повећање броја или површине простора, или не пријави број новоподигнутих простора на неизиданом градилишту, платиће од дана када је наступила промена до момента утврђивања стварног стања за све непријављене просторе двоструки износ таксе.

Смањење задужења овом таксом због стварно извршеног смањена броја простора, рачунаће се од дана подношења пријаве.

5. *Напомена.* Таксу из овог тарифног броја плаћаће сви власници непокретних имања

у атару Општине града Београда и на подручју Градског одељка у Земуну.

Ова такса плаћа се и у оним случајевима кад се на захтев власника са њихових имања сметлиште и ђубре не износи.

6. *Напомена.* Такса из овог тарифног броја наплаћиваће се од власника имања без обзира на уговорне односе са закушцима простора, земљишта, објеката и предузећа.

У случају сувласништва обавеза на плаћање ове таксе је солидарна.

7. *Напомена.* Ова такса плаћа се тромесечно унапред у року од 15 дана од дана пошиљке рачуна.

Као датум пошиљке рачуна важи датум поштанског жига.

8. *Напомена.* Извештаји о задужењима, о променама задужења, рачуни и опомене достављаће се власницима преко поште без препоруке а власник ће платити:

За пошиљку у облику дописне карте један динар;

За кувертиране пошиљке два динара;

За дупликат рачуна два динара;

За опомену пет динара; и

Таксу из Тар. бр. 34 Таксене тарифе Закона о таксама.

Власник који жели да му се извештаји, рачуни и опомене не достављају препоручено, мора то писмено пријавити Општини.

За препоруку плаћаће власник засебно још и одговарајућу поштанску таксу.

Општина може у интересу службе слати власницима извештаје, рачуне и опомене препоручено на њихов терет.

9. *Напомена.* Рачуни за наплату ове таксе достављаће се власнику имања или на писмен захтев власника његовом пуномоћнику.

Власник је дужан писмено известити Општину о месту становања, а ако то не учини рачуни ће се достављати на адресу његовог имања.

10. *Напомена.* У случају да власник не исплати послате рачуне у року од 15 дана од датума пошиљке рачуна, наплата ће се извршити принудним путем.

11. *Напомена.* Ненаплаћена такса из овог тарифног броја оптерећује имање и прелази на новог власника без обзира како стари и нови власник имања о овој такси уговоре.

12. *Напомена.* Класификација улица у редове врши се на предлог Техничке дирекције одлуком Градског већа.

13. *Напомена.* Имања која излазе на две или више улица плаћају ову таксу према највећем реду једне од тих улица.

14. *Напомена.* Таксу из овог тарифног броја неће плаћати градилишта на којима постоје богомоље ма које признате вероисповести и то само за просторе богомоље.

Простори црквених канцеларија, станова и томе слични подлежу плаћању ове таксе.

Такса из овог тарифног броја наплаћиваће се почев од 1 јануара 1941 године од кога дана престају да важе прописи Тар. Бр. 383 Таксене тарифе Закона о таксама одобрене решењем Г. Министра финансија бр. 12327 од 30 априла 1924 године и Додатак прописнику за поливање улица и изнашање смета Градског одељка у Земуну бр. 342 од 24 октобра 1923 године, одобрен решењем Покрајинске управе за Хрватску и Славонију Одељење за унутарње послове Бр. 62282 од 20 децембра 1923 године, као и сви прописи, који су у супротности са овим тарифним бројем.

Тар. Бр. 384

За одржавање чистоће града, чишћење и поливање улица, тргова, паркова, скверова итд. дужни су плаћати власници свију градилишта таксу и то:

а) Власници изиданих градилишта од једног простора зграде месечно:

У улицама I реда	2.— динара;
У улицама II реда	1.75 динара;
У улицама III реда	1.50 динара;
У улицама IV реда	1.25 динара;
У улицама V реда	1.— динар.

б) Власници неизиданих градилишта од једног ара површине градилишта месечно:

У улицама I реда	10.— динара;
У улицама II реда	8.— динара;
У улицама III реда	5.— динара;
У улицама IV реда	2.— динара;
У улицама V реда	1.— динар.

1. *Напомена.* Такса из овог тарифног броја како за изидана тако и за неизидана градилишта не може износити месечно мање од:

У улицама I реда	60.— динара;
У улицама II реда	40.— динара;
У улицама III реда	20.— динара;
У улицама IV реда	10.— динара;
У улицама V реда	5.— динара.

2. *Напомена.* Неизидана градилишта плаћају за започети ар површине као и за цео ар.

Површине неизиданих градилишта утврђују се извештајем Катастарског отсека Општине.

3. *Напомена.* Прописи напомене 1, 2, 3 и 4 става првог напомене 5 и напомене 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 и 14 Тар. Бр. 383 Таксене тарифе важе и овде.

4. *Напомена.* Пропис напомене 4 Тар. Бр. 383 Таксене тарифе примењиваће се аналогно и за пријаву повећања, односно смањена површине градилишта.

Такса из овог тарифног броја наплаћиваће се почев од првог јануара 1941 године од

кога дана престају да важе прописи Тар. Бр. 384 Таксене тарифе Закона о таксама одобрене решењем Г. Министра финансија Бр. 12327 од 30 априла 1924 године и одлука Земунског градског већа од 14 јуна 1935 године ЗОБр. 12627 одобрена решењем Министарства финансија Бр. 7031/VII од 9 августа 1935 године, као и сви прописи који су у супротности са овим тарифним бројем.

Тар. Бр. 391а

Тачка 8 укида се.

Тар. Бр. 392а

1) За израду споја од уличног канала до регулационе линије плаћа се такса по вредности извршеног споја, ако тај спој Општина буде радила.

Ову таксу дужни су власници имања исплатити у две полугодишње или дванаест месечних рата, с тим да рок плаћања тече од дана пошиљке рачуна.

2) За употребу и одржавање уличних канала плаћаће власници изиданих градилишта месечно по 1.— динар од простора.

Власници имања на којима нема зграда, а поред истих имања прошао је улични канал, плаћаће на име ове таксе месечно по 5.— динара, од једног ара површине градилишта.

Започети ар рачуна се као цео.

1. *Напомена.* Обавези плаћања таксе за употребу и одржавање канала подлежу сви власници за сва изидана и неизидана градилишта од дана када су своју кућну канализацију везали са уличним каналом, односно после шест месеци од дана кад је поред њихових имања прошао улични канал, без обзира да ли су њихова имања везана са уличним каналом или не.

2. *Напомена.* Власници изиданих градилишта (ма и делимично) морају да вежу своју кућну канализацију за уличну у року од шест месеци од дана саопштења о довршењу уличног канала.

После тога рока Општина може извршити целокупну кућну канализацију о трошку власника имања.

За израду кућне канализације, као и планова исте, ако их Општина буде радила, плаће власници имања таксу према обрачуна Канализационог отсека Општине.

Ову таксу дужни су власници имања исплатити у року од две године у полугодишњим или месечним отплатама, с тим, да рок отплате тече од дана пошиљке рачуна.

3. *Напомена.* Од плаћања таксе из овог тарифног броја ослобођавају се:

а) имања која се због регулације морају у целости експроприсати, или која се Генералним планом у целости резервишу и то само у случају ако немају кућне канализације;

б) имања која се регулацијом секу тако да остатак не може да буде градилиште и то само у случају ако немају кућне канализације;

в) имања која се због свог положаја, с обзиром на нивелету улице, не могу да користе улични канал из своје улице, већ морају користити канале суседних имања доњих улица, у ком случају морају пролазити кроз туђе — суседно имање.

Власници оваквих имања морају плаћати таксу за употребу канала после шест месеци од дана када им је по оцени Канализационог отсека омогућено везивање из суседних или доњих улица.

4. *Напомена.* Власници имања која излазе на две или више улица, а улични канал је прошао само једном од тих улица плаћају таксу за употребу и одржавање канала по овом тарифном броју ако по оцени Канализационог отсека могу да вежу кућну канализацију целокупног имања из улице којом је прошао улични канал.

5. *Напомена.* Прописи напомене 1, 2, 3, 4 става првог напомене 5 и напомене 6, 7, 8, 9, 10, 11 и 14 Тарифног броја 383 Таксене тарифе важе и овде.

6. *Напомена.* Прописи напомене 4 тарифног броја 384 таксене тарифе важе и овде.

Такса из овог тарифног броја наплаћиваће се од првог јануара 1941 године од кога дана престају да важе прописи Тар. Бр. 392а Таксене тарифе Закона о таксама одобрене решењем Г. Министра финансија Бр. 12327 од 30 априла 1924 године, пропис тачке 42 део VI Правилника о грађевинским таксама ОБр. 46636 од 30 децембра 1935 године одобрено решењем Г. Министра финансија Бр. 526/VII од 24 јануара 1936 године; мења се пропис тачке 40 дела VI истог Правилника; престаје да важи Уредба о обавезном споју на јавну канализацију те о накнади трошкова за употребу и одржавање јавних канала и препумпавање воде из канала у Дунав за подручје Градског одељка у Земуну од 29 октобра 1937 године ОБр. 23584, која је одобрена решењем Министарства унутрашњих послова Одељење за самоуправу IV Бр. 6207 од 30 децембра 1937 године, као и сви прописи, који су у супротности са овим тарифним бројем.

8

На предлог Претседника II Бр. 7440 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се Трговинској комори у Београду уступи у закуп на 99 година општинско земљиште у Далматинској улици парцела бр. 1010 у површини 692,90 м. кв. парцела 1011 у површини 527,30 м. кв. и део парцеле бр. 1012 у

површини 490,30 м. кв. у К. О. Београд 2, у укупној површини од 1.710,50 м. кв. под следећим условима:

а) Трговинска комора дужна је да плаћа на име закупнине по 100.— динара годишње унапред и то најдоцније до 15 јануара сваке године;

б) На овом земљишту Комора је обавезна подићи Шегртски дом и подигнуту зграду користити искључиво за смештај шегрта, у противном Општина града Београда има право да подигнуту зграду преузме у својину и то без икакве накнаде Београдској трговинској комори;

в) Комора је обавезна плаћати све државне таксе, порезе и дажбине за закупљено добро и објекте које на истом буде подигла.

2) Да се Трговинској комори као прилог Општине за подизање Шегртског дома у Београду исплати износ од 1.000.000— динара из готовине „Шегртског фонда“ по уложној књижици београдске Општинске штедионице бр. 12657 и уложне књижице Државне хипотекарне банке број 2133.

3) Да Отсек катастра Градског поглаварства изврши цепање парцеле бр. 1012 К. О. Београд 2.

9

На предлог Претседника II Бр. 7553 Градско веће је

Одлучило:

Да се Одељак за експропријацију и апропријацију издвоји из састава Привредно-финансијског одељења и унесе у састав и администрацију надлежности Катастарског отсека Техничке дирекције.

10

На предлог Претседника II Бр. 7363 Градско веће је

Одлучило:

I. Да се назив: „Ветеринарско-кланични отсек Привредно-финансијског одељења“ створен одлуком Суда Општине града Београда ОФБр. 24961/33 промени у назив: „Ветеринарски отсек Управног одељења“.

Да у састав Ветеринарског отсека уђу:

1) Јавне градске кланице у Београду и Земуну;

2) Градска реонска ветеринарска служба;

3) Служба на градским сточним трговинама;

4) Градске кафилерије и

5) Градска ветеринарска амбуланта.

II. Ветеринарски отсек вршиће административну контролу над обављањем свих

означених служби и настојати да се послови у стручном погледу обављају по одредбама прописаним за поједине гране Уредбама и Правилницима.

III. До ступања на снагу новог Статута звања Управника кланица и старешина осталих радних јединица овог Отсека распоредиће Градско веће својом одлуком о постављењу дотичних старешина према значају службе и буџетским могућностима.

11

На предлог Претседника II Бр. 7272 Градско веће је

Одлучило:

Да се приговор г. Стевана Шварца од 16 августа 1940 године II Бр. 6850 изјављен на одлуку Претседника Општине II Бр. 6499 од 17-VIII-1940 године одбије као неумесан и на закону неоснован.

Исто тако да се одбије и допуна овом приговору изјављена 24-VIII-1940 II Бр. 7036 као неблагоприятна а поред тога и као неумесна и на закону неоснована.

12

На предлог Претседника II Бр. 7447 Градско веће је

Одлучило:

I. Да се усвоји примедба Министарства финансија стављена у акту VII Бр. 6933/40 на Правилник фонда за асанацију ниских терена на подручју Општине града Београда, тако да став 2 чл. 3 тога Правилника гласи:

„Сви приходи од продатих плацева на санираним теренима, а уз претходно одобрење по § 94 у вези § 113 Закона о градским општинама.“

II. Да члан 4 овог Правилника гласи:

„Приходи овог Фонда, поменути у чл. 3 овог Правилника држаће се на прилоду код Београдске општинске штедионице.“

13

На предлог Претседника II Бр. 7360 Градско веће је

Одлучило:

Да се усвоји примедба Министра финансија стављена на Правилник Фонда за унапређење туризма, усвојен одлуком Градског већа II Бр. 2025/40 тако да тач. 1 чл. 2 овог Правилника гласи:

„Сви кредити предвиђени буџетом Општине града Београда за циљеве унапређе-

ња туризма, који се на почетку буџетске године предају Фонду.“

14

На предлог Претседника II Бр. 7362 Градско веће је

Одлучило:

Да се усвоји примедба Министра финансија стављена на Правилник Фонда за споменике, скулпторске украсе и обележавање историјских места Београда, одобрен од Градског већа одлуком II Бр. 2024/40 тако да тач. 1 чл. 2 Правилника гласи:

„Приходи Фонда:

1) Кредит предвиђен буџетом Општине града Београда за подизање јавних споменика, за обележавање историјских места и за скулпторске украсе Београда, који се на почетку буџетске године предаје Фонду.“

15

На предлог Претседника II Бр. 7359 Градско веће је

Одлучило:

Да се за члана Управног одбора Фонда за стварање и одржавање радничких установа у Београду изабере г. Љубомир Митић, градски већник, на место г. Драгослава Ђорђевића и њему за заменика г. Милан Павловић, градски већник.

16

На предлог Претседника II Бр. 7527 Градско веће је

Одлучило:

Да се усвоји текст уговора између Општине града Београда и Трговачко-индустријске банке из Београда о снабдевању електричном енергијом градског водовода на Белим водама из централе Електро-Макиш, како је израђен од стране комисије, а који гласи: (види прилог у идућем броју).

17

На предлог Претседника II Бр. 7356 Градско веће је

Одлучило:

Да се фирми Рудолф Рајх, Нови Сад, одобри продужење рока испоруке аутобуских каросерија за два месеца јер је поднела пуноважне доказе за правдање здоцњена пре-

ма одредбама уговора VII Бр. 16049/40 закљученог на основу одлуке Градског већа ОБр. 30042 од 2 јануара 1940 године.

18

На предлог Претседника II Бр. 7355 Градско веће је

Одлучило:

Да се фирми „Јасеница“ А. Д. одобри продужење рока испоруке аутобуских каросерија за два месеца, јер је поднела пуноважне доказе за правдање застоја према одредбама уговора VII Бр. 10240/40 закљученог на основу одлуке Градског већа ОБр. 30049 од јануара 1940 године.

19

На предлог Претседника II Бр. 7109 Градско веће је

Одлучило:

Да се предузимачу за бушење два бунара у Земуну Паушаку Антону, овл. бунарџији из Земуну продужи рок за довршења радова, који су му уступљени одлуком Градског већа II Бр. 2567/40 од 2-IV-1940 године за петнаест календарских дана, рачунајући од истека рока за довршење радова прописаног према § 20 Општинских услова са шездесет радних дана.

20

На предлог Претседника II Бр. 7380 Градско веће је

Одлучило:

Да се одлука Градског већа II Бр. 6735 од 16-VIII-1940 године измени у толико што ће надзорни архитекта на подизању нове зграде за основну школу „Св. Сава“ у улици Цара Николе II бити г. Радослав Стојићевић, архитекта Архитектонског отсека а њему помоћник г. Ђура Фаустенбергер, техн. пословођа, с тим да обојица раде по инструкцијама г. Марка Андрејевића, референта.

21

Напредлог Претседника II Бр. 7153 Градско веће је

Одлучило:

Да се одлука Градског већа ОБр. 11648 од 15 маја 1936 године, којом је одобрена апропријација имању г. Бранислава Нушића на углу улица Динка Рањине и Розалије Мор-

тон, измени у толико што тачна површина апропријације овом имању износи 306,9 м² уместо 200 м², колико је поменутом одлуком означено.

22

На предлог Претседника II Бр. 7271 Градско веће је

Одлучило:

Да се измена одлуке Градског већа од 14 јула 1939 ОБр. 16946 о експро-апропријацији имања г. Михајла Јаковљевића, у улици Јове Илића и Булевару Војводе Степе и имања у улици Шубићевој, у толико што се ставља ван снаге онај део поменуте одлуке који се односи на парцелу бр. 4764 К. О. Београд 3, пошто је та парцела неправилно унета у одлуку ОБр. 16946/39.

23

На предлог Претседника II Бр. 7164 Градско веће је

Одлучило:

Да се одлука Одбора Општине београдске АБр. 5863 од 22 септембра 1922 године, којом је одобрена експропријација дела имања г. Жике С. Поповића у улици Рајићевој бр. 11 у површини од 16,58 м² измени и допуни у толико, што тачна површина експропријације износи 19,70 м² и што ће се исплата вредности ове експропријације извршити на терет зајма од 250.000.000.— динара тач. 5.

Пуномоћник Општине града Београда г. Никола Витановић извршиће пренос експроприсаног дела земљишта на Општину града Београда, с тим да власник плати преносну таксу и све дужне општинске таксе.

24

На предлог Претседника II Бр. 6815 Градско веће је

Одлучило:

Да се одлука Градског већа II Бр. 4879 од 5 јула 1940 године измени у толико што се уместо одређених процениоца овом одлуком, одређују као општински проценитељи и то као чланови г.г. инж. Чедомир Јанчић, и инж. Милан Нешић, а као њихови заменици г.г. арх. Драгиша Плаовић и Мића Војиновић.

25

На предлог Претседника II Бр. 7114 Градско веће је

Одлучило:

Да се као неумесан и на закону неоснован одбије приговор г. Јоксимовића Др. Драгића, адв. оvd., пуномоћника г-ђе Крстић Славке, оvd. изјављен на одлуку градског већа ОBr. 16458 од 17-V-1935 год. којом је г-ђи Крстић Славки, удови поч. Крстића Витора, бив. потпретседника Општине града Београда помоћ смањена од 1.500 на 500 динара месечно.

26

На предлог Претседника II Бр. 7163 Градско веће је

Одлучило:

Да се г-ђи Вукосави Костић изврши повраћај суме од 2.191,50 динара на име више наплаћене апропријације по одлуци Одбора Општине београдске ОBr. 22717 од 22 августа 1932 године, пошто је именована платила вредност апропријације за првину од 24,01 м² док стварна површина апропријације износи 9,40 м², а вредност исте рачуната је, сходно поменутој одлуци Одбора Општине београдске, по цени од 150.— динара од 1 м². Овај повраћај да се изврши на терет парт. 1 поз. 4 буџета прихода Регулационог фонда ОГБ за 1940/41 годину.

27

На предлог Претседника II Бр. 7242 Градско веће је

Одлучило:

Да се изузетно одобри, да се одобрени кредит од 5.000.000.— динара по буџету за 1940/41 годину, парт. 42/7 „Радови, материјал и све потребе око одржавања калдрме и инжењерских објеката и исплата радне снаге на тим пословима“ може трошити и ван граница остварених прихода, с обзиром на специјалну природу тих радова, који се не могу обавити по зимском и рђавом времену, а који су неопходни, да се на време изврше, ради безбедности саобраћаја на градским улицама и приступним путевима атару Београдске општине.

28

На предлог Претседника II Бр. 7348 Градско веће је

Одлучило:

Да издатак од Динара 6.000.— за постављање три казука на Дунавској обали низводно од електричне централе „Снага и светлост“, падне на терет парт. 50 поз. 1 „За непредвиђене и недовољно предвиђене расходе“ буџета за 1940/41 годину.

29

На предлог Претседника II Бр. 7554 Градско веће је

Одлучило:

Да издатак од 296.— динара за пренос аутоксием оболелог радника Момчиловића Илије од Макишког насипа до Државне болнице падне на терет парт. 50 поз. 1 „За непредвиђене и недовољно предвиђене расходе“ буџета за 1940/41 године.

30

На предлог Претседника II Бр. 7555 Градско веће је

Одлучило:

Да се Хрватском обртничком и трговачком певачком друштву „Родољуб“ из Земуна исплати сума од Динара 572.— као накнаду за постављена врата на општинској згради убожнице у улици Студеничкој у Земуну.

Исплата наведене суме пашће на терет парт. 50 поз. 1 буџета расхода за 1940/41 годину.

31

На предлог Претседника II Бр. 7346 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се Управи женског хришћанског покрета из Београда за подизање интерната за женске шегрте стави на расположење и исплати износ од Динара 300.000.— из готовине „Шегртског фонда“ по уложној књижици бр. 2133 издања државне хепотекарне банке.

2) Да се са Општинске циглане „Лионир“ именованом друштву, за подизање интерната изда 400.000 комада опека с тим, да се вредност издате количине опеке од 100.000.— динара наплати из суме која се има исплатити сходно тачци 1) ове одлуке.

У погледу употребе ове зграде са Друштвом се има сачинити уговор по коме се иста има користити искључиво за циљеве наведене у њиховој претставци бр. 520/40.

32

На предлог Претседника II Бр. 7379 Градско веће је

Одлучило:

Да се усвоји као оправдан издатак од 69.412,55, који је утрошен на редовном одржавању бановинских и општинских путова у режији Отсека за одржавање калдрме за друго тромесечје од I-IV до 30-IV-1940 године, јер је то одржавање, према мишљењу колаудирајуће комисије, одређене одлуком VI Бр. 5091/40 године солидно изведено.

33

Код тачке дневног реда: „Предлог за пензионисање градских службеника“ Градско веће је

Одлучило:

1) По предлогу Претседника II Бр. 7350: „Да се Секулић Светислав, кондуктер трамваја IV групе 7 степена Дирекције трамваја и осветљења, стави у стање мира под 1 јуном 1935 године, с тим да му се исплаћује из општинске касе 22.683,84 динара годишње на име личне пензије.

Лична пензија исплаћиваће се Секулићу од 1 септембра 1940 године на терет кредита партије 3 позиције 4 буџета за 1940/41 годину, па у будуће све док не наступи који од случајева предвиђених у § 132 Закона о чиновницима.

Овом одлуком замењује се одлука Градског већа од 23 априла 1935 године ОБр. 14087/35, односно одлука Претседника Градске општине од 14 маја 1935 године ДБр. 12675/35.

Разлика пензије по одлуци од 14 маја 1940 године ДБр. 12675/35 и пензије по овој одлуци има се исплатити Секулићу од 1 јуна 1935 године до закључно 31 августа 1940 године и то:

Разлика пензије од 1 јула 1935 до закључно 31 марта 1940 има се исплатити на терет Фонда за исплату обавеза из закључених рачунских година.

Разлика пензије од 1 априла 1940 до закључно 31 августа 1940 године има се исплатити на терет кредита партије 30 позиције 4 буџета за 1940/41 годину.“

2) По предлогу Претседника II Бр. 7541: „Да се г-ђа Пандуровић М. Јелена, писар Управног одељења III категорије, 4 степена, IX класе стави у пензију под 16 септембром 1940 године с тим да јој се из општинске касе исплаћује 10.067,80 динара годишње на име личне пензије.

Лична пензија исплаћиваће јој се од 1 октобра 1940 године на терет кредита партије 31 поз. 1 буџета за 1940/41 годину па у будуће све док не наступи који од случајева предвиђених у § 132 Закона о чиновницима у којима се лична пензија губи.“

3) По предлогу претседника II Бр. 7556:

„Да се г. Милер В. Едуард, ветеринар Ветеринарско-кљаничног отсека IV чиновничке положајне групе 1 степена, стави у пензију под 5 јулом 1940 године с тим да му се из општинске касе исплаћује месечно и то 1.682,60 динара на име личне пензије и 243,44 динара на име личног додатка, што укупно износи 1.926,04 динара месечно.

Ове пензијске припадљности исплаћиваће се г. Милеру Едуарду од 1 августа 1940 године на терет кредита партије 31 поз. 1 буџета за 1940/41 годину па у будуће све док не наступи који од случајева предвиђених у § 132 Закона о чиновницима у којима се лична пензија губи.“

34

Код тачке дневног реда: „Предлог за отпуштање градских чиновника“ Градско веће је

Одлучило:

1) По предлогу Претседника II Бр. 7252: „Да се г. Аносов А. Иван, хонорарни технички чиновник Техничке дирекције, отпусти из општинске службе.“

2) По предлогу Претседника II Бр. 7250: „Да се г. Никулин Флор, хонорарни геометар Техничке дирекције, отпусти из општинске службе.“

35

Код тачке дневног реда: „Предлог за унапређење градских службеника“ Градско веће је

Одлучило:

1) По предлогу Претседника II Бр. 7406: „Да се г-ђа Крстић Надежда, протоколиста Одељења за социјално и здравствено старање III категорије, 7 степена VIII класе, унапреди у VII класу положајне плате јер је 1. августа 1940 године навршила двадесет година службе и испунила све прописане услове за ово унапређење.

Разлика у плати, настала услед овога унапређења исплаћиваће се г-ђи Крстић Надежди од 16 септембра 1940 године на терет кредита партије 12 поз. 3 буџета за 1940/41 годину.“

2) По предлогу Претседника II Бр. 7405: „Да се г. Ризванбеговић Хивзија, помоћни секретар Техничке дирекције II категорије

5 степена, VIII класе унапреди у VII класу положајне плате, јер је 1 септембра 1940 године навршио двадесет година службе и испунио све прописане услове за ово унапређење.

Разлика у плати, настала услед овога унапређења исплаћиваће се г. Ризванбеговићу Хивзији од 16-IX-1940 на терет кредита партије 23, поз. 2, буџета за 1940/41 годину.“

3) По предлогу Претседника II Бр. 7603:

„Да се инжињер Николић Т. Миливоје, в. д. шефа Отсека трамваја I групе 3 степена „Д“, постави за шефа Отсека трамваја Дирекције трамваја и осветљења I групе 3 степена „Г“ по Статуту Дирекције трамваја и осветљења.

Принадлежности г. Николића исплаћиваће се из кредита партије 28 позиције 1 са звања „9 шефова отсека“ буџета Дирекције трамваја и осветљења за 1940/41 годину.“

4) По предлогу Претседника II Бр. 7602:

„Да се инж. Поповић Л. Петар, в. д. шефа Отсека за пруге I групе 3 степена „Д“ постави за шефа Отсека за пруге Дирекције трамваја и осветљења I групе 3 степена „Г“ по Статуту Дирекције трамваја и осветљења.

Принадлежности Поповића исплаћиваће се из кредита партије 28 позиције 1 са звања „9 шефова отсека“ буџета Дирекције трамваја и осветљења за 1940/41 годину.“

4) По предлогу Претседника II Бр. 7601:

„Да се инж. шеф Грађевинског отсека Марјановић М. Светомир, в. д. шефа саобраћајне службе I групе 8 степена „Г“, постави за шефа Саобраћајне службе Дирекције трамваја и осветљења I групе 8 степена „В“ по Статуту Дирекције трамваја и осветљења.

Принадлежности Марјановића исплаћиваће се из кредита партије 28 позиције 1 са звања „5 шефова службе — инжињера“ буџета Дирекције трамваја и осветљења за 1940/41 годину.“

6) По предлогу Претседника II Бр. 7566:

„Да се Живановић Љ. Борислав, помоћни секретар II категорије, 5 степена, VII класе постави за референта Дирекције трамваја и осветљења за персонална питања II категорије 5 степена, V класе по Статуту Општине града Београда.

Принадлежности Живановића исплаћиваће се из кредита партије 28 позиције 1 са звања „5 референата“ буџета Дирекције трамваја и осветљења.

Да се Живановићу Љ. Бориславу одређује функциони додаток од Дин. 800.— месечно који ће се исплаћивати из кредита партије 29 позиције 3 буџета Дирекције трамваја и осветљења за 1940/41 годину.“

7) По предлогу Претседника II Бр. 7565:

Да се Тошић Сима, чиновник II категорије, 3 степена, VIII класе постави за референта Дирекције трамваја и осветљења II категорије, 3 степена, V класе по Статуту Општине града Београда.“

Принадлежности Тошића исплаћиваће се из кредита партије 28 позиције 1 са звања „6 референата“ буџета Дирекције трамваја и осветљења за 1940/41 годину.“

8) По предлогу Претседника II Бр. 7562:

„Да се г. Крајчић У. Лазар, хонорани благајник Одељења за социјално и здравствено старање, преведе на звање писара Одељења за социјално и здравствено старање III категорије, 1 степена, X класе.

Принадлежности ће му се исплаћивати на терет кредита партије 11 позиције 1 са звања „26 лекара“ буџета за 1940/41 годину.“

9) По предлогу Претседника II Бр. 7561:

„Да се г. Братоножић Лазар, технички чиновник Дирекције трамваја и осветљења, II групе, 5 степена, унапреди за референта Привредно-финансијског одељења II категорије, 5 степена, V класе по Статуту Општине града Београда.

Принадлежности ће му се исплаћивати на терет кредита партије 16 позиције 1 са звања „11 референата“ буџета за 1940/41 годину.“

10) По предлогу Претседника II Бр. 7560:

„Да се г. инж. Дојчиновић М. Александар, шеф Саобраћајне службе и в. д. помоћника директора Дирекције трамваја и осветљења I групе, 8 степена, унапреди за помоћника директора Дирекције трамваја и осветљења I групе, 8 степена.

Принадлежности ће му се исплаћивати и то: досадашње на терет кредита партије 28 позиције 1 са звања „Помоћник директора“, а разлика између досадашњих и нових припадности на терет кредита партије 29 позиције 4 буџета за 1940/41 годину.“

11) По предлогу Претседника II Бр. 7559:

„Да се г. инж. Милићевић П. Александар, референт Одељења за социјално и здравствено старање I категорије, 5 степена, IV класе, унапреди за шефа Отсека Привредно-финансијског одељења I категорије, 5 степена, II класе.“

Принадлежности ће му се исплаћивати на терет кредита партије 16 позиције 1 буџета за 1940/41 годину.“

12) По предлогу Претседника II Бр. 7558:

„Да се г. Стефановић Љ. Драгутин, секретар Привредно-финансијског одељења I категорије, 3 степена, VII класе, унапреди за референта Привредно-финансијског одељења I категорије, 3 степена, IV класе.

Принадлежности ће му се исплаћивати на терет кредита партије 16 позиције 1 буџета за 1940/41 годину.“

13) По предлогу Претседника II Бр. 7557:

„Да се г-ђа Петровић Анка, хемичар Одељења за социјално и здравствено старање, I категорије, 4 степена, VII класе унапреди за референта Одељења за социјално и здравствено старање I категорије, 4 степена, IV класе.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Принадлежности ће јој се исплаћивати на терет кредита партије 11 позиције 1, буџета за 1940/41 годину.“

14) По предлогу Претседника II Бр. 7569: „Да се Милошевић Д. Никола, инж. I групе, 3 степена „Г“ постави за шефа Отсека Машинских инсталација Дирекције трамваја и осветљења I групе 3 степена „Г“ по Статуту Дирекције трамваја и осветљења.

Принадлежности Милошевића исплаћиваће се из кредита партије 28 позиције 1 са звања „12 шефова отсека“ буџета Дирекције трамваја и осветљења за 1940/41 годину.“

15) По предлогу Претседника II Бр. 7568: „Да се Јоксимовић П. Живан, инжињер I групе, 3 степена „Д“ постави за шефа Техничког отсека Дирекције трамваја и осветљења I групе 3 степена „Г“ по Статуту Дирекције трамваја и осветљења.

Принадлежности Јоксимовића исплаћиваће се из кредита партије 28 позиције 1 са звања „12 шефова отсека“ буџета Дирекције трамваја и осветљења за 1940/41 годину.“

16) По предлогу Претседника II Бр. 7567: „Да се Јовановић Б. Момчило, књиговођа II категорије, 7 степена, VII класе постави за шефа Отсека централног магацина Дирекције трамваја и осветљења, II категорије, 7 степена, III класе по Статуту Општине града Београда.

Принадлежности Јовановића исплаћиваће се из кредита партије 28 позиције 1 са звања „12 шефова отсека“ буџета Дирекције трамваја и осветљења за 1940/41 годину.“

17) По предлогу Претседника II Бр. 7570: „Да се инж. Ружић Д. Драгослав, в. д. шефа Отсека електричних постројења I групе, 3 степена „Д“, постави за шефа Отсека електричних постројења Дирекције трамваја и осветљења I групе, 3 степена „Г“ по Статуту Дирекције трамваја и осветљења.

Принадлежности Ружића исплаћиваће се из кредита партије 28 позиције 1 са звања „9 шефова отсека“ буџета Дирекције трамваја и осветљења за 1940/41 годину.“

36

Код тачке дневног реда: „Предлог за постављења градских службеника“, по прочитаном предлогу г. Претседника извршен је избор у смислу прописа §§ 75 и 102 Закона о градским општинама.

За предложене кандидате гласало је 50 већника, па је Градско веће

Одлучило:

1) По предлогу Претседника II Бр. 6810: „Да се Стаменковић Никола, контролор трамваја — званичник IV групе, 9 степена, Дирекције трамваја и осветљења, на основу расписаног конкурса објављеног у „Службе-

ним новинама“ од 15 маја 1940 године Бр. XXII-110, изабере и постави за контролора трамваја чиновника III групе, 9 степена исте Дирекције, пошто је испунио све прописане опште и посебне услове који се за ово постављење траже.

Принадлежности исплаћиваће се Стаменковићу Николи од 1 септембра 1940 године на терет кредита партије 28 позиције 4 са звања „30 контролора.“

2) По предлогу Претседника II Бр. 6813: „Да се Ђуковић Љубомир, контролор трамваја — званичник IV групе, 5 степена Дирекције трамваја и осветљења, на основу расписаног конкурса објављеног у „Службеним новинама“ од 15 маја 1940 године Бр. XXII-110, изабере и постави за контролора чиновника III групе, 5 степена исте Дирекције, пошто је испунио све прописане опште и посебне услове који се за ово постављење траже.

Принадлежности исплаћиваће се Ђуковићу Љубомиру од 1 септембра 1940 године на терет кредита партије 28 позиције 4 са звања „30 контролора.“

3) По предлогу Претседника II Бр. 6811: „Да се Бачковић Петар, контролор трамваја — званичник IV групе, 7 степена Дирекције трамваја и осветљења, на основу расписаног конкурса објављеног у „Службеним новинама“ од 15 маја 1940 године Бр. XXII-110, изабере и постави за контролора трамваја-чиновника III групе, 7 степена исте Дирекције, пошто је испунио све прописане опште и посебне услове који се за ово постављење траже.

Принадлежности исплаћиваће се Бачковићу Петру од 1 септембра 1940 године на терет кредита партије 28 позиције 4 са звања „30 контролора.“

4) По предлогу Претседника II Бр. 6814: „Да се Крашевић Матеја, надконтролор трамваја — званичник IV групе, 6 степена Дирекције трамваја и осветљења, а на основу расписаног конкурса објављеног у „Службеним новинама“ од 15 маја 1940 године Бр. XXII-110, изабере и постави за контролора трамваја-чиновника III групе, 6 степена исте Дирекције, пошто је испунио све прописане услове који се за ово постављење траже.

Принадлежности исплаћиваће се Крашевићу Матеји од 1 септембра 1940 године на терет партије 28 позиције 4 са звања „30 контролора.“

5) По предлогу Претседника II Бр. 6812: „Да се Јовановић Михајло, контролор трамваја-званичник IV групе, 7 степена Дирекције трамваја и осветљења, а на основу расписаног конкурса објављеног у „Службеним новинама“ од 15 маја 1940 године Бр. XXII-110, изабере и постави за контролора трамваја-чиновника III групе, 7 степена исте Дирекције, пошто је испунио све прописане

опште и посебне услове који се за ово постав, веће траже.

Принадлежности исплаћиваће се Јовановићу Михајлу од 1 септембра 1940 године на терет кредита партије 28 позиције 4 са звања „30 контролора.“

6) По предлогу Претседника II Бр. 7540:

„Да се на основу расписаног конкурса у „Службеним новинама“ од 24 јуна 1940 године за попуњавање 5 хонорарних грађевинских инжењера Техничке дирекције изабере и поставе и то: г. инж. Урошевић С. Драгомир, за хонорарног грађевинског инжењера Техничке дирекције са годишњим хонораром од 32.400.— динара и г. инж. Средојевић Светозар за хонорарног грађевинског инжењера Техничке дирекције са годишњим хонораром од 30.600.— динара, с тим да се за остала три непопуњена места хонорарних грађевинских инжењера поново распише конкурс.

Г.г. Урошевићу Драгомиру и Средојевићу Светозару исплаћиваће се хонорар на терет кредита партије 24 позиције 1 буџета за 1940/41 годину.“

37

На предлог Претседника II Бр. 7251 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Момчиловићу Драгољубу, хонорарном званичнику Техничке дирекције, одобри 10 месеци осуства од дужности по приватном послу, без права на хонорар за то време.

38

На предлог Претседника II Бр. 7281 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Матићу Р. Стевану, хонорарном рачуновођи Техничке дирекције, уважи оставка на општинску службу.

39

На предлог Претседника II Бр. 7351 Градско веће је

Одлучило:

Да се приговор Павловића М. Велимира, кондуктера трамваја IV групе, 2 степена Дирекције трамваја и осветљења у пензији, од 12 августа 1940 године VII Бр. 43915/40 противу одлуке од 2 августа 1940 године VII Бр. 41795/40 којом је одбијен његов захтев да му се призна за пензију време проведено на

војној дужности у рату, па да му се на основу тако признатог времена накнадно регулише количина личне пензије, — одбије као неумесан и на закону неоснован.

40

На предлог Претседника II Бр. 7352 Градско веће је

Одлучило:

На се приговор Ешкенази А. Петра, кочничара трамваја IV групе, 6 степена Дирекције трамваја и осветљења у пензији од 12 августа 1940 године VII Бр. 43912/40 против одлуке од 2 августа VII Бр. 41796/40, којим је одбијен његов захтев да му се за пензију призна бенифицирано време проведено у рату, — одбије као неумесан и на закону неоснован.

41

На предлог Претседника II Бр. 7243 Градско веће је

Одлучило:

Да се израда уличних канала у улицама Дунавској, Прегревици и Бр. 163 у Земуну уступи у израду предузимачу г. Жарку Марјановићу за укупну суму од динара 455.180.— а по јединачним ценама његове понуде смањеним за 0,95%.

Да Канализациони отсек преко својих органа врши надзор над извршењем овога посла.

Исплата овог посла да падне на терет канализационог фонда одељка у Земуну партија I позиције 1 буџета за 1940/41 годину у износу од Динара 420.290.— и на терет зајма од 250.000.000.— динара тач. 7 у износу од Динара 34.890.—.

42

На предлог Претседника II Бр. 7241 Градско веће је

Одлучило:

Да се израда дрвеног пода и адаптација магацина за смештај жита на Градској кланици уступи у рад предузимачу г. Радивоју Кузмановићу за суму од 51.855,87 динара т.ј. 14,75% ниже од предрачунске суме.

Надзорни орган на овом послу биће г-ђа Босиљка Хакман, архитект Архитектонског отсека а њој помоћник г. Бран. Марковић, техн. пословођа.

Издатак пада на терет партије 40 позиције 15 буџета за 1940/41 годину.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

На предлог Претседника II Бр. 7300 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се трамвајска пруга бр. 14 продужи од Народне скупштине ул. Краља Александра до Техничког факултета и улицом Гетеовом до Новог гробља.

2) Да се овако продужена група бр. 14 подели на пет деоница и то: I. од Земуна до Железничке станице Земун, II. од Железничке станице Земун до Сајмишта, III од Сајмишта до Теразија односно до улице Бријанове, IV. од Теразија до Техничког факултета и V. од Техничког факултета до Новог гробља.

3) Да цене возњи са лисним картама буду изједначене у моторним колима и приколицама на свима овим релацијама и то:

За једну деоницу да буде 1.— динар;

За две деонице да буде 1.50.— динар;

За три деонице да буде 2.— динара;

За четири деонице да буде 2.50 динара;

За пет деоница да буде 3.— динара.

4) да се за 30 возњи од 2.50 и 3.— динара уведу нове картонске карте са попустом које ће се продавати по 60.— динара. Ове карте важе сваког дана, само на доносиоца и за 30 дана од прве возње. Такође важе и за јутарње возње до 8 часова али само за нормалне цене (2.50 и 3.— динара) без јутарњег попушта (чла. 7 Ценовника).

5) Да се месечне ђачке карте, за које важе одредбе чл. 8, 9 и 10 Ценовника трамвајских и аутобуских карата, издају за ову пругу по следећим ценама за две возње дневно:

а) од Земуна до Железничке станице Земун у I класи 40.— динара, у II класи 30.— динара;

б) од Земуна до Теразија односно до ул. Бријанове у I класи 60.— динара, у II класи 45.— динара;

в) од Земуна до Новог гробља у I класи 80.— динара, у II класи 60.— динара;

г) од Теразија до Новог гробља у I класи 40.— динара, у II класи 30.— динара.

6) Да све повластице које су уведене по чл. 3, 4 и 5 Ценовника трамвајских и аутобуских карата за све трамвајске линије важе и за ову продужену трамвајску линију бр. 14 (јутарњи попуст, повластица за инвалиде, војнике и децу).

7) Да Претседник Градске општине, према потребама саобраћаја одређује до колико ће часова радити трамваји на продуженом делу ове пруге.

44

На предлог Претседника II Бр. 7110 Градско веће је

Одлучило:

Да се изврши исправка продужења улице Вука Врчевића, да се задржи пасаж 5 м. ширине на месту раније пројектоване улице по зелено уцртаним линијама у плану VI Бр. 10709/40 и да се приговор г. Ристића одбије као неумесан.

Да се ова измена регулације сходно §§ 9 и 12 Грађевинског закона изложи јавном увиду за време од 20 дана у благајничком холу партера зграде Градског поглаварства, Узун Миркова улица број 1.

45

На предлог Претседника II Бр. 7107 Градско веће је

Одлучило:

Да се дозиђивање гараже при Заводу за дезинфекцију на булевару Франше Депереа уступи у рад предузимачу Младену Милановићу за суму од 75.367,55 динара, т.ј. 4,00% ниже од предрачунске суме.

Надзорни орган на овом послу биће г-ђа Босилка Хакман, архитекта Архитектонског отсека, а њој помоћник г. Матија Фаркаш, технички пословођа.

Издатак пада на терет партије 50 позиције 1 буџета за 1940/41 годину.

46

На предлог Претседника II Бр. 7106 Градско веће је

Одлучило:

Да се оправке зграда VI, X и XVII кварта, жандармериске станице у Топчидеру, израда двеју караула испод моста „Краља Петра II“ и оправка пећи у 7 чети жандармериског пука уступе у рад г. Владимиру Јовићу, предузимачу за суму од 60.321,01 динара т.ј. 5,50% ниже од предрачунске суме.

Надзорни орган на овом послу биће г. Рад. Стојићевић, архитекта Архитектонског отсека, а њему помоћник г. Јосиф Балгач, технички пословођа.

Издатак пада на терет партије 49 позиције 1 буџета за 1940/41 годину.

47

На предлог Претседника II Бр. 7387 Градско веће је

Одлучило:

Да Инжињерски одељак Техничке дирекције може према ревидованом предарчуну у износу од 69.000.— динара вршити одбрану Ма-

кишког насипа на коме је бановински пут I реда Београд—Обреновац према стварној потреби, уз помоћ мешовите режијске комисије.

Да се овој режијској комисији стави на расположење сума од 69.000.— динара за исплату радне снаге, материјала и транспорта.

Да у режијску комисију уђу: г.г. Васа Марковић, градски већник, П. Алексић, заменик, Никетић Драгомир и Марковић Бранимир, референти техничке дирекције.

Да члан режијске комисије г. Никетић Драгомир, може у својству режисера да изузима потребан новац на привремене признанице које је дужан правдати у законском року уредним новчаним документима сходно одлуци ФБр. 82590/39 тач. 5.

Да издатак у суми од 69.000.— динара падне на терет партије 1 позиције 2 буџета расхода Фонда откупнине личног рада за бановинске путеве у 1940/41 годину.

48

На предлог Претседника II Бр. 7385 Градско веће је

Одлучило:

Да се на основу резултата I оферталне лицитације одржане на дан 7 септембра 1940 године у Инжињерском отсеку Техничке дирекције за модерно калдрмисање коловоза ситном коцком на општинском путу I реда Врачар—Душановац т.ј. у улици Престолонаследника Петра на делу од Беличке до Војводе Глигора улице, уступи у рад најповољнијем понуђачу г. Познакову Сергију, предузимачу из Новог Сада за суму од 278.408,44 динара т.ј. за 19,57% ниже од предрачунске суме, с тим да овај посао изведе у свему према плановима и условима Техничке дирекције.

Да надзорни инжењер на овом послу буде г. инж. Крсмановић Боривоје, референт Техничке дирекције.

Да издатак за извршење овог посла у износу од Динара 278.408,44 падне на терет већ ангажованог кредита на одлуци VI Бр. 41175/40 на партију 1 позиције 3 буџета расхода Фонда откупнине личног рада за општинске путеве у 1940 години.

49

На предлог Претседника II Бр. 6771 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Ради Петровићу, инспектору Банске управе у Нишу уступи — прода зграда (материјал од зграде) која се налази на његовом земљишту у улици Златиборској бр. 75

(у којој сада станује М. Милић) и то за суму у динара 12.000.—, с тим да зграду о свом трошку има порушити.

Пуномоћник Општине да поступи по овој одлуци и наплаћени новац да преда Главној благајни као ванредни приход.

Отуђење ове кућице — материјала Отсек добара да констатује у инвентару непокретне имовине.

Миодрагу Милићу, закупцу поменуте зграде закуп да се угаси под даном када Петровић исплати горњу суму.

50

На предлог Претседника II Бр. 6767 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Тихомир Прокић, бивши сопственик имања у улици Краља Александра бр. 45 које је имање постало власништво општине путем експропријације на дан 7 маја 1940 године — регулише као закупца стана кога је заузимао и то под следећим условима:

1) Закуп почиње тећи од 7 маја 1940 године и траје до рушења зграде, односно исељења закупца.

2) На име кирије закупца да плаћа месечно Динада 1.000.—

3) Водоводне таксе да падну на терет Општине.

4) Ако закупца Прокић не пристане да плати кирију у месечном износу по 1.000.— динара, Правни отсек да тражи наплату преко надлежног суда.

51

На предлог Претседника II Бр. 6768 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Илији Т. Јовановићу, трговцу грађевинског материјала, поред већ постојећег закупа, изда у закуп још 300 м. кв. општинског земљишта у улици Франше Депенреа бр. 12 под следећим условима:

1) Закуп почиње тећи од дана заузећа и траје на неодређено време.

2. На име кирије закупца да плаћа по 25 динара од 1 м. кв. годишње с тим, да закупнину плаћа месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

3. На овом земљишту закупца не сме подизати никакве објекте, већ земљиште може користити за стовариште грађевинског материјала, ако му надлежне власти за то даду дозволу.

4) Закупно замљиште закупац је обавезан оградити прописном оградом.

5) Закупац и закуподавац имају права да откажу закуп свакад и у свако доба године на тридесет дана унапред.

6) Закупац нема права да од Општине тражи ма какву накнаду штете која би проистекла из овог закупног односа.

7) Закупац не може овај закуп издавати у позакуп нити пренети на другога.

8) Уговорна такса пада на терет закупца.

52

На предлог Претседника II Бр. 6769 Градско веће је

Одлучило:

Да се продужи закуп зграде г-ђе Олге Ратиборовић, у ул. Вишеградској бр. 27, у којој је смештена Женска занатска школа.

1 — Закуп се продужива за две године рачунајући од 1 новембра 1940 до 1 новембра 1942 год.

2 — Отказ закупа да буде на два месеца пре истека горњег рока.

3 — На име кирије Општина да плаћа месечно 12.000.— динара колико и сада плаћа с тим, да кирију плаћа месечно унапред.

4 — Остали услови закупа да буду према одлуци Градског већа О.Бр. 24138 од 14 X 1938 год.

53

На предлог Претседника II Бр. 6770 Градско веће је

Одлучило:

Да се Светозару Илину, изда у закуп 50 м. кв. општинског земљишта на Дунавској обали — продужење Маршала Пилсудског ул., на месту означеном у скици — шрафирано црвено и то под следећим условима:

1 — На име кирије закупац има да плаћа годишње по 25.— дин. од 1 м² што износи месечно 104,17 динара с тим да закупнину плаћа месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

2 — Закуп да траје три месеца рачунајући од дана заузећа земљишта.

3 — На закупном земљишту закупац може подићи древну бараку која би му служила за бифе.

4 — По истеку закупа закупац је обавезан да бараку уклони са закупног земљишта и то без икаквог отказа у противном Општина са истом може располагати како хоће без икакве накнаде закупцу.

5 — Уговорна такса пада на терет закупца.

6 — Закупац нема право да од Општине тражи ма какву накнаду штете која би проистекла у вези са овим закупом.

7 — На случај да закупац не плаћа уредно кирију Општина има право да закуп откаже свакад и у свако доба године на петнаест дана унапред.

54

На предлог Претседника II Бр. 6772 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Илија Сиљановић, трг. регулише као закупац 30 м² општинског земљишта, које се налази у ул. Краља Александра бр. 167 до његовог имања и то под следећим условима:

1 — Закуп почиње тећи од 5 марта 1940 год. и траје на неодређено време.

2 — На име кирије закупац да плаћа по 10.— дин. годишње од 1 м² с тим да закупнину плаћа месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

3 — Закупац на овом земљишту не сме подизати никакве објекте, већ може задржати постојеће.

4 — Закупац је обавезан да закупно земљиште огради прописном оградом.

5 — Обострани отказ закупа је свакад и у свако доба године на петнаест дана унапред.

6 — По истеку закупа закупац је обавезан порушити објекте који се налазе на закупном земљишту и земљиште предати општини потпуно очишћено.

На случај да закупац по истеку закупа не поруши објекте Општина има право да са истима располаже по своје нахођењу без икакве накнаде закупцу.

Уговорна такса пада на терет закупца.

55

Код тачке дневног реда: „Предлог да се на општинском земљишту у ул. Кнеза Павла регулишу као привремени закупци инж. Сл. Шкарка, Иван Ланик и др.“, Градско веће је

Одлучило:

1) По предлогу Претседника II Бр. 7608: „Да се г. инж. Сл. Шкарки (млин камена) уступи у привремени закуп општинско земљиште у Кнеза Павла ул., у површини 1000 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м², која се има рачунати од 1 априла 1940 год.

Закупац је дужан, да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94418/40⁴.

2) По предлогу Претседника II Бр. 7609:

„Да се г. Ивану Ланику, уступи у привремену закуп општинско земљиште у Кнеза Павла ул. у површини 712 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м², која се има рачунати од 1 априла 1940 год.

Закупац је дужан, да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94433/40⁴.

3) По предлогу Претседника II Бр. 7610:

„Да се г. Стевану Поповићу, гвожђ. трг. уступи у привремену закуп општинско земљиште у Кнеза Павла ул. у површини 690 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м², која се има рачунати од 1 маја 1940 године.

Закупац је дужан, да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94423/40⁴.

4) По предлогу Претседника II Бр. 7611:

„Да се млину „Јадран“ г. Жнидаревића уступи у привремену закуп општинско земљиште у Кнеза Павла ул. у површини 300 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м², која се има рачунати од 1 маја 1940 год.

Закупац је дужан, да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94424/40⁴.

5) По предлогу Претседника II Бр. 7612:

„Да се г. Петру Стефановићу, каменоресцу уступи у привремену закуп општинско земљиште у Кнеза Павла ул. у површини 519 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м², која се има рачунати од 1 маја 1940 год.

Закупац је дужан, да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94425/40⁴.

6) По предлогу Претседника II Бр. 7613:

„Да се г. Петру Христићу, извознику уступи у привремену закуп општинско земљиште у Кнеза Павла ул. у површини 240 м², с тим да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м², која се има рачунати од 1 маја 1940 год.

Закупац је дужан, да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94426/40⁴.

7) По предлогу Претседника II Бр. 7614:

„Да се млину „Симер“ инж. В. Максимовића, уступи у привремену закуп општинско земљиште у Кнеза Павла ул. у површини 660 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м², која се има рачунати од 1 маја 1940 год.

Закупац је дужан, да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94427/40⁴.

8) По предлогу Претседника II Бр. 7615:

„Да се г. Виктору Жунку, уступи у привремену закуп општинско земљиште у Кнеза Павла ул., у површини 3.200 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м², која се има рачунати од 1 маја 1940 године.

Закупац је дужан да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V 94428/40⁴.

9) По предлогу Претседника II Бр. 7616:

„Да се г. Ивану Ђевку, уступи у привремену закуп општинско земљиште у Кнеза Павла ул., у површини 1.980 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м², која се има рачунати од 1 маја 1940 године.

Закупац је дужан да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94429/40⁴.

10) — По предлогу Претседника II Бр. 7617:

„Да се г. Станиши Вељковићу, дашчар. трговцу, уступи у привремену закуп општинско земљиште у Кнеза Павла ул., у површини 2.550 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м², која се има рачунати од 1 маја 1940 године.

Закупац је дужан да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94430/40⁴.

11) По предлогу Претседника II Бр. 7618:

„Да се грађевинском предузећу „Гранад“ А. Д. уступи у привремену закуп општинско земљиште у Кнеза Павла ул. бр. 97 и 99, у површини 4408,4 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 4.000.— дин. месечно, која се има рачунати од дана заузећа 1940 год.

Закупац је дужан, да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94431/40⁴.

12) По предлогу Претседника II Бр. 7619:

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Да се п. Фелицијану Коленцу, уступи у привремени закуп општинско земљиште у Кнеза Павла ул. бр. 97 и 99 у површини 2058,6 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 500.—дин. месечно, која се има рачунати од дана заузећа 1940 год.

Закупац је дужан, да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94432/40.

56

На предлог Претседника II Бр. 7607 Градско веће је

Одлучило:

Да се Задрузи самоуправних службеника уступи у привремени закуп општинско земљиште на Дунавском кеју, у површини 775 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 5.—дин. годишње од 1 м², која се има рачунати од дана заузимања земљишта 1940 год.

Закупац је дужан да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94420/40.

57

На предлог Претседника II Бр. 7605 Градско веће је

Одлучило:

Да се фирми „Гучево“, уступи у привремену закуп општинско земљиште у Маршала Пилсудског — подвожњак, у површини 900 м², с тим да на име кирије плаћа Општини 25.—дин. годишње од 1 м², која се има урачунати од дана заузећа 1940 год.

Закупац је дужан, да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94422/40.

58

На предлог Претседника II Бр. 7606 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Светозару Аранђеловићу, уступи у привремену закуп општинско земљиште у Гундулићевој ул. бр. 25, у површини 40 м², с тим да на име кирије плаћа Општини 250.—дин. годишње, која се има рачунати од 1 јуна 1940 год.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94419/40.

59

На предлог Претседника II Бр. 7604 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Сениши Стојановићу, уступи у привремену закуп општинско земљиште у Престолонаследника Петра угао Хаџи Мелентијевој ул. бр. 87 у површини 50 м², с тим, да на име кирије плаћа Општини 250.—дин. годишње, која се има рачунати од 1 августа 1940 год.

Остали услови обухваћени су одлуком V Бр. 94421/40.

60

На предлог Претседника II Бр. 7118 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Бихали Феликсу, град. чиновнику стави на расположење половина једне собе, коју сада ужива г. инж. Целер, с тим да преградни зид избије о свом трошку, као и да стан доведе у исправно стање о свом трошку. Закупнина остаје иста.

61

На предлог Претседника II Бр. 7119 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. инж. Хинку Целеру, в. град. техн. саветнику у пензији уважи отказ стана у општинској згради у улици Штросмајеровој, бр. 1 с тим, да предњи отказ важи од 1 септембра 1940 год. Да г. Целер преда стан у исправном стању.

63

На предлог Претседника II Бр. 7120 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Маркусу Дајчу, изда у закуп једну просторију на земунској кланици наведена у реферату Одељка Земун — кланица, за смештај сирових кожа под следећим условима:

1) Овај закуп почиње тећи од дана кад закупну просторију заузме закупцац и траје док га Општина не откаже, а Општина задр-

жава право да овај закуп откаже у свако доба године на петнаест дана унапред.

2) Закупац је дужан да плаћа Општини на име закупнине по 100.— динара месечно и то унапред, а најдаље до петог дана у односном месецу.

Остали услови предвиђени су у одлуци II Бр. 7120/40.

63

На предлог Претседника II Бр. 7121. Градско веће је

Одлучило:

Да се за потребе погребног завода у Земуну узме у закуп локал у улици Краља Петра бр. 43 својина Српске православне црквене општине земунске с тим, да Општина београдска плаћа Српској православној црквеној општини дин. 1029,50 месечно, с тим да закуп почиње од 1 маја 1940 год. па докле га Општина не откаже, а и једна и друга страна закупно добро може отказати на месец дана пре првог маја и првог новембра.

Остали услови предвидеће се приликом закључења уговора.

64

На предлог Претседника II Бр. 7122 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Миодрагу Цанковићу изда стан на Великом тргу бр. 2 с тим, да г. Цанковић плаћа Општини годишње 4.200.— дин.

Овај закуп почиње тећи од 1 јуна 1940 год. и траје док га Општина не откаже, а Општина задржава право да исти откаже на 30 дана пред први мај или први новембар сваке године. Под истим условима право отказа има икупац према Општини. Изузетно од овог, ако би закупцу престала служба у Земуну Општина је власна да овај закуп откаже у свако доба године на 30 дана.

Закупац је обавезан да Општини плаћа на име кирије и то за време од 1 јуна 1940 год. по динара 350.—, а најдаље до петог у односном месецу.

Остали услови предвиђени су у одлуци II Бр. 7122/40.

65

На предлог Претседника II Бр. 7124 Градско веће је

Одлучило:

Да се Шенер Адаму из Земуна део општинског земљишта од честице кат. бр. 4333

уписане у земљишно-књижном ул. бр. 99 к. о. Земун који је део узурпирао и на истоме сазидао кућу, након тачног премерања изда у закуп под следећим условима:

Овај закуп почиње тећи 1-VII-1940 год. и траје док га Општина не откаже, а Општина задржава право да исти откаже у свако доба године на 15 дана у коме случајукупац је обавезан да се исели из закупног добра без икаквог приговора. Право отказа има икупац према Општини под истим условима.

Закупац је дужан да плаћа Општини на име кирије 10.— дин. месечно с тим да исту плаћа сваког првог унапред.

Остали услови обухваћени су у одлуци II Бр. 7124/40.

66

На предлог Претседника II Бр. 7125 Градско веће је

Одлучило:

Да се Томић Јовану из Земуна део општинског земљишта од честице кат. бр. 4333 уписане у земљишно-књижном ул. бр. 99 к. о. Земун који је део узурпирао и на истоме сазидао кућу, након тачног премерања изда у закуп под следећим условима:

Овај закуп почиње тећи 1 јула 1940 год. и траје док га Општина не откаже а Општина задржава право да исти откаже у свако доба године на петнаест дана у коме случајукупац је обавезан да се исели из закупног добра без икаквог приговора. Право отказа има икупац према Општини под истим условима.

Закупац је дужан да плаћа Општини на име кирије 10.— дин. месечно с тим, да исту плаћа сваког првог унапред.

Остали услови предвиђени су у одлуци II Бр. 7125.

67

На предлог Претседника II Бр. 7126 Градско веће је

Одлучило:

Да се Венделин Францу из Земуна део општинског земљишта од чест. кат. бр. 4333 уписане у земљ. књ. ул. бр. 99 к. о. Земун који је део узурпирао и на истоме сазидао кућу, након тачног премерања изда у закуп под следећим условима:

Овај закуп почиње тећи 1 јула 1940 године и траје док га Општина не откаже а Општина задржава право да исти откаже у свако доба године на петнаест дана у коме случајукупац је обавезан да се исели из закупног добра без икаквог приговора. Пра-

www.volotказа има и закупац према општини под истим условима.

Закупац је дужан да плаћа Општини на име кирије 10.— дин. месечно с тим, да исту плаћа сваког првог унапред.

Остали услови предвиђени су у одлуци II Бр. 7126/40.

68

На предлог Претседника II Бр. 7519 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Милан Васиљевић, служ. Д.Т.О., који сада станује у стану бр. 14 општинске зграде у Кнегиње Олге ул. бр. 13, од 1 септембра 1940 године пресели у стан бр. 13 у истој згради.

За закуп стана бр. 13 — IV пав. Кнегиње Олге ул. бр. 13 закупац Васиљевић да плаћа на име кирије месечно 280.— дин. с тим да закупнину плаћа месечно унапред.

Остали услови закупа да буду према кућњем реду.

Закупцу Васиљевићу под 15 септембром 1940 год. гаси се закуп стана бр. 14 у истој згради.

69

На предлог Претседника II Бр. 7518 Градско веће је

Одлучило:

Да се г-ђи Стани Томић, продавцу дувана из Београда одобри да на општинском земљишту — тротоару — угао Поп Лукине и Бранкове улице подигне киоск и то на месту означеном у скици Техничке дирекције под II.

Подизање киоска одобрава се под следећим условима:

1 — Г-ђа Томић подиже киоск о свом трошку и то типа кога је прописала Техничка дирекција с тим, да подизање киоска изврши под надзором Техничке дирекције.

2 — За заузеће земљишта — тротоара, г-ђа Томић има да плаћа на име кирије месечно Динара 500.— с тим, да кирију плаћа месечно унапред.

3 — Закуп има да траје осам година и то рачунајући од дана заузећа земљишта — тротоара.

4 — По истеку рока од осам година подигнути киоск прелази у потпуно власништво Општине града Београда без икакве накнаде закупцу.

5 — За време трајања закупа закупац је дужан одржавати киоск у исправном стању и по истеку закупа исти предати Општини потпуно исправан.

6 — На киоску закупац не сме истицати рекламе других лица.

7 — У киоску и око киоска закупац је обавезан одржавати примерну чистоћу, а за евентуалну нечистоћу одговоран је сам код надлежних власти.

8 — У киоску закупац може продавати све монополисане артикле, дуван, новине, часописе и томе слично зашта му надлежне власти издаду дозволу.

9 — Закупац је обавезан у киоску обављати самосталан рад и овај закуп не може пренети на другога нити киоск издавати у пазакуп.

10 — Закупац је дужан плаћати све државне и општинске таксе и дажбине, као и кућарину.

11 — На случај регулације или других техничких разлога закупац је обавезан киоск преместити о своме трошку на место које му одреди Општина.

12 — Ако се закупац не би у потпуности придржавао ма кога напред наведеног услова, Општина града Београда има право да закуп откаже свакад и у свако доба године на тридесет дана унапред, у ком случају закупац је обавезан из киоска иселити се без икакве накнаде штете и киоск у том случају прелази у власништво Општине града Београда.

70

На предлог Претседника II Бр. 7521 Градско веће је

Одлучило:

Да се г-ђи Наталији Пећанин, домаћици закупцу општинског киоска на Престолоноследниковом тргу пред зградом бр. 22 продужи закуп под следећим условима:

1 — Закуп се продужава за време од 1 новембра 1940 до 1 новембра 1941 године са узајамним отказом на 30 дана пре истека овога рока.

2 — Закупац г-ђа Пећанин обавезна је да у киоску обавља рад у својој режији т. ј. да сама у киоску ради или са ближом породицом, а никако да рад обавља преко пословође или намештеника.

3 — Закупац не може овај закуп пренети на другога нити киоск издавати у пазакуп.

4 — На име кирије закупца има да плаћа месечно динара 2.500.— с тим, да кирију плаћа месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

5 — У киоску закупац може продавати дуван и остале монополисане артикле, новине, часописе и томе слично, зашта му надлежне власти издаду дозволу.

6 — За време трајања закупа закупац је обавезан о своме трошку одржавати киоск ка-

ко у конструктивном тако и естетском погледу и по престанку закупа дужан је киоск предати Општини у исправном стању.

7 — Закупац је дужан да плаћа таксу за чишћење димњака, осветљење, уговор као и све остале таксе у вези са овим закупом.

8 — Закупац не сме на киоск постављати рекламе других лица.

9 — За време трајања закупа закупац је дужан у киоску и око киоска одржавати примерну чистоћу, а за евентуалну нечистоћу одговоран је сам код надлежних власти.

10 — На случај регулације или техничких радова закупац је дужан да киоск премести о свом трошку на друго место које му одреди Општина.

11 — На случај да се закупац не придржава ма кога напред наведеног услова Општина града Београда има право да закуп откаже свакад и у свако доба године, без обзира на време трајања закупа које је овом одлуком предвиђено и у том случају обавезан ислити се у року од 15 дана када му се отказ саопшти.

71

На предлог Претседника II Бр. 7516 Градско веће је

Одлучило:

Да се г-ђи Даница Богдановић, инвалид-кињи, закупцу општинског киоска на углу Краља Петра и Кнез Михајлове ул. продужи закуп киоска под следећим условима:

1) Закуп се продужава за две године рачунајући од 1 новембра 1940 до 1 новембра 1942 године, са узајамним отказом на месец дана пре истека овога рока.

2) На име кирије закупац да плаћа месечно динара 1.200.— с тим, да кирију месечно плаћа унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

3) Закупац у киоску може продавати дуван и остале монополске артикле, новине, часописе и томе слично, зашта му надлежне власти издаду дозволу.

4) Закупац не сме на киоск истицати рекламе других лица.

5) У киоску и око киоска закупац је обавезан одржавати примерну чистоћу, а за евентуалну нечистоћу одговоран је сам код надлежних власти.

6) Закупац не може овај закуп пренети на другога нити киоск сме издавати у па-закуп.

7) Таксе: за осветљење, чишћење димњака и остале таксе, као и уговорну плаћа закупац.

8) За време трајања закупа закупац је обавезан о свом трошку да киоск одржава како у естетском тако и конструктивном погледу и

по истеку закупа да киоск преда Општини у потпуно исправном стању.

9) На случај регулације или техничких радова закупац је обавезан да киоск премести на друго место које му одреди Општина и то о свом трошку.

10) На случај да се закупац не придржава ма кога напред наведеног услова, Општина града Београда има право да закуп откаже свакад и у свако доба године на тридесет дана унапред, у ком случају закупац је дужан из киоска иселити се без права да од Општине тражи ма какву накнаду штете.

72

На предлог Претседника II Бр. 7520 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Милану Марјану, оvd. изда у закуп општински киоск који се налази на Вилзоновом тргу — у скверу пред хотелом „Петроград“ и то под следећим условима:

1) Закуп има да траје две године и то од 1 новембра 1940 до 1 новембра 1942 године т. ј. од дана исељења данашњег закупца па до 1 новембра 1942 године. Обострани отказ закупа је на два месеца пре истека горњег рока.

2) На име кирије закупац да плаћа месечно 800.— динара с тим, да кирију плаћа месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

3) У киоску закупац може продавати дуван и остале монополске артикле, новине, часописе и томе слично зашта му надлежне власти издаду дозволу.

4) Закупац је обавезан да у киоску рад сбавља у својој режији и овај закуп не може на другога пренети нити издавати у па-закуп.

5) За време трајања закупа закупац је обавезан киоск одржавати у исправном стању и то како у конструктивном тако и у естетском погледу и по престанку закупа да киоск преда Општини у потпуно исправном стању.

6) Закупац је обавезан у киоску одржавати примерну чистоћу, а за евентуалну нечистоћу одговоран је сам код надлежних власти.

7) Закупац не сме на киоск постављати рекламе других лица.

8) Таксе, за осветљење чишћење димњака, уговор и све остале таксе у вези са овим закупом падају на терет закупца.

9) На случај регулације или других техничких радова закупац је обавезан киоск преместити на друго место које му одреди Општина и то о свом трошку.

10) На случај да се закупац не придржава ма кога напред наведеног услова Општина

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBE.BS

града Београда има право да закупцу откаже закуп свакад и у свако доба године на тридесет дана унапред у ком случају закупца је дужан иселити се из киоска без права да од Општине тражи ма какву накнаду штете.

73

Тачка дневног реда: „Предлог за продужење закупа киоска Слободану Андрејевићу, угао Гарашанинове и Краља Милана“ повучена је ради проучавања.

74

Тачка дневног реда: „Предлог за продужење закупа киоска Олге Максимовић, угао Његошеве и Јована Ристића“ повучена је ради проучавања.

75

На предлог Претседника II Бр. 7512 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Лазару Арсовићу, продавцу млечних производа продужи закуп општинског киоска-бифеа у дечијем делу Зоолошког врта на Малом Калемегдану с тим, да и даље плаћа по 820.— динара кирије месечно, да уговор о закупу важи од 1 новембра 1940 године до 1 новембра 1942 год. и да прими и признаје све уговорне услове, који су предвиђени уговором о закупу који је потписан од стране именованог и пуномоћника Градског поглаварства на дан 17 септембра 1938 године у Београду, а који се уговор налази код Отсека добара.

76

На предлог Претседника II Бр. 7523 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај Правног отсека, Административног отсека и Одбора за потпору узме у закуп део други спрат са свима споредним просторијама (осим две последње собе које су у плану означене посебним знаком) у згради г-ђе Данице Поповић-Милићевић у Чика Љубиној ул. бр. 20, и то 17 соба, под следећим условима:

1) Закуп има да траје годину дана рачунајући од 1 септембра 1940 до 1 септембра 1941 године.

2) Отказ закупа је на три месеца пре истека горњег рока.

3) Ако се закуп не откаже на три месеца пре 1 септембра 1941 године закуп се про-

дужава још за годину под истим условима.

4) На име кирије Општина има да плаћа месечно 14.000.— динара с тим, да кирију плаћа месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

5) Огрев закупних просторија у којима постоји етажно грејање пада на терет Општине. Чишћење димњака и утрошак осветљења исто тако пада на терет Општине.

6) Утрошак воде, таксе за сметлиште, канализацију, чишћење улица и пожарни допринос пада на терет Општине и то две петице од укупних ових такса које закуподавац плаћа на целу зграду.

7) Закупне просторије Општина прима по записнику и приликом исељења исте има да преда закуподавцу у стању у каквом су примљене. Ово важи и за постојеће инсталације.

Исплата закупнине пада на терет парт. 38 поз. 8 буџета расхода за 1940/41 годину.

77

На предлог Претседника II Бр. 7522 Градско веће је

Одлучило:

Да се Југословенском радничком савезу — Југорас — Главни одбор у Београду изда под закуп 1000 м² општинског земљишта на углу Штросмајерове и Војводе Миленка ул. под следећим условима:

1) Земљиште које се издаје под закуп води се К. О. Београд 5 део парцеле бр. 871 з. к. у. бр. 2.

2) Земљиште се издаје под закуп за 99 година, рачунајући од дана заузећа земљишта.

3) На овом земљишту закупца има да подигне Дом и то у року од две године, а ако до овог рока не подигне дом, ова одлука губи своју важност.

4) Док закупца не приступи подизању дома земљиште остаје у државини Општине града Београда, а закупцу ће се ставити на расположење када приступи изградњи дома.

5) На име кирије закупца има да плаћа годишње динара 100.—, с тим да кирију плаћа годишње унапред а најдаље до краја месеца јануара дотичне године.

6) Поред горње закупнине закупца је дужан плаћати за рачун Општине града Београда државним властима и земљарину. Исто тако закупца је дужан плаћати све државне и општинске таксе и дажбине, како на земљиште тако и на подигнуте зграде (под таксама и дажбинама подразумева се и допунска преносна такса).

7) Југословенски раднички савез — Југорас — Главни одбор ово земљиште може користити само за намењени циљ. Исто тако

и подигнута зграда има да служи за дом националних радника.

8) На случај да Југословенски раднички савез — Југорас ликвидира, у том случају закуп се гаси и подигнута зграда — дом на закупном земљишту прелази у власништво Општине града Београда и Општина са истим може располагати па свом нахођењу с тим да на себе преузме само дугове на зграду.

9) Југословенски раднички савез — Југорас може задужити зграду и земљиште само по сагласности и одобрењу Градског већа.

10) План зграде који закупац има да подигне на овом земљишту поред одобрења Грађевинског одбора има се поднети на сагласност и Градском поглаварству.

11) За време трајања закупа закупац је обавезан да подигнуту грађевину одржава у добром стању и по истеку закупа исту да преда Општини у исправном стању.

12) Уговорна такса пада на терет закупца.

78

На предлог Претседника II Бр. 7543 Градско веће је

Одлучило:

Да се одлука Градског већа II Бр. 5917 од 24 јула 1940 године, према којој се је имао уступити, у закуп киоск на Престолонаследниковом тргу пред зградом бр. 22 г. Милораду Јовановићу, трговцу — стави ван снаге.

79

На предлог Претседника II Бр. 7544 Градско веће је

Одлучило:

Да се одлука Градског већа II Бр. 5921 од 24 јула 1940 године, по којој је киоск на углу Краља Петра ул. имао да се изда под закуп Милану Марјану — стави у свему ван снаге.

80

На предлог Претседника II Бр. 7480 Градско веће је

Одлучило:

I

Да се продужи закуп зграде г. Николе и Саве Т. Неранчића, која се налази на углу Карађорђевој и Црногорској улици и то про-

сторије на првом спрату које заузима Комесаријат паробродарске полиције.

1) Закуп се продужава за две године рачунајући од 1 новембра 1940 до 1 новембра 1942 године.

2) Обојрани отказ закупа да буде на два месеца пре истека горњег рока.

3) На име кирије Општина града Београда да плаћа месечно 8.000.— динара с тим, да закупнину плаћа унапред.

4) Закупац је обавезан да у року од месец дана оправи купатило, чесме, клозете и целу водоводну инсталацију.

Остали услови закупа да се предвиде уговором, као и за период закупа до 1 новембра 1940 године.

II

Да се продужи закуп зграде г. Алексе Стевановића, која се налази у улици Д-р Миодрага Мишића бр. 3, у којој је смештена жан-дармериска станица.

1) Закуп се продужава за две године рачунајући од 1 новембра 1940 до 1 новембра 1942 године.

2) Узајамни отказ закупа је на два месеца пре истека горњег рока.

3) На име кирије Општина да плаћа месечно 1.900.— динара с тим, да кирију плаћа месечно унапред.

4) Закупац је обавезан да у року од месец дана исели из дворишта из засебне мале кућице једну приватну породицу или да двориште прегради и за ову породицу направи излаз на другу улицу.

Остали услови закупа да се предвиде уговором, као и за период закупа до 1 новембра 1940 године.

III

Да се продужи закуп зграде г. Данила Бркића, која се налази у ул. Цара Душана бр. 208 у Земуну, у којој је смештена III Станица државне полициске страже.

1) Закуп се продужава за годину дана и то рачунајући од 1 новембра 1940 до 1 новембра 1941 године.

2) Обојрани отказ закупа је на два месеца пре истека горњег рока.

3) На име кирије Општина да плаћа месечно динара 2.000.— с тим, да кирију плаћа месечно унапред.

4) Остали услови закупа да се предвиде уговором као и за период закупа који траје до 1 новембра 1940 године.

За сва три напред наведена закупа исплата кирије да падне на терет Специјалног општинског грађевинског фонда при Државној хипотекарној банци.

81

На предлог Претседника II Бр. 7481 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Димитрију Богојевићу, закупцу општинског киоска на углу Немањине и Вилзоновог трга продужи закуп шест месеци, и то под следећим условима :

1) Закуп се продужава од 1 новембра 1940 године до 1 маја 1941 године.

2) Узајамни отказ је на месец дана пре истека горњег рока.

3) На име кирије закупца да плаћа месечно Динара 300.— с тим, да кирију плаћа месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

4) У киоску закупца може продавати воће, слаткише, пециво и безалкохолна пића.

5) Остали услови из уговора који важи до 1 новембра 1940 год. да се уговором предвиде и за овај период закупа.

82

На предлог Претседника II Бр. 7482 Градско веће је

Одлучило:

Да се г-ђи Јелени Коваревић, удови инвалидни продужи закуп општинског киоска, који се налази на углу Краља Александра и Краља Фердинанда улице и то под следећим условима:

1) Закуп се продужава за шест месеци рачунајући од 1 новембра 1940 до 1 маја 1941 године.

2) Обојрани отказ закупа да буде на месец дана пре истека горњег рока.

3) На име кирије закупца да плаћа месечно Динара 1.000.— с тим, да кирију плаћа месечно унапред, а најдаље до петог дана у дотичном месецу.

4) У уговор о закупу да се унесу остале одредбе предвиђене у уговору који траје до 1 новембра 1940 године.

83

На предлог Претседника II Бр. 7449 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Ђорђе Беатовић, трг. прими за закупца општинског земљишта у Далматинској ул. бр. 45 у површини од 355 м, кв. и то под следећим условима:

1) Закуп почиње тећи од 1 септембра 1940 године, кога се дана гаси закуп ранијем за-

купцу Бранислави Мих. Протић — и траје на неодређено време.

2) Обојрани отказ закупа је свакад и у свако доба године на тридесет дана унапред.

3) Закупац Беатовић има да плаћа на име кирије месечно динара 443,75 с тим, да закупнину плаћа месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

4) Закупац може ово земљиште користити за дрварску радњу с тим, да испуни све услове за обављање дрварске радње.

5) На закупном земљишту закупца може подићи привремену грађевину која да му служи за канцеларију, шупу и чувара.

6) Закупац је обавезан да закупно земљиште ограда прописном оградом.

7) Закупац је дужан да закупно земљиште одржава у исправном стању и по истеку закупа да га преда Општини потпуно очишћено.

8) Закупац не може овај закуп пренети на другога нити издавати у закуп.

9) По истеку закупа закупца је дужан подигнуте објекте уклонити са закупног земљишта и терен очистити у противном Општина има право да са објектима располаже по своме нахођењу, без икакве накнаде закупцу.

10) Закупац нема права да од Општине тражи ма какву накнаду штете која би проистекла у вези са овим закупом.

11) Ако би закупца увео водовод обавезан је Општини плаћати уредно потрошњу воде и изношење сметлишта.

84

На предлог Претседника II Бр. 7450 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Мирку С. Лукчецу, хон. ложачу Техничке дирекције ПГБ уступи у закуп општински стан у улици Кнегиње Љубице бр. 21 с тим, да на име кирије, воде и сметлишта, плаћа Општини по Дин. 100.— месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу. Кирија се има рачунати од 1 августа 1940 год.

Остали услови предвиђени су одлуком V Бр. 77878/40.

85

На предлог Претседника II Бр. 7452 Градско веће је

Одлучило:

Да се продужи закуп зграде г. Николе Узуновића у улици Војводе Протића за потребе треће мешовите грађанске школе, и то под следећим условима:

1) Закуп се продужава за годину дана рачунајући од 1 новембра 1940 до 1 новембра 1941 године.

2) Отказ закупа за обе уговорне стране да буде на два месеца пре истека горњег рока.

3) На име кирије Општина да плаћа закуподавцу месечно 6.000.— динара с тим, да кирију плаћа месечно унапред.

4) Закуподавац је обавезан да доведе у исправно стање у року од месец дана следеће: канализацију, водовод, електричну инсталацију, кровни покривач, фасаду, димњаке и димничка вратанца, носећу конструкцију, кров, под и ограду дворишта.

5) У уговор да се унесу остали услови из уговора који траје до 1 новембра 1940 године.

Исплата закупнине за буџетску 1940/41 год. да падне на терет парт. 38 поз. 8, а за остало време на терет расхода који ће се за ову сврху предвидети у буџету Градског главарства.

86

На предлог Претседника II Бр. 7451 Градско веће је

Одлучило:

Да се Роксанди Милосављевић, инвалиди кињи продужи закуп општинског киоска који се налази на углу Кнегиње Персиде и Баба Вишњине улице и то под следећим условима:

1) Закуп се продужава за шест месеци рачунајући од 1 новембра 1940 до 1 маја 1941 године.

2) Обострани отказ закупа је на месец дана пре истека горњег рока.

3) На име кирије закупац да плаћа месечно 300.— динара с тим, да кирију плаћа месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

4) У уговор о закупу да се унесу одредбе из уговора који траје до 1 новембра 1940 године.

87

На предлог Претседника II Бр. 7453 Градско веће је

Одлучило:

Да се Јовану Радојичићу, грађевинару из Београда изда под закуп 260 м² општинског земљишта, које се налази у Златиборској улици, и то на делу између Златиборске и Приштинске по скици.

1) На име кирије закупац да плаћа месечно Динара 800.— и то: рачунајући од 18 јула 1940 године. Закупнина има се платити

месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

2) Закупац може користити ово земљиште само за стовариште грађевинског материјала за време изградње зграде у суседству.

3) Закуп овај је привремен са обостраним отказом на петнаест дана свакад и у свако доба године.

4) По истеку закупа закупац је дужан да земљиште очисти и чисто преда Општини.

88

На предлог Претседника II Бр. 7454 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Милану Т. Стојановићу, трг. из Београда, и г. Душану С. Грујићу, фризеру из Београда, уступе у закуп локали у општинској згради у улици Милорада Драшковића бр. 6 с тим, да овај закуп траје само до 1 маја 1941 године и да на име кирије г. Милан Стојановић плаћа по 3.000.— динара месечно, а г. Душан С. Грујић 2.500.— динара месечно.

У кирију ће се урачунати и плаћање воде и сметлишта.

Кирија се има плаћати сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Кирија се има рачунати од дана када је Општина постала власник поменуте зграде, т. ј. од 5 августа 1940 године.

Таксу за чишћење димњака закупац плаћа одвојено по тарифи.

Рок овом закупу траје до 1 маја 1941 године. У овом случају закупац је обавезан да се из закупног добра исели до означеног рока и то без икаквог права на приговор и интервенцију ма које власти.

Изузетно од овога Општина задржава право отказа овога локала у свако доба године на петнаест дана: ако закупац не буде испуњавао своје обавезе у погледу плаћања кирије и такса; ако наноси квар и штету закупном добру; ако Општини затраже ове просторије било за какве потребе; и ако се закупац не буде стриктно придржавао кућњег реда.

Закупац не може овај закуп пренети на другога нити издавати у пазакуп.

Закупац нема права ни на какву накнаду штете од Општине која би проистекла из овог закупа.

Ови услови обавезују и Општину и закупце.

89

На предлог Претседника II Бр. 7455 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Божидару М. Давидовићу, власнику предузећа „Копаоник“ уступи у при-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unil.rs

времени закуп општинско земљиште на Дунавској обали до трошаринске станице у површини од 400² с тим, да на име кирије плаћа Општини 1.200.— динара месечно која се има рачунати од дана заузећа односног земљишта.

Закупац је дужан да кирију плаћа сваког месеца унапред а најдаље до петог дана у месецу.

Овј закуп сматра се као привремени и траје док га Општина не откаже, а Општина задржава право да овај закуп откаже у свако доба године на петнаест дана, у коме је случају купац обавезан, да се са општинског земљишта, до означеног рока, исели и све објекте са истог уклони; а ако не буде уклоњено објекте исти прелазе у сопственост Општине београдске и без писменог пристанка закупца и Општина са истима може располагати по своме нахођењу.

Право отказа има и купац према Општини под истим условима. Закупац се одриче права приговора на отказ.

Закупац не може овај закуп пренети на другога, ни у пазакуп.

Закупац нема права ни на какву накнаду штете од Општине која би проистекла из овог закупа.

90

На предлог Претседника II Бр. 7456 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај Жандармериске станице у Раковици узму у закуп прострије које заузима поменута Жандармериска станица у згради Индустије мотора А. Д. у Раковици, и то под следећим условима:

1) Закуп почиње трајати од 1 маја 1940 године и траје на неодређено време са узајамним правом отказа сваке године на два месеца пред 1 мај.

2) На име кирије Општина да плаћа месечно динара пет стотина с тим, да кирију плаћа по истеку сваког месеца.

Остали услови закупа да буду према представи закуподавца под V Бр. 61443/40.

Исплата кирије да падне на терет Специјалног општинског грађевинског фонда при Државној хипотекарној банци.

91

На предлог Претседника II Бр. 7457 Градско веће је

Одлучило:

Да се г-ђи Живки Станишић, жени Јовановој уступи у закуп општински стан бр. 1

пав. XIII у улици Северни булевар с тим, да на име кирије, воде и сметлишта плаћа Општини по Дин. 200.— месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Кирија се има рачунати од 1 јула 1940 године.

Остали услови предвиђени су одлуком V Бр. 7457/40.

92

На предлог Претседника II Бр. 7458 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Марко Ј. Нахмијас, прими за закупца општинског земљишта у Вишњићевој ул. бр. 1 у површини од 5 м² под следећим условима:

1) Закуп почиње тећи од 1 септембра 1940 године, од кога дана престаје закуп радијем закупцу Каролу Штиглеру.

2) На име кирије купац да плаћа месечно динара 700.— с тим, да кирију плаћа месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

3) Закуп овај је привремен и траје док једна страна другој не откаже а обострани отказ може бити свакад и у свако доба године на месец дана унапред.

4) На закупном земљишту купац може задржати већ постојећу кућицу-бараку, а никакве друге објекте не сме подизати.

5) Закупац је дужан у радњи и око радње одржавати примерну чистоћу, а за евентуалну нечистоћу одговоран је сам код надлежних власти.

6) По истеку закупа купац је обавезан бараку уклонити са закупног земљишта и терен очишћен предати Општини. На случај да то не учини Општина са баракком може располагати по свом нахођењу без икакве накнаде закупцу.

7) Закупац не може овај закуп пренети на другога нити издавати у пазакуп.

8) Закупац нема права да од Општине тражи ма какву накнаду штете која би проистекла у вези са овим закупом.

93

На предлог Претседника II Бр. 7459 Градско веће је

Одлучило:

Да се за потребе групе жандарма VII чете Београдског жандармериског пука узме у закуп једно одељење у згради Београдске задруге а. д. у улици Краља Алберта бр. 6 које одељење жандарми већ заузимају, и то под следећим условима:

Закуп почиње тећи од 1 октобра 1940 године и траје на неодређено време са узајамним отказом на петнаест дана свакад и у свако доба године.

На име кирије Општина да плаћа месечно 300.— динара с тим, да кирију плаћа месечно унапред.

Утрошак осветљења пада на терет Општине.

Одржавање просторија, за време трајања закупа пада на терет Општине.

По истеку закупа Општина ће предати закупно добро закуподавцу у стању у каквом се тада нађе, сем што ће евентуално видне недостатке на згради довести у првобитно стање.

Техничка дирекција да изврши потребне оправке у закупном одељењу, као што је измена патоса и кречење. Издатак за ове оправке да падне на терет парт. 49 поз. 1 буџета расхода за 1940/41 годину.

Исплата кирије да падне на терет специјалног општинског грађевинског фонда при Државној хипотекарној банци.

94

На предлог Претседника II Бр. 7460 Градско веће је

Одлучило:

Да се Дирекцији жељезница Београд-Север одобри да на општинском земљишту у улици Адмирала Пикоа до Звезде, о своме трошку изгради склоништа за случај ваздушног напада.

Дирекција Београд-Север, за ове сврхе може користити земљиште док потреба траје с тим, да по престанку потребе земљиште доведе у првобитно стање.

На случај регулације или других потреба, Општина има право у свако доба на месец дана отказа коришћење терена у ком случају Дирекција Север мора о своме трошку порушити склоништа без икакве накнаде.

95

На предлог Претседника II Бр. 7461 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај групе жандарма на „Славији“ узме у закуп стан од два одељења у згради г. Сретена Алексића, рентијера у Делиградској ул. бр. 1 и то под следећим условима:

1) Закуп почиње тећи од 24 августа 1940 године и траје на неодређено време са узајамним отказом на месец дана пред 1 мај или

1 новембар дотичне године с тим, да отказ не може бити пре 1 маја 1941 године.

2) На име кирије Општина да плаћа месечно Динара 600.— с тим, да кирију плаћа месечно унапред.

3) Утрошак осветљења од дана када је закуп почео тећи па до иселења пада на терет Општине града Београда.

4) За време трајања закупа одржавање просторија пада на терет Општине. О стању у каквом су просторије примљене саставиће се записник и по записнику Општина ће предати просторије.

5) Закуподавац је обавезан да оправи кварове у стању који се појаве услед нормалне употребе закупљеног добра или услед елементарних непогода.

6) Закуподавац дозвољава утрошак воде без икакве накнаде.

Исплата закупнине да падне на терет Специјалног општинског грађевинског фонда при Државној хипотекарној банци.

96

На предлог Претседника II Бр. 7462 Градско веће је

Одлучило:

Да се Друштву за промет угља из Београда уступи у привремени закуп општинско земљиште у Дунавској улици до подвожњака означено у скици у површини 800 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м², која се има рачунати од дана заузећа.

Закупац је дужан, да кирију плаћа свакога дана унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови предвиђени су одлуком V Бр. 69510/40.

97

На предлог Претседника II Бр. 7490 Градско веће је

Одлучило:

Да се децем обданишту „Св. Андреја“ уступи део општинског земљишта на месту зв. „Баталака“ и то бесплатно за приређивање вашара у хумане сврхе.

Поменуто земљиште обданиште може користити од дана заузећа до 1 октобра 1940 године, када се уступљено земљиште има ослободити.

По истеку рока за бесплатно коришћење овога земљишта, Обданиште је дужно земљиште очистити и уклонити све циркуске шатре, како би исто било потпуно слободно дато Општини на располагање.

На предлог Претседника II Бр. 7491 Градско веће је

Одлучило:

Да се узме под закуп зграда г. Милоша Матића, трг. у Космајској ул. бр. 47, за смештај Кварту II Управе града Београда и жандарма при овоме Кварту и то под следећим условима:

1) Закуп има да траје две године и то рачунајући од 1 новембра 1940 до 1 новембра 1942 године са узајамним отказом на два месеца пре истека овога рока.

2) На име кирије Општина да плаћа 15.000.— динара месечно с тим, да кирију плаћа месечно унапред.

3) Таксе: за осветљење, воду, изношење сметлишта, чишћење улица, канала и пожарни допринос падају на терет Општине, а све остале таксе и дажбине падају на терет закуподавца.

4) Закуподавац Г. Матић одобрава да се у згради могу вршити адаптације-преправке с тим, да исте Општина изврши о свом трошку и по истеку закупа доведе у првобитно стање, ако то буде захтевао закуподавац.

5) Приликом уселења у зграду Општина има да изврши малање, фарбаре и кречење просторија, а по истеку закупа зграду предаје закуподавцу у стању у каквом се тада нађе, сем намерно измењеног стања и причињеног квара.

6) Потребне оправке на зградама и у зградама, као што су: кров, олуци; фасаде; електрична и канализациона инсталација; патос; прозори; врата; и све што је сада неисправно, закуподавац Г. Матић обавезан је да изврши о своме трошку пре уселења Кварту.

7) Г. Матић се обавезује да зграду стави Општини на расположење 1 новембра 1940 године до кога рока има да изврши оправке по предњој тачци.

8) За време трајања закупа закуподавац Г. Матић обавезан је да на зградама и у зградама врши оправку кварова који би настали без кривице закупа или услед нормалне употребе закупљеног добра, на пример: оправка кровног покривача, фасаде, димњака и димничких вратанаца, носеће конструкције, пода, крова, водоводне електричне и канализационе инсталације, пумпе за воду и осигурање водовода од мрза.

9) На случај да закуподавац на позив Отсека добара не доведе у ред што пада на његов терет по предњој тачци, закупца Општина власна је да оправку изврши сама и да трошкове стави на терет прве наредне кирије, зашта закуподавац неће имати права рекламације.

10) Општина прима зграду записнички.

11) Исплата кирије да падне на терет Специјалног општинског грађевинског фонда при Државној хипотекарној банци.

На предлог Претседника II Бр. 7492 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај Жандармериске станице Кварту XI која се оснива у „Маринковој бари“ узме под закуп зграде г. Јосипа Белеца, у ул. Милутина Петровића бр. 1 и то под следећим условима:

1) На име кирије Општина да плаћа месечно Динара 1.200.— с тим, да кирију плаћа месечно унапред.

2) Закуп почиње тећи од 10 децембра 1940 и траје до 1 новембра 1942 год. са узајамним отказом на два месеца пре истека горњег рока.

3) Таксе: за осветљење, воду, сметлиште, канализацију, чишћење улица, пожарни допринос и изношење фекалија падају на терет Општине града Београда, а такса за чишћење димњака пада на терет закуподавца.

4) Закуподавац предаје зграду у исправном стању о чему ће се саставити записник, а по истеку закупа Општина је дужна зграду предати у исправном стању с тим, да тада зграда не мора бити измалана ни кречена, већ ће се предати у каквом се стању тада нађе молерај и кречење.

5) За време трајања закупа закуподавац је обавезан да на згради оправи све кварове који се појаве нормалном употребом закупљеног добра или услед елементарних непогода, на пример: оправка кровног покривача, фасаде, димњака, димничких вратанаца, носеће конструкције, пода, крова, водовода, канализације, осигурање водовода од мрза и ограде дворишта.

6) На случај да закуподавац на позив Отсека добара не доведе у ред оправке које падају на његов терет Општина је власна да оправку изврши и трошкове да стави на терет кирије, зашта закуподавац неће имати права рекламације.

7) Ако су у згради потребне исправке исте може извршити Општина сагласно са закуподавцем и то о своме трошку с тим, да је дужна по истеку закупа исправке довести у првобитно стање, ако то буде захтевао закуподавац.

8) Исплата кирије да падне на терет Специјалног општинског грађевинског фонда при Државној хипотекарној банци.

На предлог Претседника II Бр. 7493 Градско веће је

Одлучило:

Да се регулишу за закупце општинских просторија лица која заузимају просторије у зградама у кругу Градске кланице са роком трајања закупа до првог марта 1941 године и то:

1) Месарска задруга као купац два магацина у кругу кланице (бив. имаће Месарске банке) са месечном киријом по Динара 1.200.— и то почев од 1 јуна 1940 године.

2) Јаша Клајић, индустр. као купац пола тавана, једног магацина и коша у кругу Кланице (раније имаће Месарске банке) са месечном киријом по Дин. 1.400.—, рачунајући од 1 јуна 1940 године.

3) Душан Шаин, изв. као купац два тавана са месечном киријом по Динара 1.200.— и то рачунајући од 1 септембра 1940 године.

4) Јошко Букиш, као купац пола тавана са месечном киријом по Динара 600.— и то почев од 1 јула 1940 године.

5) Ђура Зечевић и другови као купац тавана на шталама са месечном киријом по 600.— динара и то рачунајући од 20 јуна 1940 године, па до 15 августа 1940 године када су се иселили.

Сви ови закупци обавезни су плаћати кирију месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Утрошак електричног осветљења пада на терет закупца.

Закупци су дужни придржавати се реда према наредби и Упутству градске кланице.

Закупци су дужни у закупним просторијама одржавати примерну чистоћу а за евентуалну нечистоћу одговорни су пред надлежним властима.

По истеку закупа закупци су дужни закупно добро предати Општини у стању у каквом су га примили, а сваку причињену штету обавезни су накнадити Општини.

На случај да се закупци не придржавају предњих услова Општина има право да закуп откаже свакад и у свако доба године на петнаест дана унапред.

Напред наведени закупци дужни су иселити се из заузетих просторија на дан 1 марта 1940 године без икаквог отказа.

Отсек добара, за 1 март 1941 године да откаже закуп свима закупцима просторија у зградама у кругу Градске кланице, без обзира да ли су приватна лица или градски службеници. Закупцима Танасију Смиљевићу и Милану Јовановићу, закупе отказати сходно уговорима о закупу.

На предлог Претседника II Бр. 7494 Градско веће је

Одлучило:

Да се г-ђи Милице Мрвошевић из Београда, уступи на чување општински клозет на пијаци „Сењак“ и то под следећим условима:

1) Г-ђа Мрвошевић, инвентар клозета примиће по записнику с тим, да је исти дужна предати Општини по записнику у стању у каквом га је примила.

2) Г-ђа Мрвошевић дужна је да у клозету одржава примерну чистоћу а за евентуалну нечистоћу одговорна је сама код надлежних власти.

3) Утрошак воде и електричног осветљења пада на терет Општине.

4) Прибор за чишћење клозета дужна је дати г-ђа Мрвошевић.

5) Одржавање клозета у конструктивном погледу пада на терет Општине града Београда.

6) Прегореле сијалице замењује Општина. Оправке нормалног отечења клозета пада на терет Општине.

7) Клозет мора да буде отворен од часа када пијаци почиње рад па до 19 часова на вече.

8) Г-ђа Мрвошевић одржаваће и чистити клозет све дотле док јој Општина, писмено преко Отсека добара, не ускрати то право, које може настати у свако доба године на петнаест дана унапред у ком случају г-ђа Мрвошевић дужна је предати општини клозет у стању у каквом га је примила и у одређеном року потпуно се иселити без интервенције друге власти и без права на тражење ма какве накнаде од стране Општине.

9) На случај, да г-ђа Мрвошевић не би одржавала примерну чистоћу у клозету или да својим присуством у клозету узнемирава грађанство, као и за случај неморалности у клозету, када се ово утврди дужна се је иселити у року од три дана по саопштењу од стране Отсека добара и то без интервенције друге власти и без права на ма какву накнаду штете од стране Општине града Београда.

На предлог Претседника II Бр. 7347 Градско веће је

Одлучило:

Да се Удружење резервних подофицира Краљевине Југославије ослободи плаћања општинске таксе на улазнице за велику нацио-

www.izalyns манифестациону академију, коју приређује 5 септембра 1940 године у сали Коларчевог народног универзитета.

103

На предлог Претседника II Бр. 6805 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Шпачек К. Јаромир, бивши саветник Чехословачког посланства ослободи плаћања основне таксе и таксе за упис у регистар чланова града Београда, предвиђено Тар. бр. 354 Закона о таксама, пошто је пореклом Словен и слабог материјалног стања.

104

На предлог Претседника II Бр. 7353 Градско веће је

Одлучило:

Да се штета у износу од 150.— динара проузрокована сударом између аутобуса бр. 3453 и аутомобила бр. 8-2012/38 на дан 28 маја 1938 године на аутобуској линији Београд—Земун, расходује као ненаплатива.

105

На предлог Претседника II Бр. 7354 Градско веће је

Одлучило:

Да се расходују и бришу из инвентара Дирекције трамваја и осветљења као саставни делови објеката уведених на страни 10 под бр. 10 у инвентару Машинске службе:

1) Парни вентил Ø 200 са паровода продате турбине 1350 КВ.

2) Парни шибер вентил Ø 175 за везу продатог котла бр. 6 са главним пароводом.

Да се ови вентили демонтирају и продаду фабрици Владе Теокаревића и Комп. Парафин, за укупну суму од 4.935.— динара а приход књижи у корист парт. 10 поз. 4 буџета прихода за 1940/41 годину.

106

На предлог Претседника II Бр. 6883 Градско веће је

Одлучило:

Да се Богдановића Милоша, кочничара трамваја-дневничара Дирекције трамваја и осветљења по његовом пристанку датом на

протоколу саслушања од 31 јула 1940 године VII Бр. 17500/40 наплати Динара 2.620.— на име накнаде једне половине од целокупног износа штете, проузроковане сударом између трамвајских моторних кола бр. 69 и 70 на дан 4 фебруара 1940 године на прузи бр. 12 код „Селаковића“ с тим да се друга половина од 2.620.— динара расходује као штета настала при раду.

Наплата штете има се извршити у ратама од по 100.— динара месечно у корист прихода партије 10 позиције 4 буџета за 1940 и 1941 годину, почев од 1 септембра 1940 године.

107

На предлог Претседника II Бр. 6882 Градско веће је

Одлучило:

Да се од Радовановића Величка, кочничара трамваја-дневничара Дирекције трамваја и осветљења наплати сума од Динара 729.— према његовом писменом пристанку датом на протоколу саслушања од 14-VI-1940 године на име једне половине од укупног износа штете проузроковане сударом трамвајских моторних кола бр. 55 и трамвајске приколице бр. 117 на дан 5 новембра 1938 године на углу Милоша Великог и Милоша Поцерца улице с тим, да се друга половина у суми од Динара 729.— расходује као штета настала при раду.

Суму од Динара 729.— Радовановић има платити у ратама од по 150.— динара месечно почев од дана када овај предлог постане извршан, па све до коначне исплате означене суме. Наплата ове суме иде у корист партије 10 позиције 4 и извршиће је Персонални отсек Дирекције трамваја и осветљења према платним списковима.

108

Код тачке дневног реда: „Предлог за пријем у Општину града Београда Тота Ј. Јосипа и Грдешића Ф. Рудолфа“ Градско веће је

Одлучило:

1) По предлогу Претседника II Бр. 6989: „Да се г. Тот Јосип, настојник куће, са супругом Иваном, домаћицом, прими за члана града Београда.

2) По предлогу Претседника II Бр. 6948: Да се г. Грдешић Ф. Рудолф, рентијер, са супругом Јосипом, домаћицом, прими за члана града Београда.

Код тачке дневног реда: „Предлог за издавање условног уверења за пријем у чланство града Београда Кареповој А. Алвини, Лхотаку В. Лудвику и др.“ Градско веће је

Одлучило:

1) По предлогу Претседника II Бр. 7253: „Да Статистички отсек г. Кареповој А. Алвини, приватном наставнику страних језика изда тражено уверење, да ће га Поглаварство примити за члана града Београда, када поднесе доказ о томе да је стекао држављанство Краљевине Југославије.

Приликом издавања уверења, именовани ће депоновати 1.000.— динара на име таксе из Тар. бр. 354 Закона о таксама, у смислу одлуке Градског већа од 30-XII-1935 године Обр. 45307“.

2) По предлогу Претседника II Бр. 6949: „Да Статистички отсек г. Лхотаку В. Лудвику, баштов, стакл. баште Гард. дома у Топчидеру изда тражено уверење, да ће га Поглаварство примити за члана града Београда, када поднесе доказ о томе да је стекао држављанство Краљевине Југославије.

Приликом издавања уверења, именовани ће депоновати 1.000.— динара на име таксе из Тар. бр. 354 Закона о таксама, у смислу одлуке Градског већа од 30-XII-1935 год. О. Бр. 45307“.

На предлог Претседника II Бр. 6419 Градско веће је

Одлучило:

Да је г. Драган Михаила Петар, из Београда, као старешина задруге обвезника у немогућности да јахаћег коња са прибором набави и држи на лицу за сво време обвезничког служења у војној сили односно да вредност плати у корист Ремонтско коморског фонда.

На предлог Претседника II Бр. 7217 Градско веће је

Одлучило:

Да је г. Рафаиловић Михаила Милан, из Београда, као старешина задруге обвезника у могућности да јахаћег коња са прибором набави и држи на лицу за сво време обвезничког служења у војној сили, односно да вредност истога плати у корист Ремонтско коморског фонда.

На предлог Претседника II Бр. 7416 Градско веће је

Одлучило:

Да се штета у износу од Динара 435.— проузрокована сударом између трамвајских моторних кола бр. 19 и камиона бр. 382 на дан 27 априла 1939 године код моста Краља Александра I расходује као ненаплатива.

На предлог Претседника II Бр. 7564 Градско веће је

Одлучило:

Да се стална месечна помоћ одузме овим лицима:

1 — Челиковић Драгић, Хаџи Проданова 13 Дин. 100.—

2 — Јакшић Радмила, Ружина без броја Дин. 60.—

3 — Милосављевић Анђелија, Цвијићева 121 Дин. 80.—

4 — Коларац Ђ. Пела, Палмотићева 12 Дин. 80.—

5 — Богдановић В. Марија, Шајкашка 29 Дин. 120.—

6 — Богдаонвић Катарина, Шафарикова 6 Дин. 200.—

7 — Мајсторовић М. Јован, Војв. Степе 113 Дин. 80.—

8 — Крстић Р. Светислав, Војв. Степе 387 Дин. 150.—

9 — Нинић Јелена, Војв. Бране 12 Дин. 100.—

10 — Симоновић С. Милева, Прокупачка 14 Дин. 100.—

11 — Јовановић С. Персида, Ђорђа Вашингтона 54а Дин. 100.—

Да се стална месечна помоћ смањи овим лицима:

1 — Плистовић Анастасији од 150 на 120 дин. смањено Дин. 30.—

2 — Урошевић Д. Милошу, од 100 на 60 дин. смањено Дин. 40.—

4 — Бошковић К. Катарини од 100 на 60 дин. смањено Дин. 40.—

4 — Поповић Даница од 180 на 120 дин. смањено Дин. 60.—

Да се стална месечна помоћ продужи овим лицима:

1 — Шуваковић Ђ. Јелени, до 1-IX-1941 год. по месечно Дин. 120.—

2 — Вујић П. Иванки, до 1-I-1941 год. по месечно Дин. 200.—

3 — Алимпијевић М. Милеви до 1-IV-1941 год. по месечно Дин. 200.—

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Да се стална месечна помоћ додели овим лицима:

- 1 — Дроњану М. Радисаву, Будистичка 9 месечно Дин. 80.—
- 2 — Ивковић М. Косари, Челопечка 6 месечно Дин. 80.—
- 3 — Јекић М. Евици, Мех. Соколовића 27 месечно Дин. 60.—
- 4 — Матић А. Милици, Прокоп 77 месечно Дин. 60.—
- 5 — Миленковић М. Марији, Душанова 8 месечно Дин. 100.—
- 6 — Милић Д. Љубици, Кап. Мишина 29 месечно Дин. 60.—
- 7 Милинковић П. Василију, Мандилова 22 месечно Дин. 80.—
- 8 — Миросављевић М. Марији, Мицкијевићева 7 месечно Дин. 60.—
- 9 — Паскуљевић М. Анки, Грчића Миленка 10 месечно Дин. 60.—
- 10 — Пејић Д. Петру, Кн. Павла 3 XI кв. месечно Дин. 100.—
- 11 — Петковић К. Јулки, Виноградска 30 месечно Дин. 80.—
- 12 — Петровић М. Владимиру, Крушевачка 33 месечно Дин. 100.—
- 13 — Савић Ђ. Даринки, Шуматовачка 12 месечно Дин. 80.—
- 14 — Симоновић М. Антонију, Живка Давидовића 17 месечно Дин. 80.—
- 15 — Спасовић Д. Давиду, Кн. Павла 27 XI кв. месечно Дин. 80.—
- 16 — Стефановић Ђ. Тодору, без стана месечно Дин. 100.—
- 17 — Стојимировић С. Јулки, Ген. Хорватовића 89 месечно Дин. 80.—
- 18 — Сукачев Б. Марини, Јевремова 19 месечно Дин. 60.—
- 19 — Сушник Ф. Францу, Крушевачка 42 месечно Дин. 100.—
- 20 — Таназовић Велимиру и Радмили, Каменорезачка 3 месечно Дин. 80.—
- 21 — Тирхајмер М. Владимиру, Новобрдска 6 месечно Дин. 60.—
- 22 — Борош П. Стевану, Караматина 50 Земун месечно Дин. 100.—
- 23 — Гурбан С. Петру, Словенска 8 месечно Дин. 100.—
- 24 — Меденици Миливоју, Прегревица 56 Земун месечно Дин. 80.—
- 25 — Паушак Јосипу, Гардошка 11 Земун месечно Дин. 80.—
- 26 — Станишић Јелени, Славонска 8 Земун месечно Дин. 80.—
- 27 — Шарић Станки, Стара 28 Земун месечно Дин. 80.—
- 28 — Анђелковић П. Грозди, Церска 78 Земун месечно Дин. 100.—
- 29 — Антић Д. Јовану, Мокролушка Земун месечно Дин. 60.—
- 30 — Баљевић С. Милици, Гарашанинова 13 Земун месечно Дин. 60.—

31 — Витић Адаму, Гучевска 2 Земун месечно Дин. 100.—

32 — Вујић М. Милевић, Пољска 35 Земун месечно Дин. 60.—

33 — Димитријевић Ж. Милану, Гучевска 2 Земун месечно Дин. 100.—

34 — Дражић М. Марку, Гучерска 2 Земун месечно Дин. 60.—

35 — Ђорђевић Д. Животи, Гучерска 2 Земун месечно Дин. 100.—

36 — Младеновић А. Симки, Бистричка 2 Земун месечно Дин. 80.—

37 — Петровић Ј. Олги, Пољска 35 Земун месечно Дин. 80.—

38 — Стевановић Ц. Димитрију, Гучевска 2 Земун месечно Дин. 100.—

39 — Херберт Ф. Алојзу, Петроградска 4 Земун месечно Дин. 80.—

40 — Костић Д. Душану, Овчарска 6 Земун 60.—

41 — Болић С. Станку, Франше Депере 61 Земун месечно Дин. 100.—

42 — Пупавац М. Вери, Краља Владимира 38 Земун месечно Дин. 150.—

Да се стална месечна помоћ повећа овим лицима:

1 — Ердељан Флоријану од 150 дин. на 200 повећано Дин. 50.—

2 — Ђорђевић Савић од 120 дин. на 150 повећано Дин. 30.—

Издатак пада на терет партије 37 позиције 68 буџета расхода за 1940/41 годину. Ова се помоћ привремено додељује, а Градско веће је по свом нахођењу може изменити или укинути.

114

На предлог Претседника II Бр. 7563 Градско веће је

Одлучило:

Да се по списку анализа по којима је Кривични одсек донео решење да се прекине даља истрага, раздужи књига анализе Хемиске лабораторије са износом од Динара 3.300 а по рефератима III Бр. 23929, 23928, 22638, 22883, 22882, 22881, 22884, 22886, 22885, 22461, 22460, 22459, 22458, 22457, 22456, 22455, 22277, 22274, 22273, 22276, 22275, 22067, 22066, 22065, 22064, 22061, 22063, 22062, 21670, 21669, 21671, 21672, 21673, 21674, 21826, 21824, 21823, 21822, 23753, 23751, 23752, 23270, 23268, 23269, 23267, 23300, 23339, 23338, 23337, 23336, 22827, и 23687/40.

115

На предлог Претседника II Бр. 7443 Градско веће је

Одлучило:

Да се настрешница за истовар угља, заведена у инвентар непокретне имовине ДТО II

блок страна 3 ред. 13 и осигурана по полиси бр. 48505/8 под редним бројем 10, и инвентарска вредност 14.000.— дин. и

Шупа за смештај грађевинског материјала, заведена у инвентар непокретне имовине ДТО II блок, страна 3 рад. 14 инвентарска вредност 4.000.— дин. расходује и поруше као дотрајале и склоне паду.

Употребљени материјал предаће се магацину ДТО на руковање.

116

На предлог Претседника II Бр. 7515 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Полак Евгену, техничар оvd. уступи у привремени закуп општинско земљиште у Ст. Новака ул. бр. 15, у површини од 4 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 10 дин. паушално месечно, која се има рачунати од 1 јуна 1940 године.

Закупац је дужан, да кирију плаћа сваког месеца унапред, а најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком II Бр. 7515/40.

117

На предлог Претседника II Бр. 7517 Градско веће је

Одлучило:

Да се Рајку Стојковићу, раднику из Београда закупцу општинског стана у ул. Кр. Александра бр. 51 одобри отплата дуга за месец јуни у ратама по 60.— динара месечно.

118

Код тачке дневног реда: „Колаудације и суперколаудације: Градско веће је

Одлучило:

1) По предлогу Претседника II Бр. 7112:

„Да се усвоји протокол од 29-VII-1940 год. комисије, одређене решењем VI. Бр. 24391/40 год., за колаудовање радова на изradi претреса турске калдрме у Прест. Петра ул., на ламели од Беличке до Струмичке ул., а који је посао уступљен акорданту г. Стојану Богдановићу, оvl. калдрмц. мајстору, на основу одлуке VI Бр. 11772/40 год., јер је тај посао, по мишљењу колаудирајуће комисије, изведен добро и солидно.

Да се врати акорданту г. Стојану Богдановићу, задржата му допунска кауција у суми

од 167.— дин., јер условима није предвиђен гарантни рок за тај посао“.

2) По предлогу Претседника II Бр. 7111:

„Да се усвоји протокол колаудације извршених радова на оправци зграде Економата у ул. Господар Јовановић бр. 43, које је извео предузимач г. Владимир Јовић, према којем вредност радова износи 45.029,95 динара.

Да се исплати предузимачу остатак његовог потраживања у суми од 5.871,16 динара на терет парт. 42 поз. 9 буџета за 1940 и 1941 годину“.

3) По предлогу Претседника II Бр. 7383:

„Да се усвоји елаборат и предлог комисије, одређене решењем Техничке дирекције VI Бр. 37120/40 год. за колаудовање израде новог уваљаног застора туцаника у ул. Мирослављевој, а који је посао уступљен г. Ивану Батовићу, оvl. калдрмц. мајстору, на основу одлуке Градског поглаварства VI Бр. — 31195/40 год., јер је тај посао, по мишљењу колаудирајуће комисије, изведен добро и солидно.

Да се том акорданту исплати износ од Динара 4.564,08 према окончаном рачуну, а по одбитку 5% на име кауције и раније исплаћених рата, као и свих општинских државних такса и дажбина.

Да гаранција за овај посао траје до 22 II 1941 године, када се има извршити суперколаудовање истог.

Да издатак од 4.564,80 динара падне на терет кредита од 5.360.— динара ангажованог по партији 42/7 буџета за 1940/41 годину, одлуком VI Бр. 22259/40 годину.“

4) По предлогу Претседника II Бр. 7386:

„Да се усвоји протокол колаудације извршених радова на оправци зграда у кругу 7 чете жандармериског пука на Краљевом тргу бр. 12, које је извео предузимач г. Владимир Јовић, према којем вредност радова износи 68.729,42 динара.

Да се исплати предузимачу целокупна вредност извршених радова 68.729,42 динара, а по одбитку већ примљених рата од 61.141,04 динара на терет портије 49 позиције I буџета за 1940/41 годину, као и да му се врати задржана допунска кауција.“

5) По предлогу Претседника II Бр. 7240:

„Да се усвоји протокол суперколаудације VI Бр. 43736/40 о прегледу и дефинитивном пријему извршених радова на изradi калдрме од крупних призама на песку на општинском путу II реда Хаџи Поповац—Мост Краља Петра, на делу ул. Адмирала Пикова од Јеврејског гробља до Миријевског булевара, који је посао извео предузимач г. Божидар Опланић, овлашћени градитељ из Београда, на основу одлуке Градског већа ОBr. 7599 од 28-IV-1939 године, а пошто се посао, према извештају суперколаудирајуће комисије у гарантном року добро одржао.

Да се предузимачу г. Божидару Опланићу врати основна кауција за овај посао.“

6) По предлогу Претседника II Бр. 7113: „Да се усвоји протокол суперколаудације, заведен под VI Бр. 37935 од 20-VIII-1940 године, о прегледу и дефинитивном пријему извршених радова на изради калдрме, коловоза од спрамексираниог макадама и бетонских тротоара у улици Принца Павла на Дедињу, које је радове извршио предузимач г. Стојан Богдановић из Београда на основу одлуке Градског већа ОБр. 20838 од 5-IX-1938 године, а који су се послови, према протоколу суперколаудације, у гарантном року добро одржали.

Да се предузимачу г. Стојану Богдановићу врати основна кауција за овај посао.“

7) По предлогу Претседника II Бр. 7108: „Да се усвоји проток суперколаудације VI Бр. 41168/40 о прегледу и дефинитивном пријему извршених радова у улици Прешевској на делу од улице Варовничке до улице Шарпланинске, који је посао извео г. Сима Ђорђевић овлашћени калдрмициски мајстор из Београда на основу одлуке Градског већа ОБр. 22536/38 године, а пошто се посао, према извештају суперколаудирајуће комисије у гарантном року, добро одржао.

Да се г. Сими Ђорђевићу, калдрмициском мајстору из Београда врати положена основна кауција за овај посао.“

8) По предлогу Претседника II Бр. 7381: „Да се усвоји протокол комисије, одређене одлуком VI Бр. 38450/40 године, за суперколадовање радова на изради калдрме на бановинском путу II реда Беорад—Миријево (Црнопоточка улица) са навозом из улице Војводе Блажете, а које је радове извршио акордант г. Марко Л. Радош, овл. калдрмициски мајстор из Београда, на основу одлуке ТДБр. 47320/39 и 56492/39 године, а пошто су се ти радови добро држали у гарантном року.

Да се акорданту задржана му кауција врати.“

9) По предлогу Претседника II Бр. 7444: „Да се усвоји протокол суперколаудационе комисије VII Бр. 20393 од 20-IV-1940 и да се фирма Југословенско Фиат аутомобилно прометно д. д. Загреб ослободи обавеза према Градској општини по уговору ДБр. 20853 од 4-VI-1938.

Да се фирми врати стална кауција од Динара 90.000.— у 9 ком. државних благајничких записа положена Депозитној благајни на основу цитираног уговора.“

119

Код тачке дневног реда: „Експропријације и апропријације“ Градско веће је

Одлучило:

1) По предлогу Претседника II Бр. 6816: „Да се изврши експропријација до регу-

лационе линије дела имања г. Богдана Петровића, на углу улица Глредстонове бр. 6 и Миодрага Давидовића, парцела бр. 1470 К. О. Београд 6, у површини од 51,1 м² по цени од Динара 300.— од 1 м².

Преносну таксу да плати сопственик и Општина по пола.

Исплата да се изврши на терет партије 1 позиције 1, буџета расхода Регулационог фонда ОГБ за 1940/41 годину, а преносна такса на терет партије 1, позиције 4 истог буџета.

Пуномоћник Градског поглаварства г. Никола Витановић извршиће пренос експроприсаног дела на Општину града Београда без терета, с тим да власник плати све дужне тротоарске и водоводне таксе.“

2) По предлогу Претседника II Бр. 7474: „Да се изврши експропријација у површини од 45,4 м² и апропријација у површини од 41,6 м² до регулационе линије, на имању г-ђе Марије Јовановић у Радоњићевој улици, парцела бр. 526 и 527 К. О. Београд 2, на тај начин што ће се вредност апропријације пребити на вредност експропријације без икакве друге накнаде.

Преносну таксу да плати г-ђа Јовановић.“

3) По предлогу Претседника II Бр. 7479: „Да се у циљу регулације улице Димитрија Туцовића изврши експропријација дела земљишта у уповршини од 100,2 м² од имања г. Стојановића М. Станимира, у улици Димитрија Туцовића бр. 147, парцеле бр. 3577 К. О. Београд 2, до регулационе линије по цени од Динара 200.— по 1 м².

Пуномоћник Градског поглаварства г. Никола Витановић извршиће пренос експроприсаног дела земљишта на Општину града Београда без терета, с тим да сопственик плати све дужне водоводне и тротоарске таксе.

Преносну таксу да плати Општина и власник по пола.

Исплата вредности експропријације и преносна такса да падне на терет зајма од Динара 250.000.000.— тачка 5.“

4) По предлогу Претседника II Бр. 7478: „Да се у циљу регулације улице Димитрија Туцовића изврши експропријација дела земљишта г. Крсте Брегуљана у Димитрија Туцовића улици бр. 145, парцеле бр. 3576 К. О. Београд 2, до регулационе линије, а у површини од 100,6 м², по цени од Динара 200.— по 1 м².

Пуномоћник Градског поглаварства г. Никола Витановић извршиће пренос експроприсаног дела земљишта на Општину града Београда без терета, с тим да власник плати све дужне тротоарске и водоводне таксе.

Преносну таксу да плате Општина и власник по пола.

Исплата вредности експроприсаног дела земљишта и преносна такса да падне на терет зајма од 250.000.000.— тачка 5.“

5) По предлогу Претседника II Бр. 7476: „Да се усвоји пресуда Избраног суда од 23-VIII-1940 године по процени експроприсаног дела земљишта Маринковића Милана и жене му Персиде у Чубурској улици бр. 7, којом је досуђена вредност земљишта од Динара 1.300.— од 1 м², а за зграде паушална накнада од Динара 180.000.—, с тим да зграде поруши сопственик и материјал да однесе, а преносну таксу да плати Општина и власник по пола.

Исплата вредности ове експропријације као и преносна такса, да се изврши на терет зајма од Динара 250.000.000.— тачка 5.

Пуномоћник Градског поглаварства г. Никола Витановић извршиће пренос експроприсаног дела земљишта на Општину града Београда, без терета, с тим да власници у свему поступе по односној пресуди Избраног суда и да плате све дужне водовдне и тротоарске таксе.

Катастарски отсек срачунаће тачну површину експроприсаног дела земљишта до регулационе линије.“

6) По предлогу Претседника II Бр. 7152: „Да се изврши експро-апропријација у границама регулације имању г. Јована М. Радојичића у улици угао Приштинске и Нове улице, парцела бр. 2256 К. О. Београд 4, на тај начин што ће се површина експропријације од ове парцеле у износу од 43,3 м² заменити са исто толиком површином апропријације овом имању од парцеле 2255 К. О. Београд 4, а да разлику апропријације у површини од 11,2 м² плати г. Радојичић по 800.— динара од 1 м².

Преносну таксу да плати купац г. Радојичић.

Наплата се има извршити у корист Регулационог фонда Општине града Београда.“

7) По предлогу Претседника II Бр. 7473: „Да се изврши експро-апропријација имању г. Јована Вучковића у улици Приштинској бр. 54 и Златиборској бр. 33, парцела бр. 2266 К. О. Београд 4, на тај начин што ће се 0,1 м² експроприсаног земљишта заменити за исту толику површину апроприсаног земљишта, а вишак апропријације од 1,6 м² да власник плати по цени од Динара 1.000.—, по 1 м², с тим да плати преносну и тротоарску таксу.

Наплата вредности апропријације да се изврши у корист Регулационог фонда ОГБ.“

8) По предлогу Претседника II Бр. 7472: „Да се изврши експро-апропријација до регулационе линије имању г. Мазаловића Константина на углу улица Албанске и Љубе Дидића, парцела бр. 1492 К. О. Београд 2, и то на тај начин што ће се експроприсани део земљишта у површини од 25,7 м² заменити за исту толику површину апропријације, а вишак апроприсаног дела земљишта у површини од 151,3 м² да купац плати по цени од

500.— дин. по 1 м², с тим да плати преносну и тротоарску таксу.

Наплата да се изврши у корист Регулационог фонда ОГБ.“

9) По предлогу Претседника II Бр. 7162: „Да се изврши апропријација у границама регулације општинске парцеле бр. 386/2 у површини од 24,9 м² имању г. Аврама А. Баруха у улици Дубровачкој бр. 6 парцела бр. 386/1 К. О. Београд 1, по цени од 800.— динара по 1 м².

Преносну таксу да плати купац.

Наплата да се изврши у корист Регулационог фонда ОГБ.“

10) По предлогу Претседника II Бр. 7161: „Да се ради изласка на регулативу изврши апропријација до регулационе линије имању г-ђе Десанке Лазаревић у улици Сање Живановића, парцела 1228 К. О. Београд 6, у површини од 17,6 м² а по цени од 250.— динара по 1 м².

Преносну таксу да плати купац.

Наплата да се изврши у корист Регулационог фонда ОГБ.“

11) По предлогу Претседника II Бр. 7160: „Да се ради изласка на регулативу изврши апропријација дела општинског имања до регулационе линије имању г. Марка Разовића, у улици Курсулиној бр. 20, парцела бр. 1513 К. О. Београд 4, по цени од Динара 1.400.— по 1 м².

Преносну таксу да плати купац.

Наплата ове апропријације да се изврши у корист Регулационог фонда Општине града Београда.

Катастарски отсек да срачуна тачну површину ове апропријације.“

12) По предлогу Претседника II Бр. 7159: „Да се ради изласка на регулативу изврши апропријација дела општинског имања до регулационе линије имању г-ђе Славке Д. Пешић у улици Томазевој бр. 15, парцела 2618 К. О. Београд 3, а по цени од 350.— динара по 1 м².

Преносну таксу да плати купац.

Наплата да се изврши у корист Регулационог фонда ОГБ.

Катастарски отсек да срачуна тачну површину апропријације.“

13) По предлогу Претседника II Бр. 7158: „Да се ради изласка на регулативу изврши апропријација дела општинског имања до регулационе линије имању г. Др. Јована Гашића, на углу Ботићеве улице и Булевара Кнеза Александра Карађорђевића, парцели бр. 78/2, К. О. Београд 7, по цени од Дин. 600.— по 1 м².

Преносну таксу да плати купац.

Наплата ове апропријације да се изврши у корист Регулационог фонда ОГБ.

Катастарски отсек да срачуна тачну површину апропријације.“

14) По предлогу Претседника II Бр. 7156:
„Да се ради изласка на регулативу изврши апропријација до регулационе линије имању г. Душана Спајића у Новој улици, парцели бр. 1161 К. О. Београд 2, у површини од 38,6 м² а по цени од Динара 250.— по 1 м².

Преносну таксу да плати купац.

Наплата да се изврши у корист Регулационог фонда ОГБ.“

15) По предлогу Претседника II Бр. 7155:

„Да се ради изласка на регулативу изврши апропријација до регулационе линије из ул. Престолонаследника Петра дела општинске парцеле бр. 3699 К. О. Београд 4, у површини од 248,2 м², имању г. Тасе Генића, парцела 3698 К. О. Београд 4, а по цени од 600.— динара по 1 м².

Преносну таксу да плати купац.

Наплата ове апропријације да се изврши у корист Регулационог фонда ОГБ.“

16) По предлогу Претседника II Бр. 7154:

„Да се ради изласка на регулативу изврши апропријација дела општинског имања до регулационе линије имању г-ђе Ирене Б. Закић и г. Николе Вранеш, у улици Томаша Јежа бр. 3, парцели бр. 1269 К. О. Београд 4, у површини од 2,3 м², а по цени од Динара 800.— по 1 м².

Преносну таксу да плати купац.

Наплата ове апропријације да се изврши у корист Регулационог фонда ОГБ.“

17) По предлогу Претседника II Бр. 7151:

„Да се ради изласка на регулативу изврши апропријација до регулационе линије дела општинског земљишта у површини од 1,3 м² имању г-ђе Аделе Менига у улици Јована Ристића бр. 30, парцели бр. 721 у К. О. Београд 5, по цени 2.000.— динара од 1 м², с тим да преносну и тротоарску таксу плати г-ђа Менига.

Наплата вредности апропријације да се изврши у корист Регулационог фонда ОГБ.“

18) По предлогу Претседника II Бр. 7457:

„Да се ради изласка на регулативу изврши апропријација до регулационе линије на имању г. Ераста Андрејевског у улици Граховској бр. 27 парцели бр. 3474 К. О. Београд 4, у површини од 484 м², по цени од Динара 250.— по 1 м², с тим да преносну таксу као и дужну тротоарску таксу плати купац.

Наплата да се изврши у корист Регулационог фонда ОГБ.“

19) По предлогу Претседника II Бр. 7477:

„Да се на тражење г-ђе Милке Протић, а ради изласка на регулативу изврши апропријација имању у Ужичкој улици бр. 47, парцели бр. 7552 К. О. Београд 3, до регулационе линије из улице Ужичке и Пуковника Пејовића у укупној површини од 353,8 м².

Пошто са именованом није постигнут споразум о откупној цени, то ће се апропријација извршити путем законске процене у смислу чл. 9 Закона о атару Општине београдске.

За општинске процениоце одређују се г.г. Станиша Јовановић и Ђока Ненадовић, и њима заменике г.г. Реља Поповић и Божидар Јовановић.“

120

На предлог Претседника II Бр. 7620 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се Уред за исељавање Немаца из Бесарабије ослободи од плаћања свих грађевинских такса и осталих општинских такса за сав материјал, прибор, превозна средства, медикаменте, намирнице и остале потребе у вези са подизањем исељеничког логора и боравком немачких исељеника у Београду.

2) Да се исто тако Уред ослободи и од плаћања општинске трошарине за сав материјал и предмете означене у тач. 1 ове одлуке у колико се исти увозе у трошарински реон Општине града Београда.

121

На предлог Претседника II Бр. 7621 Градско веће је

Одлучило:

Да издатак од 35.000.— динара за постављање црпки за избацивање воде са насеља „Нови Београд“ падне на терет партије 50, позиције 1 „За непредвиђене и недовољно предвиђене расходе“ буџета за 1940/41 годину.

122

На предлог Претседника II Бр. 7622 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се од свих лица, која од Отсека за исхрану добију легитимацију, која ће им на случај мобилног и ратног стања служити за пријем животних намирница, наплаћује на име накнаде по 3.— динара од легитимације.

2) Да се приход убран по овом основу књижи у Депозит Градске благајне и да депоновани износи служе за покриће свих трошкова Отсека за исхрану у вези са организовањем исхране становништва у Београду.

3) Да се дипломатски и конзуларни претставници страних држава и чланови њихових породица ослободу плаћања таксе предвиђене тачком 1) ове одлуке.

123

На предлог Претседника II Бр. 7623 Градско веће је

Одлучило:

Да се за откупљено непокретно имање од фирме Ђурчија и Симић у улици Шајкашкој бр. 20 у укупној површини од 2.130 м² на коме се налази пекара са целокупним инвентаром пекаре, исплати преносна такса од Динара 97.500.— на терет расхода партије 5, позиције 1 буџета за 1940/41 годину.

124

На предлог Претседника II Бр. 7501 Градско веће је

Одлучило:

Да се изврше следеће измене и допуне Тар. бр. 397 Таксене тарифе одобреног решењем Г. Министра финансија Бр. 2183/VII од 20 марта 1940 године, и то:

1) Да се по ставу I А тачке 4 Тар. бр. 397 наместо износа таксе „1,80“ стави износ „1,30“;

2) Да се по ставу I А тачке 5 Тар. бр. 397 наместо износа таксе „1,50“ стави износ „1,30“;

3) Да се по ставу I Б тачке 1 Тар. бр. 397 и то: код пијаца I реда наместо износа таксе „4“ стави износ „2“; код пијаца II реда наместо износа таксе „3“ стави износ „1,50“; код пијаца III реда наместо износа таксе „2“ да се стави износ „1“;

Да се код ове тачке дода нов став који да гласи:

„За иста запремања када се врше од стране несталних продаваца, као и за она која се запремају испред комисионарских продавница, од сопственика робе од 1 м. кв. дневно по 4.— динара“;

4) Да се по ставу I Б тачке 2 Тар. бр. 397 наместо износа таксе „3“ стави износ „2“;

5) Да се по ставу II тачке 1 Тар. бр. 397 и то:

Под „а“ наместо износа таксе „8“ стави износ „6“;

Под „б“ наместо износа таксе „6“ стави износ „5“;

6) Да се по ставу II тачке 2 Тар. бр. 397 и то:

Под „а“ наместо износа таксе „10“ стави износ „6“;

Под „б“ наместо износа таксе „8“ стави износ „5“;

Под „в“ наместо износа таксе „6“ стави износ „4“;

7) Да се по ставу II тачке 3 Тар. бр. 397 и то:

Под „а“ наместо износа таксе „15“ стави износ „11“;

Под „б“ наместо износа таксе „12“ стави износ „9“;

Под „в“ наместо износа таксе „8“ стави износ „7“;

8) Да се по ставу II тачке 4 Тар. бр. 397 и то:

Под „а“ наместо износа таксе „10“ стави износ „8“;

Под „б“ наместо износа таксе „8“ стави износ „6“;

Под „в“ наместо износа таксе „6“ стави износ „4“;

9) Да се по ставу II тачке 7 Тар. бр. 397 и то:

Под „а“ испред износа таксе „20“ ставе речи: „од несталних продаваца“; а иза износа таксе „20 динара“ да се додају речи: „а од сталних продаваца по 12.— динара“;

Под „б“ испред износа таксе „15“ да се ставе речи: „од несталних продаваца“; а иза износа таксе „15 динара“ да се ставе речи: „а од сталних продаваца по 10.— динара“;

Под „в“ испред износа таксе „10“ да се ставе речи: „од несталних продаваца“, а иза износа таксе „10 динара“ да се ставе речи: „а од сталних продаваца по 8 динара“;

10) Да се у ставу III тачке 1 Тар. бр. 397 иза речи „сламом“ додаду речи: „и осталом људском и сточном храном.“

Да напред означене измене и допуне ступају на снагу почев 1 априла 1940 године.

125

На предлог Претседника II Бр. 7624 Градско веће је

Одлучило:

Да се Отсек за претплату административне службе Дирекције трамваја и осветљења подели у два отсека: Технички отсек и Отсек за претплату.

I. *Технички отсек* да обавља следеће послове:

1) Намештање и скидање електричних бројила; давање и укидање електричних спојева;

2) Вођење картотеке електричних бројила;

3) Читање електричних бројила и вођење картотеке претплатника;

4) Обрачун потрошње електричне енергије и ревизија обрачуна;

5) Израда рачуна за потрошњу електричне енергије, ревизија и експедиција истих;

6) Одржавање, оправке и овера електричних бројила као и старање о набавци нових;

7) Контрола електричних бројила и потрошње електричне енергије код претплатника;

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

8) Старање о набавци и одржавању свих врста машина (за израду и адресирање чековних уплатница, за франкирање коверата за израду рекапитулација и писаћих машина) и свег потребног материјала за рад у овом Отсеку;

9) Давање упуства претплатницима — потрошачима за искоришћење електричне енергије; тумачење тарифе за обрачун електричне енергије; закључивање специјалних претплата и вођење контроле о уредно издатим рачунима;

10) Израђује месечне и годишње извештаје о обрачунатој државној трошарини и осталим државним таксама у вези са издатим рачунима и врши обрачун државне трошарине са органима Министарства финансија;

11) Прати развој потрошње електричне енергије и њене примене, води статистику потрошње електричне енергије по свима категоријама и примењује тарифу;

12) Чини предлог за измену и допуну тарифе за обрачун електричне енергије.

II. Отсек за претплату да обавља следеће послове:

1) Прима пријаве и одјаве претплатника — потрошача електричне енергије;

2) Наплата, на благајни Дирекције, рачуна за испоручену електричну енергију, аванса, такса, пријава, одјава и осталих такса предвиђених тарифом и врши књижење свих ових врста наплата;

3) Задужење претплатника по њиховим текућим рачунима за утрошену електричну енергију, таксама за одјаве и пријаве и осталим таксама предвиђеним у тарифи за обрачун електричне енергије. Контролисање о уредном издавању свих текућих рачуна и рекламације за неиздате рачуне;

4) Стара се о уредној наплати истављених рачуна, иставља налоге за укидање струје, води евиденцију стања ненаплаћених претплатничких рачуна и за исте тражи наплату судским путем;

5) Одужење претплатника по њиховим текућим рачунима по извршеним наплатама рачуна, такса и сторнираних рачуна;

6) Изналажење висине аванса и допуне аванса сходно одредбама тарифе за обрачун електричне енергије, књижење наплата и исплата аванса, као и вођење посебне евиденције о авансама;

7) Књижење вредности издатих рачуна испоручене електричне енергије претплатницима;

8) Књижење реализованих прихода од електричне енергије;

9) Израда месечних и годишњих стања претплатничких рачуна и реализованих прихода од електричне енергије, наплаћене државне трошарине и других такса;

10) Вођење свих осталих потребних књига и свих осталих рачунско-књиговодствених

радњи у вези са продајом и наплатом испоручене електричне енергије.

126

На предлог Претседника II Бр. 7625 Градско веће је

Одлучило:

Да се по буџету за 1940/41 годину у партији 28 позиције 1 измени текст и вирманишу одобрени кредити у потпозицијама по следећем:

Потпозиција 9 шефова отсека: 2 I-7-г, 1 II-7-III, 2 I-5-г, 1 I-4-г и I-3-г динара 475.815.— да се измени и да гласи:

„12 шефова отсека 2 I-7-г, 2 II-7-3, 2 I-5-г, 1 I-4-г и 5 I-3-г Динара 531.377.— са повећањем кредита од Динара 55.562.—“

Потпозицију 9 инжењера: 1 I-IV-д, 6 I-III-д, 1 I-IV-ђ и 1 I-II-д, Динара 352.198.— изменити да гласи:

„7 инжењера: 1 I-IV-д, 4 I-III-д, 1 I-IV-ђ, и 1 I-II-д Динара 313.096.— и смањити је за Динара 39.102.—“

Потпозицију „3 књиговође: 2 II-VII-7 и 1 II-3-VIII Динара 91.258.—“ изменити да гласи: „2 књиговође: 1 II-VII-7 и 1 II-III-8 Динара 74.798.— и смањити је за Динара 16.460.—“

Потпозицију „5 референата: 1 I-6-IV, 1 I-3-д, 1 II-6-V, и I-1-VIII и 1 II-3-V Динара 181.104.—“ да се измени и да гласи „6 референата: 1 I-6-IV, 1 I-1-IV, 1 II-6-V, 1 II-5-V, 1 II-4-V и 1 II-3-V Динара 209.972.—“ са повећањем кредита од Динара 28.868.—“

Потпозицију „2 помоћна секретара: II-5-VII Динара 61.460.—“ изменити да гласи: „1 помоћни секретар: II-5-VII Динара 46.095.“ и смањити је на Динара 15.365.—

Потпозиција „15 чиновника: 1 II-6-VII, 2 II-5-VII, 3 II-3-VIII, 1 III-8-VII, 1 III-8-VIII, 2 III-4-IX и 5 III-3-IX Динара 382.920.—“ изменити да гласи: „14 чиновника: 1 II-6-VII, 2 II-5-VII, 2 II-3-VIII, 1 III-8-VII, 1 III-8-VIII, 2 III-4-IX и 5 III-3-IX Дин. 369.417.“ и смањити је за Динара 13.503.—

Да се разлика припадљности у колико се буде појавила због унапређења особља, а чија се исплата има вршити из горњих потпозиција исплаћује до краја ове буџетске године на терет партије 29 позиције 4 буџета за 1940/41 годину.

127

На предлог Претседника II Бр. 7626 Градско веће је

Одлучило:

Да се Отсек за парне машине са ложионицама предвиђен у чл. 1, 2 и 5 Статута О.Г.Б.

укине, а на место истог установи Отсек под називом: Отсек машинских инсталација, у саставу Машинске службе Дирекције трамваја и осветлења који ће обављати следеће послове:

1) Одржавање постојеће инсталације парног грејања и пројектовање нових, као и старање о целокупном огреву зграда и радионица Дирекције трамваја и осветлења.

2) Одржавање свих дизалица и свих машина алатика при Дирекцији трамваја и осветлења и припрема услова за нове набавке истих, као и одржавање механичког дела свих лифтова у зградама Градског поглаварства.

3) Одржавање машинских инсталација електричне централе и послови око демонтаже и продаје парних турбина и котловских постројења.

4) Пројектовање нових машинских инсталација за гараже трамвајске депое и радионице, за компримовани ваздух, за вентилацију, за испитивање возила мотора и кочица при Дирекцији трамваја и осветлења, припрема услова за набавку истих као и пројектовање специјалног алата и прибора за рад.

5) Прикупљање и вођење техничких и статистичких података о раду инсталације Отсека.

128

На предлог Претседника II Бр. 7545 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се израда уличног канала у Маглајској улици, на делу од Љутице Богдана до Пуковника Баџића улице, уступи у израду г. Синиши Стојановићу, инсталатеру, по јединичним ценама његове понуде, а за укупну суму од Динара 118.689,20.—

2) Да издатак за овај посао падне на терет партије I позиције, 5 буџета Канализационог фонда за 1940/41 годину.

3) Да Канализациони отсек преко својих органа врши надзор над извршењем овога посла.

129

На предлог Претседника II Бр. 7546 Градско веће је

Одлучило:

Да се по парцеларном плану VI Бр. 46611/40, одобри парцелација земљишта г. Суботића Д. Ивана, на Топчидерском венцу, парцеле бр. 57, 58, 59, 60, 61 и 62 К. О. Београд 7, под следећим условима:

1) Да власник по § 56 Грађевинског закона уступи Београдској општини бесплатно и без терета делове парцелисаног земљишта, који по Регулационом плану Београда спадају под улице;

2) Да власник пре уношења ове парцелације у земљишне књиге откупи од Општине део који се по Регулационом плану апропише овом његовом земљишту;

3) Да власник по напомени тач. 13 Правилника о грађевинским таксама за град Београд плати таксу на повећану вредност овога земљишта насталу његовим претварањем у градилиште путем ове парцелације; и

4) Да се виле имају изграђивати по систему ретког насеља с тим да ширину баштице утврди Грађевински одбор.

130

На предлог Претседника II Бр. 7547 Градско веће је

Одлучило:

Да се Отсеку обавезног телесног васпитања за изградњу свлачионице на вежбалишту I „Дунав“ додели 70.000 ком. општинских опека новог формата са општинске циглане „Пионер“ без подвоза и 110 м³ песка са новог Београда који насипа Данска група и то по условима Инжињерског отсека.

131

На предлог Претседника II Бр. 7548 Градско веће је

Одлучило:

Да се усвоји Правилник о помоћном теренском особљу на режијским радовима Техничке дирекције, који гласи: (види прилог у идућем броју).

132

На предлог Претседника II Бр. 7549 Градско веће је

Одлучило:

Да се дозволи Министарству саобраћаја израда тунела у Немањиној улици према поднетом пројекту Стр. Пов. М. Бр. 161/40 а под условима изнетим у реферату Техничке дирекције Пов. VI Бр. 214/40.

133

Код тачке дневног реда: „Кратка питања“ нико се није јавио за реч.

Седница је закључена у 20.35 часова.

Оверавају:

Претседник

Градске општине

Јеврем Б. Томић, с. р.

Градски већници:

Илија Јевремовић, с. р.

Будимир Швабић, с. р.

НЕДЕЉНИ ИЗВЕШТАЈ

о најнижим, највећим и просечним ценама пољопривредних производа, колонијалне робе, домаће стоке, равнoг материјала и радничких надница на београдском тргу од 14-IX до 20-IX 1940 године

В Р С Т А	Мера	Просечна цена у динарима		В Р С Т А	Мера	Просечна цена у динарима	
			3 нед.				3 нед.
Жито							
Пшеница	100 кгр.	306.50		Патлиџан првени	1 кгр.	3.—	
Раж	"	290.—		Патлиџан плави	1 ком.	1.25	
Јечам	"	370.—		Паприка љута	100 ком.	7.50	
Овас	"	305.—		" туршијара	"	19.50	
Кукуруз у зрну	"	375.—		" бабура	"	32.50	
у клипу	"	155.—		Крставци	1 веза	38.75	
Брашно и хлеб				Ротквице	1 кгр.	1.50	
Брашно пшенично Но. 2	1 кгр.	4.60		Роткве	1 кгр.	1.75	
" " Но. 1	"	—		Воће			
" " бело	"	9.—		Јабукe	1 кгр.	6.50	
Хлеб пшенични црни	"	4.—		Крушке	"	9.75	
" бели	"	—		Брескве	"	12.—	
Месо				Кајсије	"	—	
Говеђина	1 кгр.	16.50		Трешије	"	—	
" жива мера	100 кгр.	687.50		Вишње	"	—	
Телећина	1 кгр.	24.—		Јагоде	"	—	
" жива мера	100 кгр.	1125.—		Малине	"	—	
Јагњенина	1 кгр.	18.50		Грожђе	"	10.—	
" жива мера	100 кгр.	575.—		Шљиве ранке	"	—	
Овчетина	1 кгр.	16.50		Шљиве јетење	"	5.50	
" жива мера	100 кгр.	165.—		Шљиве сушене	"	8.—	
Свињетина	1 кгр.	437.50		Лубенице	1 ком.	10.50	
" жива мера	100 кгр.	17.75		Диње	1 кгр.	6.—	
Свињско сушено	1 кгр.	27.50		Мушмуле	"	—	
Кобасице	"	28.—		Ораси без љуске	"	26.—	
Шваргле и чварги	"	20.—		Ораси са љуском	"	10.50	
Пршута	"	52.50		Кестен	"	—	
Салама	"	43.—		Смокве свеже	"	—	
Шунка кувана	"	55.25		" суве	"	14.—	
Шунка некувана	"	35.—		Лимун	1 ком.	1.50	
Сланина сирова	"	23.75		Банане	"	—	
" сува	"	30.—		Неранце	"	—	
" ужичка	"	—		Колонијална и друга роба			
Маст свињска	"	25.50		Шећер у копкама	1 кгр.	15.—	
Сало	"	25.—		" у кристалу	"	13.—	
Лој топљен	"	—		" у праху	"	15.—	
" нетопљен	"	19.—		Кафа сирова	"	90.—	
Риба				" пржена	"	108.—	
Шаран	1 кгр.	14.—		Шећер жути	"	24.—	
Сом	"	23.50		Со млевена	"	2.75	
Кечига	"	28.—		Бибер крупан	"	80.—	
Смуђ	"	25.—		Бибер ситан	"	108.—	
Пастрма	"	—		Паприка млевена	"	40.—	
Штука	"	13.50		Гершла	"	12.—	
Бела	"	8.—		Фида	"	9.50	
Млеко				Макарони	"	14.50	
Млеко кравље	1 лит.	3.50		Криз	"	8.—	
Млеко овчије	"	—		Бједем са љуском	"	22.50	
Млеко кисело	1 кгр.	9.—		Бједем без љуске	"	50.—	
Масло (путер)	"	42.—		Лешник са љуском	"	18.—	
Масло топљено	"	39.—		Лешник без љуске	"	38.—	
Кајмак	"	32.—		Ванила у шипкама	"	00.—	
Сир обичан	"	15.—		Ванила у праху	"	90.—	
" сомборски	"	25.—		Пиринач	"	15.—	
" качкаваљ	"	26.—		Урма	"	62.50	
" трапист	"	29.—		Мак	"	24.—	
" ементалер	"	38.—		Чај	"	280.—	
Поврће				Нигура	"	22.50	
Пасуљ	1 кгр.	7.—		Пимет у шипкама	"	155.—	
Боб	"	8.50		Пимет ситан	"	180.—	
Сочиво	"	11.50		Грожђе суво	"	14.—	
Грашак у зрну млад	"	19.50		Какао	"	90.—	
Грашак у зрну зрео	"	12.—		Чоколада	"	60.—	
Кромпир стари	"	3.—		Зејтин за јело	1 лит.	36.—	
Кромпир нови	"	2.62		Сирће винско	"	6.50	
Лук црни	"	2.25		Есенија	"	50.—	
Лук бели	"	10.50		Мед	1 кгр.	23.—	
Лук прازی	1 веза	1.50		Восак	"	80.—	
Боранија	1 кгр.	5.50		Пекме од шљива	"	10.—	
Бундева	1 ком.	2.87		Свеће воштане	"	80.—	
Тиквице	1 кгр.	3.50		" стеаринске	"	44.—	
Шаргарена	"	2.62		" парафинске	"	40.—	
Купус сладак	"	1.75		Сапун за умивање	1 ком.	11.—	
Купус кисео	"	4.—		Сапун за рубље	1 кгр.	15.50	
Спанах	"	4.50		Сапун у шипкама	"	10.—	
Рен	"	11.25		Сапун у праху	"	10.—	
Цвекла	"	3.—		Сода камена за рубље	"	3.—	
Келераба	1 веза	1.75		Сода масна за сапун	"	10.—	
Карфиол	1 ком.	6.—		Плавни камен	"	8.—	
Зелен за супу	1 веза	1.25		Маст за обућу	1 ком.	5.75	
Першун	"	—62		Шпиритус рафинирав	1 лит.	61.—	
Мирошја	"	—75		Шпиритус за гориво	"	12.—	
Целер	1 кгр.	1.50		Петролеј	"	7.—	
				Бензин	"	8.50	
				Квасац	1 кгр.	40.—	
				Лорбер	"	15.—	
				Маслине	"	18.—	
				Риба сува	"	45.—	
				Сардина	1 кут.	22.25	

В Р С Т А	Мера	Просечна цена у динарима		В Р С Т А	Мера	Просечна цена у динарима	
		3 нед.				3 нед.	
Гориво							
Кокс				Коњ	1 ком.		—
без превоза	100 кгр.		92.50	Ждребад	"		—
са превозом	"		—	Мазге и муле	"		—
Вркет				Магарци	"		—
без превоза	"		—	Свиње угојене	"		2750.—
са превозом	"		—	" мршаве	"		825.—
Угљен дрвен (ћумур)				Прасад до 10 кгр.	"		120.—
без превоза	"		175.—	Назимад 10 до 25 кгр.	"		255.—
са превозом	"		—	Овце	"		217.50
Угљен дрвени (ћумур)	1 кгр.		2.25	Овнови	"		—
Угљен мрки и лигнит				Козе	"		—
без превоза	100 кгр.		41.—	Јарчеви	"		—
са превозом	"		31.—	Јагањци	"		150.—
Угљен камени				Јарини	"		125.—
без превоза	100 кгр.		94.—	Кожа и вуна			
са превозом	"		—	Коже воловске	1 кгр.		21.—
Дрва грабова				" кравље	"		20.—
без превоза	1 m³		184.62	" телеће	"		30.—
са превозом	"		—	" јунеће	"		20.50
са превозом и сечењем	"		—	" свињске	"		4.—
Дрва букова				" овчије	1 ком.		65.—
без превоза	"		172.25	" јагњеће	"		27.50
са превозом	"		—	" козје	"		—
са превозом и сечењем	"		—	" јареће	"		24.—
Дрва церова				" лисичије	"		—
без превоза	"		173.40	" зеце	"		—
са превозом	"		—	Вуна прана	1 кгр.		—
са превозом и сечењем	"		—	" непрања	"		—
Дрва јасенова				Сточна храна			
без превоза	"		178.12	Сено	100 кгр.		98.75
са превозом	"		—	Слама	"		52.50
са превозом и сечењем	"		—	Детелина	"		112.50
Дрва растова				Грађевински материјал			
без превоза	"		167.12	Креч гашен	"		25.—
са превозом	"		—	Креч негашен	"		62.50
са превозом и сечењем	"		—	Цигле	100 ком.		36.—
Дрва брестова				Цреп	"		65.—
без превоза	"		154.87	Цемент	100 кгр.		74.—
са превозом	"		—	Песак	1 m³		60.—
са превозом и сечењем	"		—	Пића			
Дрва врбова				Пиво домаће	1 лит.		11.—
без превоза	"		130.—	Вино прно обично	"		14.—
са превозом	"		—	Вино бело	"		14.—
са превозом и сечењем	"		—	" боље старо	"		16.—
Живина, дивљач и јаја				Шљивовица мека	"		18.—
Кокоси	1 ком.		21.50	" љута	"		30.—
Ђурке	"		—	Комовица мека	"		18.—
Гуске	"		27.50	" љута	"		35.—
Патке	"		18.—	Наднице			
Зец убијен	"		—	Надничара	1 надн.		50.—
Јаја	"		1.03	Копача	"		—
Стока				Зидара	"		80.—
Биволи и биволице	"		—	Косача	"		—
Волови	"		3750.—				
Краве	"		3500.—				
Телад	"		557.50				

Из Сћаишћичког ошсека Г. п. Б. — Службено

Службене објаве и огласи

Прва офертална лицитација за извршење грубих радова и довода воде на подизању зграде основне школе „Патријарха Димитрија“ у Раковици

На основу одлуке VI Бр. 47395/40 Техничка дирекција Градског Поглаварства Београд одржаће на дан 12 октобра 1940 год. у канцеларији Архитектонског отсека — угао Књегинје Љубице и Браће Југовића ул. бр. 1/II, у 11 часова пре подне I оферталну лицитацију за извршење грубих радова и довода воде на подизању зграде основне школе „Патријарх Димитрије“ у Раковици.

Кауција се полаже на каси Главне Благајне Општине београдске и то држављани Краљевине Југославије 5% а странци 10% од понуђене суме и то најдаље до 10 час. пре подне одређеног дана за лицитацију.

Лицитирати могу само лица која докажу да су испунила све услове предвиђене законом.

Технички елелорат: услови, планови, предрачун и сва потребна обавештења могу се добити сваког дана у радно време у Архитектонском отсеку Техничке дирекције.

Из канцеларије Техничке дирекције Градског Поглаварства Београд VI Бр. 47395/40.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ОДЛУКА ГРАДСКОГ ВЕЋА:

Измена става 1 чл. 19 статута Општине града Београда

Градско веће на својој седници од 24 јула 1940 године под II Бр. 6033 донело је следећу одлуку:

Да се став 1 чл. 19 Статута Општине града Београда од 1929 године измени и да гласи:

„Поред чиновника и службеника у ужем смислу и контрактуалних службеника, Општина може примати у своју службу хонорарне чиновнике, званичнике и служитеље и дневничаре.“

Остали текст досадашњег става 1 овог члана брише се.

На основу § 91 става 4 Закона о градским општинама Господин Претседник Министарског савета — заступник Министра унутрашњих послова под IV Бр. 3563 од 13 септембра 1940 године одобрио је измену става 1 члана 19 Статута Општине града Београда од 1929 године прописану на седници Градског већа Општине града Београда од 24 јула 1940 године под Бр. 6033.

Објава грађанству Земунa

Фирма Јовичић Леонтије обратила се је овом Градском одељку с молбом да јој се одобри инсталисање машина и осталог техничког уређаја у улици Гундулићевој бр. 2.

Поступајући по предњој молби на основу прописа § 109 и 112 Закона о радњама овај Градски одељак одређује комисијски увиђај на лицу места

на дан 2. X. 1940 у 4.15 часова по подне

Саопштавајући предње свима интересентима, позивају се исти да своје приговоре у колико их имају против намераваног зидања фабрике и инсталисања постројења саопште овој власти било писмено до дана расправе било усмено на самој расправи на лицу места.

Разгледање планова, цртежа и других докумената за подизање овог предузећа може се обавити радним даном у канцеларији овог Градског одељка (соба бр. 9).

Ако се не поднесу благовремено приговори против подизања предузећа оно ће се одобрити у колико не буду против подизања истог постојале запреке из јавно правних обзира.

Градско поглаварство Београд, одељак у Земуну, З. О. број 15851-1940, 23 септембра 1940.

Објава грађанству Земунa

Фирма Лајтнер Јохан и Поповић Љубомир обратила се је овом Градском одељку с молбом да јој се одобри инсталисање машина

и осталог техничког уређаја у улици Кеј 5 новембра број 9.

Поступајући по предњој молби на основу прописа § 109 и 112 Закона о радњама овај Градски одељак одређује комисијски увиђај на лицу места,

На дан 2 октобра 1940 у 3.30 часова по подне.

Саопштавајући предње свима интересентима, позивају се исти да своје приговоре у колико их имају против намераваног зидања фабрике и инсталисања постројења саопште овој власти било писмено до дана расправе било усмено на самој расправи на лицу места.

Разгледање планова, цртежа и других докумената за подизање овог предузећа може се обавити радним даном у канцеларији овог Градског одељка (соба бр. 9).

Ако се не поднесу благовремено приговори против подизања радње, оно ће се одобрити у колико не буду против подизања истог постојале запреке из јавно правних обзира.

Градско поглаварство Београд, одељак у Земуну, З. О. број 15281-1940, 16 септембра 1940 године.

Наплата таксе на сточне пасоше

На претставку Краљевске банске управе у Нишу ово Министарство пољопривреде затражило је од Министарства финансија (одељење пореза) објашњење о наплати таксе по Тар. бр. 110 тач. 4 Закона о таксама у случајевима када се издаје нови сточни пасош на основу старог.

Министарство финансија дало је по овом питању актом бр. 51758 од 21 августа 1940 следеће објашњење:

„Такса из тач. 4 Тбр. 110 такс. тарифе наплаћује се за ново уверење о својини стоке (за нови сточни пасош) само у случају, када се ново уверење издаје за продату стоку, за коју није плаћена такса за пренос на старом пасошу. У свима осталим случајевима када се издаје нови сточни пасош плаћа се само такса из тач. 1, 2 и 3 Тар. бр. 110 т. тарифе. Моли се Министарство да предње прими к знању у вези акта бр. 66754/IV од 13 о. м.“

Предње се саопштава свим подручним властима, установама и ветеринарима ради знања и управљања.

Министарство Пољопривреде (Одељење за ветеринарство) Бр. 70351/IV, 26 августа 1940 године у Београду.

По наредби

Министра пољопривреде

В. д. начелника,

Милушин Геџ

Прва офертална лицитација у скраћеном року за оправку коловоза на Северном булевару

На основу одлуке Градског Поглаварства Београд VI. Бр. 36409/40 године, Отсек за одржавање калдрме Техничке дирекције истог Поглаварства одржаће на дан 3-Х-1940 године у 11 часова пре подне I оферталну лицитацију за уступање назначених радова.

Предрачунска сума износи 56.350 динара.

Кауција од 2.817,50 динара за домаћа предузећа односно 5.635 динара за стране понуђаче, примаће Главна благајна Градског поглаварства (Узун Миркова ул. бр. 1) све до 10 часова 3. X. 1940 године.

Лицитанти морају поднети лицитационој комисији, поред реверса о положеној кауцији, сва документа, која су у закону прописана за јавна надметања.

Технички елаборат и услове за извођење овога посла могу се видети сваког радног дана од 8—14 часова у напред назначеном Отсеку (Југовићева ул. 10/II).

Из канцеларије Техничке дирекције VI Бр. 36409/40 г.

Оглас о забрани грађења

Градско веће на седници својој од 16 августа 1940 године под VI бр. 38210/40 дошло је следећу одлуку:

Да се на основу § 118 Грађевинског закона и решења Господина Министра грађевина бр. 50918/39, забрани грађења у свима улицама и трговима за које не постоје разрађени детаљни планови по идејној скици одобреној поменутиим решењем.

У осталим постојећим и пројектованим улицама и трговима у ужем грађевинском реону, да се дозволи грађење нових и преправка постојећих грађевина само у толико у колико неће отежавати извођење одобрене идејне скице. Изузимају се парцеле које нису обухваћене разрадом или изменом регулације.

Ове дозволе може давати Градско поглаварство када Министарство грађевина да техничку сагласност за детаљан план за односну улицу и трг, а све то у сагласности са одобреном идејном скицом и Нацртом уредбе за извођење регулационог плана Београда, који је обнародован у „Општинским новинама“ од 10 јуна 1940 године.

Конкурс за попуњавање места једног машинског инжењера

На основу §§ 10, 102, 104 и 156 Закона о градским општинама §§ 2, 3 и 4 Закона о чиновницима у вези члана 8, 9, 10, 11, 12, 13, и 15 Статута О.Г.Б. Градско поглаварство у Београду расписује

КОНКУРС

за попуњавање места једног машинског инжењера Управе водова I категорије, I степена, VIII класе.

Кандидати за ово место поред општих услова за пријем у градску службу прописаних у §§ 2, 3 и 4 Закона о чиновницима морају бити хонорарни службеници Управе водова.

Молбе са свим документима које се траже по §§ 2, 3 и 4 Закона о чиновницима примаће се у Персоналном отсеку (Узун Миркова ул. бр. 1) у року од 30 дана од дана кад овај конкурс буде објављен у Службеним новинама.

Из Персоналног отсека Градског поглаварства у Београду I Бр. 25918 од 12 септембра 1940 године.

Конкурс за попуњавање места једног лекара опште праксе Градске болнице

На основу §§ 10, 102, 104 и 156 Закона о градским општинама §§ 2, 3 и 4 Закона о чиновницима у вези члана 8, 9, 10, 11, 12, 13 и 15 Статута О.Г.Б. Градско поглаварство у Београду расписује

КОНКУРС

за попуњавање места једног лекара опште праксе Градске болнице I категорије, I степена, VIII класе.

Кандидати за ово место поред општих услова за пријем у градску службу прописаних по §§ 2, 3 и 4 Закона о чиновницима морају бити бивши лекари Општине града Београда.

Молбе са свима документима које се траже по §§ 2, 3 и 4 Закона о чиновницима примаће се у Персоналном отсеку (Узун Миркова ул. бр. 1) у року од 30 дана од дана кад овај конкурс буде објављен у Службеним новинама.

Из Персоналног отсека Градског поглаварства у Београду I Бр. 25919 од 12 септембра 1940 године.

Иласник: Општина града Београда. — Уредник: Буро Баџац, Молерова 16

Штампарија Драг. Грегорић, Кнегиње Олге 21. — Београд

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ОКТОБАР

Бр. 10

1940

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ЧАСОПИС ЗА КОМУНАЛНО-СОЦИЈАЛНИ, ПРИВРЕДНИ И КУЛТУРНИ ЖИВОТ БЕОГРАДА

Број 10 Година LVIII	Редакциони одбор Д-Р ЈОВАН РАДОНИЋ, БУДИМИР ШВАБИЋ, Д-Р ВЕЛИМИР МИХАИЛОВИЋ, Д-Р СТЕ- ВАН ПОПОВИЋ, ПАВЛЕ КАРА-РАДОВАНОВИЋ, НИКОЛА ПРЕМОВИЋ, КОНСТАНТИН САВАТИЈЕВИЋ и Др. ЖИВАН ЛУКИЋ Уредник БУРО БАЊАЦ	Октобар 1940 године
-------------------------	--	------------------------

САДРЖАЈ

Чланци и студије:

Београд негдашњи центар великог рибарства (девети чланак) — крај — Мих. Петровић, проф. Универз. у пензији	803
Преуређење и побољшање градског саобраћаја престонице — Инж. Ал. М. Дојчиновић	812
Како треба схватити и применити пасивну заштиту од ваздушних напада — Д-р Радмило Белић	820
Туризам и привреда — Peregrinus	823
Национална улога градова — Љ. Н.	826
Професор Миле Павловић — Константин-Кока Саватијевић	831

Портрети београдских уметника:

Карикатуриста Пјер Крижанић — Звонимир Кулунџић	834
---	-----

Прилози за историју Београда:

Из београдске прошлости (Мензулане) — Д. Ј. Ранковић	845
--	-----

Комунална хроника:

Рад на калдрмисању београдских улица — Инж. А. М.	847
Зграда новог Дечјег обданишта на Булбулдеру	849

Друштвена хроника:

Претседник Београдске општине примио чланице Кола српских сестара из Штита	850
Југословенско-мађарско удружење у Београду	851
Гостовање Загребачке филхармоније у Београду	851
Два дечја летовалишта у Буковику	852
Два дечја летовалишта у Буковину	852

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Слава београдских друштава (Слава Удружења носилаца Албанске споменице
стр. 852; слава Служитељског удружења) 852

Јубиларни помен изгинулим браниоцима Београда 853

Нова евангелистичка црква у Београду 853

Уметничка хроника:

Изложба нове немачке архитектуре на Београдском сајмишту — Б. 854

Три октобарске изложбе (Изложба слика Милана Коњовића стр. 858; изложба
вајара Милана Бесарабића стр. 858; изложба тројице младих карикатури-
ста: Михаила Поповића, Радована Раковића и Теодора Викерхаузера) —
Звонимир Кулунџић 859

Правна хроника:

Одлуке Државног савета — Љуб. Ж. Јевтић 860

Слика на корицама: **Палата Коларчевог народног универзитета, сликана кроз капију
Универзитетског парка.** (У мезанину Отсек за штампу и туризам Београдске општине).

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

Издаје једанпут месечно као часопис, и једанпут недељно као службени орган Општине града Београда.
Претплата: годишње 160—, полугодишње 80— динара. **Поједини број 10—** дина.
Цена огласа: Цела страна 800—, пола стране 500—, четврт стране 300— дина. **Огласи на корицама 50⁰/0** скупљи.
 Чековни рачун код Поштанске штедионице бр. 54.300.
 Уредништво и администрација: Краљев трг 5 I — Телефон 26-242-
 Уредник прима сваког радног дана од 9-13 часова. — Ручкописи се не браћају.

Београд негдашњи центар великог рибарства

ДЕВЕТИ ЧЛАНАК

Прератне везе београдског рибарства са иностранством.

Кад је реч о каквим везама београдског рибарства са иностранством, на првом месту се помишља на трговинске везе, т.ј. на увоз и извоз рибе и рибљих продуката из иностранства или обратно. Међутим, о тачној статистици тога увоза и извоза не може бити речи, из простог разлога што о томе има врло мало поузданих података. Увожено је доста рибе из суседних држава, али о томе се може имати само понеки изузетни и непоуздан податак из прератних царинских књига; такви подаци су несигурни и подбацују стваран увоз или извоз, јер је релативно мали део увезене рибе плаћао царину, а имало се много начина да се риба увезе без царине, пошто је у оно време било тешко утврдити одакле она водом долази, а и контрола је била врло слаба.

У ранија времена Београд је, нарочито уз велике poste, трошио и много слане рибе, а велики део те рибе увожен је из суседних земаља Аустрије, Мађарске и Румуније. Из Аустрије и Мађарске, из њихових пространих риболовних ритова, доношен је највише усољен крупан шаран, штука, смуђ и крупнија бела риба деверика, крупатица, бодорка, црвенперка и др. Из Румуније нарочито је у великим количинама увожена усољена крупна риба: моруна, јесетра и сом, као и црни и жути ајвар. Та је роба доношена још и из јужне Русије; већи увозници, као што је н. пр. у своје време био Никола Спасић, доносили су ту рибу и ајвар поглавито из Одесе и Вилкова, важног руског рибарског пристаништа на јужној руској морској обали. Ко се од старих Београђана не сећа негдашњих великих београдских бакалница у којима су висили обешени о таванске греде као дувански листови спаковани дењкови усољених и на сунцу или диму осушених шарана, штука или смуђева из аустријских или мађарских ритова, а поред тезге и дуж дуварева биле поређане каце са усољеном румунском или руском моруном и јесетром у великим комадима, или бурад са усољеном талијанском јегуљом, или качице са руским пресованим црним морунским ајваром, или ајваром „малосолом”, или жутиим ајваром, или бурићи са талијанском маринираном киселом јегуљом, или

о гвозденим клинцима биле поређане „батоке”, кајшеви од усољених и на сунцу осушених комада моруне, коју је београдски свет врло радо куповао? А да се не помиње усољена морска риба донесена са далматинских или италијанских ловишта, као што је био бакалар, туња, скуша, сардела, руса и др.

Ма да је царина на такву увожену рибу била ништавна, ипак се риба радо и лако кријумчарила, па царински подаци о увозу не могу дати ни издалека приближну слику тога увоза. По тим подацима од пре светског рата види се да су н. пр. година 1900—1909 на нашим савским и дунавским царинарницама оцарињене количине рибе и рибљих продуката наведене у овоме прегледу:

А. Увезено свеже рибе из иностранства:

год. 1900 — 561.409 килограма
год. 1901 — 210.308 килограма
год. 1902 — 345.046 килограма
год. 1903 — 272.655 килограма
год. 1904 — 211.062 килограма
год. 1905 — 228.144 килограма
год. 1906 — 294.474 килограма
год. 1907 — 186.546 килограма
год. 1908 — 186.881 килограма
год. 1909 — 264.917 килограма

Б. Увезено суве, усољене и надимљене рибе:

год. 1900 — 279.394 килограма
год. 1901 — 251.431 килограма
год. 1902 — 343.309 килограма
год. 1903 — 302.726 килограма
год. 1904 — 523.178 килограма
год. 1905 — 654.454 килограма
год. 1906 — 846.874 килограма
год. 1907 — 216.156 килограма
год. 1908 — 273.971 килограма
год. 1909 — 371.331 килограма

В. Увезено рибе у уљу, сирћету и зачинама, у бурадима:

год. 1900 — 3943 килограма
год. 1901 — 1642 килограма
год. 1902 — 4550 килограма
год. 1903 — 5186 килограма
год. 1904 — 4692 килограма

год. 1905	—	2552	килограма
год. 1906	—	8189	килограма
год. 1907	—	1547	килограма
год. 1908	—	4561	килограма
год. 1909	—	2335	килограма

Г. Увежено црног ајвара:

год. 1900	—	1222	килограма
год. 1901	—	1272	килограма
год. 1902	—	524	килограма
год. 1903	—	550	килограма
год. 1904	—	564	килограма
год. 1905	—	631	килограма
год. 1906	—	400	килограма
год. 1907	—	383	килограма
год. 1908	—	369	килограма
год. 1909	—	473	килограма

Д. Увежено жутог ајвара:

год. 1906	—	197	килограма
год. 1907	—	28	килограма
год. 1908	—	18	килограма
год. 1909	—	124	килограма

Међутим, извоз наше рибе у иностранство био је од увек слаб. Пространи и рибом богати ритови у суседним државама давали су тамошњем становништву довољно рибе, а наши риболови, сведени само на Саву и Дунав, нису могли подмиривати ни потребе нашег становништва. Тачно је да је наша савска и дунавска риба увек била бољег квалитета но ритска, али то није долазило у обзир. Извоз рибе био је само на местима у близини савске или дунавске обале где није било риболовних ритова са сремске или банатске стране. О томе се извозу за године 1900—1909 имају ови царински подаци:

год. 1900	извежено рибе	52.334	килограма
год. 1901	извежено рибе	41.565	килограма
год. 1902	извежено рибе	37.352	килограма
год. 1903	извежено рибе	94.890	килограма
год. 1904	извежено рибе	40.644	килограма
год. 1905	извежено рибе	56.222	килограма
год. 1906	извежено рибе	53.609	килограма
год. 1907	извежено рибе	110.758	килограма
год. 1908	извежено рибе	60.275	килограма
год. 1909	извежено рибе	13.596	килограма

Извоз суве, усолјене, надимљене или препарисане рибе, као и ајвара, био је од увек сведен на нулу, бар у колико се то може ценити по царинским подацима.

Као што се види, трговинске везе нашег рибарства са иностранством нису биле врло јаке, ни у погледу извоза, ни у погледу увоза. Али је за то постојала једна сасвим другојача веза која је имала утицаја на рибарство и рибарске односе дуж нашега дела Саве и Дунава. То су биле конвенције о риболову из-

међу наше и суседних држава. Наша је земља имала са Аустро-Угарском и Румунијом заједничких простора Саве и Дунава, по дужини тих великих риболовних река; до пола воде риболов је припадао нашој, а од пола воде другој, суседној држави. Ма да су риболовни интереси у заједничким водама били исти, и ма да је од вајкада са обе стране риба интензивно ловљена, до неког заједничког споразума о мерама за заштиту риболова, у интересу његовог паметног искоришћавања, није вековима долазило, нити је и покушавано да се постигне какав споразум такве врсте. Тек кад су пред крај прошлога века у свим трима државама донесени закони о риболову и увидела се могућност таквих међународних споразума, покушало се да се они и остваре.

Риболовна конвенција са Аустро-Угарском

Први покушај те врсте учињен је 1900 године са угарским Министарством Пољопривреде. Иницијатива је дошла од стране тога Министарства и радо је прихваћена од стране нашег Министарства Народне Привреде. Под 21 фебр. 1900 год. писац ових редака, у то време мајстор рибарски и члан београдског рибарског еснафа, добио је од Министарства писмо да је одређен да са угарским делегатима и начелником одељења за пољску привреду и ветеринарство Душаном Спасићем води прве преговоре за риболовну конвенцију. „Угарски делегати су дошли и један од њих говори добро француски — вели се у писму — први састанак заказан је за среду 23 фебруара у 9 сати пре подне у канцеларији начелника министарства. Молим Вас имајте доброту неизоставно доћи у министарство у то време; у случају какве сметње отклоните је како год можете и свакако дођите.”

Угарски делегати били су: Едуард Кристинковић шеф секције за рибарство, министарски саветник у угарском министарству земљорадње, и Јанош Ландграф генерални инспектор земаљског рибарства. Њима је био придат као експерт Никола Репаша виши инжењер у хидрографској секцији истог министарства.

Споразум том приликом није могао бити постигнут. Српски делегати су одлучно тражили безусловну забрану заграђивања ритова којим закупци риболова спречавају повратак рибе у текућу воду. Угарски делегати су предочавали да Србија таквом забраном не би ништа губила; јер таквих риболовних ритова и нема на нашој страни. Међутим, њих има много у Аустро-Угарској и они су извор знатних прихода за државну касу и за приватне власнике риболова. Са своје стране, угарски делегати су тражили општу забрану риболова у време икрања, коју је нашим делегатима било немогућно усвојити већ и због тога што, ако се у време икрања све врсте риба буду штедиле, забрана риболова би се протегла на

време од неколико месеци и лишила за дуго време наш свет једног важног елемента за исхрану. Угарски делегати су предлагали још неке мање важне прохибитивне мере које се нису могле усвојити, па су се вратили у Будим-Пешту не обавивши посао ради кога су били послати.

Године 1905 угарско министарство је понова покренуло питање о риболовној конвенцији па је, добивши повољан одговор српске Владе, молило да се тога пута преговори воде у Будим-Пешти. На дан 4 јануара 1905 год. под ПБр. 96 писац ових редова је добио од Министра Народне Привреде Др. Светолика Радовановића писмо којим га министар извештава да је одређен да одмах отпутује у Будим-Пешту где ће, уз припомоћ г. Тодора Петковића генералног конзула Краљевине Србије водити преговоре са делегатима за то одређеним од стране угарске Владе. А ти су делегати и овога пута били они исти који су водили и прве преговоре 1900 године.

Овога пута, захваљујући обостраној доброј вољи и инструкцијама које је писац добио лично од председника Владе Николе Пашића и министра Др. Светолика Радовановића, постигнут је потпун споразум и састављен пројекат за конвенцију. О томе шта је урађено добиће се слика из извештаја који су српски делегати поднели Министру Народне Привреде и који је гласио:

„Част нам је поднети Вам извештај о довршеном раду на изради пројекта конвенције о заштити и експлоатацији риболова између Србије и Угарске, који смо посао имали да извршимо као делегати српске Владе, према Вашем овлашћењу под 14 јан. т. г.”

„Преговоре о мерама које би требале да уђу у конвенцију отпочели смо 17 ов. мес. у угарском министарству земљорадње. После седмодневног рада постигнут је споразум у свима тачкама, утврђен дефинитиван текст и израђен пројекат конвенције који је од стране обостраних делегата потписан 25-ог овог месеца. Подносећи Вам овај пројекат, сматрамо за дужност упознати Вас са његовим важнијим одредбама и изнети разлоге који су нас руководили да поједина спорна питања, што су се појављивала у току преговора, решимо на начин како је то у конвенцији утврђено.”

„Једна од најважнијих мера, које су се имале предузети за заштиту риболова јесте забрана заграђивања ритова у које риба у масама улази у време икрања и одакле јој се од стране купаца риболова спречава повратак у текућу воду. Таквих ритова, у којима би се риболов на тај начин експлоатисао, нема на нашој страни; њих је, међутим, пуна Угарска и риболови у њима представљају извор веома великих прихода како за државу, тако и за поједине приватне сопственике. У нерационалној експлоатацији оваквих риболова лежао је поглавити узрок поступном смањивању ри-

боловног богатства у нашим два великим пограничним рекама. Међутим, баш питање о рационалисању риболова у угарским ритовима било је увек камен спотицања при до сада чиненим покушајима да се дође до споразума о заједничкој заштити риболова између двеју суседних земаља. Оно је тек сад, овом приликом, благодарећи стручном познавању риболовних прилика у својој земљи, правилном ценењу општих интереса и предусретљивости од стране делегата угарске Владе, решено на начин какав се само могао пожелети према циљу који се имао пред очима. На име, угарски делегати су у овоме погледу потпуно усвојили захтеве српских делегата: 1⁰ да се у текст конвенције унесе забрана заграђивања и задржавање рибе у ритовима у које се изливају текуће воде; 2⁰ да све мере, предвиђене у конвенцији за заштиту риболова у текућој води, важе и за такве ритове док су у вези са текућом водом; 3⁰ да се одмах, чим конвенција ступи на снагу, пусти у извршење за све остале воде у Угарској тамошњи веома строг закон о риболову, који до сада није био uveden у живот за целу земљу. Све су ове тачке утврђене у тексту конвенције, а ми смо слободни нагласити да у њима налазимо најјачу страну целокупне конвенције и најпоузданије јемство за њену практичну вредност.”

„Друго важно питање у коме су делегати имали покушати да дођу до споразума, јесте питање о забрани риболова у време кад се риба плоди. Питање се састоји у томе: хоће ли се увести општа забрана риболова у то време, или ће та забрана важити само за боље врсте риба, које се нарочито мисле заштитити, а да се остале врсте и у то време могу ловити?”

„Угарски делегати, према инструкцијама добијеним од своје Владе, одлучно су тражили општу забрану риболова у време икрања, брањећи свој захтев овим разлозима чију је јачину лако увидети: 1⁰ што је веома тешко, готово немогућно, контролисати рибаре при њиховом раду и уверавати се о томе да ли они лове само одобрене врсте риба у време забране бољих врста; 2⁰ што је за заштиту риболова од велике важности не допуштати да се на ма који начин узнемирују она места на којима риба баца икру у време њеног плођења; то се узнемиравање не би могло спречавати ако би се одобрило да се у то време могу слободно ловити неке врсте риба; 3⁰ што би само при таквој општој забрани угарској Влади било могућно пустити у извршење свој закон о риболову за остале воде у Угарској.”

„Водећи рачуна о томе да је ово питање најосетливија тачка конвенције за наше погранично становништво које живи од риболова, као и то да је у ранијој, већ закљученој, конвенцији са Румунијом, усвојена само делимична забрана риболова у време о коме је реч, ми смо сматрали да, поред све оправданости и јачине гор-

њих разлога, не можемо усвојити захтеве угарских делегата пре но што би за то добили овлашћење српске Владе. На акт од 18 јануара, којим смо господину Министру Народне Привреде представили целу ствар и изнели разлоге за решење питања у једном или другом смислу, као и своје мишљење о смислу у коме би било најкорисније решити га, добили смо овлашћење да усвојимо општу забрану риболова у размаку од два месеца. Тај је размак, као што се види из текста конвенције, утврђен од 28 марта до 28 маја по нашем календару, сматрајући да се то време поклапа са оним у које се у нашим и угарским водама плоди највећа маса риба.”

„Са овим питањем о забрани риболова у време икрања било је у непосредној вези питање о томе: хоће ли забрана обухватати и риболове у нашим вировима што се налазе на простору између Добре и Текије, у којима је баш за време те забране најинтензивнији рад и који би њома знатно изгубили од своје садашње вредности? Оваквих вирова има неколико; од највеће су практичне вредности два који се налазе на нашој страни и у којима се лови крупна риба (морун, јесетра, сим, паструга, сом) при њеном путовању, а то су: Госпођин Вир испод Добре и Калника испод Доњег Милановца. На наш одлучан и мотивисан захтев да се ова два вира изузму од поменуте опште забране, и после доста дуге дискусије дошло се и у томе питању до споразума и његово решење испало је у нашу корист. На име, усвојен је захтев српских делегата и учињен изузетак за ове вирове у погледу опште забране риболова, тако да је у њима одобрен риболов преко целе године и тиме им потпуно сачувана њихова садашња вредност. Тако је исто учињен изузетак за ове вирове и у погледу опште забране продавања рибе и њене икре у наведеном двомесечном размаку времена; та је продаја слободна пошто продавац докаже уверењем да је риба уловљена на вировима. Ови изузеци нису могли ући непосредно у текст конвенције, да ова не би била у контрадикцији са оном коју је Угарска већ закључила са Румунијом у погледу риболова на Дунаву, већ су они огањантовани на тај начин што је у конвенцији само предвиђена општа могућност извесних изузетака, а у засебном протоколу су споразумно прецизирани поменути изузеци за горња два наша главна вира. За остале вирове од незнатније вредности, као и за гарде код Сипа, које су самим начином свога функционисања из основа противне принципима за заштиту риболова, није имало места правити питање о сличном изузетку, коме су, уосталом, угарски делегати били у принципу и са разлогом одсудно противни.”

„Једно од главних начела при заштити риболова јесте то да се риба, што се мисли заштити, не лови пре но што достигне ону ми-

нималну величину коју треба да има да би се могла плодити. За сваку врсту рибе утврђена је искуством таква минимална величина. При прописивању мера за заштиту риболова може се само мислити о томе која се врста жели нарочито расплодити у заштићеним водама; избором таквих врста утврђене су саме по себи и минималне величине испод којих се те врсте не смеју ловити. Врсте риба, на које је обраћена нарочита пажња у томе погледу при изради пројекта конвенције, јесу боље врсте које, кад достигну довољну величину, имају трговинску вредност, а међутим се данас хватају док су још ситне. То су рибе врсте *Acipenser*, шаран и смуђ; остале врсте риба, које или не расту велике, или су грабљивице и затиру другу рибу, или се и поред лова довољно размножавају или, напослетку, имају да као средство за исхрану задовољавају потребе онога дела прибрежног становништва које је ради својих најбитнијих потреба упућено на риболов, нису ушле у оквир ове конвенције у погледу њихових минималних величина. Али, и поред свега тога, а у циљу да би се бар у неколико отежало хватање сасвим ситне рибе па ма које врсте она била, једном тачком конвенције забрањена је употреба пређа чија би окца била толико сићушна да сасвим ситна риба не би могла кроз њих слободно пролазити. Изузетак је ипак учињен само за извесне омање пређе којима се служи у риболову наше прибрежно становништво за своје свакидашње личне потребе и којима се хватају поглавито оне врсте риба што и остају ситне.”

„Остале тачке пројекта за конвенцију од мањег су значаја, али су такве природе да морају наћи места у конвенцијама овакве врсте. Напоменућемо само да разлике које постоје између понеких одредаба ове конвенције и оне коју већ имамо закључену са Румунијом, налазе свога разлога у разлици риболонних прилика између вода на које се распростиру одредбе једне и друге од ових конвенција”.

„Завршујући овај извештај, сматрамо за своју пријатну дужност одати признање пријатељској предусретљивости угарске Владе и њених делегата, као и њиховој готовости да се у свима тежим питањима дође до споразума. Уверени да се закључењем ове конвенције постиже у пуној мери заштита риболова у нашим водама и да она потпуно задовољава наше интересе у томе погледу, слободни смо изразити и своју жељу — а то је у исто време и жеља угарске Владе — да се за времена учини све што је потребно да конвенција што пре ступи на снагу.”

У Будим-Пешти 26 јануара 1905 године.

Делегати српске владе

Мих. Петровић
Тодор Петковић

Ствар се затим мало протезала у нашем министарству, док није лично сам председник Владе Никола Пашић, упутио под Пов. № 407 од 11 марта 1905 године Министру Народне Привреде писмо ове садржине (на коме је стајало три пута подвучено „врло хитно“):

„У вези са мојим писмом Пов. № 372 од 7 ов. мес. част ми је, Господине Министре, саопштити Вам да ме је данас депешом молио Краљ. Генерални Конзул у Будим-Пешти, а на захтев угарског министарства земљорадње, да се госп. Михаило Петровић, наш делегат за потпис конвенције о риболову, што пре упути у Будим-Пешту. Извештавајући Вас о томе, част ми је молити Вас, Господине Министре, да ме изволите известити кад ће се госп. Петровић кренути за Будим-Пешту и обратити Вам пажњу да је потребно да тамо што пре оде, пошто је ствар хитна у толико што угарски делегат госп. Кристинковић мора крајем овога месеца отићи у Берлин.“

Никола П. Пашић

Убрзо затим конвенција је била потписана, изнесена под Народну Скупштину, од ове усвојена је у потпуности, обнародована у „Српским Новинама“ и одмах је ступила на снагу, па је трајала све до светског рата.

Рибодовна конвенција са Румунијом

Као и у случају конвенције са Аустро-Угарском, први покушај за споразум, учињен 1902 године на тражење румунске Владе, није успео. Под 10. јан. 1902 г. писац ових редова добио је од начелника одељења за пољску привреду и ветеринарство у Министарству Народне Привреде писмо којим се моли да тога дана по подне дође у министарство, где ће се одржати први састанак српских и румунских делегата за преговоре о риболовној конвенцији са Румунијом. Делегати су били ¹ од српске стране професори Велике школе: Михаило Петровић (за практично рибарство), Живојин Ђорђевић (за научно рибарство) и Слободан Јовановић (за правна питања); ² од румунске стране: румунски посланик при нашем Двору Маврокордато и генерални инспектор риболова Др. Грегор Антипа.

Спорне тачке су биле: заграђивање риболовних ритова и употреба „пампурских струкова“, једнога од најштетнијих риболовних алата, који рањавају масу најбоље рибе, хватајући само понеку од тако рањених риба. За наше рибарство забрана заграђивања ритова могла је и не узимати се у обзир, јер ми таквих ритова нисмо ни имали. Али за румунско рибарство питање је од великог значаја, јер је водоплавна област румунског Дунава пуна непрегледних ритова („лапова“) у које дунавска риба улази ради мрестења и исхране и које закупци заграђују километарским поплетима од барске трске, спречавајући риби по-

вратак у речно корито. Што се тиче пампурских струкова, они се употребљавају и у нашем Дунаву, али за румунске рибаре то је главни алат за лов крупне рибе.

При преговорима који су вођени између српских и румунских делегата, наши су делегати тражили забрану заграђивања ритова и забрану употребе пампурских струкова, допуштајући изузетак само за велике морунске струкове (такуме), којем се лови специјално моруна, пошто је њу скоро немогуће хватати другим допуштеним рибарским алатима. Румунски делегати, наводећи да румунско рибарство има од ритова и поменуте врсте струкова милионске годишње приходе, нису пристајали на захтеве наших делегата и преговори нису могли довести до пројекта конвенције који би се могао обострано усвојити.

Ствар је била одложена, па је поново покренута тек 1907 године. Тога пута, на изричан захтев српске Владе да наши делегати мало и попусте у својим тражењима и да се пројекат конвенције што пре изради, ствар је била окончана. Пројекат је израђен и обострано усвојен, па га је наша Народна Скупштина, сазвала у редован сазив за 1908 годину, на своме XXX састанку од 22 јануара 1908 године у потпуности усвојила. Конвенција је обнародована у „Српским Новинама“ од 5 фебруара 1909 године у облику закона и била је оваквог облика:

„Закон конвенције о заштити и експлоатацији риболова, закључен између Краљевина Србије и Румуније који гласи:“

„Њ. В. Краљ Србије и Њ. В. Краљ Румуније, налазећи за корисно закључити конвенцију за одређивање једнаких мера које се имају предузети ради заштите и експлоатације риболова у ономе делу Дунава што чини границу између Србије и Румуније, наименовали су у томе циљу за своје пуномоћнике:“

„Њ. В. Краљ Србије: Господина Др. Михаила Петровића професора Универзитета и т. д.“

„Њ. В. Краљ Румуније: Господина Др. Грегора Антипу начелника Министарства Индустрије, Трговине и Добара и т. д.“ који, пошто су показали своја пуномоћја и нашли их у исправној и уобичајеној форми, сагласили су се у овоме што следује“:

„Члан 1. За риболов на ономе делу Дунава што чини границу између Србије и Румуније важиће ове одредбе“:

„Члан 2. Забрањено је употребљавати риболовне справе — пређе — ма од каквих материјала оне биле, чија би окца, мерела пошто је пређа већ била у води, имала стране краће од 4 сантиметара. Код алова, и то за онај део пређе од кога је састављена аловска кеса, дужина стране окца може се свести на 2¹/₂ сантиметара.“ Код пређа што служе за хватање дунавске харинге дужина стране окца може се свести на 3 см. Пређе што служе искљу-

чиво за хватање ситне рибе чија величина никад не прелази 20 см., могу имати окца чије стране нису мање од 2 см., али целокупна површина такве пређе не сме бити већа од 10 квадратних метара. Тако се исто изузимају пређе, у облику кесе, зване „кеца”, чији отвор није већи од 2 квадратна метра, као и „балачка пређа” чији отвор није већи од 10 квад. мет.; ове пређе могу имати окца чије стране нису мање од 25 милиметара. За ове минималне мере окца највеће је допуштено одступање од једне десетине тих мера. Владе обеју држава, на основу споразума између својих делегата, могу свести димензије окаца за извесне справе и за одређено време, на мање мере, али и то само за врсте ситних риба.”

„Члан 3. Забрањује се риболов динамитом или ма којим другим експлозивним или наркотичним материјама, као и риболов гвозденим набадачима (оствама) и ватреним оруђем. Тако исто забрањено је у риболову на кечиге употребљавати струкове са малим удицама са пловцима без мамаца (пампурски струкови) којима се закачује риба у њеном пролазу. Ова забрана не важи за струкове са великим удицама са пловцима (морунски струкови) који служе за хватање других врста *Acipenser*.”

„Члан 4. Сталне риболовне заграде од дрвета или трске биће конструисане тако да пролази на њима не буду ужи од 4 см.”

„Члан 5. Забрањено је постављати у води сталне или покретне риболовне справе које би заграђивале више од половине ширине реке и на тај начин спречавале слободан пролаз риби која путује. Ова половина реке одређена је једном обалом и средином најкраће линије што спаја обе обале у време најниже воде. Одредбе овога члана не важе за канале који доводе у везу реку са каквим ритом или језером; такви се канали могу и сасвим заграђивати, али то помоћу заграда од дрвета или трске, за које ће тада важити одредбе члана 4.”

„Члан 6. Да би се заштитило расплођавање рибе, забрањено је за време од 1. априла до 1. јуна (по старом) ловити ову рибу: моруна, јесетру, пастругу, сима, кечигу, смуђа, шарана, лињака, мрену, као и све рибе врсте *Barbus*, као и рака. Владе обеју држава, по споразуму између својих делегата, могу забранити лов и других врста риба које овде нису побројане, а у одређено време. По изузетку биће слободан риболов у Дунаву за време од два дана што претходе празнику Цвети.”

„Члан 7. Забрањено је ловити доле означену рибу ако јој дужина не достиже овде прописану минималну меру, и то: морун 100 см., јесетра, сим и паструга 60 см.; кечига 35 см.; смуђ и шаран 30 см.; лињак 20 см.; мрена 25 см.; рак 9 см. Дужина рибе има се рачунати као растојање од ока до врха репа. Највеће допуштено одступање је 10%. Владе обеју држава, по споразуму између својих делегата, и

ако се нађе за потребно, могу прописати минималне допуштене величине и за друге врсте риба што овде нису побројане.”

„Члан 8. Уловљена риба која не би имала минималну дужину прописану чланом 7. или која би била уловљена у време кад би је према члану 6. било забрањено ловити, бацаће се на траг у воду, ма и не била више жива.”

„Члан 9. Строго се забрањује продаја рибе која не би имала горе означену минималну допуштену величину, или чији би лов био у време продаје забрањен због заштите њеног расплођавања; тако је исто у то време забрањена и продаја свежег ајвара ове рибе.”

„Члан 10. У интересу вештачког гајења рибе и ракова, као и ради научних истраживања, може се изузетно дозвољавати риболов и хватање ракова за које неће важити одредбе чл. 7 и 8. То се има чинити нарочитом дозволом, издатом од стране надлежне власти, која такође може, у горе наведеном циљу, допустити употребу справа забрањеним чланом 2.”

„Члан 11. Забрањено је бацати, дренирати или пуштати да утичу у дунавску воду нечисте воде од индустријских предузећа, које би по својој природи или количини могле бити штетне за рибу. Међутим, допушта се постављање канала за отицање ових нечистих вода у случајевима кад су интереси индустрије претежнији од риболовних интереса, али тада су сопственици таквих предузећа дужни предузети о своме трошку све што буде потребно да се штете, које би утицањем таквих вода могле причинити риболову, сведу на најмању могућу меру.”

„Члан 12. Владе обеју држава уговорница предузеће све мере потребне за примену ове конвенције; оне ће примењивати на кажњавање преступа казне прописане специјалним законима о риболову и имаће потребан персонал ради надзора риболова. Ова конвенција оставља слободу Владама и једне и друге државе да свака са своје стране и у својој области предузму, ако нађу за потребно, и строжије мере за заштиту риболова.”

„Члан 13. И једна и друга од држава уговорница имаће по једнога свога нарочитог делегата. Ови ће се делегати међусобно споразумевати о мерама које ће њихове Владе предузимати у погледу заштите риболова у водама наведеним у чл. 1. Осим тога, ови ће се делегати састајати од времена на време, а најмање једанпут годишње, ради проучавања и предлагања нових мера, као и ради уверавања да се конвенција тачно примењује.”

„Члан 14. Ова ће се конвенција ратификовати, а ратификације ће се изменити у Букурешту што је могуће пре. Она ће почети важити одмах после измене ратификације и остаће у важности за пет година. Ако је ни једна од држава уговорница не откаже на годину дана пре истека поменутог периода, она ће остати у важности и рок ће јој истећи тек

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BS

12 месеци пошто је била отказана једном од
www.Влада „уговорница.”

„За верност овога обострани пуномоћници су потписали ову конвенцију и ставили на њу своје печате. Састављено у два примерка у Букурешту 27 фебруара 1908 године.”

Закон о конвенцији потписали су 5 фебруара 1909 године Краљ Петар и тадашња нова Влада, којој је на челу био Председник Мин. Савета Пера Велимировић.

Само треба напоменути да кад је, после ступања на снагу ове конвенције, наше Министарство Народне Привреде сазнало да се на румунским дунавским ловиштима ипак употребљују пмапурски струкови, забрањени чланом 3. конвенције, оно се нашло побуђено да употребу тога штетног алата не забрањује ни на нашем делу Дунава. Уосталом, ондашње наше Министарство је унапред знало да је ова конвенција била више једна формалност. Дајући сам лично своје инструкције српском делегату, председник Владе Пашић му је добро нагласио да „не треба много затезати, јер, знаш, сад треба да се са њима споразумевамо за трансбалкалску (место трансбалканску) жељезницу и за ћуприју преко Дунава, па не треба да их љутимо.” Пашић је н. пр. сам захтевао да се усвоји онај став, из чл. 4. конвенције где се говори о заграђивању канала, како је то од судно тражио румунски делегат у име свога министарства, а коме се српски делегат одлучно опирао.

Ове две конвенције, са Аустро-Угарском и Румунијом, једине су прератне риболовне конвенције које је српска држава закључила са суседним државама.

ПРЕРАТНЕ ИЗЛОЖБЕ НАШЕГ РИБАРСТВА У ЗЕМЉИ И У ИНОСТРАНСТВУ.

1. Рибарска изложба у Београду 1908 године.

Рибарске изложбе, кад су приређене како треба, имају да служе не на забаву посетилаца, већ на то да даду верну слику рибарства у земљи или у покрајини која се жели у томе погледу приказати пред светом. Изложбе, које је пре рата у три маха приредило београдско рибарство у земљи и у иностранству, неоспорно су постигле тај циљ, што ће се видети из прегледа онога што је излагано и оцена званичних, за то компететних лица.

Прва изложба београдског рибарства приређена је у Београду 1908 године. На дан 10 августа те године изашла је у бр. 32 „Тежака”, органа Српског Пољопривредног Друштва, оваква објава:

„Под највишом заштитом Њ. В. Краља Петра I. Српско Пољопривредно Друштво приређује у Београду, у просторијама свога дома

и дворишта, од 28 септембра до 2 октобра ове године, изложбу из воћарства, виноградарства с подрумарством, пчеларства и рибарства. Рибарство ће бити изложено са овим одељењима:”

I. Одељење: Врсте риба у нашим водама (живе рибе; усолјене и на разне начине сушене рибе; рибе одржане у алкохолу или формолу.

II. Одељење: Представа вештачког гајења риба (прибор и справе за вештачко извођење и гајење риба, модели, снимци, слике; рибњаци и т. д.).

III. Одељење: Рибарски алат, прибор и опрема (рибарски алат употребљаван у нашим водама: све врсте пређа, струкова и инструмената за риболов; чамци, шикље, барке, тикваре, ленгери, казуци, весла, исполци, прибор за вађење тешких предмета са дна, клоцери и т. д. све у природној величини или у моделима; рибарска опрема: одело, чизме, заклони од непогоде или инсеката, прибор за јело и т. д.). Материјал за рибарски алат (непрерађена и прерађена кудеља, памук, струна, једечи, канап, конач, гвожђе за удице, разне врсте удица, олово, дрво и т. д.).

IV. Одељење: Снимци, слике, скице, карте и планови; фотографије и слике сцена из рибарског живота; скице механизма појединих врста риболова; карте прудова и матице на важнијим риболовним местима; планови важнијих риболовних места и т. д.

V. Одељење: Књижевност (штампање књига, чланци и расправе на српском језику о рибарству у нашој земљи; закони и пројекти закона о рибарству; конвенције и пројекти конвенција о риболову).

Колико је рибарска изложба била успела, може се видети из „Тежака” бр. 4—5 од 12 фебруара 1909 год. у коме је Управа Срп. Пољопр. Друштва поднела Друштву и читалачком свету извештај о томе. Одељак извештаја који се тиче специјално рибарства, гласио је:

„Докле се за пчеларство и може рећи да је на њему рађено и да је за њега нешто и урађено, дотле је рибарство остављено готово самом себи и природи, и о рибарству као привредној грани, о рационалном и вештачком рибарству, нема још ни помена. Све што је држава радила и предузимала на овој грани то је да се законским мерама уреди риболов и да се колико је могуће више заштити потпуно пушташење и затирање рибе по рекама.”

„Српско Пољопривредно Друштво, познавајући појмове који у нас владају о рибарству, било се решило да учини оглед са приређивањем рибарске изложбе као новине, те да се изврши преглед и смотра природног рибарства у Србији, да се предоче мере законске заштите рибе по водама и да се приберу ради проучавања и познавања по могућству све врсте риба које су заступљене у нашим водама. И благодарећи г. Мих. Петровићу професору У-

ниверзитета, који се примио за руковаоца овога одељка изложбе и његовој богатој збирци алата, модела и снимака, као и живе и усолјене рибе; благодарећи г.г. Пери Павловићу управнику Музеја Српске Земље и Душану Стојичевићу његовом помоћнику, који су не само излагањем обилате и изврсне збирке препарисаних риба и њених непријатеља, увеличали и улепшали саму изложбу, већ и припремањем и препарисањем и нових препарата, прикупљених из скоро свију река и речица у Србији, много допринели њезином успеху.”

„Друштво је набавком потребних стакла и материјала за прикупљање и излагање рибе и подношењем трошкова за њено хватање, паковање и конзервирање при транспортовању, учинило са своје стране све што је могло да умољене своје поверенике потпомогне у прибирању што већег броја и што лепших примерака свију врста риба које се налазе по српским водама. Благодарећи многобројним својим повереницима који су се својски заузели за прибирање рибе, Друштво је успело да се досадашња збирка знатно попуни и обогати и да се поједини синоними у називима риба провере, односно утврди њихово право сазнање.”

„За боље уређење изложбе Друштво је обавезно благодарношћу Управи Државних Монопола што му је уступила без монополске таксе извесну количину алкохола за конзервисање и препарисање рибе; радњи г.г. Макса Флајшера и Мајера, друштвеног утемељача, која је, као и ранијих, тако и ове године, уступила Друштву без икакве накнаде већу количину стаклета у изложби и тиме знатно уштедила Друштву излишне трошкове; г.г. Мирковићу и Лучићу за позајмљене му велике циrade за покривање предмета који су били изложени напољу под ведрим небом.”

„Изложба рибарства, и ако није могло ни у угледима, ни у снимцима за очигледну наставу, бити представљено вештачко рибарство, по обиму и разноврсности изложених предмета била је јединствена изложба свога рода и потпуно верни представник ове гране привреде у нашој земљи, тако да је сваки с интересовањем и задовољством исту посматрао и за себе многе нове и непознате ствари на њој нашао.”

„Од живих риба било је сомова у различитим величинама, од којих је највећи био 83 килограма (изложиво га г. Мих. Петровић), мрена, шарана, штука, јесетре и кечиге, које су биле смештене у басену. Осим живих, изложене су биле и препарисане разне рибе из свију наших главнијих река (својина Музеја Српске Земље) у 75 примерака. Даље је било: усолјене и сушене рибе у 32 примерка; рибљих непријатеља (сисара и птица, својина Музеја Српске Земље) у 24 примерка; рибарског алата (сертме, загажње, черенци, алови, вршке и т. д.) у 36 примерка; потпуне рибарске опреме (чамци, чунови, барке и др.) у 39 приме-

рака; 40 фотографских снимака из рибарења; 13 шема разних риболова; карата и планова 2 примерака, и рибарска књижевност.”

„Награђено је свега 10 излагача са новчаним наградама у суми од 760 динара, а 8 лица награђено је за труд око прибирања риба из разних река у Србији нарочито израђеним похвалницама. Овом приликом прикупљене рибе предате су Музеју Српске Земље на препарисање и за збирку.

„28 септембра у 9^{1/2} часова пре подне дошао је Министар Нар. Привреде г. Коста Главинић, кога је друштвени председник г. Вучко С. Богдановић поздравио и замолио да отвори изложбу. У пратњи друштвене управе, друштвених чланова, изасланика подружњинских, излагача и присутних гостију из места и са стране, господин Министар је отворио изложбу, па је онда с великим интересовањем и задовољан с изложбеним предметима и прегледним распоредом истих, обишао и расмотрио сва одељења. Тога истог јутра посетио је изложбу и Његово Високопреосвештенство Митрополит господин Димитрије.”

„30 септембра у 4^{1/2} часа по подне изволео је својом највишом посетом удостојити изложбу Њ. В. Краљ Петар, кога су политички догађаји спречили те није могао првога дана доћи и изложбу отворити. У пратњи своје свите и друштвене управе Њ. В. је с највећим интересовањем разгледало сва одељења и о свима се појединостима до најмањих ситница распитивао. Изјавивши друштвеној управи своје највише задовољство и допадање на одлично заступљеним и сређеним изложбама, вратио се у Двор.”

Треба још додати да су на самој изложби свакога вечера биле приређиване аласке вечере на којима се често, уз музику тада познатог свирачког друштва „Суз”, остајало до зоре.

II. Рибарска изложба у Лондону 1907 године

За време лета 1907 године приређена је у Лондону, на тада одлично организираној Балканској Изложби, и специјална изложба нашега рибарства. То је одељење снабдео и на лицу места уредио писац ових редова, са циљем да се у натури, у фотографијама, сликама и плановима верно представи тадашње стање београдског рибарства, које је у то време било нарочито развијено.

О томе како је изложба изгледала, послат је из Лондона српском Пресбируу у Београду овакав званична извештај, који је објављен и прештампан у ондашњим нашим листовима:

„У српском одељењу Балканске Изложбе у „Кенс-Перису”, IX групи налази се рибарство (Fisheries) на простору од 60 квадр. метара. Скоро сви изложени предмети, дакле скоро цела изложба, својина је професора срп-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ског универзитета г. Мих. Петровића, који је лично и средио ову интересантну групу у изложби Србије. На средини групе налази се енглески натпис на великом шарану од метала: „Exhibited by Michael Petrovitch master fisherman and contractor of fishereis in Belgrad“ У 20 великих и 16 малих слика представљени су разни начини риболова у Србији, сцене из рибарског живота и т. д. Ту се налази и велики списак риба којих има у Дунаву и Сави, са српским и латинским именима.”

„Цело рибарско одељење окићено је српским тробојкама, мрежама, пецаљкама и свим могућим рибарским алатима. Изложена су и весла, котве (ленгери), рибарски чамци, рибарске чизме, рибарска колеба, и уопште све што спада у рибарство. У једној витрини налазе се модели чамаца, барки и рибарских лађа. Ово лепо удешено одељење много интересује Енглезе који, као што је познато, воле рибарство. Ове групе нема у бугарском павиљону.”

А како је рибарска изложба оцењена од званичних енглеских стручњака, може се видети из извештаја који је поднео за то одређени експерт Сер Алберт Ролит и који је, преведен са енглеског, оштампан у „Српским Новинама” Бр. 230 од 11 октобра 1908 год.; извештај гласи:

„IX група. Рибарство Србије. Рибарство на Дунаву и Сави. Излагач: проф. Мих. Петровић, Београд. Експерт: Сер Алберт Ролит.”

„Као члан оцењивачког одбора, испитао сам пажљиво следеће предмете: 1^о народне справе за хватање риба (1–15); 2^о моделе чунова (16–39); 3^о скице и планове (40–60); 4^о фотографије (61–71). Имао сам прилике да више година пословно долазим у додир са рибарским предузећима у Хулском пристаништу, на реци Хомбер, и да се затим с риболовством још боље упознам као становник на Темзи и још на једној шкотској реци, где сам се врло често бавио рибарством, као што сам то чинио и у више делова Европе, и на реци Нилу, а и у Флориди.”

„Рибарске справе у српском одељењу Балканске Изложбе, као и модели чунова, сачињавају једну врло добру и прегледну изложбу,

чија је конструкција и ванредна израда свим јединствена; исто тако и скице, планови и фотографије представљају живу слику онога што сам и сам видео на Доњем Дунаву и Сави, као и на рибарској изложби у Норвичу, Лондону и Букурешту.”

„С тога се ни најмање не устручавам да госп. Петровићу, у његовом положају као излагачу, доделим Почасну Диплому, а лично, као колаборатеру, Велику Награду (Grand Prix).“

Вредно је још поменути да су и на Лондонској рибарској изложби биле приређиване београдске аласке вечере, на којима је узимало учешћа мноштво енглеских и француских аматера риболова.

III. Рибарска изложба у Турину 1911 године.

За време лета 1911 године приређена је у Турину велика међународна изложба, на којој је узела учешћа и наша држава. У српском павиљону било је изложено и београдско рибарство, опет у природи, у фотографијама, сликама и плановима. Једини излагач је опет био писац ових редова, који је своју збирку изложбених предмета лично однео у Турин и њоме приказао наше рибарство посетиоцима изложбе. Збирка је награђена златном медаљом, а извештај о томе оштампан је у „Српским Новинама” бр. 2 од 3. јануара 1912 године.

*

Као што се види, прератно београдско рибарство било је доста лепо приказивано у иностранству, и на великим међународним изложбама увек је добијало по коју од највиших изложбених награда. Излагач је, после таквих изложба добијао писма са разних крајева света, у којима су му тражена обавештења о слатководном рибарству, или чињени предлози за рибарске послове. А то је за наше рибарство у оно време доста значило.

Михајло Петровић
проф. унив. у пенз.

— КРАЈ —

Преуређење и побољшање градског саобраћаја престонице

У последње време много је писано и дискутовано о саобраћајном проблему престонице, што је несумњиво доказ да он постоји и да нагли развитак града захтева радикалне промене и побољшања техничких саобраћајних објеката.

Изузимајући за моменат подземни градски саобраћај (Metro, U-grund bahn,) — који је предодређен само за милионске градове, због огромних инвестиција око изградње и одржавања па и експлоатације, о коме ћемо доцније рећи још нешто више, — данас у свима градовима до 1,000.000 становника, па и преко тога, главна превозна средства јавног градског саобраћаја сачињавају: трамваји, аутобуси и тролејбуси.

До пре неколико година у свима Европским па и америчким градовима трамвај је несумњиво био главно и најраспрострањеније превозно средство јавног градског саобраћаја. Главни разлог је био несумњиво у његовој економичности погона и у већој рентабилности експлоатације, која је, поред осталог, повољно служила и за покриће и одржавање многобројних социјалних и хуманих али по сили прилика и нерентабилних градских установа. Међутим, и поред те добре особине, трамвај је, са наглим развићем и употребом моторних возила — аутомобила, почео да бива тежак, спор и гломазан у градском уличном саобраћају, и још нешто више: постао је сметња и запрека брзом саобраћају и заглашујућа хука и грмљавина за мимо-пролазнике, а још више за становнике узаних улица центра града у толикој мери да је јавност и грађанство почело с правом тражити укидање трамваја из ужег цен-

тра и узаних градских улица са јаким саобраћајем.

Тако је дошло у многим градовима до делимичног, а у неким и до потпуног укидања трамвајског и увођења аутобуског саобраћаја. Аутобуски градски саобраћај са бензинским погоном, иако поздрављен као бржи и угоднији, показао се у експлоатацији као врло скуп и неиздржљив, те су конструктори убрзо бензинске моторе заменили са Дизел-моторима, као јевтинијим погонским средством. Они су недавно отишли и даље, и ради давања економичније погонске снаге, па према томе и јевтиније војње, конструисали ново превозно средство: тролејбус, комбинација трамваја и аутобуса, или аутобус са „трамвајским мотором” и струјом као погоном. О овоме, као новом и врло уведеном саобраћајном објекту, рећи ћемо доцније више.

Држећи се ова три саобраћајна објекта као 3 главна данашња саобраћајна средства свих већих градова, изложимо наше предлоге (у делокругу овог чланка) и мишљење, у коме правцу и како би требало да се наш будући градски саобраћај постави и развија с обзиром на данашњи Београд, и с обзиром нарочито на терен и конфигурацију његову, водећи рачуна о његовом будућем изгледу као једном несумњиво од најлепших градова средње Европе.

І. — ТРАМВАЈСКИ САОБРАЋАЈ

У Београду имамо данас следећих 9 трамвајских пруга:

Таб. 1

Број пруге	НАЗИВ ПРУГЕ:	Број трамваја		Дужина у км.
		мотора	приколица	
1	Калемегдан-Савинац	11	8	3,2 км.
1а	Савинац-Приштинска улица	2	—	1,2 „
2	Душанова улица-Сава (кружна)	14	—	7,9 „
3	Кнежев Споменик-Топчидер	10	10	6,8 „
6	Кнежев Споменик-Насеље Кр. Александра	17	12	4,9 „
10	Славија-Вождовац	8	—	4,2 „
12	Кнежев Споменик-Дедиње	8	—	5,9 „
13а	Господарска Механа-Чукарица	2	—	1,6 „
14	Београд-Земун	8	8	6,2 „

На ових 9 пруга у укупној дужини од 42 км. саобраћа 80 моторних и 38 прикључних кола, свега 118 трамвајских кола. Одмах морамо поновити оно исто што смо рекли и написали до сада више пута, да је овај број кола у саобраћају према броју становника престонице, дужини пруга и површини коју досервира, недовољан, и да га треба, према приближном предрачуноу и према упоређењу са сличним иностраним градовима, повећати са 30—40%, с тим да се према већ израђеном 5-то годишњем плану трамвајски парк повећава сваке године са по 15 нових трамваја. Извршена поруцбина 15 комада нових четворосовних трамваја, који већ пристижу, и који ће у току ове године бити сви испоручени, један је велики корак унапред у предвиђеном програму. То је побољшање, које ће се видно осетити, чим сва кола буду у саобраћају. Но на овоме се неће и не сме стати, већ се мора ићи и даље са набавком и израдом нових кола, како би се омогућио бржи и бољи саобраћај, потребне оправке, одржавање и неопходне резерве.

Када се баца поглед на ситуациони план данашње трамвајске мреже види се да је она, иако са великим тешкоћама, са којима су су пројектанти имали да боре у ранијим у правима, — изграђена плански по радиалном систему, тако да готово све пруге долазе у ужи центар града и из њега се разливају, преко главних саобраћајница у разне крајеве града, по периферији замишљеног круга чији је центар: Теразије односно Кнежев Споменик, и то: ка истоку: Кнеза Павла ул. Кланица — недавно претворена у аутобуску линију; — ка југоистоку: пруга за Ново гробље (недавно претворена у аутобуску) и Краља Александра улицу; ка југу: Славија и Вождовац; ка југозападу: Дедиње—Топчидер и Чукарица; ка западу односно северозападу: Земун; а на северу: протежу се Сава и Дунав.

Па и поред овако добро постављених трамвајских линија, трамвајски саобраћај у Београду последње 2 деценије није био на висини (као ни водовод) из простог разлога што на тим пругама није саобраћало ни половину потребног броја добрих и нових трамваја, колико их је требало да буде према повећаном броју становника, а услед оног фаталног и већ класичног „недостатка кредита“.

Још један разлог више да Дирекција трамваја и осветлења треба већ једном да постане аутономно-привредно предузеће и одвојено од општег буџета ОГБ.

Иако некад добро постављене и немногобројне, са укупном дужином од свега 42 км. на огромном простору од преко 8.000 хектара, поједине централне трамвајске линије, услед наглог повећаног општег саобраћаја пешачког и возног, нарочито аутомобилског, морају се делимично уклонити из најужег центра и уступити место лакшим и еластичнијим сао-

браћајним средствима, која ће правити мање сметњи, мање закрчености и мање уличне хуке и ларме него што то чине трамваји.

Шта треба учинити па да се раскрчи, олакша и побољша трамвајски саобраћај у престоници?

Прећи ћемо целу трамвајску мрежу у најкраћим потезима и дати своје мишљење о променама које би требало учинити:

Линија бр. 1 (Калемегдан—Савинац)

Када су пре више од 10 година многи тражили да се ова линија укине одмах, и замени аутобусима, ми смо одлучно устали против таквог решења, тврдећи да иста може остати још најмање 10 година. Данас, после протеклих 10 година и више, налазимо, да — у интересу растерећења осталог уличног саобраћаја и његовог лакшег кретања, затим због огромне хуке у Цара Николе (Макензијевој), Краља Милана и Васиной улици, због њихове недовољне ширине за дупли трамвајски колосек и остали врло јак и жив улични саобраћај који се у последње време осетно појачао, и најзад из естетско-урбанистичких разлога, — ову трамвајску линију треба, у року од 2 а највише 3 године укинути, и заменити са аутобуском линијом. Како је траса ове линије „лака“, без већих успона и кривина, а уз то централна и врло фреквентна, аутобуси имају бити мало већи и удобнији (више стајаћих, мање седећих места), какви се махом и употребљавају у последње време на сличним линијама већих европских градова.

Потпуном заменом садашњих трамваја са приколицама — новим четворосовним трамвајима најмодерније конструкције, чији је ход без хуке, вожња угоднија и мекша а брзина већа, биће досадашња закрченост и ларма сведена на минимум, тако да моментално укидање ове трамвајске линије нема оправдања нити потребе.

Линија бр. 2 (кружна) има остати и даље, са додатком још неколико трамваја у повећаном саобраћају и са израдом дуплог колосека у Карађорђевој улици и Ђорђа Вашингтона, чим то прилике и експропријације дозволе.

Линија бр. 3 (Топчидер) и линија бр. 12 (Дедиње)

Овде лежи највећи проблем: како спровести ове 2 линије у центар града (Теразије) са што мање закрчености код „Лондона“ и до Теразија.

Трг: Кнежев Споменик—Позориште мора се једном ослободити шина и трамваја, то је извесно; међутим ове 2 линије, а нарочито топчидерска, изводи највећи део Београђана на једина ближа престонична недељна и празнична излетишта: Топчидер и Кошутњак, као и на сва савска купатила, на тркалишта и др.,

па је неопходно да ова линија полази из центра и долази у центар града, како би је лакше искористили грађани целог града, а не само једног краја града. Има више предлога и решења, али нам ни један не изгледа погодан и задовољавајући.

1. — Траса од „Лондона” улицом Краља Фердинанда и лево Краља Александра до будућег трга између Парламента и Аграрне банке (Панђелово имање) и натраг до „Лондона”, има незгуду што би већ велике успоне и падове на овом делу линије до „Лондона” још више повећала и продужила, секући уз то неправно са дуплим трамвајским колосеком главну и увек врло живу Краља Милана ул. најживљем и најужем раскршћу (стварање опасности) и што би тај будући трг и простор (Панђелово имање), предодређен за какав леп парк и један монументални споменик усред њега, био упропашћен постављењем трамвајских шина, скретница и других потребних постројења за окретање и маневрисање возова, што не би било ни добро ни лепо.

2. — Траса Краља Фердинанда ул. и лево Краља Александра до Теразија, па лево Краља Милана улицом до „Лондона” има сличне маневре поменуте под 1), нарочито узан, тежак и опасан терен кроз Фердинандову ул. с обзиром на сечење Краља Милана улице.

3. — Траса поменутим улицама Краља Фердинанда и Краља Александра до Теразија и даље Призренском ул. до Зеленог Венца па лево Краљице Наталије до Вознесенске цркве и даље Милошевом ул. доста је обилазна и опет иде уз стрму Краља Фердинанда улицу и сече Краља Милана улицу, што треба избећи.

4. — Траса преко улица Краља Фердинанда и Краља Александра, преко Теразија и Зеленог Венца, а затим кроз Југ Богдана и Црногорску улицу до Карађорђевог испод Савског моста и одатле пругом бр. 2 кроз Карађорђеву и Немањину ул. до Војне академије — још је заобилазнија и захтева врло велики број трамваја.

5. — Траса која би од Вознесенске цркве улазила у Краљице Наталије ул., па ишла до Зеленог Венца и одатле Југ Богдановом и Црногорском и даље као под 4) улазила у постојећу Топчидерску пругу код Војне академије, мање је заобилазна него под 4), избегава сечење Краља Милана улице и успон Краља Фердинанда ул., али се удаљује доста од центра (Теразија), т.ј. далеко је од целог подручја: Теразија, Кнез Михаилове, Васине ул. и Дунавске падине. Ако би се испод теразијске терасе (између „Москве” и „Балкана”) до Краљице Наталије улице т.ј. до трамвајске пруге, направила велика дизалица или ескалатор — покретно степениште, ова веза са Теразијама била би постигнута у неколико. Овај пројекат, односно траса, била би врло интересантна с тим да иде до простора испод

Теразиске терасе и да се одатле враћа натраг Краљице Наталије улицом до Вознесенске цркве и поново уђе у пругу бр. 3; али то је готово немогуће због недовољне ширине Краљице Наталије ул. за постављање дуплог трамвајског колосека (одлазног и повратног), а нарочито у њеном првом делу од Милоша Великог до Балканске улице; требало би извршити нову регулацију и проширење тога дела Краљице Наталије ул. Држим да би овако постављена ова траса била најбоља од свих горе поменутих.

6. — Траса која би од Министарства грађевина одводила ову пругу Масариковом и Франкопановом до Краља Александра и натраг улицом Краља Фердинанда до Лондона, има исте теренске маневре и опасности као и оне под 1, 2, 3.

7. — Траса, која би се још од Војне академије одвојила десно у Немањину улицу, ишла до „Славије” и натраг, изгледа врло добра, када би се код трга „Славије” нашло места за окретницу (што ће са регулацијом и бити) и када не би полазна станица ове линије, у том случају, била толико удаљена за цео остали Београд северно од „Славије”, т.ј. за цело подручје централног дела града.

8. — Изгледа нам да би најзад после свих изнетих варијанти најпогоднија била следећа траса:

Долазећа пруга из Топчидера задржала би своју трасу до „Лондона” и само са једним колосеком пружила — средином улице — до Теразија, ушла у постојећи земунски колосек, продужила до Зеленог Венца и левом кривином ушла у Краљице Наталије улицу, затим продужила увек само са једним колосеком кроз десни травњак (а не коловозом) улицом Краљице Наталије, и десном кривином код Вознесенске цркве ушла у десни — одлазећи колосек за Топчидер.

На овај начин добија се много боље стање од данашњег у следећем:

а) Уместо 2 колосека, овим делом Краља Милана улице био би само један колосек, и то средином профила, тако да би од колосека до оба ивичњака остао већи слободан простор за несметано и брзо мимопролажење осталих моторних возила у оба правца.

б) Кретање трамваја би било само у једном правцу: ка Теразијама, а повратак у Топчидер кроз Краљице Наталије улицу опет у једном правцу само преко једног колосека (као ул. Св. Саве и Цара Николе).

в) Задовољио би се врло важан услов и потреба: да цело подручје централног дела града има директну везу за долазак у центар града и директан одлазак у главна излетишта и плућа Београда: Топчидер, Кошутњак, Дедиње, а затим за сва купатила на Сави, за тркалиште, за Чукарицу.

Верујемо да у року од 10 до 15 година само један колосек кроз средину овог дела

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Краља Милана ул. неће сметати нити кочити **www.бразилу.срб** и кретање осталог уличног саобраћаја. После 10—15 година, према развићу тадашњег повећаног саобраћаја, повећаног становништва и др., ову трасу ће тадашњи инжењери по свој прилици спровести под земљу, вероватно негде код данашњег Министарства грађевина и даље испод „Лондона” и Краља Милана улице до Теразија и изградити једну велику подземну станицу испод Теразија, која би била заједничка за ову пругу (Топчидер и Дедиње) и будућу једну пругу: Земун—Теразије—Краља Александра улица, која ће тада вероватно негде код нове палате Поштанске штедионице у Краља Александра улици такође сићи под земљу, ићи испод Теразија и негде код Зеленог Венца — или испред моста Краља Александра —, према природи купираниг терена, — изаћи поново на површину, ако т.ј. у међувремену техника не пронађе и не успостави нека друга још лакша саобраћајна средства за градски саобраћај.

Не видим ни једно боље решење од овог, а налазим да је решење под 5) такође врло добро и интересантно, само што је много скупле, с обзиром на откуп земљишта у почетку Краљице Наталије ул., на откуп земљишта за терминус пруге у Краљице Наталије улици (повратни круг), и изградњу велике дизалице или покретног стеништа од Теразиске терасе до Краљице Наталије улице.

Пругу бр. 6 (Краља Александра улица) и пругу бр. 14 (Земун) треба спојити у једну линију скроз, претходно израдивши дупли колосек од Новог Ђерма до краја Краља Александра улице и повратни трамвајски круг на крају, као што смо то већ урадили у Земуну, а затим обезбедити довољан број трамваја истог типа — најбоље: велике четвороосовне са приколицама.

Данашњи локални возови без приколица који раде од Новог Ђерма до Кн. Споменика и обратно (6А) врло би згодно ишли не до Земуну, јер нема потребе, већ по готовом дуплом колосеку, кроз Призренску, Југ Богданову и Црногорску до Карађорђевој ул. испод новог моста, т.ј. до будућег новог пристаништа и обратно, чиме би и центар града добио директну везу са пристаништем, и то најкраћим путем. Доласком нових трамваја и повећањем трамвајског парка, а са овим (мањим) бројем кола, ова би веза могла ускоро, кроз који месец, да се оствари и изведе.

Пруге бр. 7 и бр. 9 (Коларац—Ново гробље—Кланица—Народно Позориште) недавно су замењене кружном аутобуском линијом и као такве функционишу врло добро, брзо и правилно, на задовољство тамошњег грађанства и путника.

Пруга бр. 10 остаје на свом месту, с тим да се, чим стигну нове већ поручене шине,

приступи изградњи дупле трамвајске пруге на делу од Ауто-команде до изнад Вождовачке цркве још ове године, а идуће године и даље до краја предграђа Краљице Марије, додајући још изванредан број нових четвороосовних (већих) трамвајских кола за појачање и побољшање саобраћаја.

Ову пругу, — када се изврши њено дуплирање на целој дужини — треба у скорој будућности продужити до трошарине, па десно новим Бањичким булеваром, поред стадиона, и проширеном Леди Каудри улицом везати са пругом бр. 12 на Дедиње, чиме би се, преко Сењака и Милоша Великог ул., добила једна врло добра кружна линија, која би се код Војне Академије могла везати са „Славијом”, односно са постојећом пругом бр. 10. тиме би и трамвајска линија бр. 12 испала са Теразија, али у исто време дошла на други градски саобраћајни чвор и центар: „Славију”, која ће се по генералном плану проширити и у скорој будућности сигурно бити једна од највећих престоничких саобраћајних чворова — раскршћа.

Наравно да се и једноколосечна пруга бр. 12 од Сењака до Дедиња мора дуплирати и скретнице избацити, што је већ планом и предвиђено. Ово би била само варијанта већ датог решења за пругу бр. 12.

Локалне пруге бр. 1а) и бр. 13а) — „Приштинац” и „Чукарички” са по 2 трамваја — треба укинути, када се њима оближње аутобуске линије прошире и појачају са већим бројем кола, што неминовно мора бити у најскоријој будућности.

Ово би биле у главном битне промене које би требало извести на данашњим постојећим трамвајским линијама да би данашњи односно будући трамвајски саобраћај био добар, брз и регуларан.

Да их резимирамо:

а) Изградња дупле пруге на бр. 6 од Новог Ђерма до краја и даље до Воје Вељковића ул. у укупној дужини од 2,8 км.

б) Изградња дупле пруге на бр. 10 од Ауто-команде до краја насеља Краљице Марије са продужењем до трошарине, у укупној дужини 4,3 км.

в) Изградња дупле пруге на бр. 12 од Сењака до Дедиња, у дужини од 2,9 км.

г) Изградња пруге у Краљице Наталије улици у дужини (по тач. 8 или по тач. 5) 0,8 км.

Укупно коштање изнеће приближно динара 12,000.000.—

По завршеној изградњи ових дуплих колосека на постојећим пругама, требало би приступити изградњи:

д) Нове дупле пруге од трошарине у предграђу Краљице Марије улицом Јована Ђирковића, Бањичким Булеваром, поред стадиона, затим Леди Каудри улицом до „Звезде”

на Дедињу, односно до спајања са пругом бр. 12 (код болнице женских лекара), као што смо напред напменули.

Сви би ови радови могли бити извршени у року од 3—4 године највише, (4 грађевинске сезоне), под условом да се изврши набавка потребног шинског и другог грађевинског материјала, уз који ће се употребити и старе али добре и исправне шине са пруга које су замењене већ и које ће се евентуално заменити аутобусима.

Даља изградња нових трамвајских пруга зависиће од извршења генералног плана, изградње нових улика по периферији и проширења постојећих, да би се могли постављати дупли трамвајски колосеци (а никако један колосек са ускреницама).

Доцнији програм јавног градског саобраћаја мора тежити и ићи за тим да се у међупростор данашње кружне пруге бр. 2 („Славија” — Сава—Калемегдан—Душанова ул.) не убацује више ни један нов трамвајски колосек, већ напротив да се, по могућству, у даљој будућности уклоне и постојећи, па макар и под земљу.

Несумњиво је да ће са изградњом Северног и Јужног булевару бити успостављен у њима и јавни градски саобраћај: трамвајски или тролејбуски, што ће зависити од тадашњих прилика и околности које буду владале. Држим да је прерано још сада тачно утврђивати тип и врсту ових саобраћајних објеката, обзиром на промене и усавршавања, која исти могу до тада претрпети.

У вези горњег излагања, а у циљу даљег побољшања трамвајског саобраћаја, треба учинити још и следеће:

1. — Што хитније изградити нови трамвајски депо, са свима потребним инсталацијама за преглед, чишћење, прање и гаражирање трамваја, јер ће само тако трамваји моћи излазити у саобраћај чисти, уређени и исправни.

2. — Одмах за овим изградити нове и модерне трамвајске радионице са свима машинама — алатликама неопходним за мале, велике и генералне оправке свих трамвајских кола, као и за изградњу потпуно нових трамваја. Планови за један и други објекат су већ у раду. Земљиште је већ осигурано — „Пионир”.

3. — Повећати број трамваја у саобраћају: број потребних кола изнећемо на крају овог излагања.

4. — Обратити највећу пажњу при избору нових службеника: саобраћајних и радионичких, и примати у службу првенствено људе са моралним, стручним и одговарајућим школским квалификацијама, а избор вршити комисијски, под надзором и одобрењем Претседништва Општине, без интервенције са стране.

5. — Извршити изједначење класа на још преосталим пругама бр. 3 (Топчидер) и бр. 6 (Краља Александра) ради равномернијег оп-

терећења кола, па следствено томе и мањег задржавања на станицама и бржег кретања возова.

6. — У тарифи извршити за сада извесна олакшања код претплатних месечних картонкарата од 30 војњи и простудирати питање месечних и годишњих карата за грађанство.

Ово би биле — у најкраћим потезима — главне сугестије и смернице за један петогодишњи период, чији би се континуитет морао одржати до извршења, без обзира на промене административних и техничких управа ОГБ, с тим да се у том периоду развића и рада израде предлози и планови за идући петогодишњи период, итд.

Стварање планова и изградња ове врсте објеката за 20 или 30 година унапред, држим да је нереално и неизводљиво, нарочито с обзиром на брзо развиће и усавршавање данашњих а још више можда будућих саобраћајних објеката, с напоменом да пројектанти ипак морају водити рачуна о будућем даљем могућем и природном развићу и проширењу града и градских саобраћајница, које, са већ изграђеним, морају имати органске повезаности и целине.

II. — АУТОБУСКИ САОБРАЋАЈ

Данашњи аутобуски саобраћај у Београду и околини врши се на линијама по табели 2.

У поређењу ове табеле са табелом трамвајских линија види се да моментано у Београду имамо:

9 трамвајских линија са 42 км. и 118 трамваја; и 12 аутобуских линија са 79 км. и 42 аутобуса.

Оно што смо одмах у почетку рекли за трамвајски саобраћај може се донекле рећи и за аутобуски саобраћај, а то је да је врло оптерећен, и да треба повећати број кола на постојећим линијама. Зато треба спремити још изванредан број нових аутобуса за ово појачање постојећих и за отварање нових аутобуских линија тамо где за моменат у близини нема ни трамвајског ни аутобуског саобраћаја а месне прилике и густина насељености то захтевају.

Ово појачање постојећих и отварање извесног броја нових аутобуских линија побољшаће и регулисаће аутобуски саобраћај престонице у толикој мери да ће питање аутобуског саобраћаја за период од 5 година унапред бити одмах решен и скинут са дневног реда, само ако се стриктно будемо држали утврђеног програма набавке и обнове возног аутобуског парка, који ћемо изнети у закључку овог излагања, заједно са програмом набавке и обнове трамвајског возног парка.

Даље потребе за побољшање аутобуског саобраћаја биле би следеће:

1. — Изградња нове гараже са свима потребним савременим инсталацијама и уређајима за 150—200 аутобуса (већ у раду на општинском имању „Пионир”).

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

А) Аутобуска линија у општинској експлоатацији			аутобуса
1	Славија—Душановац—П. Брдо	дуж. 2,8 км.	4
2	Славија—Ауто команда—Дедиње	„ 3,4 „	2
3	Теразије—Земун—Нови град	„ 8,1 „	4
4	Земун—Аеродром	„ 3,6 „	2
5	Теразије—Чукарица—Баново Брдо	„ 5,8 „	4
6	Теразије—Престолонаследника Петра улица	„ 4,5 „	4
7	Главна железничка станица—Жел. стан. Дунав	„ 2,9 „	2
8	Н. Позориште—Жагубица—Н. Гробље Кланица — Н. Позориште и обратно	„ 6,4 „	10
Б) Аутобуска линија у приватној експлоатацији			
9	Калемегдан—Славија—Котеж Неимар	„ 3 „	5
10	Кн. Споменик—Мостар—Дедиње	„ 6,5 „	2
11	Славија—Авала	„ 16 „	1
12	Ново Позориште—Панчево	„ 16 „	2
Свега 12 аутобуских линија са 79,00 км. и 42 аутобуса.			

Таб. 2.

2. — Изградња нових и пространих радионица у непосредној близини гараже за све врсте оправки аутобуса: мањих, већих и генералних, као и за евентуалну изградњу нових каросерија за аутобусе (генерални план већ израђен).

3. — Повећати број аутобуса у саобраћају на свих 8 горе наведених аутобуских линија.

4. — Исто као тачка 4) при завршетку излагања о трамвајском саобраћају.

5. — У тарифи аутобуској извршити извесна олакшања радничкој и чиновничкој класи, путем јутарњег попушта, претплатних или повратних карата, или томе слично, с тим да се ово питање претходно у Дирекцији добро простудира и провери.

6. — Отворити нове аутобуске линије, с тим да се претходно коловоз, т.ј. калдрма у дотичним улицама, преуреди и изгради од коцке или асфалта, и то:

а) линија: Народно Позориште—Кнеза Павла ул. — Цвијића Булевар—Градска болница и обратно;

б) линија: „Славија”—Ауто команда—Табановачка ул.—Витановачка ул. и обратно;

в) линија: (кружна) „Славија”—Лондон—Мостар—Булевар Кнеза Арсена (БСК)—Дедиње—Леди Каудри ул.—Бањички Венац (стадион) — трошарина — Авалски друм — Чиновничка колонија—Ауто команда — „Славија” и обратно.

Ова линија, на први поглед дугачка, постала би за кратко време врло добра и корисна, јер би везивала центар града („Лондон” и „Славија”) са два спортска игралишта (Б. С. К. и Југославија) и са стадионом на Бањици, затим са Дедињем, Бањицом, Вождовцем и Чиновничком колонијом. Она би безмало била претеча будуће кружне трамвајске линије бр. 10 и бр. 12 напред поменуते, и одлично показала треба ли исту и када правити, уштеђујући на тај начин неопходно улагање нових инвестиција за изградњу нових трамвајских кола и колосека, или напротив диктирајући потребно улагање истих у сигуран и разрађен посао, на корист града и грађанства, тим пре што су све улице ове будуће кружне линије калдрмисане потпуно модерном калдрмом: коцком и асфалтом.

За горе наведено под тач. 3 — повећање броја аутобуса на постојећим линијама — и за отварање за сада ове нове три аутобуске линије имаћемо кроз неколико месеци, а најдаље до краја ове године, осигуран број нових аутобуса који су у градњи код наших домаћих фабрика (20 комада), као и на генералној оправци (око 15 комада). Постепеним доласком појединих кола приступало би се отварању појединих од ових линија.

У току идућих година са набавком нових аутобуса могло би се узети у обзир успостављање даљних аутобуских линија:

Београд—Вишњица

Београд—Раковица

Београд—Жарково—Беле Воде

Београд—Земун—Трошарина (на путу за Нови Сад).

Београд—Липовица (повремена туристичка линија) итд....

Оно што смо рекли на завршетку излагања о трамвајском саобраћају после тач. 6 важи као завршетак излагања о аутобуском саобраћају са додатком: да првенствено треба обезбедити довољан број кола на свима линијама трамвајским и аутобуским, са потребним бројем резервних кола, са гаражама, депоима и радионицама, јер се само тако може обезбедити брз, правилан и уредан градски саобраћај.

Тек после овог, овако плански изведеног посла, може се приступити рационалном уређењу, дотеривању и „глађењу” градског саобраћаја, где би, поред угодности и естетике, и снижене тарифе и разне повластице (чим се прилике нормализују) играле важну улогу и биле узете у обзир као врло важан фактор модерног и лепо уређеног градског саобраћаја, у чему нам искуство и сазнање из сличних институција и уређења иностраних градова не би недостајало.

III — ТРОЛЕЈБУСКИ САОБРАЋАЈ

Као што сам напред напоменуо, поред трамваја и аутобуса, у последње време много се уводи у градски саобраћај и троллејбус. Ово саобраћајно средство слично је аутобусу, само има електрични погон уместо погона са течним горивом. Довод електричне енергије врши се, као и код трамваја, из електричне мреже преко тролне мотке, која се налази на крову кола. Ход му је на гуменим точковима (као и код аутобуса) а не на шинама.

Тролејбуски саобраћај још није уведен код нас у земљи, али постоји данас на свима континентима и највише је раширен у Енглеској и у Америци. У Европи, после Енглеске најразвијенији троллејбуски саобраћај је у Русији и у Италији.

Према прикупљеним подацима Техничког бироа Д. Т. О. у почетку 1938 године било је у раду укупно:

У Европи	3.817 троллејбуса
У Америци	1.738 троллејбуса
У Африци	214 троллејбуса
У Азији	327 троллејбуса
У Аустралији	59 троллејбуса

Укупно: 6.200 троллејбуса

У неким земљама троллејбуси долазе као замена трамвајском саобраћају, у другим се пуштају на потпуно нове линије, а има случајева да се троллејбуске линије увек уводе уместо аутобуских. У Лондону се трамвајски саобра-

ћај замењује троллејбуским. Према предвиђеном плану у току од 5 година сви трамваји замениће се троллејбусима тако да ће на крају 1941 године бити укупно 530 километара троллејбуских линија са преко 3.000 кола.

У Лозани изабачен је из центра града трамвајски саобраћај и подигнуто 17 километара троллејбуске линије са преко 30 кола. И у Риму троллејбуси делимично долазе као замена трамвајском саобраћају за линије које су раније пролазиле кроз средиште града.

Најважнија преимућства троллејбуса, на која се указује при упоређењу са трамвајима, и којима се оправдава њихова примена јесу:

1. — Слобода кретања на целој ширини пута (око 4 м. на једну и другу страну), што је за трамвај на шинама немогуће.

2. — Већа брзина кретања.

3. — Због тих особина троллејбус је покретљивији.

4. — Не омета остали саобраћај на улици.

5. — Пристаје уз тротоаре и приступачан је публици.

6. — Лакше се искључује и убацује у саобраћај.

7. — Омогућује краћа станична растојања или временски размак кола.

8. — Због гумених точкова возња је безшумна, удобнија и без потреса.

У поређењу са аутобусима, као на најважније преимућство указује се код троллејбуса на то да:

1. — За погон троши електричну енергију уместо течног горива, које се код нас увози из иностранства.

2. — Са троллејбусом се лакше и простије рукује и управља.

3. — Тролејбус не носи са собом потребну погонску енергију него је узима из мреже у неограниченим количинама.

4. — Има већу полазну снагу.

5. — Веће убрзање.

6. — Брже полази из станице и брже се зауставља, те зато има већу саобраћајну брзину.

7. — Увек је спреман за кретање.

8. — Електромотор се може преоптеретити, те тако савлађује успоне, и на успону иде брже од аутобуса.

9. — Тролејбус нема сметњи које често настају код аутобуских мотора.

10. — Не развија гасове од сагоревања и не прља улице и гараже уљем за подмазивање.

Наведена преимућства, као и многа друга која захтева савремени саобраћај и локалне прилике у појединим земљама и градовима, учинила су да је на крају 1937 године било укупно око 150 већих и мањих предузећа за троллејбуски саобраћај. Тада је у Енглеској било у саобраћају око 2.400 кола, а после годину дана тај број попео се на 3.110. У Америци је само за једну годину (1936/1937) израђено и пуштено у саобраћај преко 1.000. кола. У

Риму је на крају 1938 године било у саобраћају 10 тролејбуских линија са око 80 кола, а у целој Италији саобраћају у 14 градова око 260 тролејбуса. Израђен је план да се за светску изложбу, која ће се одржати у Риму 1942 године, успоставе укупно 36 тролејбуских линија у укупној дужини 350 километара са 1.050 тролејбуса. У колико рат не омете одржавање ове изложбе план ће се свакако и остварити.

Као што се види, тролејбуски саобраћај је тако рећи на почетку свога развоја и развија се тако брзо да се са сигурношћу може тврдити да ће се ово превозно средство умножавати много брже него што је то био случај са трамвајима. Нарочито има услова за примену тролејбуса у саобраћају у оним земљама које морају увозити бензин и нафту, или имају на расположењу јевтину електричну енергију.

Како ми немамо у земљи бензин и нафту, а имамо ако не најјевтинију оно бар у довољној количини електричне енергије од нашег домаћег угља, апсолутно би требало испробати и код нас на једној линији доброту и практичност овог саобраћајног средства, увелико опробаног и усвојеног од толиких градова целог света.

IV — ПОДЗЕМНИ ГРАДСКИ САОБРАЋАЈ

Пре него што завршимо ово излагање и предлоге о планском уређењу градског саобраћаја Београда, рећи ћемо још неколико речи о подземном градском саобраћају (Metro, U-grund bahn) у опште, и у односу на наш град.

Подземни градски (електрични) саобраћај има данас само неколико највећих европских престосница са више милиона становника: Лондон, Берлин, Париз и Москва (тек ове године завршен) т.ј. градови са преко 3 милиона становника; док толики градови са преко 1 милион становника као што су: Рим, Милано, Брисел, Беч, Праг, Варшава, а затим велики градови са близу милион становника: Марсеј, Лајпциг, Дрезден, Копенхаген, Ротердам, Штокхолм, итд. итд. немају, нити намеравају скоро да га изграђују, јер захтева огромне инвестиције које се могу покрити једино даноноћним, т.ј. сталним и осигураним превозом милионског броја путника, односно вишемилионским дневним приходима.

Па када сви горе наведени градови и још толико ненаведени могу да издрже свој сигурно већи и гушћи површински саобраћај, мо-

же и треба да издржи и наш Београд са својих 400.000 данашњих и рецимо кроз 10—15 година својих 800.000 становника.

Међутим то не треба да нас спречава да студирамо и ставимо у задатак млађим колегама пројектовање будуће прве линије подземног градског саобраћаја Београда, која ће кроз 15 година несумњиво имати правац: север-југ, и досервирати данашње будуће и најгушће насељене крајеве овог правца а то је: Калемегдан (горњи и доњи град) — Теразије—Славија—Савинац—Пашино Брдо.

V. — ПЕТОГОДИШЊИ ПЛАН ЗА ПОБОЉШАЊЕ ГРАДСКОГ САОБРАЋАЈА

Најзад, на завршетку целокупног горњег излагања, износим програм набавке потребног броја саобраћајних возила за 5 наредних година, простудирано и предложено од стране Дирекције трамваја и осветљења и усвојено од Одбора г.г. већника за осветљење и саобраћај.

По овоме плану и програму треба набавити:

У години	трамваја	аутобуса	тролејбуса
I	30	40	10
II	15	30	—
III	15	20	—
IV	15	10	—
V	15	10	—
Свега за 5 год.	90	110	10

и даље сваке године 10 трамваја и 10 аутобуса, за обнову и поуну саобраћајних возила

Истовремено са горњим набавкама, потребно је:

1. — Изградити нову гаражу и депо.
2. — Извршити набавку резервних делова за горња возила.
3. — Опремити и проширити радионице.
4. — Извршити допуну и дуплирање трамвајских линија.
5. — Изградити једну тролејбуску линију.
6. — Изградити потребне електричне подстанции.

Све горе наведено, заједно са новим саобраћајним возилима: трамвајима, аутобусима и тролејбусима, претставља приближну вредност од 200 милиона динара.

Инж. Ал. М. Дојчиновић

Како треба схватити и применити пасивну заштиту од ваздушних напада*

За заштиту од напада из ваздуха употребљавају се активна и пасивна средства. У активна средства спадају разна противавионска оруђа (топови, митраљеви) и сама авијација, а у пасивна средства заклони и сва друга средства која имају за циљ да ублаже или смање страховите последице разорних, запаљивих и отровних бомби, које су бачене, у пркос дејства активних средстава, на насеља или важне индустријске, војне или саобраћајне објекте.

За организовање активних средстава заштите од ваздушних напада надлежна је искључиво војна власт, док је сасвим други случај са организовањем пасивних средстава заштите. По Уредби о заштити од ваздушних напада, дужности, обавезе, надлежности и одговорности у погледу организовања пасивних средстава заштите подељене су на све месне грађанске власти, на све јавне и приватне установе, предузећа или грађевине, на сва надлештва, као и на сваког појединца понаособ. Као што се види, за организовање пасивне заштите од ваздушних напада тражи се сарадња свију и свакога, а за ускраћивање или немарно вршење те сарадње предвиђене су у Уредби о државној мобилизацији казне: робија, заточење или затвор, према томе какво је дело и да ли је учињено са умишљајем или из нехата. Уредбодавац је према овако подељеним дужностима и одговорностима извршио и поделу послова пасивне заштите, тако да сви носиоци одговорности за организовање пасивних средстава заштите могу тачно знати за које послове заштите имају да се старају и да одговарају.

Прва и најопштија подела ових послова пасивне заштите, то је подела на послове јавне и послове унутрашње заштите. Ова подела, у ствари, значи разграничење између онога што општине, градови и бановине имају да ураде за заштиту становништва свога подручја, и онога, што општине, градови, бановине, министарства, власници предузећа, зграда, установа и завода имају да ураде за заштиту свога особља и своје имовине. За организовање јавне заштите старају се бановински одбори

са баном на челу као претседником, и месни одбори, којима на челу стоји претседник општине, командант места или срески начелник, према важности самога места и према специјалним прописима који у Уредби постоје за поједине месне одборе. За организовање унутрашње заштите старају се опет одбори (унутрашњи одбори), који су образовани по свим надлештвима, по свим јавним и приватним предузећима и установама, по свим већим приватним и јавним зградама. Најзад, поред одређених послова, које имају да обаве сви ови одбори, постоји и низ дужности и послова које сваки појединац треба да изврши по својој иницијативи или по упутствима горе назначених одбора и наређењима органа опште управне власти.

Потребно је нарочито нагласити да ови унутрашњи одбори, — који се образују по предузећима, установама, надлештвима и грађевинама, — имају да одиграју једну од најважнијих улога у организовању и примени пасивне заштите. Сви су они позвани да код својих кућа, радионица, канцеларија обезбеде припадајућу им имовину и особље. Једном речи они су дужни да организују самозаштиту. То практично значи: власници предузећа су дужни да припреме све потребне мере да се пожар што пре локализује и угаси, да се особље од отровних гасова и парчади бомби заштити средством маски и заклона, да се озлеђенима укаже прва помоћ, да се рушевине отклоне и кварови у постројењима оправе, тако да би предузеће у најкраћем времену по извршеном нападу из ваздуха могло да настави рад; власници зграда, представници установа и надлештава су дужни да то исто учине да би заштитили своје куће, своје породице или своје канцеларско особље. У организовању ове самозаштите врло је важно да постоји најужа сарадња између најближих суседа. Ова сарадња треба да се огледа: у заједничком организовању појединих служби, у тако званим блоковним организацијама; у заједничком подношењу трошкова за набавке материјала и опреме; и у заједничким склоништима. Ова је сарадња веома корисна и за наше прилике неопходна, јер преко блоковних организација самозаштите, с једне стране, смањују се за сваког појединца-сопственика материјални издаци

*) Ово је предавање одржано на Радиу 10 августа ов. год. у оквиру националног часа.

самозаштите, а, с друге стране, стварају се **увазград** ратног способније јединице заштите.

Велика се пажња, дакле, мора обратити на организовање ове самозаштите како од стране лица која су дужна да ту самозаштиту организују, тако и од стране органа власти који су позвани да ту самозаштиту контролишу. Не треба никако губити из вида да је старању самозаштите поверен највећи део народне имовине и људских живота, и да, према томе, од тога како је организована самозаштита, зависи највећим делом и успех у организовању пасивне заштите за целу земљу. Јавна заштита стара се само о одржавању реда и јавних служби, и о оном делу становништва које је због свога социалног положаја стално ван окриља самозаштите или је под окриљем ове самозаштите па га је ваздушни напад затекао на улици, на путу или неком другом месту које је ван домаћаја самозаштите.

Али макако била добро организована самозаштита или јавна заштита, за успешан рад и једне и друге тражи се безусловно дисциплиновано и хладнокрвно држање свега становништва. Становништво ће бити дисциплиновано ако сваки појединац, савесно и без поговора, извршава сва наређења и упутства које им издају власти или органи пасивне заштите; а сачуваће хладнокрвност ако, и поред најжешћих ваздушних напада и ширења најзбудљивијих гласова, остане на одређеном месту и на одређеној дужности. Показало се да је паника у много случајева више проузроковала смрт жена и деце него ли и саме бомбе, а сем тога пред становништвом које је захваћено паничним бежањем или паничним страхом немоћна је и најбоља организована пасивна заштита.

После ових општих напомена и ове опште поделе надлежности и дужности у погледу извршења послова пасивне заштите, потребно је да се изврши груписање самих послова пасивне заштите, који су разноврсни и многобројни. Овако груписање омогућава да сви носиоци моралне, кривичне и материјалне одговорности за организовање пасивне заштите имају што јаснију прегледност оних послова које су дужни да сврше у смислу одредаба Уредбе о заштити од ваздушних напада. Све мере које треба да се предузму за организовање пасивне заштите могле би се у главном поделити у три групе: месне мере опште безбедности; мере предохране или мере предостожности; и куративне мере или мере лечења и уклањања последица. Месне мере опште безбедности обухватају: гашење светлости, објављивање опасности и евентуално камуфлажу. Под мерама предохране треба да се разумеју све врсте заклањања: заклони, склоништа, ровови, маске, исељавање или удаљавање. У групу куративних мера пасивне заштите ушло би све оно што ублажава или отклања последице бомбардовања из ваздуха: испитивање и чишћење-

уништавање бојних отрова, уклањање рушевина, обнављање порушених објеката, гашење пожара, указивање прве помоћи и лечење рањених и озлеђених.

Сада када је извршено и груписање свих послова пасивне заштите по једном одређеном мерилу, питање се поставља: да ли су носиоци одговорности за организовање пасивне заштите сви дужни да у своме делокругу предузму и организују све три групе мера пасивне заштите? Потребно је, да се ту прави разлика.

Гашење светлости, објављивање опасности и евакуација становништва несумњиво су главна брига првостепених општих управних власти, јер су све те мере опште безбедности. Питање гашења светлости, објављивање опасности и евакуације, односно привременог удаљавања становништва, имају се подробно регулисати путем наредба, а по претходном саветовању и мишљењу одговарајућих подбора месног одбора. Код регулисања питања евакуације, односно привременог удаљавања становништва, треба стално да се има на уму рђаво искуство са евакуацијом белгиског и француског становништва у Фландрији и Северној Француској. Та се евакуација претворила у такав метеж и панику да је она не само ометала кретање и пребацивање трупа, него је поражавајуће утицала и на целокупни морал војске и народа. Разлог за тако рђаво изведену евакуацију може бити двојак: да евакуација није на време извршена, или да су приликом евакуације органи опште управне власти изгубили главу и руководство, односно да цела евакуација није била плански припремљена и плански изведена.

Мере предохране и мере лечења, тј. подизање склоништа, копање ровова, набавка маски, гашење пожара, указивање прве помоћи, испитивање и уништавање бојних отрова, уклањање рушевина и обнављање порушених објеката — дужни су да предузму сви бановински и месни одбори као и сви одбори образовани по надлештвима, јавним и приватним установама и зградама, и по свим државним, самоуправним и приватним предузећима. Сваки старешина надлештва, све управе државних и самоуправних предузећа, сви власници приватних предузећа и приватних зграда морали су још у прошлој години израдити планове о горе назначеним мерама пасивне заштите и приступити формирању јединица санитетске, хемиске, пожарне и техничке службе, попуњавању тих јединица одговарајућом опремом и материјалом и изградњи склоништа и копању ровова. Рокови које је Уредба о заштити од ваздушних напада предвидела за израду тих планова и извршење њихово одавно су или истекли или почели да теку.

У коме ће се обиму све ове мере пасивне заштите предузети, то зависи од густине насеља, од важности објеката који се заштићују, од финансиских могућности носиоца од-

говорности за организовање пасивне заштите и још од много других чињеница. Али независно у каквом се виду и у ком обиму имају и могу да припреме пасивна средства заштите, ова се морају у сваком случају да предвиде и припреме. Боље је имати и лошији материјал, и опрему и у мањој количини, него их немају никако. Боље је ископати и обичан ров за склониште, него немати никакво склониште. Боље је предвидети све могућности, и унапред имати одређен поступак за све предвиђене могућности, него не предвидети ништа, и у даном моменту не знати шта да се ради, и у тој обезглављености стварати панику код себе и преносити је даље на друге.

Нарочито пажњу треба поклонити формирању јединица пожарне, санитетске, хемиске и техничке службе заштите. Најбоље је евиденцију људства, распоређеног по овим јединицама, водити по јединичним списковима, устројеним за сваку јединицу. За попуно ових спискова може се, у смислу чл. 20 Уредбе о заштити од ваздушних напада, употребити све људство оба пола, које није употребљено за службу у оперативној војсци, стално или привремено неспособно, између 27 и 30 година старости. Затим људство из последње одбране, тј. старије од 50 година, као и оно између 17 и 20 година, док се не позове на војну дужност. Исто тако употребиће се и претекли ограничено способни обвезници свих година, и, најзад, за теже службе, на пр. за ватрогасну службу, у недостатку способних обвезника последње одбране, људство из резервне војске, тј. од 40 до 50 година; које спада у стручњаке за ову службу. Распоређено људство по јединицама пасивне заштите треба одмах да се обучи, ако већ није обучено. Ово људство треба да се обучава у школама за цивилну заштиту, које су образоване у седиштима бановина. Кроз ове школе треба да прође што већи број лица, јер смо видели, свако има извесне дужности у организовању пасивне заштите; према томе, свако треба да о тој заштити нешто зна.

Пошто смо видели да сви ми имамо извесне дужности у организовању пасивне заштите, и пошто смо видели шта ко од нас појединачно има да ради и шта имају да раде претставници

власти, мора се доћи до овог закључка: како ми будемо схватили те своје дужности и како их будемо испуњавали тако ће нам бити организована и пасивна заштита. Нарочито ову дужност треба да схвате најозбиљније претставници власти у бановинским и месним одборима. Они имају двојаку одговорност: с једне стране да изврше све припреме јавне заштите становништва; а, с друге стране, да контролишу да ли се правилно и на време врше припреме унутрашње заштите, оне заштите по зградама, предузећима и установама — у кратко да контролишу како се организује самозаштита.

Озбиљно, ревносно и марљиво вођење полова јавне заштите од стране претставника власти у бановинским и месним одборима служиће као потстрек и пример како треба да раде и приватна лица, која су позвана да се, у границама својих дужности и могућности, старају за организовање пасивних средстава заштите. Напротив, покажу ли се претставници власти немарни и неактивни, тај ће се нерад из области јавне заштите пренети и у све области приватне заштите, тј. самозаштите, и тако ће настати један општи застој у организовању пасивне заштите, а то може да се у даном моменту горко свети свима нама. Али претставници власти у бановинским и месним одборима нису још испунили своју дужност ако се посвете само пословима јавне заштите а приватна лица оставе да се сналазе како знају и умеју без контроле и без упутства. Претставници власти у бановинским и месним одборима морају да одржавају стално везу са приватним лицима, да ова контролишу у извршењу њихових дужности и обавеза, да им издају потребна упутства и наређења, и да према њима, у случају нерада и неизвршења, најстрожије поступају.

Једном речи, бановински и месни одбори морају да постану средишта и жаришта целокупне активности на пољу пасивне заштите. Само ће се на тај начин створити једна моћна организација пасивне заштите, која ће бити у стању да одговори свима повереним јој задацима.

Д-р Радмило Г. Белић

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Туризам и привреда

Београдска општина посвећује нарочиту пажњу унапређењу туризма. Сам претседник Општине града Београда г. Томић указао је у своме говору који је одржао приликом отварања сајма, какав велики значај може да има туризам за Београд.

Појам туризма не обухвата само путовање, познавање лепота природе, уживање планинских мириса, здравствени утицај борављења на језерима и на мору. Појам туризма је много шири, јер модеран туризам посредује при упознавању људи и прилика, успоставља везе не само међу појединцима него и међу привредама разних земаља, успоставља дакле целокупну културну и привредну сарадњу.

Модеран искусан туриста је тога свега свестан и он не гледа на области које посећује само као путник, који жели да се пријатно позабави; није претерано када кажемо да уопште сваки туриста гледа на земљу коју посећује очима своје струке, својег занимања и знања. Ако је он лекар или апотекар, интересује га здравствено стање ове земље, ако је грађевинарски инжењер, интересују га друмови, улице, тргови, изградња кућа итд. Када је тај туриста трговац или индустријалац, интересује га, осим природних лепота и историских података који му даје неки чичерон, привреда те земље. Он се некад интересује и за то шта би могао овде да прода или да купи.

Овом приликом желим да наведем један разговор који сам имао пре десетак година са једним истакнутим страним индустријалцем, који поседује неколико текстилних фабрика у иностранству. Говорили смо о кризи која је обухватила целу европску текстилну индустрију. Ја сам изразио мишљење да се не може никада очекивати да ће текстилна индустрија у Средњој Европи опет моћи да ради са оним капацитетом с којим је она радила пре светског рата. Мој познаник ми је казао: летос сам био на Балкану и тамо сам видео толико народа у поцепаном оделу, да не би био довољан цео наш капацитет када би се радило о томе да се тај народ обуче. Изгледа ми да је он говорио истину.

Али да се вратимо на туризам: није модеран туриста само човек који ужива туристичке лепоте, него он је, како се види, и као туриста човек своје струке, својег рада. Када се то признаје, не може се сумњати, да постоје заједнички интереси и привреде и туризма. При анализи туризма морамо даље мислити на то да се у земљама старог и уведеног туризма увек вежу са туризмом привредни интереси. Истакнути туристички центри спајају увек привредне интересе са туризмом: у неким земљама постоји нарочита туристичка индустрија; продаје се специјално за туристички про-

мет израђена роба. То је на пример случај у Италији, у којој се продају огромне количине такозване туристичке робе, и то нису само успомене него и разни производи који се производе с обзиром на интересе туриста: споменимо у Италији разне уметничке резбарије, индустрију стакла (венецијанске успомене), слике, или и вино и сиреве итд. Туристичком саобраћају у Италији много помаже чињеница што се у иностранству увек траже италијанска вина, сиреви (пармезан, Сасовало — балкански качкаваљ), саламе као мортадели, јужно воће, цвеће итд. Исти је случај у Швајцарској: биће довољно када споменемо да је из Швајцарске дошла у иностранство швајцарска млечна чоколада, која се и данас, када се производи скоро у свима земљама слична млечна чоколада, свуда тражи.

И у Југославији можемо да нађемо примере: Југославија има производе који се могу пропагирати путем туризма: то важи на пример за пиротске ћилиме, за босанске рукотворине, за охридске бисере, за балканске сиреве, на пр. качкаваљ итд. Сматрам да би се за тај промет могло много учинити и да би требало такву пропаганду организовати.

Ко гледа на тај начин на везе које постоје између туризма и привреде једне земље, познаје тим више значај говора претседника Општине г. Томића на Јесењем сајму ове године. Претседник југословенске престонице подвукао је у томе говору срећан привредан положај Београда за трговински саобраћај на целом Балкану. Мислим да се може казати да рад Београда на унапређењу туризма има двоструки значај: тиме се унапређује туризам у Југославији, а истодобно тај рад има велики значај за туризам целог Балкана, јер велики део балканског туризма иде преко Београда.

И железнички и речни и ваздушни саобраћај на Балкану везан је нарочито са географски тако срећним положајем престонице Југославије. С правом је дакле казао претседник Београдске општине, говорећи о привредном и географском положају Београда: „Ни једно место на Балкану па и у читавој Средњој Европи не испуњава услове за такву улогу као што их има Београд.”

Али мора се поставити и питање: шта може да учини туризам диригован из престонице Југославије за целокупну народну привреду земље? Разумљиво је да се мора на првом месту споменути значај туризма за угоститељство уопште. Али привредни туризам мора да ради на целокупној народној привреди једне земље. Могућности изградње народне привреде нису до данас у Југославији доста познате ни самом југословенском становништву, а како ли иностранству? Као земљорадничка зе-

мља. Југославија има у првом реду дужност да изгради све гране своје пољопривреде, а не само житарство. Не сме се заборавити да много већи привредни значај за Југославију, с обзиром на европско тржиште, има сточарство, млекарство, живинарство, вртларство и воћарство. Само, да би се тај значај више подвукао, показујем на одличне успехе организованог воћарства у Бугарској у последњим двама годинама. Када би се успоставила веза са туризмом, имало би то воћарство у туризму једног одличног пропагатора. Мени је познато да почеци спајања пропаганде земљорадничких производа и туризма постоје још у једној другој балканској земљи: У Турској иде пропаганда сувог грожђа (султанина) са туризмом.

Треба дакле уверити стране туристе, да у Југославији постоје могућности, да се производња пољопривредних производа повећа, ако се нађе на страним пијацама.

Страни туриста и интересент који имаде прилику да се упозна са стварношћу у Југославији, мора да буде у својој земљи добар пропагатор за продају свих ових производа, које би могло југословенско земљорадничтво још да повећа, ако се боље организује извоз и продаја у иностранству.

Али да би тај туриста могао да буде такав пропагатор, потребно је да се он сам може упознати са свим производима. Не може се чекати да тај туриста позна специјалне југословенске производе тек онда када их купи у радњи; задатак привредног организованог туризма треба да буде, да туристе упознаје са производима које земља производи у довољним количинама и у тако стандардизованом квалитету да ти производи могу долазити у обзир за извоз. Туристички органи треба да се организују тако, да буду у стању да пруже и све привредне информације. Београд располаже једним таквим местом, на коме има да се показује југословенска производња, то је музеј за трговину и индустрију. Али није развијено доста пропаганде за тај музеј. Треба ло би и само становништво Југославије заинтересовати више за тај музеј. Да је то потребно могу показати на следећем: доста се на пример рекламира такозвана сувомесната ужичка роба; али изгледа да иностранство не показује за ту робу такво разумевање као домаћи гурмани. Исто то важи за неке сиреве, на пр. за качкавал. Напротив, доста је непознато у иностранству да се у Југославији производи чувена зимска салама, јер се та салама у иностранству зове мађарска салама, ма да се стварно довози у иностранство из Југославије. Исти случај је и са Ементалер сиром. Тај сир се доста извози из Југославије у иностранство, али тамо се зове „Швајцарски сир“, иако се југославенски Ементалер у иностранству троши исто тако као и швајцарски Ементалер. Треба овде споменути и југословенско грожђе. Оно се доста извози у иностранство,

али ипак тамо нема такав глас као босанске шљиве, које су таквог квалитета, да су боље од сваке шљиве у Европи. Али за продају југословенског грожђа могао би туризам много да учини, и добро би било да се у крајевима који производе специјалне врсте слатког грожђа организују грожђане куле, каквих има у Мерану и Болзану у Јужном Тирољу. У том правцу је већ нешто учинило једно чешко друштво, које је пре овог рата организовало туристичке излете из Чешке на бербу грожђа на Купарима. Свакако би могао туризам много учинити за југословенско виноградарство.

Али не ради се само о воћу, о животним намирницама итд. Има још много других грана којима може да служи туризам. Узмимо нпр. индустрију корала из Злорина на приморју. Узмимо охридске бисере итд. Шта би могао да учини туризам за југословенско рибарство, које је тако богато, разнолико и интересантно! Нису доста позната чуда рибарства на неким рекама и језерима. Мислимо на пр. на охридску рибу. Не сме се уопште заборавити значај лова за туризам.

Што се тиче индустрије, није тако важно да страним туристима кажемо да се и у Југославији производи трикотажа, чарапе као и у иностранству, али важно је да знају да Југославија производи не само дуван него и памук, вуну и свилу, да гаји свилене бубе, да има сировину за производњу вуне из млека итд. У текстилној струци треба поменути домаће платно, које се добива из домаћег лана. О ћилимарству било је већ говора.

Али није доста позната производња југословенске конопље.

Разумљиво је да се не може ова тема у једном чланку исцрпсти. Све што овде наводимо, само су примери. Али када говоримо о туризму уопште, не смемо да заборавимо богатства лековитих средстава која су у неким крајевима Југославије нагомилана. Не можемо овде довољно истаћи значај лековитих биљака у Југославији, разних минералних вода и др., природних дарова у неким крајевима, где ће можда једном постати чувене бање.

Да резимирамо:

Туризам мора посетиоцима Југославије пружити могућности да се упознају са свима привредним гранама ове земље, да упознају степен до којег је производња доспела. Тиме ће постати туризам један одлучујући фактор за пласирање југословенских производа, и то не само у иностранству него и у унутрашњој потрошњи. Замислите како би то било лепо када би се на пр. у Београду, на Теразијама и на другим местима, налазили киосци у којима би се могли видети лепо ручни радови, гоблени, ћилими, ручна ткана роба, метална босанска роба, турске табакере, сервиси, дрворези и т.д. Један други киоск би могао да показује текстилну робу, трећи намирнице

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

(конзерве) итд. Има доста намирница које су иностранству уопште непознате; то важи и за неке врсте воћа, на пр. за дуње.

Тако би на пр. требало нешто учинити за пропаганду млечних производа, уколико су они већ постали вредна штандардна роба. То се може већ казати за неке врсте сирева, за једну или две врсте маслаца итд. Нажалост, данас се још не могу производити знатне количине првокласног маслаца за извоз, јер млекарство, ово велико природно богатство Југославије, није довољно усавршено. Када би на пр. Југославија производила добар маслац, упознало би се иностранство путем туризма са овим масломем и извоз маслаца могао би осигурати Југославији велике приходе. Не могу овде детаљније доказивати шта би могло да значи млекарство и млечни производи, — и то не само сир и маслац, него и важна индустријска сировина добијена од млекарства, казеин — за југословенску пољопривреду.

Из овог резимеа се види какви велики задаци у Југославији чекају привредно организовани туризам. Али морамо још напоменути да би туризам могао да има за целокупно становништво Југославије и васпитни привредни значај. Када би на пр. у Београду постојале сталне могућности за упознавање целокупне југословенске производње, упознали би се домаћи туристи са разним могућностима организованог рада и производње. Тиме би упознали и нове могућности зараде.

Све што смо досад наводили није ништа ново и ништа нарочито, јер смо само описали како стране земље, што се тиче туризма, данас поступају. Оне одржавају у туђим државама саобраћајне и туристичке канцеларије, којима је задатак да се брину не само да забаве туристичке интересенте, него да упознају становништво дотичне стране државе, у којој раде, са привредним приликама својих држава.

Постоје у неким центрима изложбе за домаћу индустрију, на пр. у Сарајеву. Има даље на свима значајним станицама југословенских железница једна лепо израђена мапа целе државе, на којој су забележени производи који се у појединим крајевима производе. Али ова мапа се може само видети на станицама. А требало би да сваки туристички проспект има по једну овакву мапу. Сваки страни посетилац Југославије свакако се интересује за неку производњу. Кад би на једној мапи на тако једноставан начин видео где се може упознати са производима који њега интересују, он би вероватно нашао времена да обиђе и те крајеве. Тим пре што сви наши крајеви имају своје специјалне природне лепоте и занимљивости. Путник би волео да проучава, рецимо, фолклор, баш у ономе крају који производи и робу која њега занима. Не мора се радити само о трговцу, који би желео да на пр. купује и продаје пиротске ћилиме; од велике је ва-

жности да и појединац, купи један такав ћилим, јер ће он постати у својој земљи најбољи пропагатор ових производа. Када се опет узме да ови поједини интересенти стварају масу, види се да је тај појединац већи пропагатор него газда једне радње који је поручио на пробу неколико комада ових ћилима и нема доста времена да их рекламира и прода.

Вредно је споменути да је већ у старо време туриста био не само истраживач земље, у коју је долазио, него и пропагатор и трговац. Такви су туристи открили нове земље и створили прве привредне везе између њих и своје отаџбине. У новије време повећао се број туриста и међу њима има много људи који нису трговци ни произвођачи, али су потрошачи, и то врло радознали потрошачи. Они се интересују за цене робе у земљи коју посећују. Кад дођу кући, не причају познаницима само о привредним лепотама у којима су уживали, о гостионицама у којима су ручали и где су се добро забављали, него воле да донесу из иностранства и неку успомену, неки карактеристичан производ. Радују се, када могу причати о ценама разне робе, о начину производње итд.

Из свега овога јасно се види какав значај може да има туризам за привреду једне земље.

То су врло добро схватиле многе туристичке земље и организовале су целу туристичку акцију тако да она служи истодобно и за унапређење других привредних грана.

Али за пољопривредне земље има данас туризам можда још већи значај, јер оне су произвођачи животних намирница, разних деликатеса, који се не могу свуда набавити. Стара пословица каже: „Иде љубав кроз желудац”. Туриста који у једној земљи добро и јефтино једе, жели да, када дође у своју земљу и тамо набави исто такву укусну робу. Зашто тај туриста не би казао своје бакалинџу, да би желео да код њега може да купи југословенски качкаваљ! Зашто не би препоручио млекари, где се снабдева млеком, да прави јогурт из исте културе, која се употребљава за израду јогурта у Београду! Исто тако би желео, да добије чувени прошек или племенку, којом га је частио његов пријатељ у Југославији?

Сматрам да сам довољно објаснио потребу привредног туризма, колико су значајне везе између туризма и народне привреде и у једној пољопривредној земљи, као што је Југославија. Сарадња између туризма и других грана народне привреде била би од неobicне важности.

Такву сарадњу треба пропагирати и код најширих народних слојева, код крупних као и ситних привредника.

Peregrinus

Национална улога градова Градска Америка

Претседник Сједињених америчких држава одредио је био године 1936 једну комисију, која је имала за задатак да проучи стање у коме се налазе амерички градови и да учини предлоге за уклањање постојећих недостатака. То је био први подухват ове врсте, да се проучи један од најкомпликованијих проблема данашњице: градска општина и проблеми који су са њом у вези.

У неколико чланака изнели смо пре извесног времена важније делове извештаја који је комисија поднела претседнику Сједињених америчких држава.*) У том извештају изнето је садашње стање ствари, и он није пружао нимало ружичасту слику стања америчких градова. Могло се из њега видети, да су у социјалном погледу, као и у економском, хигијенском итд. градови Америке далеко заостали иза напредних градова Европе. Невероватно је било чути, за нас који смо навикли да у САД увек гледамо нешто најмодерније и најнапредније, да у америчким градовима постоји велики проценат зграда које немају уведен водовод, електрично осветљење, купатила и друге савремене тековине. Чудно звучи, да се у великим америчким градовима у непосредној близини центра, око облакодера који парају небо својим крововима, налазе крајеви са најнездравијим становима; ту се налазе куће које годинама нису оправљане и које би сваки санитет огласио за неподесне за становање: њихови сопственици, понети спекулацијом, очекују да и њихови терени дођу у обзир за подизање каквог облакодера. Тако се дошло до парадокса да ти терени, који представљају милионске вредности, не доносе својим сопственицима никакве ренте и да поред облакодера са најмодернијим комфором постоје зграде-ћумези, које су легло зараза.

Сад је комисија објавила и своје предлоге за уклањање главних тешкоћа са којима се боре амерички градови и ми ћемо у овом чланку изнети ове реформе, пред којима вероватно стоје амерички градови.

Сваки од најважнијих проблема детаљно је проучен и одмах иза досијеа комисија је дала и своје предлоге, који чине неку врсту експозеа опште политике коју треба спровести у америчким градовима.

ЕКСПОЗЕ ОПШТЕ КОМУНАЛНЕ ПОЛИТИКЕ

Економска несигурност градског радника.

— Извесни битни проблеми који се јављају у животу градова потичу од тога што је у садашњем часу велики део градског становни-

штва, услед недовољних прихода, сведен на тако низак ниво живота да се не може користити ниједним преимућством које градски живот може да пружи. Положај ових људи је још више погоршан несталношћу њихових скромних прихода и немогућношћу градског радника да може рачунати на неке резерве. Мада недовољност и несталност прихода не представљају искључиво градске већ општенародне проблеме, они су ипак, по својој акутности и по великом броју људи који су у питању, битно градски проблеми. Многи најозбиљнији градски проблеми изгледа да се не могу решити, нити живот у градовима може достићи пристојан ниво ако се великој маси градских становника не обезбеде већи и сигурнији приходи.

Економска и друштвена стабилност, тј. стварно сам опстанак нације зависе од пажње која се буде поклонила решавању проблема који интересују градског становника. Ова дужност пада у првом реду на приватну иницијативу, у колико је она способна да јој одговори. Влада мора водити надзор да се у томе правцу учини снажан и искрен напор и она треба да интервенише кад је то потребно, да напоре појединаца учини ефикасним.

Имајући у виду да велики део Американаца који имају скромна и нестална средства за живот станују у вароши, као и да градски радник нема резерве кад остане без посла и да велики број актуелних проблема града не може бити решен пре но што се нађе начин да се сваком грађанину осигурају пристојна и стална средства за живот, Комисија инсистира на томе да се наставе и појачају напори које чине влада, индустрија и радиност да би се повећали породични приходи и појачала економска сигурност.

Градови и индустрије у стању кризе. — Уопште узевши, нема оправдања за даљи опстанак једне заједнице или неке индустрије ако су оне неспособне да обезбеде становницима и радницима животни минимум који одговара стандарду америчког живота, који се непрестано пење. Такве заједнице и такве индустрије одговорне су пред земљом, јер не доприносе у потребној мери обезбеђењу њеног опстанка. Општине и индустрије, које занемарују да својим становницима или својим радницима обезбеде минимум потребан за живот употребљавају људски капитал без одговарајуће накнаде од стране друштва. Такве општине и индустрије не плаћају трошкове за своје издржавање у сразмери са људском енергијом коју оне троше. Такве општине и индустрије не смеју замишљати да своје раднике за време кризе могу ставити у хлад-

*) „Београдске општинске новине“ бр. 12 од 1938, бр. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 и 11 од 1939.

начу, док оне не буду у стању да их поново корисно употребе. Мада је то проблем који на првом месту интересује приватну иницијативу, тачно је исто тако и то да влада не може да скине са себе одговорност за његово решавање.

Да би се смањиле опасности којима су неизбежно изложене породице, општина и национални живот код општина које су у опадању и индустрија у стању хроничне кризе. Комисија препоручује да савезна влада с времена на време приступа подизању нивоа живота у градским заједницама, и ослањајући се на ту своју процену, да пропише услове које треба да задовољи пристојан животни минимум у граду. Кад је приватна иницијатива неспособна да реши, или не решава проблем пасивних општина, влада мора, кад се за то укаже потреба, да интервенише у погледу запослења радне снаге (као што чини у сеоским крајевима у доба кризе), да би подигла ниво живота у тим крајевима, док не достигне минимум који се може прихватити. Кад, услед економских поремећаја, ситуација изгледа хронична и кад не постоји никаква нада за такво подизање, мора се узети у разматрање реорганизација општине у заједници са разним заинтересованим управним органима.

Квалитет градског живота, радије него повећање градова. — Увек се у Америци замишљало да је наша моћ експанзије неограничена. Али, после очигледног опадања пораста нашег становништва и услед видног приближавања тренутку кад ће наше становништво бити стационарно — кад будемо достигли степен зрелости земље, није паметно да очекујемо да ће се наставити беспримерно ширење које је било карактеристично за америчке градове у току последњих деценија. Ове промене, којих ми уопште још нисмо свесни, захтевају да се са више мудрости искоришћавају и више штеде богатства у материјалу и људству и да се место филозофије и жеље за великим заведе филозофија и жеља за квалитетом. Скоро сви предлози учињени у овом извештају воде рачуна о овој потребној еволуцији.

Имајући у виду опадање пораста нашег становништва, комисија препоручује да се сви програми националне, комуналне, јавне и приватне политике, који су били израђени предвиђајући непрекидно и неограничено ширење, поново обраде, водећи рачуна о скорој стабилизацији нашег становништва.

Изједначење услова живота у граду и на селу. — Град је главни потрошач људске енергије. Квалитет овог људског капитала од првокласне је важности, ако се жели да градска општина успешно обавља своју улогу у животу земље. Међутим, град само делимично доприноси прираштају свога становништва, — он се не развија сам од себе. Становништво града великим делом долази из сиромашних сеоских крајева, често пута из крајева у којима су услови за живот веома

бедни. Тако се дешава да многи људи и жене кад дођу у град нису како треба спремни за градски живот. Потребно је да се ниво живота у крајевима одакле долази ово становништво побољша, тако да се приближи оном животу који се сматра као минималан за градску општину.

Да би се боље спремио будући житељ града који је одрастао на селу и да би се одговорило правичним захтевима сеоских крајева, Комисија препоручује да се изједначе колико год је могуће материјални и културни услови живота између села и града. То се може постићи правичном расподелом јавних прихода, као што се већ чини у погледу наставе.

Социјално старање. — Услед последње кризе, потребе социјалног старања, које су услед пораста градова иначе биле велике, још више су се повећале. Отуда је настао развој послова у области социјалног старања, што је опет изазвало реорганизацију администрације ове службе. Петина укупног броја лица способних за рад, који су примали помоћ у току 1935 године, становала је у десет највећих градова. Због тога и због опадања приватне иницијативе у погледу социјалног старања, чији је удео од 25% спао на 2%, трошкови старања покривају се из фондова федералних, па је и питање администрације ове службе постало од првокласне важности како за општине, тако и за федералну владу. Уобичајени начин финансирања ових служби и раније примењиване методе административне морале су бити измењене.

Искуства стечена за време четири последње године, у току предузете акције да се задовоље јако повећане потребе социјалног старања по градовима наводе Комисију да препоручи:

1. — Да се у свима савезним државама усвоји модерно законодавство у области социјалног старања, водећи при томе рачуна о специјалним потребама градова.

2. — Да се у свима државама установе специјалне дирекције које ће примењивати све мере из области социјалног старања.

3. — Особље додељено администрацији социјалног старања треба да буде бирано по својој вредности. Ова служба мора бити далеко од сваке партизанске политике и треба сузбити постојеће мишљење, да за ову врсту послова није потребно искуство и обучавање особља.

4. — Одређујући кредите за социјално старање влада мора водити рачуна о приходима са којима располажу поједини крајеви и општине, тако да они могу одговорити месним потребама.

Спречавање и контрола злочина. — Етничка и културна различитост градског становништва, његова нестабилност и покретљивост, као и велика супротност између баснословног богатства на једној и апсолутне немаштине на другој страни, допринели су да

ослабе морал и законска контрола. Један од резултата ове ситуације била је учесталост престапа и злочина у америчким градовима.

Напори за сузбијање криминалитета били су отежани добрим делом застарелим прописима поступка, као и тиме да се није водило рачуна о спречавању злочина и претераном административном подељеношћу. Проблем криминалитета у великој мери превазилази границе града и државе и може бити решаван само од тела са широком надлежношћу.

Да би се сузбио криминалитет по градовима Комисија препоручује:

1. — Да се измени организација и рад судова, тако да они постану ефикаснији органи за спречавање злочина. Дошао је тренутак да проучавање узрока замени у широкој мери осуду, а поправка да замени казну.

2. — Да се општинске власти потстрекну на израду и остварење опсежних позитивних програма, који ће имати за циљ спречавање злочина и престапа код омладине, посвећујући више пажње проблему омладине;

3. — Да савезна влада настави и прошири своју сарадњу са самоуправним властима на програмима који имају за предмет спречавање злочина, нарочито на предлозима за искоришћавање слободног времена, на уклањању нездравих станова и побољшању станбених прилика сиромашнијих класа, нарочито у крајевима у којима су преступ и злочин чести.

Искоришћавање слободног времена у граду. — Техника производње и расподеле добара, са којом ми данас располажемо, омогућава америчком становништву да ужива у све већем броју разонода. Смањење броја часова рада и тежња, у индустрији, да се не употребљавају радници који су прешли извесно доба старости, створили су већ више могућности разоноде за широке слојеве градског становништва.

Пошто се трајање слободног времена повећава, и пошто свакодневни рад у модерној индустрији сконцентрисаној великим делом у градовима, постаје све више механички, монотон и досадан, комисија препоручује националну политику која ће дати потстрека појединим државама, градовима и приватним установама да организују специјално за сиромашније слојеве, искоришћавање слободног времена и да стварају културне установе које ће младежи и одраслима омогућавати да се усавршавају и да исполе своје таленте и да се групишу ради заједничког уживања у игри, у уметности, књижевности, науци и просвећивању. Савезна влада могла би допринети у томе погледу, сарађујући са државама, општинама и приватним установама, помажући њихове напоре на подизању нивоа живота у градовима и у целој земљи.

Уклањање запуштених кућа. — Напуштени квартови за становање, трговачки центри који су у опадању и индустријске зоне, запу-

штене и рабатне стварају услове за појаву градских ђумеза, који су видан знак опадања једног града. То су жртвоване зоне, рак ране града, места материјалног опадања и људске беде. Често оне су последица првобитног погрешног и непромишљеног изграђивања, које исто онако као и неки оболели орган, нарушавају здравље. Оне су видан доказ нашег незнања у области изграђивања градова.

Те запуштене зоне морају бити уклоњене из страха да се не прошире и не повуку за собом у пропаст и саму општину. Да ли ће ове зоне, пошто буду саниране, бити намењене изградњи фабрика, магацина или станова, или ће бити претворене у паркове, игралишта или аеродроме, или ће остати слободне, — то питање треба увек да буде предмет специјалне одлуке, у оквиру општег регулационог плана града. Треба проучити најбољу намену сваке од ових зона, водећи рачуна о разним потребама општине. Али, макаква била њихова будућа намена, прва ствар коју треба предузети, јесте рушење зграда неподесних за становање, асанација ових зона и борба против претераних цена земљишта, које данас спречавају да се ситуација санира. Прва и најважнија тачка за остварење таквог једног програма јесте обезбеђење пристојних станова породицама које су принуђене да се селе.

Убеђена да општинске власти, уз помоћ и сарадњу држава чланица, морају да се брзо и енергично посвете проблему уклањања запуштених делова градова, Комисија препоручује:

1. — Да општинске власти модернизују и примењују их у границама своје власти, грађевинске и хигијенске прописе, као и прописе о подели на зоне; да израде опсежан програм рушења; и да се прописи грађевински и хигијенски, у колико они нису довољни да би се приступило рушењу зграда неподесних за становање, учине ефикаснијим, тако да омогућавају општинама да саме уклоне такве грађевине. Ако је потребно, држава треба да изради законе који ће омогућити доношење потребних правилника.

2. — Да градске општинске управе узму у проучавање једнообразних грађевинских прописа за старе и нове грађевине, и да постепено, на основу своје полициске власти а после једног разумног рока, донесу одлуку о рушењу свих зграда које, због архитектонских или хигијенских разлога не одговарају условима пристојног становања.

3. — Да сви градови усвоје као правило, да не плаћају никакву оштету сопственицима зграда неподесних за становање, приликом експропријација за јавне потребе. Уставе држава чланица треба изменити у томе смислу, како би се донели потребни закони и правилници који би омогућили спровођење такве једне праксе.

4. — Да урбанистичка одељења градова прераде генералне планове и одреде овим ра-

штишћеним теренима нову намену, сталну, економски здраву и социјално пожељену.

Становање. — Доказано је да велики део градског становништва живи у становима рђавог квалитета, у једној средини штетној по здравље и морал, која води у злочин и разорава породични живот. Исто тако, тачно је и то, да до сада приватна иницијатива и општинске власти нису нашле могућности да обезбеде пристојно становање за оне чији су приходи скромни.

Да велики број америчких породица по градовима не би и даље живео у неподесним становима и да би се задовољиле хитне потребе за пристојним становима за сиромашније класе (цени се да би у току наредних 10 година требало изградити по 900.000 станова годишње, да би се одговорило овој хитној потреби) и да би се директно ударило на обилне проблеме хигијенске и социјалне и на несташицу станова, Комисија препоручује:

1. — Да се изради једна национална политика за изградњу здравих станова за сиромашне слојеве, која ће се спроводити уз сарадњу федералне, друштвене и самоуправне власти и приватне иницијативе.

Ова политика треба да буде таква да даје потстрека локалној иницијативи, да води рачуна о приликама у појединим местима и да контролише над извођењем програма поверава самоуправним властима.

2. — Савезна влада и владе држава чланица додељиваће финансиску помоћ самоуправним властима сразмерно потребама дотичне општине, под условом да постоје генерални план града и програм изградње станова који одговарају извесним условима.

3. — Да се организује давање субвенција, дугорочних и јевтиних зајмова или годишњих потпора државама и градовима на име помоћи за извођење ове националне станбене политике.

4. — Да савезна влада и државе чланице дају дугорочне и јевтине зајмове за изградњу станова појединцима и друштвима за изградњу.

5. — Да целокупна активност у погледу станова буде јединствена и координирана, ради бољег функционисања свих савезних установа, које имају за циљ изградњу станова у градским центрима. У исто време потребно је да питање појевтињавања станова буде предмет сталних студија.

6. — Да се изради тип станбеног законодавства које ће омогућити државама чланицама и самоуправним властима да сарађују на националном програму изградње станова и да приступе извршењу програма подизања нових станова, на чему би могле да сарађују јавне и приватне установе.

7. — Да државне и самоуправне власти предвиде смањење пореске стопе на грађевине, а у одговарајућој мери повећају стопу на неизграђене терене, да би на тај начин олакшале фискална оптерећења сопственика и за-

купаца станова и нагнале на уклањање нездравих станова и читавих крајева.

Градска земљишна политика. — У прошлости градске општине често пута биле су законом принуђене да купују терене по претерано скупим ценама, а да на пречац продају са великим губитком.

Да би градске општине могле боље водити надзор над развојем града, да би се могле борити против спекулације са земљиштем и располагати теренима за изградњу јевтиних станова, установа за разоноду, наставу и друге јавне грађевине, за којима ће се у будућности осећа све већа потреба, Комисија тражи еластичнију политику приликом експропријације земљишта за рачун општина и препоручује прилагођавање основних државних закона да би се општинама омогућило да са више слободе стичу, чувају и продају земљишта и да се прихвати шире тумачење израза „јавни интерес“.

Пошто се дешава да су прилике за куповину земљишта од стране општина много чешће баш кад су оне у немогућности да чине такве издатке, Комисија препоручује да Савезне кредитне установе могу у таквим приликама давати зајмове градским општинама, било да се ради о асанираним или неасанираним теренима.

Преуређење индустријске структуре у држави и градовима. — Садашња концентрација индустрије и становништва у неколико великих метрополитенских центара јесте последица, великим делом, развоја машинизма и употребе водене паре као извора енергије за индустрију и саобраћај. У току једне или две генерације нове врсте транспорта, пренос електричне енергије, побољшање саобраћајних средстава и други напретци технике, заједно са изменама у индустрији, изменили су извесне чиниоце који су били од утицаја на смештај индустрије и пружили су јој више слободе у избору места. Ипак, новије тежње показују да се индустријска децентрализација, која је наступила услед веће слободе у избору места, испољава више у ширењу по зонама које су у суседству већ утврђених индустријских центара, него у растурању по мањим градовима земље. Главни разлози ове децентрализације јесу: жеља да се избегну градске таксе и високе цене земљишта, као и високе наднице које теже свуда ка изједначењу.

И поред све већег трговачког значаја града, има пуно разлога веровању да ће индустрија и даље давати тон урбанизацији и градском животу. Макаква била структура народне индустрије, она ће утицати на смештај, развој и карактер градова у целој земљи. Благостање и изгледи за будућност појединих општина и градских крајева зависиће од стабилности локалне индустрије, у колико је ова условљена општом народном индустријом. Комисија сматра да треба упутити локализовање индустрије у оквиру остварења једног плана за целу државу, што ће имати за

последницу боље искоришћавање природних богатстава и бољу и социјално пожељнију расподелу привредне делатности и урбанизације.

Привлачна моћ ниских такса и јевтине радне снаге имала је често за последицу нездрава насеља и осредњи ниво живота у њима; а на крају резултат је био да је општина имала да сноси велике социјалне издатке услед рђаво пласиране индустрије. Комисија мисли да национална политика, која тежи да обезбеди становништву пристојан животни минимум, треба да се бори против данашње тежње индустријалца да се уклони из градског реона и да се постави у местима која су често пута неподесна у погледу привредном, да би искористио јевтину радну снагу и избегао правично фискално оптерећење.

Да би се омогућила здравија расподела народне индустрије и стабилнија расподела локалних индустрија, Комисија препоручује:

1. — Да се оснује једна индустриска секција од делегата савезне владе и приватних предузећа; она ће припремати планове и израђиваће за индустрију и владу политику и програме које ће имати за циљ бољу расподелу индустрије, у интересу како приватне радиности, тако и народног просперитета;

2. — Да се по индустриским градовима и индустриским крајевима формирају нарочите комисије које ће имати да израђују програме за развој индустрије у овим местима. Ове комисије треба да буду саставни део званичног одељка за генерални план и у њима треба да су заступљени претставници индустрије, трговине и радника.

Програми ових индустриским комисија морају обухватити боље искоришћавање радне снаге, смањење сезонске и периодичне беспослице и морају тежити повећању породичних прихода; они даље треба да теже повећању индустриске производње, стварањем веза између појединих индустрија, да општину учине мање осетљивом према техничким променама и у доба криза и да успоставе бољу равнотежу између трошкова које општина има за услуге које чини својој индустрији и прихода који она од ње има, укратко, они треба да теже да оснаже, стабилизују и боље уравнотеже организам индустрије и да побољшају живот градске заједнице.

3. — Пошто је немогуће да се индустрија здраво развија по једном државном плану без јединствене фискалне и радничке политике, потребно је предузети мере да се ова једнообразност оствари, да би се могло борити против експлоатације радне снаге и фискалних неједнакости.

Саобраћај и друге службе од општег интереса. — Док је за извесне индустрије и из-

весне трговачке делатности слободна конкуренција имала срећних резултата по искоришћавање природних богатстава наше земље, у другим случајевима неограничена конкуренција довела је до расипништва, рђавог функционисања и неуравнотежености. Последице ове безумне конкуренције постајале су све озбиљније кад је она прешла државне границе и са развојем све веће међусобне зависности националне. Саобраћајне линије и јавне службе очигледан су пример расипања.

На основу распрострањеног веровања, да су посебни интереси група и појединаца идентични са општим интересом, дозволило се да конкуренција између приватних предузећа и ривалство између општина врше одлучујући утицај на расподелу привредних делатности, на генерални план, на систем саобраћаја и друге јавне службе. Индустриско распадање, привредна нестабилност и расипање прихода од кога пате наше општине и цела земља доказују нетачност овог мишљења.

Комисија препоручује да се установи такав облик привредне организације, који ће боље одговарати општем интересу, кад се ради о предузећима која су непосредно од општег интереса, као што су саобраћај и друге јавне службе. Она мисли да су мере које је влада предузела до сада доприносиле да се одржи, а у извесним случајевима још и учврсти изглед привредне делатности и урбанизације како их је поставила приватна иницијатива, задахнута духом конкуренције, водећи при том мало, или нимало рачуна о општем интересу и подржавајући постојећи поредак у привреди и граду упркос напретку технике.

У циљу разумнијег искоришћавања наших националних природних богатстава, у материјалу и људству, а у интересу боље уравнотежености и стабилности градова, Комисија препоручује:

1. — Да се приступи брзој и дубокој студији наших саобраћајних средстава и да се изради општи план једног националног саобраћајног система који ће тежити привредно ефикаснијој и бољој расподели привредних делатности и градских насеља.

Пошто су проучавања показала да ће спајање и унификација мрежа електричне енергије допринети деконцентрацији индустрије и становништва, Комисија препоручује да се проучи вероватно дејство на урбанизацију преношења развођења електрицитета на веће покрајине; да се изради један план, споразумно између државних власти и приватних друштва, за сарадњу свих предузећа за производњу, преношење и развођење електричне енергије за јавне и приватне потребе.

Љ. Н.

ПРОФЕСОР МИЛЕ ПАВЛОВИЋ

— Поводом седамдесетпетогодишњице живота овог заслужног београдског јавног радника —

Осећамо и дужност и потребу да неколико редова посветимо једном драгом Човеку и Раднику, који је, уз остале своје заслуге, испунио кроз низ година небројене ступце многобројних наших и страних листова и часописа. Чинимо то поводом седамдесетпетогодишњице његова плодна живота испуњена неуморним радом, иако знамо да га овом дужном пажњом нећемо много обрадовати. У пословичкој скромности својој он ће се можда nelaгодно осећати поводом ових неколико речи посвећених не његовој симпатичној личности но његовом раду, који треба да послужи као поучан пример другима, нарочито новим нараштајима. Реч је о симпатичном, увек полетном, ретко радином, увек младићске орности у послу — о чика Милу Павловићу, професору, књижевнику, новинару, једном од најнеуморнијих и најзаслуженијих међу живим националним радницима, који је целог века предано служио народној ствари и нашим националним идеалима.

Не осећајући терет година, — јер је његова очеличена воља потстрек његовој још и данас мужевној снази, — Миле Павловић је на послу даноноћно. Као увек, он и данас стиже свуда, радећи на свему где може допринети општем добру. Док су његови вршњаци, у колико су још у животу, давно већ у стварном стању покоја, у који су отишли заједно са чиновничком пензијом, он је пензионар по сили закона, само као чиновник. Као јавни радник он је и данас толико предузимљив да је то готово јединствен случај код нас. Неуморан на послу од раних својих дана, он је остао непромењен до данас не осећајући терет година. Још увек млад и телом и увек крепким и снажним духом својим. Књижевни стваралац, и данас је заузет непрестано на многим народним пословима, на којима суделује као вредан и врстан сарадник и способан трудбеник још од својих ђачких дана. Његова сарадња на свима националним подухватима увек је па и данас добродошла. Уман и способан, а вредан као пчела, он је стално пун одушевљења за националне ствари, један од оних ређих интелектуалаца који је себе целог посветио нашој националној борби. Хитар, увек ведар, увек добре воље, стално се жури, увек презапослен, а ретко кад својим личним послом. Услужан

и готов на сваку помоћ, он је љубазношћу својом задужио многе знане и лично незнане. Везао је, и стално одржава, кроз године тесне везе са националним борцима и радницима свих наших неослобођених крајева. Нарочито је био у тесним, непосредним и сталним везама са нашим најпоузданијим људима из Босне и Херцеговине и Јужне Србије. Народни прваци из поробљених крајева били су са њим вазда у блиском контакту. Чика Миле је свакоме излазио свесрдно на сусрет. Помагао је од срца свугде где се дало помоћи, настојавајући живо да, где треба, и други помажу. Његове непрекидне везе са националним борцима једна су драгоценост. Њима ће јавност морати у своје време да посвети више пажње, јер је то један значајан део наше акције на народном ослобођењу.

Неуморан је он био на послу и у другом правцу, као велики Словен и Свесловен. Кроз године хвата и пажљиво негује сталне везе са многим великанима братских словенских народа: Руса, Чеха, Пољака, Бугара, Словака па чак и најудаљенијих и најмањих Лужичких Срба. Наравно, исто тако и најближих нам Хрвата и Словенаца. Те благородне везе он у свакој прилици обилно искоришћује када су у питању наши народни и државни интереси.

Талентован књижевник, одличан познавалац словенских језика и словенских књижевности, он је на дому нераздвојни друг читаве плејаде славних наших писаца свога доба, па чак и много старије генерације наших књижевних великана. Савременик и блиски друг Војислава и све песничке браће Илића: Милутина, Драгутина и Жарка, он пријатељује и са њиховим Татканом: старим Јовом Илићем. У нераздвојној вези са Стеваном Сремцем, Матавуљем, Домановићем, Јанком Веселиновићем, Нушићем, Светоликом Ранковићем, Шантићем, Светозаром Ђоровићем, Јованом Дуцићем, Ристом Одавићем, Милованом Глишићем, Милорадом Митровићем, Јашом Продановићем и Јашом Томићем, Бором Станковићем, Скерлићем и другим значајним књижевницима, Миле Павловић се добро зна и сарађује и са Змајем и Лазом Костићем, Каћанским, Шапчанином, Сандићем, чика Љубом Ненадовићем итд. Његова приватна библиотека, једног скромног

гимназиског професора, спада међу најбогатије приватне библиотеке код нас. Његова збирка рукописа, (међу њима има много необјављених) српских писаца из времена више од пола века, анегдота о њима и др. претставља драгоценост.

Он је, иако и сам само скромни државни чиновник, мецена уметника и добротвор сиромашних ђака, нарочито оних из Босне и Старе Србије и Црне Горе. Они су се све до ослобођења и уједињења купили стално око њега. Он их је очински примао у свом гостољубивом дому, прихватао их, и у свакој прилици, преко својих могућности, помагао.

За 75 година свога живота он не зна шта је дангуба, а ретко зна за одмор. Такав је био при првом наступу у јавни живот, пре више од педесет година, такав је и данас. Он не осећа да му је живот, по природним законима, на заранку, јер верује у век своје, блага спомена, дивне Мајке, којој он тако много дугује за све своје криве особине. Или баш зато што осећа да је мање живота пред њим но за њим, пашти се да утроши и последње атоме своје стваралачке моћи и телесне снаге за опште добро.

Један од последњих знаменитих појава у нашем културном животу и националном раду свога доба, можда последњи тако још жилаво агилан чика Миле не осећа нимало терет прохујале три четвртине века. Вољом човека коме се ништа није отело из руку, вредно сарађује на свакој народној работи, марљивије од далеко млађих и боље од многих претензионских.

Скроман, колико вредан и способан, повучен у себе и у рад, он у широким круговима није толико познат лично. Али чика Миле је био љубимац многих великих синова нашег народа. Уживао је велике симпатије и пријатељску наклоност два наша велика последња владара, Петра Ослободиоца и Александра Ујединитеља. Они су га волели и ценили и као човека и као јавног радника.

По урођеној скромности својој он је увек друге истицао испред себе, наравно само оне који вреде, не отимајући се ни за положаје ни за одликовања ни и на јавна признања, још мање за материјалне награде. Он је, углавном, остао анонимни радник. Не онај што бриљира успесима, но онај што тим успесима највише доприноси. Дело то је његова животна идеја и мисао водиља. Она га руководи и данас као и пре више од пола века, како је ступио у јавни живот у коме тако дуго има улогу једне водеће, али невидљиве јаке снаге.

Таленат истинске снаге и вредности, он је и као књижевни радник најрадије остајао анониман. Његови радови објављивани су годинама већим делом под разним псеудонимима, често мењаним, да их се можда више ни сам не сећа.

По природи велики слободар и борац за социјалну правду, он постаје још у младости изразити борац за слободоумна начела као присталица Народне радикалне странке у време њеног најснажнијег замаха и најтежих жртава у борби за слободу и народна права. Као и-стакнути борац прогањан је и од преких судова осуђиван. Да га је нешто ухватила покојна Аустрија сигурно би га, за грехе према њој, скратила за главу. Толико ју је задужио и тако јој је био прирастао за срце...

Још као ђак Учитељске школе, која је била прави расадник слободарских идеја и националне мисли, појављује се Миле Павловић као писац и сарадник и књижевник и политичких листова осамдесетих година прошлога века. Доцније као уредник књижевних и политичких листова показао је своје велике способности. Пре толико година, још 1892, он уз финансијску помоћ Милоша Валожића, а уз моралну подршку и сарадњу тада у Београду најјачих пера, покреће и успешно уређује књижевни лист „Гласник за забаву и науку”; од тада до данас стално сарађује на свима нашим књижевним и многобројним политичким листовима националистичког правца, а неке и уређује. Као новинар је савремен, проициљив, духовит, одличан познавалац укуса и потреба наше читалачке публике, која с уживањем чита његове ствари.

Учествујући у рату вредно је бележио све што му се чинило да треба да остане забележено и незаборављено из епских дана нашег народног хероизма, из дана када је тако силно манифестована набујала снага нашег народа. Масу од тога занимљивог материјала објавио је у разним листовима, највише у „Војничком гласнику”. Још огроман материјал из те драгоцене ризнице стоји му на расположењу да га, како он то уме, мајсторски искористи.

Једном речју, Миле Павловић је човек стварне велике вредности. Он је пуно ваљао на сваком послу на коме се појавио. Чегга год се латио то је, како је било најбоље могуће, свршио. У изгнанству 1915—1918 Миле је опет неуморан на послу. Својим везама у иностранству много је допринео победи наше националне тезе.

Извршивши успешно одређену му мисију у Русији, где је имао од раније одличних веза међу водећим интелектуалцима, Миле у изгнанству успева да ухвати везе и учврсти пријатељства са многим значајним личностима јавног живота у Француској, Енглеској и Швајцарској. Обавештавајући их о нашим националним проблемима, придобија их за наш најшири национални програм.

У Народној одбрани, као и у другим и ранијим и доцнијим националистичким организацијама, он је споља слабо запажан, али је био неуморни радник, великог искуства, широка замаха. Такав је остао до данас. Народна одбрана га убраја међу најбоље и најпоузда-

није своје чланове још из доба мучног стварања великог дела народног ослобођења и уједињења.

Поетска душа, он је и на свом стручном послу дао све од себе. Његов јавни рад никад није ишао на уштрб његовог редовног посла у школи и са ђацима, са којима је родитељски поступао. Као наставник био је стручно спреман, темељан и сав предан омладини. Она га је волела, јер се он није ограничавао само на програмом предвиђена предавања, но је код њака развијао човекољубље и будио у раздраганим омладинским срцима национална осећања и свест о дужностима према неослобођеној браћи. Савесно и са нарочитим одушевљењем припремао је он своје ученике за дужности које омладина има према свом народу, према друштву, према општој заједници — Отаџбини. Увек је био добар син Отаџбине. Учећи децу потребним знањима, развијао је и челичио код њих и карактере, који ће од интелектуалаца начинити најбоље службенике великим идејама, идеалима толиких поколења... Његови ђаци, и ђаци таквих учитеља и професора, те идеале претворили су у дело...

Много је радио и много урадио. То је опште уверење оних који су тај рад пратили. Али он сам верује да се могло и више и жали што није стигао да још јаче подвуче своје

животно дело, у истини велико. Доста од једног! Камо среће да нам је таквих појединаца што више!

Са пуно пијетета за његов јуначки дом, морамо истаћи да су у темеље велике Југославије из његова честита дома узидане и кости два му рођена брата, два славна виша српска официра, пуковника Љубе и потпуковника Милана, који су се на бојном пољу показали достојни да им, по жртви и храбрости, име вечно живи...

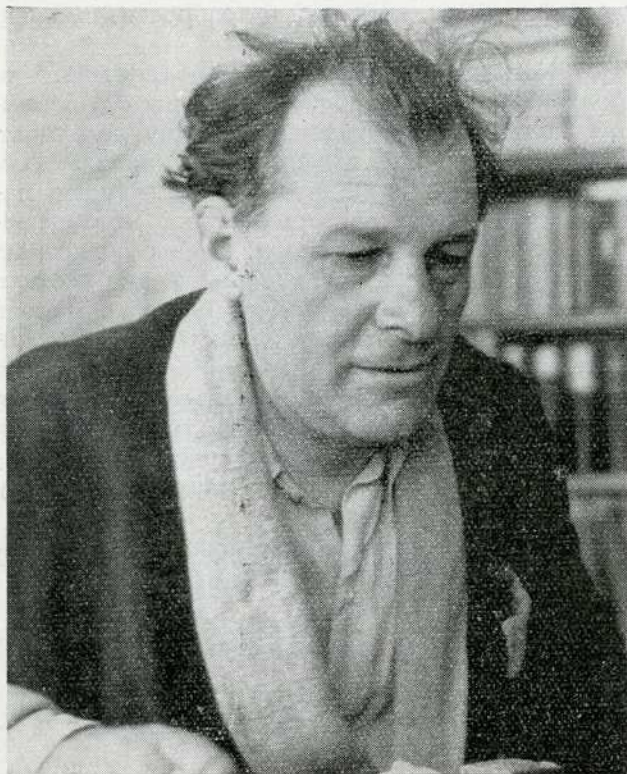
Велики пријатељ рада неће се много обрадовати овим редовима искрена одушевљења за његову дугогодишњу плодну делатност. Неће, јер скромност његова није парада. Али ма колико да му не буде пријатна наша пажња, наша жеља да се о његовој општецењеној личности јавно говори, и без обзира на његово гледиште по тој ствари, ми смо осетили дужност да га потсетимо на његов, с његове стране никад непомињани јубилеј одмакла животна доба, да му, у име нације, којој се сав посветио, речемо данас: хвала! Истрај, драги нам чика Миле, овако док те траје, а ми ти од срца желимо век твоје мајке, српске мајке која спада у ред оних мајки опеваних у нашој народној поезији.

Константин-Кока В. Саватијевић
адвокат

XIII

Карикатуриста Пјер Крижанић

Пјер Крижанић

Иако је карикатура истовремено и најпопуларнија и најомрзнутија грана ликовне уметности, ипак је само један доста мали број заиста елитних духова дорасло да схвати онај високи значај који она врши у животу појединих историских епоха. И широки народни слојеви и високо просвећени духови свих културно-историских епоха, одувек су умели да поштују карикатуру као такву; као једну специјалну врсту уметности у којој се у најкондензованејем облику стапају ликовни израз и књижевност.

Задатак карикатуре јесте да кроз потенцирање открива људске слабости, да би их на тај начин довела до што потпунијег и што јаснијег изражаја, а у крајњој линији до њиховог лечења. Наравно, да баш ради тога карикатура већ вековима наилази на најоштрију опозицију оних који су као носиоци индивидуалних и колективних слабости, зала, извитоперености, посувраћености и ненормалности друштвених односа, постали њеним објектом. И баш ради тога, карикатура, — као један од

најважнијих регулатора јавног живота, — мора изнад свега да настоји, да се издигне над све ситне рачуне и шпекулације дневне политике.

Поред злоупотребе у политичке сврхе, карикатура је не мање злоупотребљавана и у најпрљавије порнографске сврхе. Као најпогоднија од свих уметности, она је највише вучена по блату егоистичних интереса и посувраћених појмова појединаца и скупина. Вероватно да ту и лежи најосновнији узрок што и многи од оних који је радо гледају, радо читају и радо коментаришу, — ипак не схватају као уметност потпуно равноправну сликарству и скулптури.

У Београду прве уметничке карикатуре ради одлична и заслужна српска сликарка, г-ђа Бета Вукановић. После рата у нашој држави делује читав низ јачих и слабијих карикатуриста; у Београду: Пјер Крижанић, Драгослав Стојановић, Владимир Жедрински, А. Г. Балаж, Војиновић Пеликан, Владимир Филаковац, Стеван Милосављевић, Брана Цветковић, Б. Коњевод, а у најновије време и читав низ млађих. У Загребу су се као карикатуристи истакли, и још се истичу: Клемент Менци-Црнчић, Ф. Мајкснер, Славко Вереш, Бранко Петровић, Јоза Кљаковић, Мирко Узорицац, Иво Режек — Ивез и још неки.

И у разним местима наше провинције има читав низ карикатуриста; међу њима се највише истиче, по својим уметничким квалитетима, Анђео Уводић, који ради у Сплиту.

Али између свих њих, Пјер Крижанић, заузима несумњиво прво место.

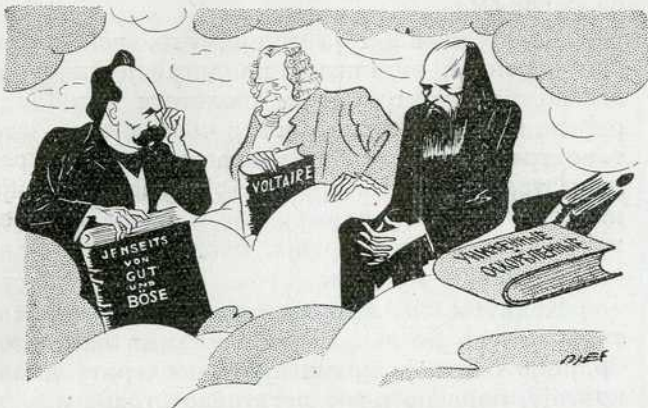
Говорећи пре три године о Пјеру Крижанићу и о његовој уметности, рекао сам, да би „хиљаде његових карикатура разасутих по „Копривама“, „Новом листу“, „Ошишаном језу“ итд., а одатле прештамповане и репродуциране по светској штампи и разним нашим и страним хумористичким алманасима, када би се скупиле и систематски средиле, наравно уз потребне коментаре, претстављале нашу најречитију и најдетаљнију културно политичку историју последњег четврт-столећа”.

Осећајући већ тада да долази време када ће Пјеру бити онемогућен скоро сваки рад, а жалећи све нас скупа, написао сам: „Кад оловка карикатуристе не шибаше друштво и личности, то не значи да оно нема мана, већ напротив, да их је пуно”.

Међутим, — свима је то нама данас сасвим јасно, — да би се о Пјеровој уметности

С ОНУ СТРАНУ

Ниче: — Да ли ће завладати мој надчовек или твој свечовек?

Достојевски: — Незнам који ће надвладати, али знам да ће страдати Човек.

Политика, 4-VIII-1940

могло говорити јасно и исцрпно, било би пре свега потребно да се испуне извесне објективне могућности. Мени управо „под пером” лежи цео тај захвални материјал, и ја се надам да ће ми се једном ипак пружити прилика и за то. Овде ћу међутим у оквиру моменталних могућности, у најзбијеним цртама, рећи један део оног што мислим да је неопходно, ради целине овог портрета.

Пратећи већ четврт столећа будним оком све догађаје који се око њега одигравају, Пјер је, поседујући снажан инстинкт да у догађајима осети оно што је битно, есенцијелно, оно што се налази испод глауре, с ону страну кулиса, — иронизирајући и исмевајући слабости и опачине својих ближњих, био увек међу првима који су као глас савести нашег друштва протестовали против свих негативности и изопачења овог друштвеног поретка.

Али, иако га они који су осетили сву оштрину његовог убода, сматрају за штеточину, коју је господ Бог послао међу нас само зато да угледним и заслуженим синовима ове земље загорчава њихов „у крви и зноју стечени лебац,” ипак — то треба подвући пре свега, — Пјер никада није деловао тако да би се могло осетити да он људе мрзи, да је злобан, мизантроп, да спада међу оне људе за које наш народ каже да пре подне мрзе самога себе, а по подне цео свет; напротив — у свима својим делима Пјер се манифестује као најпотпунији алтруиста, као човек који жали човека и човечанство, као друштвени коректор који на свој специјалан начин настоји да побољша односе међу људима, да би тако живот постао достојнији Човека, — који се „својим сопственим духом и сувише уздигао да би могао бити раван старим боговима”, а „пред својом сопственом савешћу и сазнањем — ипак пао толико ниско да више не може да се изједначи ни са живо-

тињом”. (Жика Милићевић у песми: Будућим песницима).

Уверен сам, да би Жан Паул, који је рекао да „човека не би смео нико исмејавати осим онај који га од срца воли”, — Пјеру Крижанићу то право признао.

У својим делима Пјер је одувек највише пажње посвећивао малом човеку, оном који је највише угњетаван, највише варан и највише искоришћаван, — али се никад и нигде није могло осетити да је то резултат извесне демагогије. Напротив, из свих његових дела осећа се најискренија љубав према оном друштвеном слоју из којег је и сам потекао, — не толико према радницима колико према сељацима, — и јаке везе које га везују уз земљу прадедовску. У том погледу је нарочито илустровати тон којим говоре његове карикатуре. У највећем делу тих карикатура нема ни трага неке надувене учености; у његовим карикатурама не говоре високошколовани космополити, него наши неуки, највећим делом неписмени, српски и хрватски сељаци. Али они ту говоре једним бистрим, оштроумним, тоном који одаје необично будан став тих наших безимених аргатника према свима догађајима која се око њих и са њима самима одигравају. Док ово пишем пред очима ми лебде две Пјерове карикатуре класичне вредности, које заслужују достојна места у свима модерним културно-политичким историјама. Када се оно пре три године један наш, иначе одличан новинар разгаламио са читавом серијом чланака „Југославијо, пробуди се”, — Пјер је тај догађај прокоментарисао овако: Нацртао је

ИЗ СРЦА ШУМАДИЈЕ

„Никада у име демократије, и за рачун демократије наш честити, бистри и поштени народ није био толико обмањиван.” — Из говора једног нашег народног посланика у Народној скупштини 18-II-1937.

„Што јес', јес' браћо! Ова' наш посланик и ако нас је обмањив'о то није радио за рачун демократије него, брате, за свој сопствени.”

Политика, 21-II-1937

ЈЕРЕМИЈЕ СЕЛАСИ НА РАЗВАЛИНАМА ЖЕНЕВЕ

— Под теретом бомбастих фраза које су овде изговорене срушила би се и солиднија грађевина.

Политика, 14-V-1893

једног расног Шумадинца који је сео мало у ладовину да се одмори после напорног пољског рада, — и тог новинара како је дошао сав уплахирен пред тог сељака, у луксузној лимузини, и довикнуо му: „Еј ти човече, пробуди се!“ — а тај сељак, који ту стопроцентно репрезентује целу нашу нацију и вековна стремљења наших понајбољих синова, не мичући се са свог места одговара лежерно: „Море, будан сам ја, него би ти требао да се испаваш!“

А кад је 18-II-1937 год. један наш политичар, нашој и страниј јавности веома добро познат по једној монструозној афери, загрмео с парламентарне трибине: „Никада у име демократије и за рачун демократије наш чести, бистри и паметни народ није толико обмањиван“, — Пјер, који је веома исправно осетио да се демократија, пре свега, треба да чува таквих адвоката, нацртао је своју извршну карикатуру „Из срца Шумадије“, — која се састоји само из неколико веома маркантних фигура расних Шумадинаца сељака, и у уста једном од њих ставио ове управо генијално духовите речи: „Што јес', јес' браћо. Ова' наш посланик иако нас је обмањив'о то није радио за рачун демократије него, брате, за свој сопствени“.

Али за просуђивање Пјерове уметности је најважније да све те његове духовите констатације, оштре сатире и горке ироније, — како оне које су продукт чисто уметничке инспирације, тако и оне које су продукт моментане журналистичке потребе, — нису резултат овог или оног курса, ове или оне коњуктуре, него најдубљег личног убеђења и проживљености; — оне су све продукт једне линије које се Пјер упорно држи, не „као пијан плота“, него као дубоко осведочени карактер. Та линија јесте

либерални демократски индивидуализам, прожет најпотпунијим и најискренијим социјалним саосећањем.

Делујући на тој линији, ето, већ скоро три деценија, он никада на догађаје није реговао као доктринарни апологета једне одређене идеологије, него чисто човечански. Исто тако треба аподиктички нагласити да Пјер ради материјалних интереса своју уметност није никада стављао у службу ове или оне идеологије, ове или оне партије, овог или оног властодршца или режима.

Када би се скупиле све Пјерове карикатуре, видело би се да су међу њима најмногобројније оне које иронизирају послерату демократију, наравно њене негативне стране и злоупотребе. Није потребно да наглашавам да смо сви ми, нажалост, живи сведоци да су се та злоупотреба Пјерова предвиђања и остварила. Све оно што се данас догађа он је веома луцидно предвидео у својој класичној карикатури „Јеремија Селаси на развалинама Женева“ („Политика“ 14-III-1938 г.), која претставља абисинског цара Хаила Селасија, којем је баш извитоперени дух установе упропастио државу, — на развалинама гигантске зграде Друштва народа, — како горко резонује: „Под теретом бомбастичких фраза које су овде изговорене, срушила би се и солиднија грађевина“.

Да ли се могло дубље осетити и потпуније изразити долазак овог апокалиптичког лудила у којем данас грца измучено човечанство, — и то баш његов најкултурнији део — Европа, — него што је учинио Пјер још 22-XI-1936 год. (У „Политици“) у својој карикатури „Култура и рат“: Символична фигура Културе с бакљом просвете у руци стоји на разбојишту пуном мртвачких глава и рушевина, и палећи том бакљом фитиљ неке огромне бомбе тужно говори: „Пре су ме неговали и чували, да светлим човечанству, а сада ме приморављу да овом истом бакљом палим бомбу и тако извршим самоубиство“.

Али између свих многобројних Пјерових карикатура, које су на мене остављале често и неизбрисиве утиске, најдубље ме се дојмила једна од последњих. Та карикатура, у којој се, по мом схватању, Пјер најпотпуније изразио и као уметник и као човек, јесте карикатура „С ону страну...“: На небу седе Ниче, Волтер и Достојевски; Ниче дубоко замишљен и намрштен пита: „Да ли ће завладати мој надчовек или твој свечовек?“, а Достојевски, погурен, с лицем пуним патње и туге, седећи крај свог дела „Понижени и увређени“, жалосно одговара: „Не знам који ће завладати, али знам да ће страдати Човек“. („Политика“, 4-VIII-1940 г.).

Тема која ме, ето, занесе, — заиста је неисцрпна и ја је морам овде прекинути. Али ипак, пре тога, морам да споменем, да трагикомични српско-хрватски односи ни у ком нису нашли свог потпунијег и добронамернијег ко-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ментатора од Пјера. У Пјеровим карикатурама тог жанра говори већ више од двадесет и пет година прави расни инстинкт наша два народа, који су међусобно заиста толико блиски да претстављају један народ. Нико није изразио ни лепше ни јасније духовно јединство хрватског Загорца и српског Шумадинца него што је то учинио Пјер. И нико није правилније од њега уочио да та два сељака раздвајају заправо једино њихова погоспођена браћа.

Као што би се Пјеровој филозофији, израженој у његовим многобројним карикатурама, могла написати цела књига, исто би се тако могла написати читава студија о техници његових сликарских радова, у првом реду баш карикатура.

Први његови радови, који се још и данас могу наћи у старим годиштима „Коприва”, носе многе ознаке школске академске педантерије; али се у свима њима већ осећа један јаки смисао за оштру карактеризацију и потенцирање, што се касније — дуготрајним радом, марљивим студијама и посматрањем реалног живота — развија до једног сасвим осебујног и изразитог стила који јасно карактерише све његове касније карикатуре.

ЧУДНОВАТ НАРОД

Св. Тирило: — Да чудновата народа ових Југословена брата Методије. Славе нас што им пре хиљаду година дадосмо писмо, а још га ни до данас нису научили.

Из књиге „Кукү Тодоре“

ЧУВАР СТАРЕ СЛАВЕ

— Дина ти, Хисо, је ли истина да Кемал укину фес, скину јашмак и уведи ђаурске школе?

— Вала, жива истина, и да није Босне, шућур Алаху, не би се ни знало за стару турску славу.

Из књиге „Кукү Тодоре“

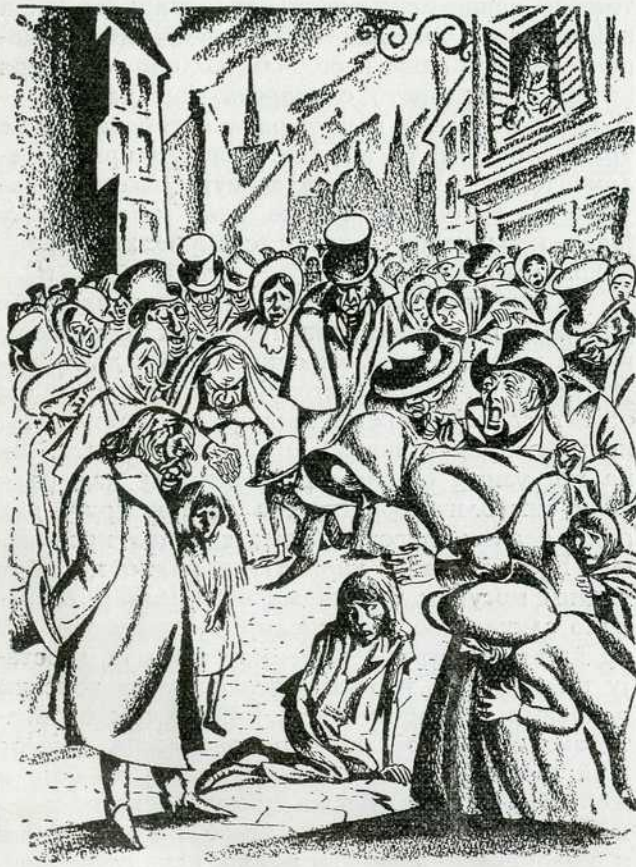
У почетку донекле декоративан, Пјер се убрзо развија у изразитог и консеквентног натуралисту са снажним и здравим праисконским инстинктом расе којој припада. Његови типови наших сељака претстављају до сада најпотпунији ликовни израз специфичних карактеристика наше расе. Али, колико год Пјера интересовала чисто сликарска, још тачније — графичка, подела наших расних типова, он не тражи оне тзв. расистичке диференсирајуће елементе који толико интересују извесне „научнике”, него психолошке везе које вежу у једну нераздвојну целину србијанског „геџу” и хрватског „кумека”.

У техници својих дела, Пјер никада није упадао у маниризам. Он технику стално мења према могућностима ликовног израза даног објекта; према даном материјалу из којег се тај објект састоји; према хартији на којој црта; према репродуктивним могућностима... итд. Он на пр. узима сасвим другу технику кад ради неку симболичну фигуру, а сасвим другу кад ради реални живот. Поред технике крокирања, Пјер је своје карикатуре радио и скоро у свим могућим техникама које познаје савремено сликарство. Најуспелије су му несумњиво кроки-карикатуре, а за њима ништа не заостају ни оне које је радио акварелом у тонским односима појединих маса. Баш у тим карикатурама он се показао као првокласни мајстор који поседује веома снажни осећај за боју и њена ниансирања. Веома су интересантне и демокративне његове карикатуре рађене тушем и колорисане акварелима, по начину прозорских композиција од бојадисаног стакла. Посебно би се могло говорити и о његовим ка-

рикатаурама, рађеним већином угљеном, које по свом третману потсећају на старинске бакро-резе.

Из Пјерових радова нигде не избија нека усиљеност и упегланост. Сви су они рађени — „а прима” — али не онако као што су то схватили премноги наши „модерни” сликари; да се лупне на платно неколико потеза, — па шта Бог да. Пјер је у том погледу ђак великог учитеља импресионизма Манеа, који је учио да сликани објект треба пре свега веома пажљиво, до последњих детаља простудирати, а онда пренети на платно (или папир) у што кондензованијој форми имагнацију своје маште, свој сликарски доживљај. Ако то не успе од прве, треба радити изнова, и опет изнова — све док не успе. Пјер, на пр., кад ради и најмању портретску карикатуру, он пре свега простудира до најситнијих детаља моделов портре као такав; он направи већи број портретских студија, а ако је то потребно чак и студија појединих детаља, као што су око, уво или нос — и тек онда приступа раду. Ако му не успе од прве, он ради изнова — све док не успе. Познато ми је, на пр., да је Пјер своју велику карикатурну композицију „Данс макабр”, рађену пре две године за изложбу југословенских карикатуриста у Софији, — поред детаљних студија, радио тачно шест пута док с њом није био потпуно задовољан. Тако се може рећи да његове карикатуре носе управо академски начин рада.

Илустрација за Чарлс Дикенсов роман „Оливер Твист“ — Рад из 1932 год.

Сећам се још веома живо како ми је једном пре три године рекао: „Не можете схватити колико ме револтирају они људи који ми за каванским столом кажу: Нацртајте за неколико минута моју карикатуру!”

Услед свега тога није ни чудо да је Пјеру успело да створи читаву галерију наших јавних радника, у којој код сваког појединца долази до пуног изражаја баш оно што је за њега есенцијелно и специфично, а што многи између нас није тако рећи ни приметио. Ако би се ко потрудио да то испита, дошао би до закључка да је највећи део карикатура јавних радова из наших дневних и хумористичких листова инспирисан баш тим Пјеровим реализацијама.

Можда је то и ради тога што Пјерова уметност није резултат дуготрајних и систематских студија, — само је једном био на страни на студијама, у Паризу 1925 год., — него пре свега посматрања живота, као што је то на пр. и Горкијева литература.

Како је карикатура заправо синтеза ликовне уметности и књижевног лапидарног израза, добар карикатуриста мора бити исто толико књижевник колико и сликар. Пјер то јесте. Поседајући способност да се изражава и литерарно и ликовно, он никада није упадао у ону очајну грешку безбројних анонимних карикатуриста који ствари и облике доводе до апсурдних деформација, чинећи тако карикатуру више одвратном него духовитом.

Пјер не само да никада није претеривао у деформисању линија и облика карикираних личности, него он, шта више, никада није радио ни људе с органским дефектима.

И ужој уметничкој јавности Пјер је познат само као карикатуриста и ликовни критичар. Међутим, он се, од најранијих дана свог уметничког деловања па све до данас, бавио безмало и свим осталим ликовно-уметничким гранама; — највише портретирањем.

Уз овај чланак доносимо један његов аутопортре рађен уљем, за који се без икаквих претеривања може рећи да одаје прворазредног мајстора кичице; један веома осећајан акварел, који претставља пејзаж, заправо кућу у којој је Пјер одрастао; једну религиозно симболичку композицију рађену угљеном и колорисану акварелом, што код нас, колико бар ја знам, нико не ради. О тим радовима ћу исцрпније говорити кад будем (и ако будем?) писао исцрпну студију о уметности Пјера Крижанића.

И његове многобројне ликовне критике остављам за ту прилику.

—«»—

Петар Крижанић — у јавности и уметничким круговима познат под псеудонимом „Пјер” — рођен је 19 маја 1890 год., у малој историској варошици Глини, у Банији. Док је његов отац Матија, — судски архивски чиновнички, — био Хрват, и то стара старчеви-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

БЕОГРАДСКИ КВАРТЕТ

WWW.UNILIB.RS

Г-ђа Марија Михајловић, Јуро Ткалчић, Ђиро Личар и Јован Зорко. (Карикатура из 1931 год.)

Ћанска „шљиварска“* кореника, мајка му, Софија, била је из познате српске граничарске породице — Ребића. Како су му родитељи помрли још у његовом најранијем детињству, Пјер их није право ни упознао, и данас их се више ни не сећа. Тако је још као сасвим малено дете доспео у стару српску патријархалну кућу своје баке по мајци, у малом баниском селу Меченчанима, где је провео своје најраније детињство и добио прве упуте за живот.

Његово детињство је прошло у идиличном пастирском животу по обронцима зринских гора, где је све пуно историских предања и легенди. О том детињству се не би имало богзна шта да каже, — јер се оно у длаку поклапа са животима милиона незнаних сељачке деце; — и да оно у једном погледу није оставило дубљег трага у будућем уметнику, ја би с оним што сам до сада рекао могао преко њега да пређем. Али баш за Пјерову уметност то детињство је веома интересно, и ради тога ћемо се на њему морати мало задржати.

У ситним детињским доживљајима тог малог баниског сељачета огледа се у малом сва трагедија наших српскохрватских микрокозма. Причајући о својим најранијим импресијама, Пјер је 1926 год., у својој хумористички написаној аутобиографији (на крају своје књиге

„Шљивари“ су једна специјална врста племства, која постоји само у Хрватској. Легенда прича да се краљ Бела III, (1235—1270 г.) из куће Арпада, бежећи пред татарском најездом, склонио у „тврди град Каалник“, где се, опкољен са свих страна, хранио само шљивама које су му хрватски сељаци доносили на великим гранама и тако га спасли од сигурне смрти од глади. У знак захвалности он им је свима поделио племићке тигуле. Од тога доба се то сељачко, чисто номинално, племство иронично назива „шљивари“.

„Куку Тодоре“), те наше тако чудне хрватско-српске односе окарактерисао овако:

„У том крају, који је у политичком речнику познат под именом Баније, живе измешани католици и православни, или, како се они сами зову, Срби и Хрвати.

Та два племена чувена су у свету по томе што већ деценијама воде борбу, доказујући једни другима савршено истим језиком, истим аргументима, и, шта више, истим карактеристичким изразима из Вуковог речника да — нису један народ.

Ја сам плод те мешавине, јер ми отац беше католички Хрват а мајка православна Српкиња. Према томе, хтео не хтео, родио сам се као Југословен.

Сасвим је разумљиво да је, при таквом стању духова у томе крају, већ при моме рођењу избио један од безбројних српско-хрватских спорова.

Код моје се колевке образоваше две моћне партије и поведе се огорчена борба око мог имена.

Срећом и тај спор, у коме изломише бојна копља Душан и Крешимир, Лазар и Томилав и где замало не остадох некрштен, беше окончан споразумом.

По том споразуму добих на крштењу име Петар, по Св. Петру. Име исто толико српско-православно колико и католичко-хрватско.

Али као ни један до сада, тако ни тај споразум не беше трајан. У преговорима око

КУЛТУРНО ЈЕДИНСТВО

Овогодишњу Нобелову награду за хемију добио је професор циришке политехнике, наш земљак д-р Лавослав Ружичка који није могао да добије место на универзитетима у Загребу и Београду.

Слободан Јовановић: — Хајде што ми у Београду нисмо умели да оценимо Ружичку, али чудим се што га ни у Загребу нису примили на универзитет као Хрвата?

Виктор Новак: — Е, то је баш доказ јединства јер се и овом приликом доказало да Загреб и Београд имају исте погледе на културу.

МАТОШЕВ КРУГ

мога васпитања настадоше нове компликације и свађе: хоће ли дете бити васпитано у хрватском или у српском духу?

И док се у мојој детињој глави надмудриваху Старчевићи и Симе Лукини Лазићи, Вјекослави Клајићи и Панте Срећковићи, на слабачким леђима делише љуте мегдане Обилићи и Зрињски.”

Дакле у тако идиличној атмосфери наш Пјер је 1907 године пошао у основну школу, где је већ од првих дана показивао веома леп успех и веома велики интерес за све оно што је могао сазнати. Свршивши с одличним успехом основну школу, прешао је у реалну гимназију, у суседној варошици Петрињи. Иако је ту, као сиромашно сељачко ђаче, веома лепо напредовао, — сањајући да ће једном постати свештеник, — већ након завршеног другог разреда морао је напустити петрињску гимназију, ради оскудних материјалних средстава. То му је било у толико лакше што је, заузимањем својих дотадањих професора, добио бесплатно место у интернату загребачке „Уметно-обртне школе”, коју је у то доба водио немачки архитект Херман Боле, познат и по оном онако несрећном рестаурирању загребачке катедрале и историског трга са Бакачевим кулама око катедрале, око чега су се својевремено водиле живе полемике.

Ту, у „Умјетно-обртној школи”, долази до јасног изражаја његов природени цртачки таленат, који се појавио још у најранијем детињству, кад је као мали дечачић ишарао безбројне зидове и тарабе у селу, у којем је провео своје прво детињство: Меченчанима. Али тек у тој школи, тај је таленат запажен и да тако кажем озбиљно схваћен. Његови професори, заслужни хрватски уметници Бела Чикош-Сесија, Отон Ивековић, Иван Тишов, Роберт Франгеш, Рудолф Валдец и Фердо Ковачевић, — сада већ сви покојни, — утицали су веома повољно на развијање и правилно формирање његовог талента. Заједно са Пјером, у то време, учили су ту и познати загребачки скулптори недавно преминули Хинко Јун, професор Уметничке академије у Загребу, и Роберт Жан, сада и сам наставник на истој школи.

Та школа, — коју је одлично замислио и организовао заслужни и дугогодишњи шеф хрватске просвете и професор историје уметности на загребачком универзитету д-р Исо Кршњави, — претпостављала је један и сувише високо замишљени претстојећи развитак грађевинарства, који би изазвао сам по себи потребу већег броја стручно образованих занатлија-уметника. У првој години је Пјер према наставном програму учио све уметничке занате, — а већ у почетку другог годишта он једном заувек изабере за свој животни позив — сликарство. Поред редовних школских студија, због природене веома развијене радозналости духа, која се задржала у несмањеном интензитету све до данас, као, вероватно, и ограничених могућ-

Карикатура из 1910 год. С лева на десно: Крешимир Ковачић, Тин Ујевић, Карло Хојзлер, А. Г. Матош, Љубо Визнер, Карло Хлавати, Никола Полић.

Коприбе, год 1910.

ности интернатског живота, код њега се развија права страст читања, коју је, на срећу, могао у великој мери задовољавати у релативно богатој и систематски сређеној заводској библиотеци.

И школовање у том заводу пролази без икаквих нарочитих догађаја који би за нас овде били важни, изузев једнога који већ тада обележава будући пут нашег уметника. Једном на часу геометриског цртања, кришом испод скамлије, — не знајући ништа о тој врсти уметности, — нацртао је карикатуру професора тог предмета, сада већ покојног Стражњицког. Индискрецијом, боље речено злбом, једног његовог друга, карикатура је доспела у руке професорове. Али, док су ђаци, а највише сам аутор, очекивали најстрашније последице тог ђачког несташлука, професор се доброћудно насмејао и карикатуру стрпао у џеп. Како су ђаци доцније сазнали, он ју је, шта више, с извесним поносом показивао својим колегама у професорском збору.

Завршивши 1907 године „Умјетно обртну школу”, добио је сведоџбу да је оспособљен, — са одличним успехом, — за декоративно сликарског помоћника. Без средстава да продужи школовање на Уметничкој академији, која се баш у то време оснивала у Загребу, Пјер Крижанић постаје члан „Савеза радника собосликарске, личилачке те сродних струка.” — облачи раднички комбинезон и почиње да ради „на мердевинама” — што у стручном жаргону значи, као обичан собосликарски радник. У почетку је, наравно, као почетник, радио разне тешке послове на новим зградама.

За нас је овде важно да забележимо да га, кроз сво то време зарађивања хлеба свагдашега, не напушта страст читања, и да он, после свршеног посла, и у шест часова навече на брзу руку поједене сиротињске вечере, одлази у „Градску књижницу” код „Камених врата” и да ту остаје до дубоко у ноћ, читајући најомиљенија дела тадање младе генера-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Неколико маркантних Пјерових портретских карикатура — Озго према доле и с лева на десно: Ђорђе Јовановић — вајар-академик, Живојин Балугџић — публициста, Петар Добровић — сликар, Слободан Јовановић — проф. универз., Божидар Марковић — проф. унив., Тома Росандић — вајар, Милан Предић — књижевник, Милоје Милојевић — музичар, Михајло Вукдраговић — музичар, Боривоје Стевановић — сликар, Петар Палавичини — вајар, Мило Милуновић — сликар, Живко Милићевић —

ције; Дарвинов „Постанак врста”, Хеклове „Тајне света” и актуелна дела социјалдемократских мислилаца. Причајући ми о тим временима Пјер се живо сетио како је скоро редовно био последњи који је напуштао топле и пријатне просторије „Градске књижнице”. Тада сигурно није ни знао да је тачно пола века пре њега Емил Зола стварао исте такве неприлике служителјима париске градске библиотеке, који су једва чекали да тај досадни посетилац, који је исто тако увек био последњи, заврши већ једном читање и оде, да и они могу отићи кући на спавање.

После две године таквог живота успело му је да уштеди 80 форинти; с том свотом, по положеном пријемном испиту, он се уписује у загребачку Уметничку академију, у класу професора Беле Чикоша-Сесије. У друштву са данас познатим хрватским уметничким именима: Љубом Бабићем, Бранком Петровићем, Миховилом Крушлином, Максимилијаном Ванком, познатим сликаром - фолклористом Славком Томерлином, потоњим уметничким критичаром Костом Страјинићем и још некима, Пјер Крижанић се свим жаром предаје цртачким и сликарским студијама.

Чудан је, заправо, по свом социјалном саставу, био конгломерат тадање Уметничке академије у Загребу. С једне стране нагрнуше у њу многи стварно талентовани младићи разних ситнограђанских и сиромашних сељачких породица, који су једва дочекали образовање те академије, јер нису имали материјалних могућности да оду у иностранство, а с друге стране, та је школа послужила као неко задовољење снобовских прохтева тзв. „крема загребачког друштва”. И тако се догодило да је међу разне баронесе, „фон-е” и „племените”, упао доскорашњи радник с мердевинама и првомајских манифестација. На овом месту је интересантно споменути да је Чикош-Сесија, типични „шенгајст” загребачког „фен де сјебла”, веома заволео баш тог темпераментног младића романтичних заноса свог времена.

Међутим, она мала уштеђевина „са мердевина” брзо је потрошена и млади студент сликарства остао је без икаквих средстава и помоћи с било које стране. И у тој ситуацији он се брзо сналази; налази повременог посла код фирмописаца на тзв. „уметничким деловима” трговачких и обртничких фирми. У тзв. стручном жаргону под „Уметничким деловима фирми” подразумевају се оне очајне и познате фризиране главе на берберским фирмама, свињске главе украшене венцима кобасица на фирмама месара, читави магацини живежних намирница на бакалским, и испеглани мондени на кројачким фирмама.

књижевник, Раденко Томић — новинар, Крешимир Ковачевић — новинар, Лујо Војновић — књижевник, Воја Јанић — политичар, Велмар Јанковић — књижевник и Звонимир Кулунџић — књижевник.

То се све догађало 1908 године, која у историји хрватског народа претставља почетак једне нове, светлије епохе, испуњене борбеним еланом. Те године новоименовани бан Павао Раух на расписаним изборима за хрватски сабор, уместо лепе већине којој се надао, уз сав могући терор, за своју „уставну странку” не добија ни један мандат; свих осамдесет и осам мандата добија опозиција, од чега само „Хрватско-српска коалиција” добија 56 мандата. Те године пада и окупација Босне и Херцеговине, а услед тога настају напети односи између Аустро-Угарске и Србије, што опет изазива онај монструозни велеиздајнички процес, који треба пред узрујаном Европом да оправда анексију. Иза тога следи она страховита бламажа баруна Ерентала и бечког двора, позната под именом Фридјунгов процес, — и цео низ мањих процеса. Услед свега тога у Хрватској настају јака политичка кретања, пре свега јак замах тзв. „напредњачког покрета” и Радићеве „Хрватске пучке сељачке странке”, што све за собом доноси и снажне културне покрете.

Те године пада, после неке амнестије, и Матошев повратак из емиграције у Загреб. Ради свог оштрог памфлетског полемичког пера, завађен са скоро свима јавним радницима своје генерације, Матош је баш ради тога, као и ради свог — за тадању Хрватску — новог естетизма, био веома популаран код млађих нараштаја. По свом доласку у Загреб он оснива часопис „Сутла”, или боље речено, почиње да окупља око себе младе, како се то онда рекло „надобудне” људе; — тј. оснива своју школу тзв. „Матошеваца”. Око њега се брзо окупљају Љубо Визнер, Аугустин Ујевић, Крешимир Ковачић, Никола Полић, словеначки песник Новачан, пок. Милан Врбанић, Карло Хојзлер, сликар Бранко Петровић, још неки — и „објект” овог мог портрета: Пјер Крижанић.

„Матошев повратак” — причао ми је Пјер једном ранијом згодом, — у мирни, бирократски и пургерски Загреб деловао је попут бомбе. То је баш и било оно што је нама полетарцима толико импонovalo. У безбројним каванским седељкама, и бескрајним ноћним шетњама, по мирним загребачким улицама, он нас је одушевљавао причањима о култури Париза и о слободи и демократији Београда. При томе је сматрао својом задаћом, да међу младима и најмлађима проналази таленте сваке врсте, које је по томе живо бодрио на рад. Баш ради тога ми смо га толико заволели, — готово обожавали.”

Инспириран ведром боемском литерарном атмосфером зачињеном Матошевом сатиричном и саркастичном духовитошћу, Пјер почиње да црта карикатуре у одличном хумор. листу „Копривама”. И њега и Бранка Петровића, — у то доба највећу наду хрватске ликовне уметности, — Матош, упознавши њихов специјални таленат за ту врсту ликовно-литерарног изражавања, бодри говорећи: „Благо вама, дечки,

који умијете говорити језиком који цијели свијет разумије, а не као ми биједни књижевници малог народа и малог језика”.

Прва Пјерова карикатура у „Копривама” била је портре-карикатура тада младог књижевника Јосипа Косора, поводом неке његове драме на немачком језику. Испод ње је Матош написао заједљиви и духовити текст, и Пјер се, данас након скоро три деценије, поноси тиме што је своју прву карикатуру направио у сарадњи са једним од несумњиво најснажнијих и најсмелијих хрватских пера.

По том постаје стални сарадник „Коприва”, које тако постају главни извор врло скромних, али за његов боемски живот и даље уметничко усавршавање довољних материјалних средстава.

Мотиви из тих карикатура у почетку су личности из доста уског матошевског круга; убрзо прелазе на књижевне и уметничке појаве загребачког, и хрватског уопште, културног живота, а по том на темпераментне и сатиричке коментаре тадањих политичких збивања, који особито за време балканских ратова прелазе у мање или више прикривену револуционарну конспиративност. С портретских карикатура Пјер постепено улази у веће карикатурне композиције.

Већ у тим, мање више првим, карикатурама почиње да се испољава став који од доктринарног социјалног гледања на ствари прелази у отворени национално-револуционарни протест. Тако се Пјер Крижанић постепено од социјал-демократског омладинца и ларпурларистичког боема развија у национално револуционарног борца-новинара. Ту он налази синтезу свих својих младеначких идеала и узима активног учешћа у безбројним акцијама — конспирације, демонстрације, хапшења, емиграција — тадање револуционарно-националистичке омладине.

Говорећи о тим својим младићским заносима, он их је у својој хумористички написаној и већ цитираној аутобиографији овако окарактерисао:

„Моје младићство пада у доба омладинског националистичког покрета. Мени, као и многим другима, беше у то време главно занимање рушење Аустрије. Рушио сам је где сам стигао: у школи, у кафани, револуционарним написима по перифериским тарабама и осталим дискретним местима. Гордио сам се да сам цар у Бечу стрепи од мог подземног рада, а у патриотским халуцинацијама видео сам свих десет милиона бајунета уперених у моја прса.”

На плану тих младеначких револуционарних акција налази се и његов улазак у дневник „Покрет”, који је у почетку гласило напредњачког културног покрета, а доцније званични орган „Хрватско-српске коалиције”. У том листу, у којем је, како се то каже, „држао” и уметничку критику, при крају четврте године свог школовања, поводом неке скупне изложбе, Пјер је написао критику у којој се налазио један негативан пасус за једног од њего-

вих професора; због тога је имао великих неприлика, услед чега је још пре завршних испита морао напустити Академију. То је било крајем школске 1911/12 године. То је уједно и крај његових званичних сликарских студија.

Ослобођен свих обавеза на Академији, Пјер се још више посвећује боемском животу, заправо карикатури и револуционарно-конспиративном деловању.

Већ 1913 године, у овећем баниском селу Курузарима, он добија израду иконостаса, што претставља његову прву већу поруџбину. Тај посао завршава након пола године рада и потом се враћа поново у Загреб, где се опет заплиће у омладинске конспиративне акције. Поводом атента на банском комесара Славка Цуваја, који су организовали и извршили ђак Лукић, данашњи одлични хрватски књижевник Аугуст Цесарец и још неки, међу њима и Пјер Крижанић, Пјер бива ухапшен и изагнан из Загреба.

После кратког размишљања, — шта и куда? —, он одлази у чувени фрушкогорски манастир Гргетек, где израђује иконостас за манастирску капелу и неколико портрета архимандрита и калуђера уљем. На том послу проводи, опет, око пола године. Крајем 1913 године емигрира у Београд, у коме се све више скупљају револуционарни елементи из Монархије. У лето 1914 год. Пјера зову његови сељаци из Меченчана да им изради иконостас за рестаурисану цркву. Али још за време скицирања и преговора, у Сарајеву плануше омладински хици, који, наравно, тај посао осујећују.

Јасно је да је тај догађај морао изазвати највећи интерес младог револуционарно расположеног полетарца, и жељу да се и сам нађе у центру претстојећих историских збивања. Али, у Загреб, где га је срце највише вукло, није могао да иде, и то колико ради изгона, још више ради тога што је већ био обавештен да су тамо похашени сви његови другови, а полиција да трага и за њим; на Београд није могао ни помишљати, јер је граница сместа била управо херметички затворена. Ради свега тога је закључио да ће бити још најпаветније ако остане сакривен међу својим сељанима и одакле будно прати развој догађаја, чекајући погодан моменат да се и сам у њих активно уплете.

Упркос свима потерама за проскрибованим омладинцима, полиција Пјера није пронашла. 1915 године, када је дошао ред на његово годиште, покупише с осталим сељацима и њега, стрпаше у касарну, и после кратке вежбе отераше на фронт. Полиција је и даље за њим трагала, али како је у војсци био још најбоље сакривен, није га пронашла. Највећи део рата провео је на италијанском фронту, — Сочи, Јужном Тиролу и Пијави, — у сталној жељи да буде заробљен, што му из извесних, да-

нас поверљивих, разлога — није успело. „Пошто сам се затекао, — каже он сам у својој већ цитираној аутобиографији, — на територији Аустро-Угарске, борио сам се на страни централних сила, што је такође био један од узрока њихове пропасти.”

„Пре свега, причао ми је Пјер, да будем искрен с неким нарочитим јунашвом не могу се похвалити. Све непријатности рата заборавио сам, али су ми остали у најпријатнијем сећању другарски и човечански моменти, који могу доћи до изражаја само у тако тешким и трагичним ситуацијама као што је рат, та крвава бесмислица.”

У лето 1918 год., кад је саботажа, на фронту и у позадини, код централних сила заузела већ огромне димензије, Пјер се, заслугом неког лекара Хрвата, извлачи из војске и као „инвалид неспособан за фронт или било коју војну службу”, одлази у Загреб. Како су се трули темељи столетне апостолске Монархије почели већ да руше, полиција је у страху пред оним што је долазило неминовно и незадржљиво, прелазила преко многих „греха младости”. Тако једноставно није ни опајала да се у Загребу налази опасни субверзивни елеменат, дефеиста и прогнаник Пјер Крижанић.

Захваљујући тој околности, он одмах преузима уредништво хумористичког листа „Коприве”. Први резултати се показују веома брзо; велике белине (цензурисана места) управо су парале очи.

Долази ослобођење и уједињење, — манифестације, бакљаде, песме и игре па загребачким улицама, дочек српске војске, — и у свему тому Пјер узима, наравно, најпотпунијег учешћа. У „Копривама” наставља марљиво рад, сада већ у пуној слободи, а у духу остварених младеначких идеала и сањарије.

„Коприве” води све до 1922 године, тј. до ангажмана у новопокренутом београдском дневнику „Нови лист”, где скоро свакодневно

Илустрација за Дантеов „Пакао“ — Угљен — Рад из 1939 год.

Аутопортрет Пјера Крижанића из 1920 год.
— Уље.

даје по једну насловну актуелну карикатуру. Али пошто је тај лист престао да излази већ након годину дана, Пјер прелази у „Политику”, — где, у оквиру тзв. објективних могућности, ради још и данас, коментаришући у облику карикатуре већ пуних седамнаест година збивања наше културне и политичке данашњице.

1926 године Пјер је издао, — тада веома запажену и много коментарисану, — збирку својих пробраних карикатура, под насловом „Куку-Годоре”, која садржи преко стотину његових карактеристичних радова, и, овде исцрпно цитирану, хумористички написану аутобиографију. Прошле године је такође спремао једну такву збирку, која је требала да садржи око стопедесет актуелних карикатура. Књига је већ била сасвим спремна, и управо кад је требала ући у штампу, наступили су садањи светски догађаји и онемогућили тај потхват, који би у нашем културном животу претстављао свакако догађај.

Иако се бавио безмало свим сликарским техникама, излагао је само карикатуре. Поред многих изложба у нашој држави, првенствено у Београду и Загребу, — суделовао је и на југословенским изложбама у Софији и Прагу. Своју карикатуристичку каријеру Пјер је

започео, као што сам то већ рекао, у чувеном хрватском хумористичком листу „Коприве”, који излази још и данас, — већ тридесет и шест година. Из „Коприва” је постепено прелазио и у друге листове. Тако његове карикатуре можемо наћи у репрезентативном хрватском књижевном часопису „Савременик”, у тједнику „Звоно”, који је пре рата у Загребу уређивао Милан Марјановић; — у београдском дневнику кратког века „Нови лист” — демократском гласилу напредне југословенске интелигенције; — у београдском тједнику „Покрет”; — у београдској полумесечној ревији југословенске напредне интелигенције „Јавност”; — у хумористичном београдском листу „Ошишани јеж” — и у још неким нашим листовима. Највећи број својих карикатура Пјер је објавио у нашем најраспрострањенијем дневнику „Политика”.

Из тих листова његове карикатуре су често прештамповане у разне велике европске листове. Највише их је прештампавао (1926—9 год.) стари енглески дневник „Манчестер-Гвардијан”. Осим тога листа, Пјерове су карикатуре прештамповали париски хумористични лист „Ле рир” (Смех), чешки дневник „Лидови новине”, московска „Правда”, енглески лист „Уједињење студентске омладине” — „Студент-фронт”, разни софиски листови... итд.

Овде је вредно споменути да се Пјер доста бавио и опремом и илустрацијом књига највећим делом за београдске едиције „Наша књига” и „Златна књига”. Као нарочито успеле илустрације овде треба споменути двадесет и девет илустрација за Сремчев роман „Поп Ђира и поп Спира”, који је 1936 године изишао у Варшави, у пољском преводу Мухамеда Куленовића а у редакцији хрватског књижевника Јулија Бенеша, — и дванаест илустрација за Чарлс Дикенсов роман „Оливер Твист”, који је изишао 1932 године у „Златној књизи”.

Међутим, Пјер није нашој јавности познат само као карикатуриста, него и као дугогодишњи уметнички критичар. Своју критичарску каријеру, као што сам то већ рекао, он је започео онако несретно, још у студентским клупама 1911 год. у загребачком дневнику „Покрет”. Доцније, после рата, сарађивао је као уметнички критичар у загребачком дневнику самостално-демократске странке „Ријеч”, у загребачком књижевном часопису „Критика” и у београдском књижевном листу „Мисао”. Последње четири године он води уметничку критику у „Политици”.

Члан је уметничке групе „Облик” од њеног постанка.

Звонимир Кулунџић

Из прошлости Београда

МЕНЗУЛАНЕ

Тим именом називале су се коњушнице (штале) које су имале одређен број људства и коња за пренос званичних писмоносних пошљака, а такође, када је било на расположењу суруџија (тералаца коња) и коња, онда и за превоз путника. Ти путници у почетку су плаћали по један, после по два и најзад по два и по гроша чаршиска на сат.

До априла 1834 мензулане је одржавала држава. Оне су се, на извесном растојању, налазиле на свима путевима. Имале су по једног „надзиратеља“, потребан број татара и суруџија „момака за мензулане и одређен број коња. Татари су ишли сами и, као што је у прошлој свесци „Општинских новина“ изнето, путовали невероватно брзо. Углавном су употребљавани за ношење писама изван земље, нарочито у Цариград.

Те мензулане коштале су скупо државу и зато је кнез Милош наредио да се све издаду под трогодишњи закуп, од 23 априла 1834 до 23 априла 1837.

Мензулане су биле скупе, у извесној мери, и због злоупотреба које су вршили државни органи.

Мензулане су давале под закуп лицитацијом. Услов је био да се на једног коња годишње не сме плаћати више од 50 талира. У пракси је то било тешко постићи. Због тога су 1834 издате под закуп само ове мензулане:

1) *Београдска са Ђрочанском* — 50 коња по 350 гр. чарш. од коња. Закупац Хаџи Јован Ђорђевић. Међутим, већ следеће године та мензулана је имала 60 коња и плаћало се по 400 гр. чарш. од коња. У 1836 г. Мензулана је била на Калемегдану у Исмаил агинском хану, који је само за годину дана узет под кирију за 3000 гроша турских. На коња се закупцу плаћало 45 талира годишње.

2) *Јаџдинска са Баточинском*. — 40 коња. Закупци: Тодор Стојановић и Јеврем Поповић. Излицитирана цена 320 гр. чарш. од коња.

3) *Ражањска*. — 40 коња — по 189½ гр. од коња. Закупац Мирча Стојановић.

4) *Паланачка*. — 40 коња, по 348½ гр.; закупца Аџи Јован Петровић.

Све остале мензулане биле су и даље у државној режији, јер нико није хтео да их узме испод 50 талира на једног коња. Међу тим државним мензуланама најважније су у овим местима: Шапцу (8 коња), Ваљеву (4)

Обреновцу (4), Ивањици (2), Књажевцу (1), Чачку (7), Ужицу (4), Д. Милановцу (20), Смедереву (3), Фетисламу (3), Брусници (4), Крагујевцу (?) и Карановцу (4).

У Државној архиви, у којој су ови подаци црпљени, налази се и ово „Објављеније мензулцијама на главном друму“, које је издао „Управителни Совјет“ 18 априла 1834, а које гласи:

„По даном нам налогу од Његове Светлости милостивјешег Господара и Књаза нашег Милоша Обреновића, да се мензулане у Књажевству нашем на три године лицитирати даду и оном, на кога која остане, преда се, данас при учињеној лицитацији при Суду народном, (оне четири напред поменуће) под овим условима:

1 Гореречени мензулција који се је речене мензулане за три године, сирјеч од 23 априла 1834 до 23 априла 1837 примио, обећава се да ће свагда за цело ово теченије времена, у истој одређено число добрих коња држати, који ће татарина и сваког оног који на мензул путује, лако до друге мензулане донети моћи.

2 Правитељство обећава се реченом мензулцији за ове три године на сваког коња и сваку годину по одређено число гроша и то по пореском теченију плаћати.

3 Да од сваког татарина и сваког оног, коме он коње под мензул дао буде, по досадањем већ установљеном обичају на сваког коња, на један сат, по један грош и то по теченију чаршиском наплати.

4 За гореречену накнаду он ће споменуто число коња купити и обдржавати их, који по истеченију уговореног рока његови остају, с којима ће он по свом произвољењу располагати моћи.

5 Татарина и сваког мензулом путујућег треба мензулција пристojно и учтиво да предсрета и мора захтеване од њега коње у свако доба и како му се поишту давати.

6 Званична писма: Совјета, војних команданта и Исправничестав¹⁾ мензулција мора тачно отправљати. Остала, као капетанска и приватна, само десившом се приликом.”

Ми смо склони претпоставити да је од тих приватних писама мензулција имао велике користи, јер је наплаћивао колико се с ким погодио. Људи, а нарочито трговци, имали су потребу да се дописују, а њу су могли задовољити само преко мензуџија, или преко татара и суруџија, који су се за свој рачун наплаћивали.

¹⁾ Окружна начелства.

Мензулане се нису могле давати све по одређеној тарифи: до 50 талира на коња. Неке су давате јевтиније а неке скупље, али ниједна не изнад 50 талира. Ипак, та нормирана тарифа није се могла дуго одржати. Кнез Милош је 23 априла 1837 издао наредбу бр. 1329 „да ниједна мензулана не буде скупља од 30 талира на коња”. Где то ипак не би било могућно „онда да дотично место о свом трошку мензулану држи. Грађани ће по реду вршити мензулеве дужности: носити мензулска писма, давати мензулске подвозе татарима, суруџијама итд”.

Ради исхране толиког броја коња, мензулана београдска морала је имати и знатне количине сена. Због тог сена Совјет је добро изгрдио Исправничество актом од 26 септембра 1835 бр. 723. У том се акту, између осталог, каже:

„Између многих непоредака јесте и онај што је мезулџији београдском допуштено 10—12 пластова сена садети близу типографије кнежевске у којој се ствари налазе које преко милион гроша коштају.

Како је то и ко је то допустити могао да се онде сено садене, где ни један хват одстојања нема од оцака у коме ватра једнако гори?”

На завршетку Совјет наређује да се сено одмах одатле уклони.

Место на коме се ово сено налазило било је до кафане под знаком питања с доње стране. У тој згради, у оно доба, била је смештена Државна штампарија.

Каква је манипулација била код отправања званичних писама казује нам и Објава коју је Совјет у Крагујевцу издао 31 децембра 1835 под бр. 1280.

Објава

„Којом се мензулџији Свилајначком налаже да писмо на његову Светлост под Н 1 атресирано, које суруџија крагујевачки до Свилајнца доноси, одма без икаквог одлагања до Пожаревца отпрати.”

По другој једној објави „Совјета” од 18-XII-1837 наређено је мензулџијама од Крагујевца до Алексинца да „доктору Антонију Славују који правителственим послом у Алексинац путује, два коња са суруџијом бесплатно дају”.

Како је званична пошта преношена коњима, она је врло брзо стизала на место одређења. Коњи су ишли брзо и на свакој станици — мензулани — чекале су суруџије са одморним коњима и продужавали пут.

Писма су ношена у затвореним кесама, понаособ за свако место. Кесе су биле од јаког платна и запечаћене.

У поштанском саобраћају из Турске, писма су отварања и кађена. Транзитна писма

нису отварања но су скроз, кроз коверте, била бодена и кађена.

За кађење су употребљавана ова средства: смеса сумпора, шалитре и мекиња; или хлорна пара.

Мензулане су давно нестале — пре 55 г. на главним путевима, а на споредним их је било све до Светског рата. Вршиле су своју дужност ваљано и оставиле лепе успомене.

У предратној Србији, пре отварања пруга Параћин—Зајечар и Ниш—Књажевац—Зајечар, била је најдужа сувоземна поштанска линија: Ниш—Сврљиг—Књажевац—Краљево Село—Зајечар—Неготин. Та пруга је била дугачка око 180 км.

Пошта је полазила сваког дана у 7 час. ујутру из Ниша и ношена је колима са арњевима. Обично су ишла једна кола, која су вукла три коња, а кад је било много пакета, или путника, онда их је ишло и више.

Коњи су мењани у Сврљигу, Књажевцу и Зајечару. До Књажевца се путовало обично 8 часова, а зими, кад настану сметови, и по цео дан. Морало се чекати да сељаци — кучари разгрну снег и омогуће путовање.

Цела та линија, због романтичности, необично је интересантна. Путовање лети било је изванредно уживање. На Тресибаци био је до Светског рата неки чика Јова који је држао бараку у којој су се путници 10 мин., колико се пошта задржавала ради одмора коња, могли нечим поткрепити.

Чика Јова био је велики шаљивчина и омиљен код путника који су тим путем чешће ишли и Јову добро познавали. Новајлијама се дешавало да им чика Јова понуди срнећину а уместо ње да јаретину.

Цео тај пут од Ниша до Неготина пошта је прелазила, кад је друм био добар, за 20 сати. Полазећи из Ниша у 7 изјутра, стизала је у Неготин у 3 сата по поноћи. Коњи су мењани на свакој станици, кочијаши у Књажевцу и Зајечару а кондуктери су ишли без смене све до Неготина. То је био велики напор и лети, а треба замислити колико је тај пут био напоран зими. Неки Мирко, кондуктер, за све време пута по највећој зими није носио рукавице и увек је био добро расположен. Тај Мирко је вршио службу кондуктера 1907 и 1908 г.

Тешка је била служба тог манипулативног поштанског особља, али оно ју је вршило предано и савесно, сматрајући пошту за светињу. Иста схватања имали су и грађани.

Поштански саобраћај био је вазда тачан, сем препрека више силе, и исправан. Старим нашим поштарима и осталом особљу то служи на част.

Д. Ј. Ранковић

Рад на калдрмисању београдских улица

За калдрмисање улица и насипање терена Општинска Управа је осигурала преко 21 милион динара

У буџету Градског поглаварства за 1940/41 годину није била предвиђена ни најмања сума за калдрмисање београдских улица, зато што су услед ванредних прилика у којима сада живимо сви материјални издаци много скочили, међутим приходи општински остали су исти, те се због уравнотежења буџета морало штетити.

Но и поред све штедње, нису се могли оставити животни проблеми Општине нерешени. — Тако нпр. водовод није могао остати на данашњем његовом капацитету, јер је познато да у лето 1939 год. није било воде у Београду, те се водовод безусловно сада мора проширити. Возила у вези са саобраћајном службом морају се набавити пошто су стара дотрајала. За потребе, израдњу и употпуњавање електричних мрежа мора се набавити нов материјал, пошто је стари делом дотрајао, а мора се вршити и проширење мреже. Поред ових животних потреба, за једну модерну варош животна је потреба и то, да се улице калдрмишу, и то: главне артерије где је велики и тежак саобраћај модерном калдрмом, а периферијске улице, које до сада у опште нису имале калдрму обичном калдрмом.

Општинска управа сматрајући ове проблеме од највеће важности за наш град, а немајући могућности да их реши из редовних буџетских средстава, закључила је у земљи више зајмова у укупном износу од 250,000.000.— динара, са каматама од 8% годишње и роком исплате до 40 година.

Из овог зајма одређено је за калдрмисање улица 20,000.000.— од којих је Техничка дирекција у овој буџетској години имала да добије 12,000.000.— динара с тим да из ове суме изведе калдрмисање улица по утврђеном програму за који одлука гласи:

„I. Да се на терет кредита одређеног тач. 6 распоред зајма од 250,000.000.— динара могу у 1940/41 години првенствено извршити следећи радови:

- 1) Реконструкција саобраћајне везе на углу Краља Александра и Теразија у вези извршене регулације.
- 2) Реконструкција саобраћајне везе на углу Краља Александра и Таковске улице у вези извршене регулације.
- 3) Модернизовање коловоза у Чубурској улици због аутобуског саобраћаја.

4) Модернизовање коловоза Високе и Зрмањске ул. на Чукарици због аутобуског саобраћаја.

5) Модернизовање коловоза ул. Жичкој и Војислава Илића због аутобуског саобраћаја.

6) Модернизовање коловоза ул. Престолонаследника Петра од Беличке ул. до Војводе Глигора, Ђурђевском, Стевана Првовенчаног и Запањском ул., као веза за ново централно гробље.

7) Реконструкција коловоза на Булевару Војводе Мишића због аутобуског саобраћаја, где се стара калдрма од камених призама има заменити ситном коцком.

8) Модернизовање калдрме у коловозу Браничевске улице и Стојана Протића, дела Његушевце улице између Курсулине и Мутапове улице и у улици Мајора Илића.

9) Реконструкција коловоза у Радничкој улици на Чукарици због аутобуског саобраћаја, пошто је стара мозаик калдрма дотрајала.

10) Реконструкција Варшавске улице од Таковске до Цвијићеве због аутобуског саобраћаја.

11) Калдрмисање Вишевачке и Маричке ул. у Раковици.

12) Продужење калдрмисања ул. Вл. Ковачевића, Нове ул. бр. 907 и 988.

13) Калдрмисање улице Сибинјанин Јанка до Клаоничке у Земуну.

14) Калдрмисање Нове улице између улица Цара Душана и Прегревице у Земуну.

15) Калдрмисање Сенског трга у Земуну.

16) Калдрмисање Славонске ул. у Земуну.

17) Калдрмисање Творничке улице у Земуну.

18) Калдрмисање Дунавске ул. у Земуну.

19) Калдрмисање Истарске ул. у Земуну.

20) Калдрмисање Савићеве ул. у Земуну.

21) Калдрмисање Клаоничке ул. у Земуну.

22) Калдрмисање Ковачићеве ул. у Земуну.

II. Да се остатак кредита око 500.000.— динара преко вредности радова под I до износа од 12,000.000.— динара колико је укупно одређено за калдрмисање из поменутог зајма, као и уштеде које би се постигле на лицитацији при издавању радова по овом програму, могу употребити за калдрмисање периферијских улица, у коју сврху употребити и сав стари камен и песак, који ће се добити при

рушењу старе калдрме, која се по овом програму замењује модерном.

III. Да Техничка дирекција у сагласности са Техничким одбором поднесе предлог за калдрмисање периферијских улица у границама расположивих кредита према тач. II ове одлуке."

Од ових улица у току ове грађевинске сезоне извршени су до сада следећи радови:

I. Из зајма од 250,000,000.— динара.

1) Реконструкција саобраћајне везе на углу ул. Краља Александра и Теразија у вредности од динара 490.108,90,

2) Модернизовање коловоза Браничевске и Стојана Протића ул. у вредности од 838.039,04 динара,

3) Реконструкција коловоза Булеvara Војводе Мишића у вредности од 951.378,71 динара.

4) Модернизовање калдрме у коловозу Мајора Илића ул. у вредности од 143.593,58 динара,

5) Модернизовање коловоза у Варшавској ул. од Таковске до Цвијићеве у вредности од 160.452,31 динара.

6) Модернизовање коловоза Његошеве улице од Курсулине до Мутапове у вредности од 173.224,20 динара.

7) Израда нове калдрме у коловозу у Новој улици бр. 988, Новој улици бр. 907 и ул. Владете Ковачевића у вредности од 261.691,44 динара.

8) Реконструкција коловоза раскрснице Таковске улице и Краља Александра у вредности од 453.433,46 динара.

9) Израда коловоза у Чубурској улици у вредности од динара 1,428.788,52.

10) Модернизовање коловоза Жичке и Војислава Илића улице у вредности од 570.614,22 динара.

11) Израда калдрме у Драгорској улици у вредности од 83.603,80 динара.

12) Израда модерне калдрме Вишевачке и Маричке улице у Раковици у вредности од 283.834,64 динара.

У Земуну

13) Израда коловоза у улицама: Сибињанин Јанка, Клаоничкој, и Славонској у вредности од 650.126,40 динара.

14) Израда модерне калдрме у улицама: Творничкој, Савићевој и Истарској у вредности од 740.800,99 динара.

15) Израда тротоара у улици Краљице Марије у вредности од 93.387,42 динара.

Укупна вредност свих ових радова у поменутиим улицама износи 7,323.077,60 динара.

Остали радови по програму нису могли бити довршени, једно због тога што је од одобрених 12,000,000.— динара за калдрмисање добивено до сада само 7,000,000.—, а друго због огромног покуљења материјала и рад-

не снаге. Но и поред тога има наде да ће се цео програм моћи да изведе јер је у изгледу да ће Техничка дирекција и преосталих динара 5,000,000.— за калдрмисање улица добити.

Поред ових радова из зајма, извршују се сада и радови на калдрмисању улица, општинских и бановинских путова, на терет општинске и бановинске кулчарине, а тротоари на терет зајма од 2,000,000.— динара из 1939 године. Ови су радови:

II. Радови на терет бановинске кулчарине.

1) У Београду. Бановински пут Београд—Сланци у вредности од 3,871.486.— динара.

2) У Земуну. Бановински пут Земун, веза са државним путем бр. 2 (Тошин Бунар) у вредности од 881.657,42.

Укупна вредност радова из бановинске кулчарине износи 4,753.143,42 динара.

III. Радови на терет општинске кулчарине.

1) У Београду. Израда новог армираног бетонског моста код Цареве Ђуприје у вредности од 1,496.556,22 динара, — израда модерне калдрме у Миодрага Давидовића ул. у вредности од 130.068,48 дин. Модернизовање калдрме у Престолонаследника Петра ул. од Беличке до Војводе Глигора ул. у вредности од 278.408,44 динара и израда коловоза на Јужном Булевару од Престолонаследника Петра до Грчића Миленка у вредности од динара 1,752.166,55.

2) У Земуну. Модернизовање калдрме на општинском путу Земун-Добановци (II деоница ул. Краљице Марије) у вредности од динара 857.237,63.

Укупна вредност радова из општинске кулчарине износи 4,487.437,32 динара.

IV. Радови на терет зајма од 2,000,000.— дин. из 1939 године за тротоаре.

У Београду.

1) Булевар Војводе Мишића у вредности од 21.150.— динара,

2) Нова улица бр. 988, Нова улица бр. 907, Варовничка, Ген. Мих. Живковића, Цвијићева и Ђевђелијска у вредности од 208.428,42 динара.

3) Ђирила и Методија и Бистричка ул. у вредности од динара 103.745,93.

4) Војводе Драгомира ул. од Сазонове до Крајинске у вредности од 38.830,18 динара, и

5) Мачванска ул. у вредности од 129.190.— динара.

Укупна вредност радова на тротоарима из зајма од 2,000,000.— динара из 1939 год. износи 501.344,53 динара.

Радови Инжињерског отсека Техничке дирекције на калдрмисању улица у Београду и Земуну у 1940/41 буџетској години износе према до сада изложеноме укупно 17,065.002,90 динара.

Поред ових радова на калдрмисању улица Инжињерски одсек је извршио у овој години и насипање терена „Нови Београд”, у вредности од 4,000,000.— динара, који ће те-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

рен служити доцније као подлога за ново насеље и нову калдрму.

Што се тиче самог калдрмисања треба нарочито истаћи да се стално води рачуна о томе да калдрма буде што модернија, да се она изведе што брже и да буде што јефтинија. Ове године је тај циљ у свему постигнут, благодарем делимично општинским инжењерима који сами студирају проблем калдрмисања, те подносе предлоге, за све боље и савршеније, а при томе јефтиније типове калдрме.

Тако је један инжењер Техничке дирекције поднео предлог за једну врсту подлоге где се стари камен из турске калдрме порећа на земљану постелицу, и прелије танким слојем бетона. — Ова је подлога испробана у улици Теслиној и Краљевића Томислава у 1939 год., па пошто се показала практичном, у овој години калдрмисана је овом подлогом Браничевска улица од улице Стојана Протића до Небојшине. Ова је подлога много јефтинија од бетонске па чак и од макадамске, јака је, лакше и брже се ради од бетонске и макадамске, поред тога је дуготрајна, добија се профил улице исто као и код бетонске подлоге, искоришћава се стари камен из турске калдрме, а нарочито је подесна за калдрмисање стрмих улица.

Исто тако је поднет од стране једног инжењера Техничке дирекције предлог још 1937 године, који се састоји у томе, да се на земљану постелицу разастре шљунак са извесним процентом гљине, исти изваља и одмах на тако изваљану подлогу постави ситна коцка, која се потом поново ваља. Саставци ситне коцке могу се залити песком, цементом или битуменом. — Поменути инжењер има за ову калдрму

Југословенски патент бр. 14769 од 30 маја 1938 године.

Први покушај са овом калдрмом вршен је 1938 године у Каленићевој улици и на Булевару Војводе Мишића између трга Бранилаца Београда и фабрике „Вапе” где су постигнути одлични резултати и ако је овде веома велики, тежак и мешовит саобраћај.

Како се ове пробне калдрме, већ трећа година, одлично држе то је ове године приступљено калдрмисању улица по овоме систему у велико и то у улицама:

На Булевару Војводе Мишића, у Варшавској, у Стојана Протића, Његошевој, Душана Радића на Дедињу, у Жичкој и Војислава Илића, и у улици Новој до зграде чиновника Народне Банке. Укупно је до сада изведено ове калдрме у количини од 21.000 м².

Одлике ове калдрме следеће су: брзо се извршује, нема велике буке, не тресу се зграде услед тешког саобраћаја, веома је лака, брза и јефтина оправка подземних објеката без губљења материјала и што је најважније, ова је подлога, па тиме и цела калдрма за око 60.—дин. по 1 м² јефтинија од сваке друге модерне калдрме.

Примењујући овај нови тип калдрме, Општина је тиме уштедила само у овој години око 1,260.000.— динара, што свакако претставља позамашну суму.

Као што се види, Општина је успела, и поред веома тешких данашњих прилика, да створи финансијска средства, потребна не само за редовно одржавање најосновнијих општинских функција, већ и за остале општинске потребе, међу којима је и овогодишње калдрмисање градских улица у вредности од око 17,000.000.— динара.

Инж. А. М.

Зграда новог Дечјег обданишта на Булбулдеру

У недељу 6 октобра т. г. освећени су темељи нове зграде Дечјег обданишта „Булбулдер” у Ђурићевој улици бр. 3. Освећењу су присуствовали изасланик Њ. Св. Патријарха викарни епископ г. Арсеније, Претседник Београдске општине г. Јеврем Томић неколико већника и велики број претставника хуманих, витешких и националних организација.

После свечано извршеног освећења, претседница овог обданишта г-ђа Иванка Јојић изнела је историјат овог обданишта.

У прво време обданиште се налазило у једном општинском павиљону, који није био дозвољан за рад

обданишта. Зато је управа предузела мере да осигура средства за градњу vlastите зграде за обданиште. За неколико година скупљено је 350.000 динара за ту сврху. Београдска општина је дала бесплатно земљиште и извесну количину цигаља. Са средствима којима управа располаже, зграда ће се моћи ставити под кров.

Управа ће развити живу акцију да набази и остатак потребних средстава, да доврши потпуно зграду. На плочи, која ће стајати у згради, биће уписана имена свих утемељача, добротвора и већих приложника, који су помогли подизање овог дома.

Претседник Београдске општине примио чланице Кола српских сестара из Штипа

Чланице Кола српских сестара из Штипа посетиле су Опленца и одале пошту сенима Краља Александра Ујединитеља и Краља Петра Ослободитеља. Вративши се са Опленца у Београд, посетиле су 23 октобра т. г. Претседника Београдске општине г. Јеврема Томића.

„Драге Сестре,

Као претседник Београда, наше дивне престонице, за коју Ви гајите најлепше и најплеменитије симпатије могу да будем врло задовољан што видим у његовој средини сестре из наше лепе српске Брегалнице. Желим да са овога пута понесите најлепше утиске и уве-

Чланице Кола српских сестара из Штипа у посети код претседника Београдске општине г. Јеврема Томића

Претседница Кола српских сестара г-ђа **Каламатијевић**, поздравила је Претседника г. Томића и у свом патриотском говору, између осталог, рекла је:

„Чланице Кола српских сестара из Штипа, после поклоне сенима Краља Ујединитеља и Мученика на Опленцу, имале су као прзу мисао још при поласку да дођу у свој Београд, нашу лепу престоницу, у наше заједничко жариште српске националне мисли. Ми смо срећне што је та наша мисао остварена и сада при повратку, молимо Вас, Господине Претседнице, да будете тумач пред свима грађанима Београда да је улепшавање и просперитет Београда и наша радост. Верујте да ће наше чланице после овога пута са још већим еланом и са још више одушевљења радити у своме делокругу, на јачању српске мисли у нашој Брегалници, која гаји према Београду и нашој лепој отаџбини највећу љубав. Живео наш млади Краљ Петар II, Живео наш лепо Београд!”

На поздрав Претседнице г-ђе Каламатијевић одговорио је Претседник г. **Томић**, овим речима:

рење да у Београду бије оно исто срце које и доле код Вас и да на Београд у свакој прилици рачунате као на Ваш град. Добро је што сте дошли да видите нашу националну светињу на Опленцу, да видите то ремек дело уметности као и Београд који се стално изграђује и напредује. То ће Вам омогућити да видите да смо ми Срби не само спозобни да се боримо на бојном пољу, већ и да се за време мира културно и привредно подижемо. Нека Ваш пут буде залога те наше заједничке љубави према Београду и Српству. Ја Вам се захваљујем у име Београда на овој пажњи и још једаред Вас молим да рачунате на њега и на његову љубав, коју он нарочито негује према својој браћи и сестрама на нашем класичном Југу, колевци наше старе славе и величине.”

После измењаних поздрава Претседник је остао у дужем разговору са чланицама Кола сестара, распитујући се о утисцима са њиховог пута и о приликама у Штипу и Брегалници. Чланице су са задовољством подвукле срдачан пријем на који су наишле приликом свога пута.

Југословенско-мађарско удружење у Београду

6 октобра т. г. одржана је оснивачка скупштина Југословенско-мађарског удружења у Београду, у дворани Трговачке коморе. Скупштини је присуствовао велики број угледних Београђана, међу њима и потпретседник Београдске општине г. Божидар Недић. Скупштину је отворио г. Војин Ђуричић, б. министар и б. Претседник Београдске општине. Он је образложио потребу да се оснује у Београду овако удружење, адекватно Мађарско-југословенском удружењу у Будимпешти, које са успехом ради на продубљењу културних и привредних односа између Мађарске и Југославије. Саопштио је да су извршене све потребне припреме за оснивање овог Удружења и да су већ потврђена правила.

Изабрани су затим управни и надзорни одбор Удружења. За почасног претседника удружења изабран је мађарски посланик г. Бакач-Бешењеи, који је изразио своју захвалност на овој почаст и истакао главне циљеве овог Удружења.

„У тренутку када се око нас развијају читава поглавља савремене историје, брзином и интензивношћу које импресионирају, када је велики део цивилизованог света ожалостан ратним несрећама, — пружају поучан пример два народа (која су у прошлости била раздвојена чешће услед неспоразума и заблуда но услед стварног разилажења интереса), јер они један другом пружају руку ради пријатељске и мирољубиве сарадње, и тиме не само служе узајамним интересима већ у исто време доприносе миру и сигурности целе ове подунавске области...” рекао је, између осталог, г. Бакач-Бешењеи.

Пошто је скупштина закључена, састала се управа Удружења. За претседника Удружења изабран је г. Војин Ђуричић, за потпретседнике г.г. Васа И. Јовановић и Милан Л. Поповић, за секретара г. др Јурај Томичић, за благајника Стеван Вагнер.

Гостовање Загребачке филхармоније у Београду

Чланови Загребачке филхармоније посетили су Београд и приредили 14 октобра увече, у дворани Коларчеве задужбине, концерт са одабраним програмом словенских композитора (два хрватска дела — Лисински: увертира за оперу „Порин”; Готовац: нова симфонијска поема „Гуслар”; једно чешко — Јаначко: симфонијска поема „Тарас Булба”; једно руско — четврта симфонија од Чајковског). Оркестар, са својим мајсторским диригентом г. Крешимиром Барановићем, извео је све тачке програма са ванредном виртуозношћу и уметничком снагом.

Београдска публика је схватила да ово гостовање има нарочити значај за међусобно културно упознавање и зближавање Срба и Хрвата, као и за популаризацију наше музике, па је загребачке музичаре дочекала срдачно, са много разумевања и одушевљења.

Изгледа да ће ускоро и оркестар Београдске филхармоније, са г. Л. Матачићем на челу, гостовати у Загребу и Љубљани, а и Љубљанска филхармонија треба да посети Београд. Тако ово гостовање Загребачке филхармоније треба да значи увод у низ музичких приредаба од великог не само уметничког него и националног значаја.

се чланови Загребачке филхармоније налазе у Београду, па је затим рекао:

„Као носиоци уметничког живота у Загребу и Бановини Хрватској ви стојите на првом месту. Али са вама и вашим радом не поноси се само бели Загреб и браћа Хрвати. И ми Београђани осећамо гордост због ваше високе уметничке класе и вашег савршеног интерпретирања највећих словенских и светских композитора. Ви сте вечерас, господо, били сведоци те топлине наше душе и нашег разумевања за вашу високу уметничку делатност. Срдачност и одушевљење са којим сте поздрављени најбољи је доказ колико се цени ваш рад и колико сте драги Београду и вашим домаћинима — Београдској филхармонији. Заиста, Београдска филхармонија, с вама заједно, приредила нам је једно ретко душевно задовољство, које не можемо никаквим речима захвалности да награђујемо.

Срећна идеја Београдске филхармоније да вас позове да гостујете у престоници заслужује наше пуно признање. Радећи у духу жеља свог Високог Покровитеља Њ. Кр. Височанства Кнеза Намесника Павла, она не приређује само значајне уметничке манифестације, већ иде и даље, па преко уметности стапа наше душе и духовно нас приближује, како би кроз догледно време, уз заједничке напоре вас из Загреба и нас из Београда, као и браће Словенаца из Љубљане, изградила једну неразводну духовну будућност. Дубок познавалац уметности и свих грана њеног живота, Њ. Кр. Височанство Кнез-Намесник, као покровитељ вашег домаћина — Београдске филхармоније — својим интересовањем за вечерашњи концерт најбоље је доказао колико му је стало до продубљивања уметничких и културних веза између Београда и Загреба и до нашег уметничког стварања уопште. Зато вас, господо, молим да своју сарадњу наставите и даље и да своја стварања ставите у службу нације и државе

БАНКЕТ ПРЕТСЕДНИКА БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНЕ

Претседник Београдске општине г. Јеврем Томић приредио је после концерта свечан банкет у Ратничком дому у част Загребачке филхармоније. Поред загребачких гостију и г. Томића, као домаћина, банкету су присуствовали: Г-ђа М. Томић, потпретседници Општине г.г. Л. Костић и Б. Недић са госпођама, више градских већника и претставници Београдске филхармоније.

Претседник г. Јеврем Томић одржао је за време банкета топлу здравицу. Изразио је задовољство што

и да кроз уметност и интензивну културну делатност изградите југословенску душу и југословенског човека. Ви, уметници, као и сви остали културни радници, треба да будете као и раније што сте били — претече политичке сарадње и свега оног што долази као резултат политичке акције. Политика може у своме стварању да се поведе и за тренутним расположењима, али уметност и њени носиоци знају искључиво за стварање трајне вредности, која морају и треба да буду зајед-

ничка свима нама. Отуда ви уметници можете врло често да учините више од свих осталих за нашу општу и националну ствар..."

У име Загребачке филхармоније одговорио је г. Крешимир Барановић и захвалио на срдачном и лепом дочеку.

Говорили су затим г.г. Петар Крстић, д-р Воја Јанић и Славенски.

Писмена захвалност Савеза ратних добровољаца г. Јеврему Томићу

Претставници Савеза ратних добровољаца Краљевине Југославије посетили су 5 октобра т. г. Претседника Београдске општине г. Јеврема Томића и предали му писмо у коме му се у име Главног одбора Савеза захваљују на сусретљивости, разумевању и

заштити добровољачких права, које је показивао и раније, док је заузимао најистакнутије положаје у Савезу као и сада на положају Претседника престоничке општине.

Два дечија летовалишта у Буковику

Под планином Букуљом, више Буковичке бање, подижу се два дечија дома, која ће послужити као летовалишта у главном за сиромашну београдску децу. На дан 13 октобра извршене су овде две лепе свечаности: освешени су темељи дечијег дома „Српска мајке” и освешан је завршен дом Друштва за васпитање и заштиту деце. Свечаност је увеличала Својим присуством Њ. Кр. Вис. Кнегиња Олга, којој је приређен срдчан дочек. Свечаности су присуствовали и претседник Београдске општине г. Јеврем Томић, Мини-

стар социјалне политике и народног здравља г. д-р Срђан Будисављевић, бан Дунавске бановине г. д-р Б. Кијурина, чланови Управа „Српске мајке” и Друштва за васпитање и заштиту деце, већи број Београђана и претставника Аранђеловца и Буковичке Бање.

И један и други дом налазе се на лепом и здравом месту, у шумском зеленилу. Оба дома су хигијенска, доста пространа, са свим потребним комфором; могу да послуже за време рата као дечија склоништа, а за време мира као летовалишта.

Слава београдских друштава

СЛАВА УДРУЖЕЊА НОСИЛАЦА АЛБАНСКЕ СПОМЕНИЦЕ

Удружење носилаца албанске споменице, у Београду прославило је своју славу 13 октобра — пад Кајмакчалана и пробој солунског фронта — у својим просторијама у Ратничком дому. Резање славског колача обављено је у Саборној цркви. Импозантна поворка ратника, са заставом на челу, продефиловала је том приликом београдским улицама од Ратничког дома до Саборне цркве и назад.

СЛАВА СЛУЖИТЕЉСКОГ УДРУЖЕЊА

Опште хумано служитељско удружење прославило је своју славу 27 октобра — Св. Петку Параскеву — у друштвеном дому (Орловића Павла бр. 21) уз присуство многобројних гостију — својих чланова и

делегата разних хуманих и социјалних организација. Присутновао је и покровитељ удружења г. д-р Нинко Перић, министар у пензији.

Домаћин славе је био г. Јеврем Томић, претседник Београдске општине. Свештеник је извршио сечење славског колача са домаћином славе г. Јевремом Томићем, потпретседником Општине г. Лазом Костићем и једним чланом Удружења.

Г. Јеврем Томић је одржао говор у коме је рекао да се домаћинства примио са ретким задовољством, јер зна колико је велики и напоран рад служитеља, као и колики удео они имају у општем отпављању јавних или приватних послова.

Госте је поздравио благајник Удружења г. Станоје Гојковић, који је истакао да ово Удружење већ пуне три деценије врши хумане дужности. Удружење данас има свој дом, своју амбуланту, своје лекаре, као и приличну готовину, из које помаже своје сиромашне чланове и породице помрлих чланова.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Јубиларни помен изгинулим браниоцима Београда

WWW.JNILIB.RS

Претседник Општине г. Јеврем Томић полаже венац у име града Београда на споменик изгинулим браниоцима Београда

9 октобра одржан је дирљив помен изгинулим браниоцима Београда код спомен-костурнице на Новом гробљу. Од трагичне погибије ових хероја навршило се 25 година, и зато је овај помен приређен у већим размерама него обично. Помену су присуствовали: Изасланик Њ. В. Краља генерал г. Павле Барјактаревих, Министар војни г. Милан Недић, претседник Београдске општине г. Јеврем Томић са потпретседником г. Л. Костићем и са градским већницима, претставници свих београдских националних, културних и хуманих установа и друштава и велики број грађанства.

Помен је извршио викарни епископ г. Арсеније са више свештеника. Епископ г. Арсеније одржао је, после помена, леп говор.

Претседник Удружења бранилаца Београда г. Светолик Урошевић одржао је дирљив патриотски говор.

Нова евангелистичка црква у Београду

У недељу 20 октобра освећени су темељи нове евангелистичке цркве на углу Кнез Милетин и Дринчићеве улице. Свечаности су присуствовали: Изасланик Њ. В. Краља, изасланик Њ. Св. Патријарха, претставници Краљевске владе, Београдске општине, немачки посланик и претставници евангелистичке цркве из Немачке и Југославије.

Када је у Берлину подизана православна црква, тада су немачка влада и становништво Берлина помогли знатним материјалним средствима подизање ове зграде. Овом приликом Београд се реванширао: Београдска општина је поклонила земљиште за зидање нове евангелистичке цркве, а Краљевска влада је вотирао новчану помоћ од 100.000 дин. за ову сврху.

План ове црквене зграде израдио је г. д-р Ото Бартинг, професор из Берлина, који је познат као најбољи немачки архитекта за протестантске црквене градње.

Нова црква, на троуглом земљишту, када се изгради, биће врло лепа. Црква ће бити изграђена у сировој цигли. Испод цркве ће се налазити дворана за предавања. Црквени торањ биће висок 50 метара.

* *

Од интереса је овом приликом напоменути да је прва евангелистичка црква у Београду била саграђена 1855—56 године у улици Вука Караџића бр. 7. Ова црквена зграда је била намењена за католичку цркву. Земљиште за градњу дала је влада, као и суму од 2.000 талира из државне благајне. Када је црквена зграда била готова, београдски католици одбију да је приме. Кнез Милош уступи тада, 1860 године, ову зграду протестантима аугзбуршке вероисповести. У овој згради се налазила евангелистичка црква до 1937 г. када се преселила у Бирчанинову 30. Црквена зграда је срушена и на њеном месту подигнута модерна приватна кућа.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

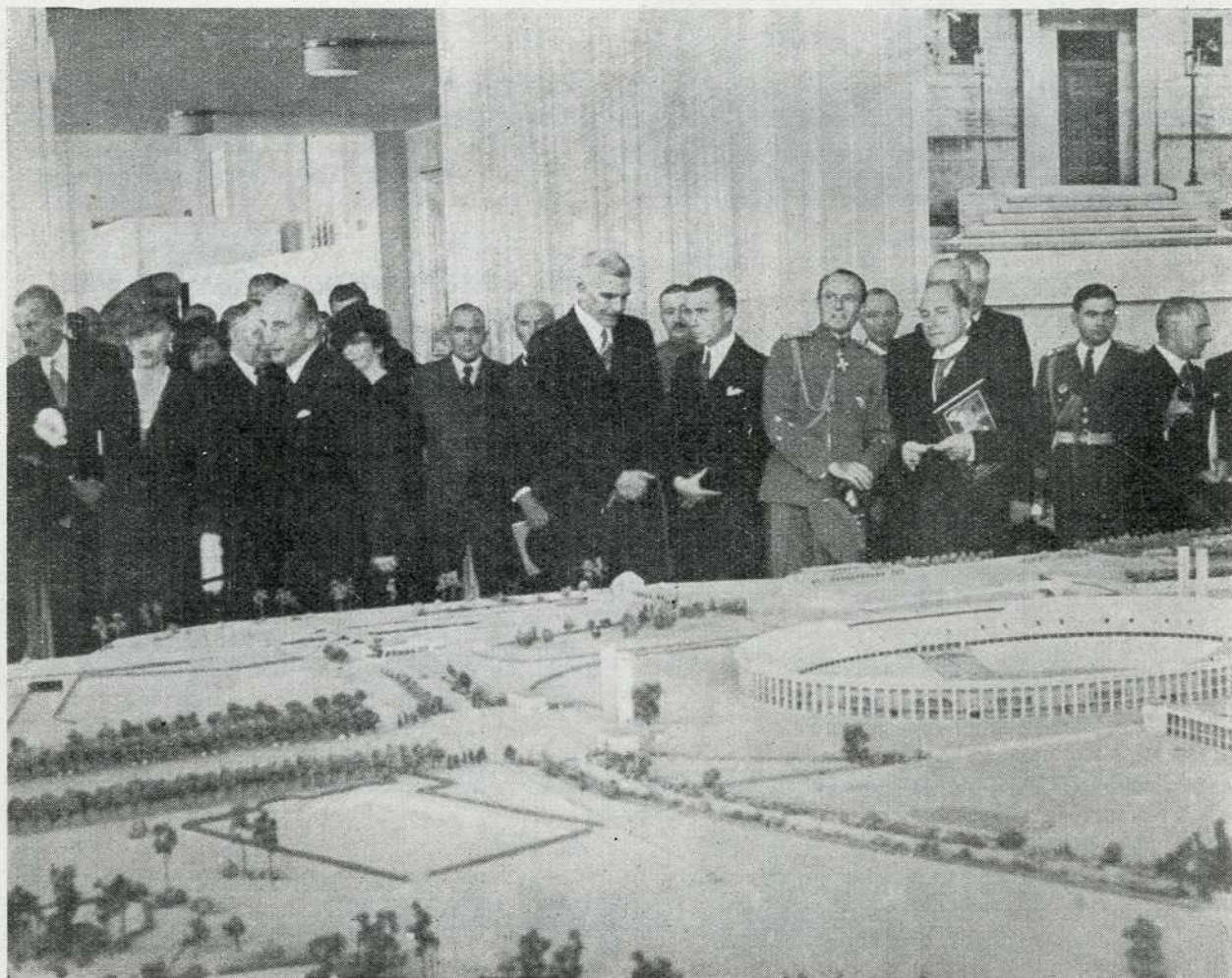

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Уметничка хроника

Изложба нове немачке архитектуре на београдском сајмишту

Њ. Кр. Вис. Кнез Намесник Павле и Њ. Кр. Вис. Кнегиња Олга разгледају модел Олимпијског стадиона на Изложби нове немачке архитектуре

На Београдском сајмишту, у Немачком павиљону, приређена је од 5 до 16 октобра велика, лепа и занимљива изложба нове немачке архитектуре. Отварање изложбе извршено је на врло свечан начин. Овој свечаности су били присутни: Њ. Кр. Вис. Кнез-Намесник Павле, Краљевски Намесници г. г. д-р Раденко Станковић и д-р Иво Перовић, Претседник Краљевске Владе г. Драгиша Цветковић са министрима, Претседник Београдске општине г. Јеврем Томић са градским већницима, чланови дипломатског кора и многобројни други угледни гости.

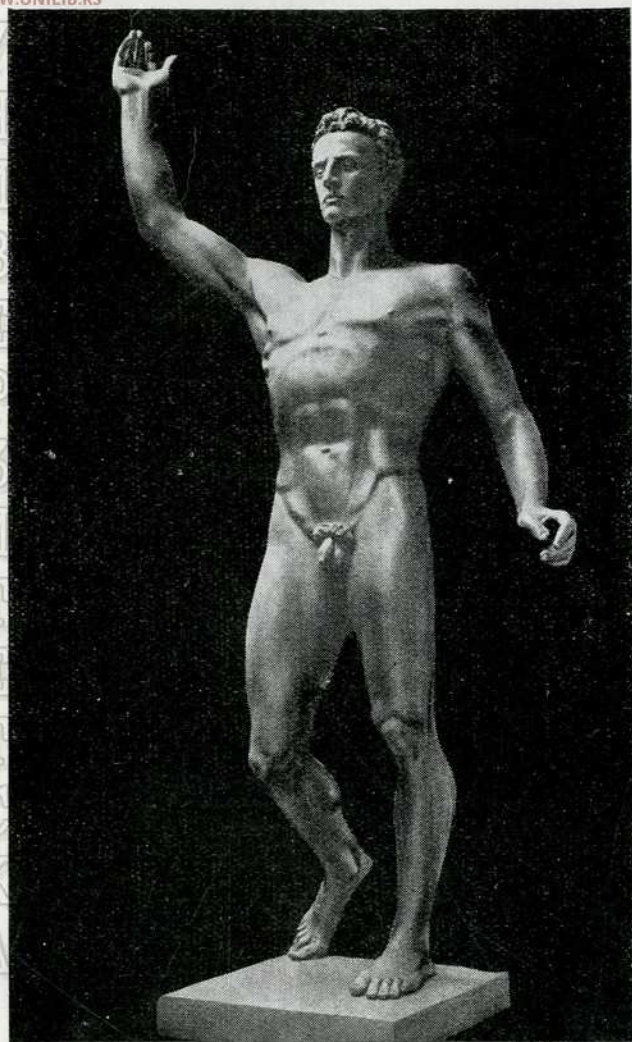
Значај изложбе истакао је у свом поздравном говору немачки посланик г. фон

Херен, нагласивши да ова изложба треба да пружи слику новог немачког неимарства, које је верно огледало бића и тежњи националсоцијалистичког вођства Великонемачког Рајха. Та архитектура — рекао је фон Херен — јесте национална и социјална, како по својој спољној слици, тако и по својој унутрашњој стварној намени. Она жели да буде истовремено репрезентативна и јасна и целисходна и поникла у народу.

Изложбу је отворио Њ. Кр. Вис. Кнез Намесник.

*
* * *

Вајар Арно Брекер: „Весник“ пластика за трибуне Цепелинског поља у Нирнбергу

Лепо израђени модели и изразите фотографије дају синтезу најбољег и најмонументалнијег што је Трећи Рајх за кратко време, од 1933 до данас, створио на пољу планске дириговане грађевинске уметности.

Лепи уметнички филмови, приказивани у биоскопској дворани Немачког павиљона, и неколико предавања познатих немачких грађевинских стручњака, одржаних за време изложбе у Београду, допунили су ову изложбу.

Националсоцијалистички режим врши корените реформе не само у политичком, привредном и социјалном животу немачког народа, него има претензије да удари свој моћан печат и целокупном културном животу. Вођа Рајха г. Хитлер обележава основне линије и инспирисе стварање и у овој области. Нарочиту пажњу посвећује грађевинској уметности.

Да би обележили своје доба и пред далеким будућим поколењима, г. Хитлер и његови сарадници настоје да створе монументална грађевинска дела, која ће служити као документи њиховог доба и њихове стваралачке

воље. Према њиховој замисли, та дела треба да задивљују не само својом уметничком лепотом и грандиозношћу димензија, него треба да буду и од масивног чврстог материјала — камена, мермера, — који може кроз векове да одолева свима потресима.

Неимари нове Немачке не теже да створе дела сама по себи лепа, — „стил“, „форму“, — која би служила углавном за украс, него хоће да грађевине произлазе из садржине новог живота, да буду верни „документи времена“, да служе потпуно циљевима којима су намењени, да буду у складу са целом својом околином и да постану језгра нових насеља. „И сама велика аутострада кроз Немачку са свима својим огромним мостовима подешена је тако да пристаје уз немачки пејзаж“ (д-р Кренкер).

Као што се не штеди у материјалу, тако се не штеди ни у простору. Све грађевине овог доба заузимају много простора, не само озиданог, него и слободног око себе. Свуда има пуно ваздуха, сунца. Грађевине доминирају простором, а не обратно, — без обзира на скупоћу земљишта. Тако се гради у Берлину, као и у пустим планинским местима. Искоришћује се осветљење, не само дневно него и ноћно — нарочито рефлектори — да се допуни грандиозност и лепота грађевина.

Немогуће је на кратком простору дати, ма и концизно, преглед нове немачке грађевинске делатности, како је приказана на овој изложби. Зато ћемо се задржати само на најважнијем.

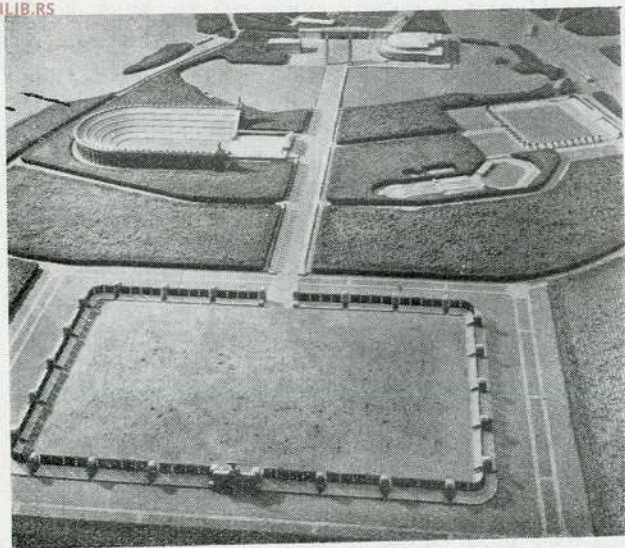
„Међу грађевинским задатцима Великог Немачког Рајха заузима нарочито важно место изградња и преуређење немачких градова у духу новог стила и облика.

Низ великих градова добиће према Вођиној жељи изградњом репрезентативних тр-

Архитект Паул Лудвиг Трост: Краљевски трг у Минхену са зградом Националсоцијалистичке немачке радничке партије и почасним храмовима

Архитект Алберт Шпер: Модел зборишта партијског конгреса у Нирнбергу. У предњем плану Мартовско поље, у средини лево Немачки стадион, десно Цепелинско поље, у позадини на десној страни конгресна дворана

гова и улица нове центре према којима треба да се оријентише грађење у будућности.

На првом месту стоји изградња и преуређење главног града Рајха. Исто тако преуредиће се у истом стилу и Минхен као главни град националсоцијалистичког покрета, збориште партијског конгреса у Нирнбергу, Хамбург као град спољне трговине и Линц.”

Тако је обележио основне тенденце нове грађевинске уметности г. Алберт Шпер, генерални грађевински инспектор главног града Рајха. У ту сврху донесен је Закон о преиначењу и изградњи немачких градова, омогућена је лака и брза експропријација земљишта.

Урбанистички моменти доминирају код свих грађевина — не само при изградњи нових градова и насеља, него и при грађењу стадиона и индустријских предузећа. Свуда се води рачуна да се човек који ту борави што удобније осећа, да има при руци све што му треба: шумско зеленило, цвеће паркова, воду, светлост, ваздух, саобраћајне везе.

Као узор ове урбанистичке композиције може да служи „Град Хермана Геринга”, савремено насеље изграђено према плану архитекте Херберта Римпла, у врло лепом географском положају.

Према пројекту истог архитекте изграђено је идеално индустријско насеље „Хајнkelове фабрике авиона”, где су и творничке зграде и радионице и раднички станови у засебним малим вилама ремек-дела своје врсте. Свуда је пуно ваздуха, сунца, зеленила, слободног простора.

Организатори изложбе су истакли изградњу Краљевског трга у Минхену, главном граду националсоцијалистичког покрета, као први велики грађевински успех новог режима. Циљ

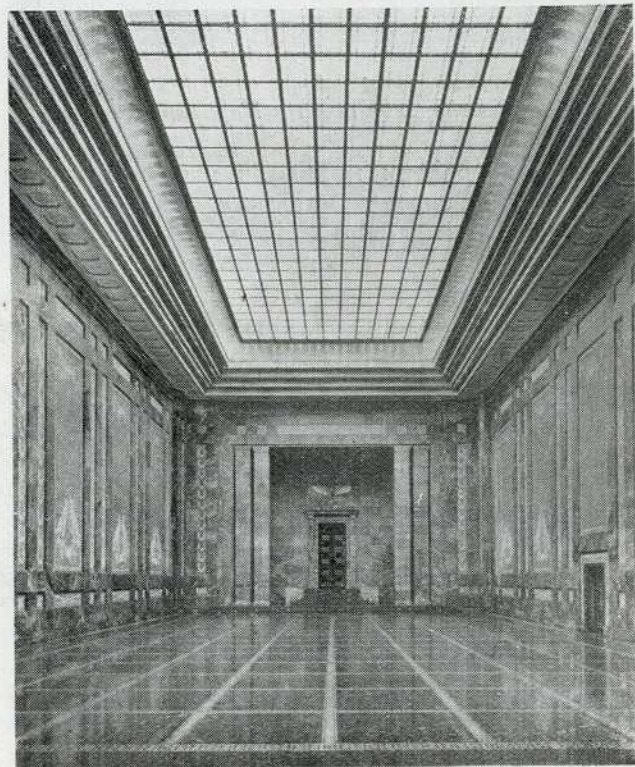
је био да се изгради достојно место врховном вођству партије и жртвама неуспелог пуча из новембра 1923 г. Ту су подигнути почасни храмови, у које су смештени ковчези са остацима новембарских жртава, а са обе стране храмова дижу се велике камене грађевине намењене вођству партије. Тај трг је тако претворен у збориште националсоцијалистичког покрета.

Истовремено је саграђен у Минхену и нови дом немачке уметности, чије су слике биле такође изложене.

Слике и модели Зборишта државне партије у Нирнбергу, које је у изградњи према плану архитекте Алберта Шпера, показују једно циновско дело, и по грандиозности главних објеката и по урбанистичким концепцијама. То треба да буде стожер будућег развоја града Нирнберга.

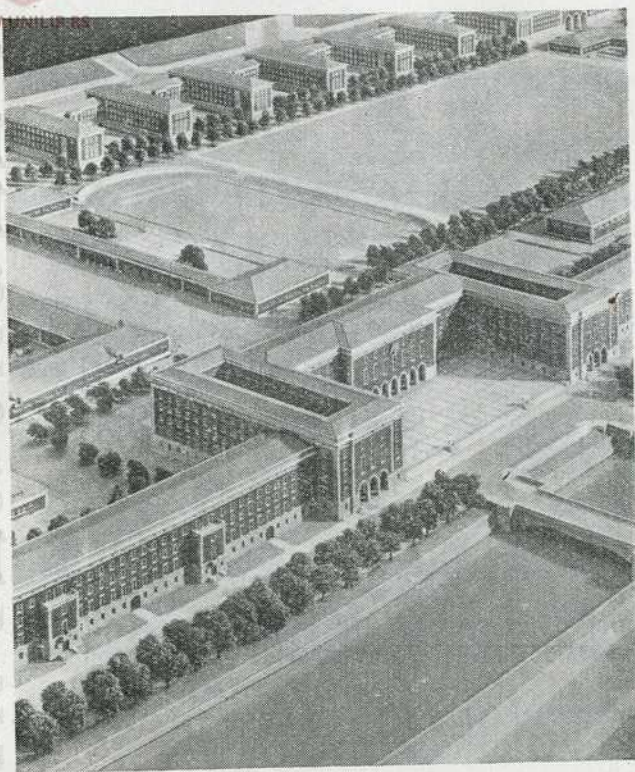
Својом успелом архитектонском и урбанистичком обрадом истиче се и Висока школа националсоцијалистичке партије на Кимзеу у Баварској.

Нарочиту пажњу привлачили су модели Олимпијској стадиона у Берлину архитекте Вернера Марха. То је цела спортска варош, са главним стадионем и много разних других стадиона и помоћних вежбаљашта, са зградама за спортове, забаве, администрацију и станове спортиста, са врло добрим саобраћајним везама и свима урбанистичким уређајима. Ремек-дело, коме су одали признање новинари

Архитект Алберт Шпер: Мозаикна сала нове канцеларије Рајха

Архитект Ханс Херман Клаје, сарадник Ерих Фишке: Нове Касарне пука Велика Немачка у Берлину. Из пројектовања генералног грађевинског инспектора за главни град Рајха. Део модела

целог света за време последње светске олимпијаде.

Треба подвући још и лепоту и монументалност великих мостова (висећи мост на Елби у Хамбургу, аутомобилски мост над Ланом код Лимбурга, мост на Сали код Јене и мост над Рајном код Франкентала), који привлаче пажњу и својом архитектонском обрадом и погодношћу за модеран саобраћај. И мостови су изграђени од камена.

Преуређење Берлина треба да претставља врхунац овог урбанистичког рада. Вођа је поверио тај посао архитекти Алберту Шперу, кога је именовао за генералног грађевинског инспектора за главни град Рајха и ставио му на расположење изванредна средства за ту сврху. Берлин ће добити један нови урбанистички центар, који треба да буде за савремени Берлин оно што су „Липе“ биле за Берлин Фридриха Великог. Костур нових урбанистичких делова образоваће две огромне улице, тзв. Осовина север-југ и Осовина исток-запад. Преуредиће се из основа железнички саобраћај. Засадиће се нови паркови, који ће допирати дубоко и у стари градски центар.

Изградиће се велике репрезентативне грађевине на поменутиим Осовинама.

Од 1937—1939 изграђена је Источно-западна осовина, дуга седам километара, од Бранденбуршке капије до Мусолинијевог трга.

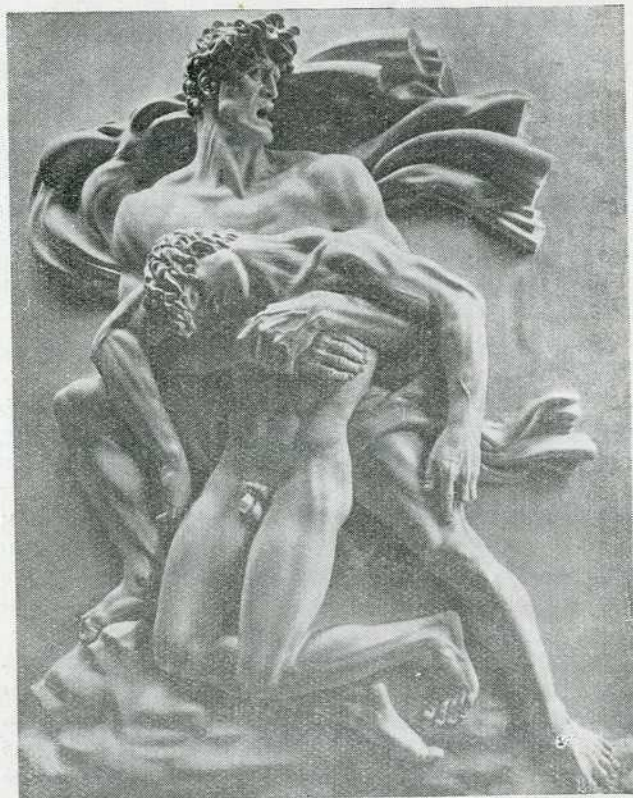
За девет месеци, пред нови светски рат, довршена је прва репрезентативна палата новог Берлина: *Нова канцеларија Рајха*, према пројекту Алберта Шпера. Сlike и модели приказују спољну архитектуру ове палате, велику мозаик-дворану за главне пријеме, дугу мермерну галерију и Вођину собу за рад. Огромни простори и богати декори, нарочито раскошна и импресивна осветљења. При изградњи ове палате дошли су до израза и нови немачки скулптори, а донекле и сликари.

Макета *Нове аеродрома у Берлину* задивљује и својом архитектонском лепотом и решењем урбанистичких проблема.

Лепоти и грандиозности новог Берлина доприносе свакако и *Касарне пука „Велика Немачка“*, као и *Насеље Берлин—Шарлотенбург—Север*, чији су модели привлачили пажњу на овој изложби.

Мрежа државних аутомобилских путева везује сва ова нова насеља и монументалне грађевине.

За нас је од нарочитог интереса једна соба где су биле изложене фотографије палате *Југословенског посланства* и модела *Београдског стадиона*, који треба да се изгради у Доњем граду, — оба пројекта архитекте г. Вернера Марха. Г. Марх је, као што рекосмо, радио и чувени олимпијски стадион у Берлину, па није случајност што је на расписаном конкурс за Београдски стадион његов пројект, проглашен за најбољи.

Вајар Арно Брекер: „Другарство“ рељеф за једну новоградњу из пројектовања генералног грађевинског инспектора за главни град Рајха

Тај пројект предвиђа не само стадион на простору између Саве, Дунава и Горњег Града, него и преуређење целог Доњег Града и Калемегдана.

Овај пројект се налази на проучавању у Министарству грађевина и у изгледу су извесне измене у њему. Г. Марх је већ пристао на извесне измене по жељи Министарства за физичко васпитање народа; предвидео је накнадно и Академију за физичку културу.

За време ове изложбе г. Марх је био у Београду и конферисао је са надлежним југословенским факторима о извођењу свога пројекта. Како изгледа, најтеже је питање добрих и брзих саобраћајних веза са новим стадионом.

План г. Марха, ако се дефинитивно усвоји, изводиће се у етапама.

Нећемо се упуштати у оцену овог плана. Он има и својих заступника и својих противника. Сам план по себи је, нема сумње, врло добар. То признају и критичари овог плана. Они не нападају сам план, него место на коме би имао овај стадион да се изгради. Они истичу да баш они услови који су омогућили стварање грандиозног олимпијског стадиона у Берлину не постоје у Доњем Граду: Ту је

простор сувише скучен; нема ширине, ваздуха, сунца; нема места ни за главне спортске грађевине, ни за довољан број трибина, а камоли за модерно спортско насеље. Немогуће је успоставити добре саобраћајне везе са тим стадионом.

Та скученост простора везивала је руке и г. Марху и он, каже се, није могао да нађе најбоља решења, као што је нашао приликом пројектовања берлинског стадиона.

Даље се приговара овом плану да не води рачуна о националном и историјском значају Доњег и Горњег Града. Морали би се рушити неки важни историјски споменици, а подигли би се извесни нови грађевински објекти који, иако архитектонски лепо, не би били у складу са историјским значајем овог места.

Треба, кажу ови критичари, усвојити принципе нове немачке архитектуре, па градити београдски стадион на широком отвореном простору, где се могу добро решити и архитектонски и урбанистички проблеми. Тако би ово спортско насеље, попут немачких монументалних грађевина, могло да постане језгро, око кога би се развијао нови део Београда.

Б.

Три октобарске изложбе

ИЗЛОЖБА СЛИКА МИЛАНА КОЊОВИЋА

(Велика сала Уметничког павиљона — 27 септ. — 18 окт.)

Овогодишња-ликовно уметничка сезона отворена је изложбом слика г. Милана Коњовића, сликара који већ преко две деценије ради код нас и у иностранству, а који се, иако ради у Сомбору, убраја међу београдске сликаре. Изложба је отворена по најновијој моди нашег ликовно-уметничког живота, која траје већ преко пола године, — без икаквих говора. Мотивација: „Аутор је широј јавности већ доста добро познат“.

Од укупно осамдесет слика, највећим делом уља, највише се је истицало десетак нацрта за стакло. Солидно и озбиљно компоновани, они одају одличног мајстора у тој техници. Не мању уметничку вредност поседују и његови нацрти за мозаике, дани у финим колористичким контрастима и сензибилном ниансирању боја. — И баш ради тога је интересантно што се овај сликар у својим уљима и сувише поводи за разним модернистичким узорима, који ни мало не одговарају његовом сликарском темпераменту. На појединим његовим сликама се веома јако осећа утицај Јована Бијелића. И док смо до сада слушали, што смо могли и да акцептирамо да су Бијелићеве боје израз сурог босанског пејсажа, тла и поднебља, сад нам се слједном те исте боје сервирају као израз питоме бачке равнице, — што ипак не можемо акцептирати. Утицај већ заборављеног немачког деструктивног ек-

спресионизма код Коњовића је још увек доста јак, особито у женским актима. Дојке, — несумњиво најлепши и лековно-уметнички најинтересантнији део женског тела, — на његовим сликама делују као да су поотсецане и накнадно постављене на сасвим погрешна места. Док је у веома маленом броју слика доследан у спровођењу сликарске игре, као на пр. у слици „Улица“ (пригушени тонови), или у слици „Конављанка“ (веома жарки колорит), — у великом броју његових слика влада прави колористички хаос. За „атмосферу ствари“, „природу ствари“, која модерне сликаре, особито после Сезана, највише интересује, Коњовић нема много осећања. Довољно је погледати његове „Лале“, или „Руже“ или „Цвијеће“ — па да се одмах види да то нису и да не могу да буду ни лале ни руже, ни цвеће; да ту нема ништа од оног опојног мириса које цвеће зрачи око себе, да је то све веома далеко од оне деликатне материје од које су састављени листићи и латице цвећа. То је све нешто грубо, тврдо, без трунке симпатија, нешто неодређених облика, и да под тим сликама не стоје наслови, — нико жив не би могао да одгнетне шта те слике треба да представљају. Али насупрот томе, слика „Рибар“, дана у веома драстичном колориту и веома грубим потезима, подобна је да окарактерише атмосферу која око себе зрачи један такав примитивни, сунцем, ветром и кишима огрубели рибар. Резиме: Да Коњовић мало мање лети за узорима, он би, вероватно, дао убедљивија и вреднија дела,

ИЗЛОЖБА ВАЈАРА МИЛАНА БЕСАРАБИЋА

(Мала сала Уметничког павиљона — 13—23 октобра)

Прва колективна изложба овог младог вајара, — који је познат по својим радовима с ранијих скупних изложба, — дала је доста убедљиву слику о немалим реалним могућностима овог правога вајарског талента који се тек формира. Тридесет изложбених радова — пет-шест одлива у бронзи, сви остали у гипсу — стајали су на овој скромној изложби као убедљив доказ, пре свега, солидно сваладаног заната. Има у свим тим радовима још много школског како у третману тако и у сижеима, осећају се и разни утицаји и сви се међусобно веома разликују, И док би све то за неког старијег уметника било доказ помањкања уметничког инстинкта, за једног младог уметника-почетника, као што је Бесарабић, то је доказ озбиљног схватања свог позива и тражење самог себе. Веома греше они млади уметници који још у почетку свога рада изаберу један одређени правац, јер постоји небројено конкретних могућности да они изаберу баш онај правац који њиховом темпераменту и уметничком инстинкту најмање одговара. — Иако се за сада још, код Бесарабића не види његов уметнички пут, може се с много наде очекивати да ће га он ускоро, поуздано наћи. Он га тражи, а ко тражи има доста услова и да нађе. Док се у својим женским актима Бесарабић труди да да смирене реалистичке композиције финих елегантних линија (утицај његовог учитеља Петра Палавичинића), у мушким се труди да што потпуније изрази покрет и снагу. Ту је изгледа под утицајем нашег заслужног вајара Симе Роксандића. У појединим својим фигурама Бесарабић обрађује доста чудне и неприродне позе, које су данас у вајарству углавном већ напуштене, а то му не би требало уписивати у грех, јер је то заиста најбољи пут да знање стечено у школи допуни и продуби — и кроз то пронађе свој властити метје. — Портрети у скулптури нису тако једноставна ствар као што то многи неупућени замишљају. Дobar портре може да изрази само солидан и зрео уметник. Ради тога Бесарабићеви портрети и нису успели; дани без карактера и психолошког продубљавања, њима недостаје оно што је битно. „Скица за споменик“ — пуна замаха и социјалног револта, одаје ауторове успеле монументалне концепције — и треба жалити што та скица никад неће бити изведена. Рељефи су му доста слаби; углавном нерешени правилно у простору су и неуспели у пртежу. Цртежи не прелазе вредност пригодних скица и боље би било да их аутор уопште и није износио на изложбу. — Ако Бесарабић настави овако као што је започео, ја искрено верујем да ће се он развити у солидног вајара праве уметничке инспирације.

ИЗЛОЖБА ТРОЈИЦЕ МЛАДИХ КАРИКАТУРИСТА

(Сала Занатског дома — 20—27 октобра)

И ова изложба је, пре свега, доказ више, како наши карикатуристи веома површно схватју свој посао. У многим нашим новинама, пре свих осталих у „О-

шишаном јежу“, наилази се на управо прекрасне мотиве, који би, солидно обрађени, могли претстављати мала ремек дела карикатуристичке уметности, а која су тако слабо и тако површно обрађена, да се човек над њима мора управо да сажали. То је, изгледа, због тога што је карикатура последњих година код нас наишла на колосалан пријем код публике и услед тога на праву хиперпродукцију. Све то потакло је читав низ људи да се посвете том послу, не толико ради стварне уметничке потребе, експресије, колико ради „ухљебија“. Код нас се у последње време новински ступци испуњавају карикатуром исто онако као што се испуњавају и текстом. — Ова тројица, — а не четворица, као што је то објавила дневна штампа, — младих карикатуриста стоје под веома снажним утицајем свих тих негативних фактора.

Најбољи међу њима свакако је *Михаило Поповић*, који је изложио тридесет радова, међу којима се својим одличним квалитетима и доста самосталности истиче карикатура познатог београдског глумца г. Николе Поповића, која је заиста тако добра и тако простудирана, да би је с поносом могао потписати и сам Пјер. Карикатура његовог учитеља Пјера Крижанића претставља такође солидно простудирано дело, али технички она јако потсећа на једну Пјерову аутокарикатуру из 1937 год. Поповић има још једну одличну карикатуру: „Мој отац“. Његови паланачки типови претстављају доста самосталне композиције, али се ипак, у неким више а у неким мање, осећа утицај великог софиског карикатуристе Бешкова.

Радован Раковић је изложио око осамдесет радова, који су под веома јаким утицајем Пјера Крижанића. Његова композиција „Осигурани живот“ претставља скоро плагијат једне Пјерове карикатуре. То исто би се могло рећи и за карикатуру Петра Добровића. Квази-„кубистички“ решена карикатура покојног Бранислава Нушића, претставља заправо синтезу једне познате Пјерове карикатуре и Коњеводове. Глумац Душан Раденковић више личи на Винстона Черчила. Најбоља ствар је карикатура професора Дрињаковића, а добре су и доста простудиране карикатуре новинара Гргура Костића и Константина Атанасијевића. Интересантна је и по замисли и по изведби његова карикатуристичка монтажа „Промашена каријера“.

Теодор Викерхаузер би био, можда, бољи илустратор него што је карикатуриста. Као његово најбоље дело могла би се истаћи карикатура Миленка Живанова, која је и идејно и технички успела. Карикатура проф. Нишавића спада међу оне малобројне карактерне радове на овој изложби. Карикатура Адмирала Прице, сатављена од лепљивих бојадисаних папирчића, није толико уметнички успела колико је интересантна; тим интересантнија што је та техника у уметничком свету већ дужи низ година напуштена.

Ниједном од ових тројице младића не би се могао порицати таленат; али оно на шта их треба нарочито упозорити, то је да карикатуристичка уметност захтева веома солидно знање сликарског заната, велико и веома свестрано образовање, реално животно искуство и — одређени и јасно маркирани став према свему ономе што се око нас и са нама самима догађа.

Звонимир Кулунџић

Одлуке Државног савета

У градској служби не може бити звања односно места, које не би било могуће односно које није предвиђено по Закону о чиновницима у државној служби, јер за свако место у градској служби мора се наћи одговарајуће место у државној служби.

У овом смислу је решење Државног савета бр. 12532/39 од 7 септембра 1939 год. чије је образложење следеће: „Прописима § 100 Закона о градским општинама одређено је да „градско веће има донети статут којим се .....назначује којем звању и положају државног службеника одговара звање градског службеника”, као и да „у статуту има бити утврђено с којим местом је везано право на пензију”. (По § 51 тач. 10 Фин. закона за год. 1936/37 статуте могу доносити и именована већа). Овај је пропис с обзиром на речи „има” — императивне нарави.

У ст. 1 § 104 Закона о град. општинама одређено је да „одредбе за државне службенике ....о престанку службе, о пензијама ....имају се сходно смислу примењивати и на градске службенике, уколико овим законом није друкчије одређено”. Каже се „о престанку службе, о пензијама” без икаквог ограничења односно додатка, дакле интегрално, у потпуности по њиховом смислу са једним јединим изузетком, када закон о градским општинама нешто другачије не одређује.

И ово је императивне природе, наређење закона, да се имају примењивати прописи чиновничког закона, уколико закон о градским општинама не одређује нешто другачије. У погледу престанка службе и у закону о град. општинама нема никакве одредбе, па прописи Закона о чиновницима важе овде у целини, у колико се наравно с обзиром на уређење градске службе могу да примењују. Ту не треба о томе у статуту да се предвиђа ништа.

Што се тиче пензија закон о град. општинама има о томе одредбе у ст. 2 § 104 као и у ст. 4 § 101 Закона о град. општинама. Према таквом стању ствари питање места са којима је везано право на пензију регулисано је тако, да у свему ономе, о чему ништа не предвиђа закон о град. општинама важе прописи Закона о држав. чиновницима, па према томе и одредбе овога о томе са којима је местима у државној служби везано право на пензију. То важи и за град. веће, када у статуту „назначује којем звању и положају државног одговара звање град. службеника,” што значи да у град. служби не може бити звања односно места, које не би било могуће односно које није предвиђено по Зак. о чиновницима у државној служби, јер за свако место у градској мора се наћи одговарајуће место у државној служби. При назначивању одговарајућих места имају за градско веће да буду меродавни прописи закона о држав. службеницима. Исто тако су

за градско веће меродавни прописи. Зак. о чинов., када утврђује са којим местом (звањем) је везано право на пензију. Када је утврдио које звање и положај градског одговара звању држав. службеника, онда има да установи, да ли је са одговарајућим местом државног везано право на пензију, па с обзиром на пропис ст. 1 § 104 да одредбе за држав. службеника о пензијама имају да се примењују и на градске — да то исто право даде и градском службенику на одговарајућем месту. Није дакле ова ствар, одређивања места са правом на пензију, препуштена слободном нахођењу већа, већ је оно у том погледу законом везано.

Закон је наредио град. већу да донесе статут о свему томе, што значи, да не сме у град. служби бити службеника, којима одговарајући службеници у државној служби имају право на пензију, а да и прво-поменути немају тога права.

Осигурање град. службеника за постизање законом им зајамчених права одмах по ступању на снагу закона и у времену до доношења статута налази се у прелазним наређењима и то у првом реду ставу 4 § 161 (службеници који по досадашњим прописима нису имали право на пензију), јер је то у овом законском пропису начелно одређено, да се има у ово време рачунати раније време, а препуштено је статуту да одреди колико. Другим речима закон им је дао право на рачунање ранијег времена за пензију. Тога ради у статуту се мора предвидети ово време али колико (највише 10 год.) препуштено је већу. Не може се дакле, да се не рачуна ништа.

Важнија је одредба ст. 2 § 159, где се одређује, да Министар унутраш. послова у споразуму са Министром финансија има привремено и до доношења статута да одреди звања и градских која одговарају звањима и положајима државних службеника. То је оно исто што по § 100 има да учини градско веће статутом. И када је то учињено, онда не стоји ништа на путу, да се — начином напред изложени на овакове примењују прописи Закона о чиновницима о местима са којима је везано право на пензију, јер и градско веће не може другачије одредити него што то закон прописује у том погледу.

Ово је и једини начин да се парира самовоља градског већа и непокораване закону у погледу регулисања пензијских односа град. службеника.

Како се управни суд, међутим, због друкчијег становиштва у овом предмету није ни упуштао у расправљање, да ли жаилац испуњава остале услове за пензију у смислу одредаба Зак. о чиновницима од 1931 год. у вези § 104 Зак. о град. општинама, то је ожалбена пресуда поништена с тим, да управни суд предмет поново расправи.”

Саопштио,
Љуб. Ж. Јевтић,
секретар Државног савета.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Поштарина плаћена у готову

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

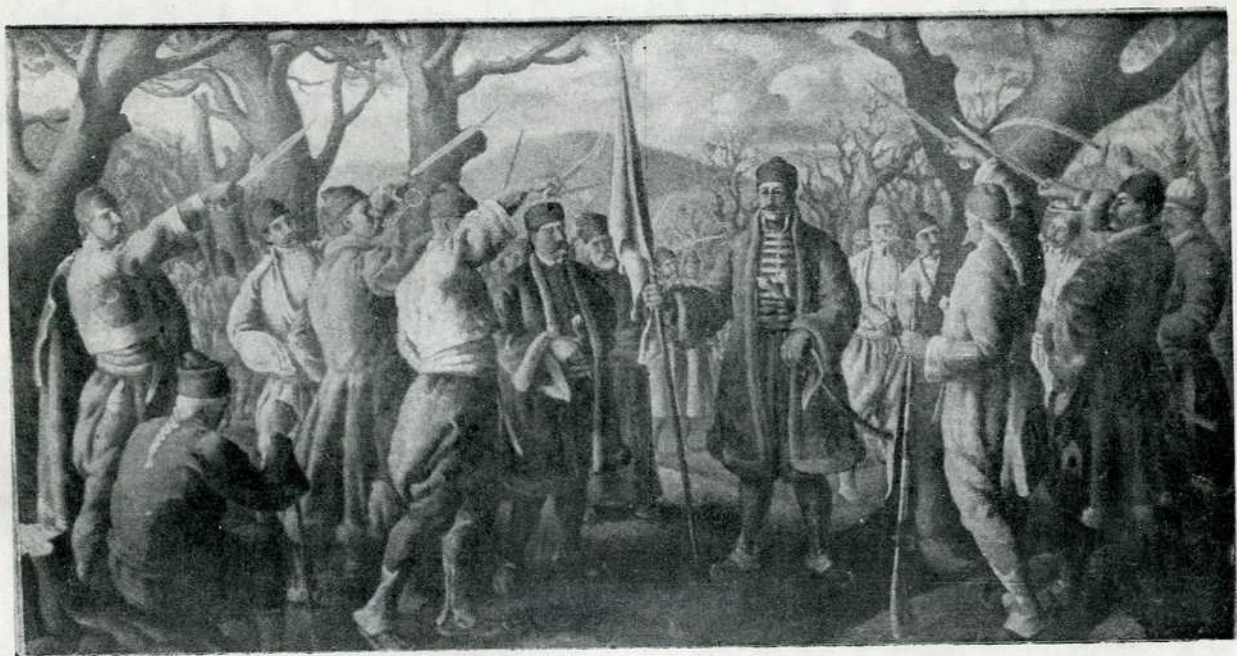

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

НОВЕМБАР
ДЕЦЕМБРА

Бр. 11—12

1940

